

“ શ્રી માંગલિક્ય ચતુષ્ક. ”

(શાહીલ વિકીરિત છંદ.)

(૧)

ગાત્રે પંચમ કાળમાં ભવલૌકિતિ, ભવ્યાત્મની ટાળવા,
મિથ્યામોહ મહાંધકાર દળવા, સન્માર્ગ સંભાળવા;
વર્તે છે જયવંત અંત કરવા, સંસારના ફંદને,
વદો મંગળ ચોક્ક શાસનપતિ, શ્રીત્રિશલા નંદને.

(૨)

ધારીને અભિમાન અંતર અતિ, સર્વજ્ઞ પામે જતા,
પેળ્યા દીન દયાળ શાન્ત પ્રભુને ૧દિવ્યાસને શોભતા;
થાતા ૨વીપ્ર સનાથ નાથ શરણે, અજ્ઞાનને વામતા,
વદો ગૌતમ આદિએ ગણધરા, સતકાર્ય આરંભતા.

(૩)

વર્ષાકાળ વિશાળ કાવ ધનતા, કોશ્યાતપ્ત્યા કથાનમાં,
હુત્યા કામ વિકાર નિર્વ્યગપણે, રેતા સદા ધ્યાનમાં;
વદો તે સ્થુલિન્દ્ર મન્ય મહા, થયા સ્વીરના આસને,
“ધર્મે મન્ય કૈન દુર્લભ” દમે, કમોતપ્ત્યા પાસને.

શ્રીયુત ગુલાબચંદ હવાભાઈ મહેતા. વસા (વજ્જીપુર).
નમસ્કૃત.

જન્મ તિથિ નવમી ૧૯૧૧ ના બાદપદ મુક્ત પૂર્ણિમા.

ગ્રામીણ પ્રદિક વંશ. જામનગર, કો.ક. મુ. ભા. ૨

અર્પણ પત્રિકા.

શિરહત્ર તીર્થસ્વરૂપ પૂજ્ય પિતાશ્રી

ગુલાબચંદ હવાભાઈ મહેતા—વળા.

મને આજ્ઞાપરમાર્થી જ્ઞાન સંપાદન કરાવવાની આપની અંતઃકરુણની ઉત્કંઠા અને સદ્પ્રેમ માટે હું આપનો દર્શનને કૃતજ્ઞ છું.

પુત્ર પ્રતિ માવિયનો પ્રેમ અવર્ણનીય હોય છે. તેમાં પણ જે પિતા જ્ઞાનરૂપી વારસો અદર્શિત પોતાના સદ્જ્ઞાનવડે પુત્રને અર્પણ કરે છે તે આ ભવ અને પરભવમાં અને વિશેષમાં મનુષ્ય જીવંતની સાર્થકતામાં અમૂલ્ય ઉપકારક છે.

તે મુજબ આપશ્રીએ આપના સદ્જ્ઞાનવડે આ અસ્પૃશ્ય જ્ઞાનને આત્મપ્રેમથી ધર્મમાર્ગમાં તેમજ આત્મદક્ષિત માટે જે સદ્ભાવના રેડી છે તે કદિ નહિં વિસરાય તેવો ઉપકાર છે.

ભગ્યહવેના આત્મદક્ષિતાર્થે અસ્પૃશ્ય અનુસાર આ રચાયેલ “ દુર્લભ કાવ્ય દૃષ્ટોક્તિ ” આપનીજ કૃપાપ્રસાદીનું ફળ હોઈને તે આપના કરકમળમાં અર્પણ કરી કૃતાર્થ થાઉં છું એજ પ્રાર્થના.

લીં. હું છું આપનો ચરણસેવક,
જાગ દુર્લભ.

અનુક્રમણિકા.

નંબર.

વિષય.

પૃષ્ઠ.

૧ સમ દુર્વ્યસન	૧-૧૧
૨ અઢાર પાપસ્થાનક	૧૨-૩૫
૩ દ્વાદશ ભાવના	૩૬-૫૭
૪ શ્રી સિદ્ધ ગિરિરાજના સ્તવનો	૫૮-૬૩
૫ વિવિધ વિષય સંબોધક ચતુર્વિંશત્તન સ્તવન	૬૪-૧૧૬
૬ પાદપૂર્તિ અને તર્ક તરંગના રમુજ વિચારો	૧૧૭-૧૨૪
૭ લિન લિન ઉપયોગી નિપયોગ્ય પુષ્પમાળા	૧૨૫-૨૧૨

પ્રસ્તાવિક દોહરા એક. દ્વિ. ત્રિ. અર્થીક મેળવેલા.

દોહરા.

ધન દાટે પૃથ્વી હસે, આપધ ખાતા કાળ;
વ્યલિચારી નારી હસે, પતિ ખેલાવત ખાળ. ૧

દિયાકા ગુણુ તેલહે, દિયા કરે સળ કોય;
પડી વસ્તુ સુજે નહિ, જો કર દિયા ન હોય. ૨

૧ ચરણુ ધરત ચિન્તા કરત, ત્યાજત શોર જકોર;
૨ સુવર્ણુકું હુંઠત શીરે, કવિ, વ્યલિચારી, ચાર. ૩

૧ ચરણુ=પેલીઉપમા પાદ. ખાગ્નમા પાપ=પગ.

૨ સુવર્ણુકું=પેલીઉપમા સારારાજ. ખાગ્નમા સુન્દર રૂપ. ત્રીજામાં

સોનું, હેમ.

દુર્લભશ્રી વિઠ્ઠલગુણાચર્ય, મહેવા. વસા (વશ્વભીપુર).

નાગમુર્તિ મુર્તિ મહાગાજ શ્રી ગુરુદેવ જગદ્ગુરુ શ્રી ગુરુદેવ
શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ
શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ
શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ

શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ
શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ શ્રી ગુરુદેવ

ઉપોદ્ધાત.

સંગીતમાં એવી શક્તિ છે કે જેથી આત્માને ઉત્સાસ થાય છે. નિન્દામ્ આભવાવના અને કર્મનિર્ગત અર્થે જે જ્ઞાન આપામાં મેળવી શકાય છે, તેને બદલે પ્રજ્ઞાતીર્થા, સ્તવન, સૂત્રાપ, આદિ કાળ રચનાદ્વારા તે જ્ઞાન વધારે રસપૂર્વક હસી શકે છે. તેથી પ્રસંગવશાત્ ગુરૂપાધી જે રચના થઈ શકી છે તેનો સંમલ આજે વાંચક જ્ઞાની સેવામાં રજુ કરતા અને આનન્દ થાય છે.

એ તો સર્વના જાણવામાં છે કે આર્યક્ષેત્રમાં ઉત્તમકુળે મનુષ્ય જન્મ સંજળ પુન્યના યોગેજ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે ને તેથીજ ઇન્દ્રાદિકો દેવાધિષ્ઠિ સાદીખી પ્રાપ્ત થયા છતાં પણ ઉપરોક્ત જન્મની ચાહના કરે છે આવો દેવ દુર્લભ મનુષ્ય જન્મ સંજળ પુન્યના યોગે પ્રાપ્ત થયા છતાં પણી વખત સસે દુર્લભ તેમજ અઠાર પાપસ્થાનક જેના સેવનથી જીવ જારેકર્મી થઈ અધોગતિને પ્રાપ્ત થાય છે મટે તેવા પાપપ્રસંગોને પારખી તેનાથી બચી જઈએ ત્યારેજ મનુષ્ય જન્મની સાર્થકતા થઈ શકે અને તે પછીજ દ્વાદશ ભાવનાનો અનુભવ થાય તો તેના સેવનથી ક્રોધ, કપાય, માયા, મમત્વ, ઇર્ષ્યા, અહંમમ્ આદિના આત્માને અડેલા ચીકણા થર સાફ થઈ જાય.

આ ઉપરથી પાપથી બચવા અને દ્વાદશ ભાવનાને રહેતાઈથી પીછાણી શકાય નવી વૃત્તિથી રાત્રમાં તેના અંગે જે પ્રબોધ છે તે છુટક કાવ્યો રૂપે રચીને આ ગ્રંથમાં મુદ્રવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે કે જેથી કાવ્યરસ દ્વારા ધ્યાનરથ વૃત્તિ કેળવનાં આત્મા આત્મસ્વરૂપને ઝાણખી શકે.

આ ઉપરાંત આ ગ્રંથમાં શ્રીસિદ્ધિગિરિરાજના સ્થળો રચના સ્તવનો, ભવપૂજા તેમજ નવાજીં યાત્રા કરનારને અવલથી આખર સુધીની વિધિ કરવામાં ખાસ ઉપયોગી તેમજ તીર્થ મહાત્મ્ય અને અનંત સિદ્ધિ દર્શનિક મ્દારા નવાજીં યાત્રાના પ્રસંગે સંવત ૧૯૬૮ માં ખાસ રચેલા દત્તા તે પણ

ૐ નમઃ શ્રી પરમાત્મને.

શ્રીયુત ગુલાબચંદ જીવાલાલ મહેતા. વસા (વલ્લભીપુર) ના
નગરશેઠ (મારા પૂજ્ય પિતાશ્રી) ના જીવનમાંથી થડા
લેવા લાયક નોંધ.

જેમની કૃપા અને શુદ્ધ સંસ્કારથી મેં ધર્મ ઓળખ્યો અને જેમની કાળઃ
જીથી હું કંઈક લખી શક્યો તે ઉપકારની યાદમાં મારા પૂજ્ય પિતાશ્રીનું નામ
સ્મરણ આ સંગ્રહસાથે જોડવાની મારી ફરજ સમજી શરૂઆતમાં તેમનો
ફોટો મુકવાનો મેં નિશ્ચય કર્યો અને તે સાથે તેઓશ્રીના જીવનચરિત્રની નોંધ હું
લેવા ધારું છું તેમ તેઓશ્રીએ જાણ્યું કે તુરત મને હસતાં હસતાં જણાવ્યું કે—

“દુર્લભ ! જીવન ચરિત્રો તો મહાન પુરુષોનાજ શોભે કે જેમણે નિઃસ્વાર્થ
દેશસેવા કરી હોય અને અભ્યુદયવાળા અનેક કામોથી અખંડ નામના મેળા હોય.
કેવળ અમુક દીવસે જન્મ, વિદ્યાભ્યાસ, લગ્નાદિ ઉત્સવ, પુત્ર પરીવર, સંતતીનું
સુખ, ધંધાની ધમાલ, અમુક પૈસા થયા, અમુક સંખ્યામાં વાપર્યા, અમુક ડેકાણે
ચડ્યા પડ્યા એવા લખાણો જનસમાજને શું શ્રમના છે તે હું સમજી શકતો નથી.

એકંદર મારું જીવન મેં સાદું ગુજ્યું છે. કોઈ જાતનો કાળઃ-અર્થ નાંદ
રાખતાં કોઈનું જીવન કે હેતરપીડી કરી નથી. બનતાં સુધી પ્રમાણીકતા જાળવી
છું; મને નગરશેઠ તરીકે સંબોધી પ્રજાલીડર તરીકે કહે છે. પરંતુ નાગરીક જ-
નોમાં સહુથી શ્રેષ્ઠણે અંકાઈ તેવા મારામાં ગુણ હોય એમ હું પોતે માનતો
નથી. બલકે બનતાં સુધી રાજ્યસાથે વફાદાર રહી જનમંડળનો સાદ મેળવતા
૬૯ વર્ષ કાઢી નાખ્યાં દરમિયાન મારી ખામીઓ પડડી રાખીને કોઈપણ વ્યક્તિ
કડવાશથી મારા સામે જોતી નથી એજ મારા અદોષભાવ માનું છું. નાજા

આટલી હંદગી દરમિયાન કેટલાક આત્મકલ્યાણના તથા બ્યવહારિક સારા કાર્યો પસાર કરતાં મનુષ્યમાત્ર જુદાને પાત્ર છે તે મુજબ દોષ પણ દોષ તેને દયાવી કેવળ આત્મલાધાના કષ્ટગ્રા જનસમૂહની નીચાતળે મુકવા એ મને પસંદ નથી. ”

ખરેખર ઉપદારક પુરુષો હમેશાં નિરાશિમાની હોય છે તેનો મને આ વાતથી અન્યથા અનુભવ થયો, છતાં તેમના શ્રવન પ્રસંગમાંથી મુખ્ય મુખ્ય બાબતો નોંધી લેવાની મારી હોંશ હું રાખી શકતો નથી તે માટે ક્ષમા માગી લઉં છું.

અમારૂં મહેતા કુટુંબ વગામાં કાળા મહેતાના નામથી ઝોળાખાય છે. કાળા મહેતા અમારા પિતામહ હતા મહેતા અને મુજબ મહેતા એ ત્રણ સહોદર બંધુ મુખ્ય પુરુષની આજ્ઞાને આધિન હતા. કાળા મહેતાએ આ રોટમાં ૩૦ વર્ષ મુઘી દીવાનગીરી કરી તે વખતે રોટના કામ માટે સાદેબ રવારીમાં તેઓને ઘણે ભાગે બહાર રહેવું પડતું એટલે એકદર અમારા પિતામહ હવાભાઈ રોટનું માનનીક હોદ્દા સાથે કામ કરતા. તે સાથે રાત્ર્યકુટુંબના બાઈથીઆણુંદીઆનો મુખ્યપણે કારખાર કરતા હતા. બાઈઆણુંદીઆ જે અસલ આ રાત્ર્યના માલિક હોવાર સાદેબ દરબખાના ટીસાયત કુમાર કલ્યાણસિંહજીના દરબાણા હતા તે મંગાસ્વરૂપ ભગવતી દેવી મરખા હતા. તેઓને સંતની નહિં હોવાથી દાસના રાત્ર્યકર્તા હોવાર સાદેબ વખતસીંહજીના વડવા હોવાર સાદેબ પૃથ્વીરાજજીને રાત્ર્યસુખ મળ્યું. આવી અખંડ સદૃશિથી બાઈ શ્રી મોનુકને હવાભાઈ ત્રણ ગામ સારા પેદાશવાળા તથા તાણુકાના દરેક ગામમાં માણ, માપ, કન્યાદાપુ, કમદેવમાં આંખાનું વન વીગેરે કેટલીક સાગન સાથે બહોળો ગણાસ હતો અને ગાંજવા તરફથી સંપૂર્ણ માન જળવાવું હતું. તેઓની નેક નીચાથી હંદગીના છેડા મુઘી નોકરી હતા. અમારા પિતામહ હવાભાઈનું સંવત ૧૯૨૭ ના ભાદરવા વર ૧ ના અઠરમાન દરમિયાન બે પડવાથી જીવિત્ત્વ હતું. તે વખતે તેઓને એક પુત્ર-અમારા પિતાથી ફક્ત ૧૧ વર્ષની નાની વયમાં હતા. વય નાની છતાં પુત્રજીવિતે હર્ષ બાદ શ્રી આણુંદીઆનો કારખાર સંવત ૧૯૩૨ મુઘી એટલે બાઈ શ્રી દયાન ગણા

ત્યાંમુઢી તેમણેજ કર્યો. તેમાં ઉપરીનું મન રાજી રાખતા પોતાની આગર જનન-
તની પણ શ્રદ્ધ કરી.

આથી આશુંદીખાના સ્વર્ગવાસ પછી પોતે સરાફ ધંધાની લાઇનમાં
જોડાયા અને ‘આપ રજેલું’ ખાય ખાપથી કરે સવાઇ’ એ કહેવત ચરિતાર્થ
કરી આ વાતને પાંચ દશક વીતી ગયા છતાં અત્યારમુઢી દિન પ્રતિદિન પોતાની
નિષ્કલંક અને વૃદ્ધિગત આગર જનનવી મુખી છાંદગી ગુન્નરી છે અને કારકી-
દિન દીપાવી છે.

પાલીતાણા અને મહુવા વચ્ચે જ્ઞાતિ બંધારણના કાર્યને અગે મહુવા
વાળાએ પોતાના સ્થળમાં રહેતા અમુક પટણીના ઘરોને જ્ઞાતિમાં લીધા તે
સંબંધમાં કલેપ ઉત્પન્ન થતાં એટલુંબધુ ગંભીર રૂપ પકડ્યું કે તીર્થભૂમિમાં
થતા નવકારશી વિગેરેના જમણવારો અટકી પડ્યાં અને તે લગલગ ૮ વર્ષ
મુઢી કલેપ લંબાયો. જૈન સમુદાયમાં આવા બનાવથી ખળભળાટ થયો. કેટલાક
નામાંકિત પુરૂષો આ તીર્થભૂમિ ઉપર સ્વામી ભક્તિનું મહાન પુન્ય ઉપાર્જન
કરવા બેનસીબ રહ્યા; જ્ઞાતિ તકરારે આખા ઈતર સમુદાયમાં ગમે તેટલો પ્રયાસ
લેવા છતાં તકરારનો બંધવળી કાર્યસીદ્ધિ પતી ન હતી દરમીયાન સંવત
૧૯૬૮ ની સાલમાં હું તથા મારા માતૃશ્રી જે નગરશેઠ ઝવેર જેઠા-
લાઇની પુત્રી થાય છે તે શ્રી સિદ્ધગિરિરાજની નવાણું યાત્રા
કરતા હરેક તદખીરે આ કલેપ દેડે કરવા અમારા પિતાશ્રીયે તત્તોડ
મહેનત કરી. આ તકરારની શરૂઆતમાંથી તેઓએ સમાધાની કરવા
ખામી ન રાખી હતી. મહુવા અને પાલીતાણા બેઇ ઉપર કોરસ્પોન્ડેટ ચલાવી
ખાસ સમજુતને માટે વળામાં જ્ઞાતિ આગેવાનોને તેડાવવા આમંત્રણ કર્યું;
પરંતુ ભવિતવ્યતા પાક્યા વિના એ વીચાર સળ ન પડ્યા. છેવટ ઉપર જાણુઆ
મુજબ સંવત ૧૯૬૮ માં ૧ માસ લગલગ પાલીતાણામાં રહી યુક્તિ
પ્રયુક્તિથી સહુને સમજાવી મદલાએ એ તકરાર નાણુદ કર્યો અને પોતાના
વડીલના નામે એ સ્થળ ઉપર પ્રથમ નવકારશી કરવાનું માન સંપાદન કર્યું.
ત્યારબાદ અનેક જમણવારો ચાલતા થયા તે એક મહાન પુન્ય ઉપાર્જન કર્યું.

વળાના રાજ્યકર્તા હોદ્દાર સાહેબ પૃથ્વીરાજજીએ વળાની પાંગરાપોળમાં વાર્ષિક રૂ. ૩૫૦) દરવર્ષ આપવા દરાવ કર્યો જે લગભગ ૩૫ વર્ષ સુધી લેવાયા પછે ગોાલી વધુ રકમને માટે સ્ટેટ સાથે મહાજનને વાંધો પડ્યો તે સુધારવા પ્રયત્ન શરૂ હતો. બલકે હક કદામદમાં ૨૨ વર્ષ સુધી એ રકમ આવતી અટકી પડી તે હેવટ પોતાની કાર્યદક્ષતાથી અનેક પુરાવા આપી સ્ટેટ કારભારી મે. શ્રીન સાહેબ કે જેના હાથમાં રાજ્યની સ્વતંત્ર સત્તા હતી તેઓને સમજાવી એપેલેશનો આપી તથા રાજ્યકર્તા નામદાર ખુદાવીદ કાકીર સાહેબ સાથે સંપૂર્ણ હખસાસ જાગવી તે બાબતનો નીચેડો લાવ્યા. રૂ. ૩૫૦) ને બદલે રૂ. ૩૦૦) ની રકમ નક્કી કરી બાવીશ વર્ષની અડતના રૂ. ૬૬૦૦) તેજુરીના ચોપડે અદાવા હજીના લીટમાં ચડાવી જમે કરાવ્યા અને સંવત ૧૯૭૩ થી કાયમ ચાલતુઅંદ દીવાદરો પાંગરાપોળને રૂ. ૩૦૦) દરવર્ષ મળે જાય એવો લેખિત દરાવ મેળવ્યો,

આ શિવાય બહાર ગામથી પાંગરાપોળા દેરાસરે તીર્થરથો વિગેરેની ટીપો આવે તેમાં તેમજ રથાનીક રથગમાં અટર્નિદક્ષ મહોઅય, હિન્દમણા, મહાન સ્નાત્રો બજાયા, નવું બધાયેલ જૈન મંદિરનો પ્રતિકા મહોઅય થયો તે વીગેરેમાં પોતાની સ્વશક્તિ અનુસાર આવેવાનપણે બાગ લઇ દ્રવ્ય વ્યય કરવા સુકેસ નથી તેમજ કોઇને નારાજ કરેલ નથી.

આત્મકર્યાજીને માટે પેદાશ ઉપર, સાતક્ષેત્ર સંબંધે, છંદગીના છેડા સુધી અમુક રકમ વાપરવા નીચમ લેવાની સાથે વાર્ષિક સદવ્યય કર્યા કરે છે. દેવશક્તિ પૂજન પ્રભાવના સ્વામીવતસેલો વીગેરેમાં તથા જેટલાક પોતાના કાજુમાં કામ રાખી વૃદ્ધ હિન્દુ હોવા છતાં કર્ણે જન્ય છે. શારિરિક શક્તિ સારી ટકી રહી છે, ધરપણે પોતાનો અમલ તેમના ઉપર બેસાડવામાં દયા આપી છે એ પણ પુર્વ પુન્યની નીસાની છે.

ગોહિલવાડ પ્રાંતની વીશાશ્રીમાળી સાતિનક પારાધોરજી વિક્રમ સંવત ૧૯૫૨ ની સાલમાં ટાણા મુકામે બધાયેલ જે પારાનો અમલ શિયલ થતાં પાલીનાથાના શુષ્ક આવેવાને આંદો બોધાવી તથા ખીન તમામ

શા. રણછોડ ભીમજીનો સહી દ. પોતે
 શા. ગુલાબચંદ હુકમચંદની સહી દ. પોતે
 ધર જોઠા માવજીની સહી દ. પોતે
 મેતા જોઠા કુંવરજીની સહી દ. ત્રીભોવન જસરાજ
 વોરા જોચર ગાંડાની સહી દ. પોતે
 વોરા જુઠાભાઈ સાકરચંદ
 શા. કુંવરજી મોતીચંદની સહી દ. પોતે
 સંઘવી નાનચંદ કુંવરજીની સહી દ. પોતે
 કુંવરજી મુળચંદ શાહ
 મેતા મુળજી મોતીચંદની સહી દ. અનોપચંદ
 શા. ગોરધન જીવરાજ દ. પોતે
 સંઘવી મેઘજી જુઠા દ. ભાઈચંદ

આ વખતે અમારું કુટુંબ બહોળું થયેલ છે. અમો ત્રણે ભાગે તેમજ અમારી સંતતી વીગેરે બાળબચ્ચાના સર સંબંધ સારા કુળવાનમાં જોડી લગ્નાદિ પ્રસંગો, વરાખરાના જમણવારો પણ ઇજ્જતના પ્રમાણમાં કરી યશ મેળવેલ છે.

રાજ્ય સાથે વદ્રાદાર રહી તેમના કામ માટે કેટલાક કામોમાં નીમણૂક થતાં બળવી આપતા પ્રજાવર્ગમાં તકરારના અંગે લેવદેવના અંગે સહુ કોઈનો તેમના ઉપર પૂર્ણ વિશ્વાસ હોવાથી અનેક ફેસફા કરાવે આપી સહુનો ચાહ મેળવેલ છે. ઉત્તર અવસ્થાએ પણ રાજ્ય અને પ્રજાના પૂર્ણ સન્માનને પાત્ર થયા છે. પ્રજાની અનિવાર્ય હરકતો રાજ્યાધીશ તથા અમલદારો પાસે રોશન કરી બનતા સુધી દૂર કરાવી આ વખતે જોઈએ ત્યારે રાજ્ય પ્રજા વચ્ચે મુસંપ અને ઈખલાસ જામી રહેલ છે તે તેમની કાર્યદક્ષતાનું પરિણામ છે. પરમાત્મા તેમને દીર્ઘાયુ બક્ષે ઇતિશમ ૐ શાંતિ.

વલા (વલ્લભીપુર)
 વિક્રમ સંવત ૧૯૮૦ના
 અશ્વાઠ શુક્લ એકાદશી.

}

લી.
 અરણોપાસક કૃપાકાંક્ષી બાળ,
 દુર્લભજી વિં ગુલાબચંદ મહેતા.

“દુર્લભ-કાવ્ય કહ્યોલ.”

—૪૮—

અચારભે-ભાંગલિક સ્તુતિ.

(દરિગીત હંદ.)

દુર કાઠયું વરસી કાનથી, દોળિદ દિક્ષાં અવસરે,
કહિ લક્ષમાં દુઃકર્મ ને, અકચર સ્વાત્મબળે કરે;
મવભય હરણ તારણ તરણ, નમુંએહ અરમતિરથપતી,
જીનેદ એ અમ ગ્રંથ રચના-માં, દિયો રૂડી મતી. ૧

મુઠ તરવનો ભાંડાર છે, જિન આમમે સોહામણા,
જાગેલ દહ શ્રદાન, બાવ નિહાળતા તેઓ તણા;
ચતલાવવા ભવિ જીવને, નિરૂહવૃત્તિ અંતર ધરી,
ચંચળમતિ જુરદાન એ, નમિયે અમે પ્રેમે કરી. ૨

દગવા દુઃખો દુનિયા તણાં, સર્વજ્ઞ ભાષિત ધર્મને,
મન મુઠ શ્રદાએ ધરિ, ભવિ જાણતા તસ મર્મને;
કેતુ મુધારે આત્મનો, પડતા બચાવે દુર્ગતી,
તારે રહવાળિધ મુધાન, “દુર્લભ,” ધર્મના સેવન પતી. ૩

—૪૯—

૧ અરમ=દિન. ૨ શ્રદાવીર સ્વામી ભગવાન. ૩ ભવાળિધ=ભવ સમુદ્ર. ૪ મુધાન=વહાણ.

“ પ્રકરણ—પ્રથમ. ”

—❀❀❀—

સમ દુર્વ્યસન.

(દોહરા.)

વૃદ્ધિ વિજય સુશુર નમી, સમરી સારદ માય;
 રૂઢાય કરો શુર સરસ્વતિ, માશું આપ પસાય. ૧
 ઘુતકિડા માંસ સુરા, વેશ્યાગમન શિકાર;
 ચોરી પરસ્ત્રિગમન મળી, સમ વ્યસન સંસાર. ૨
 રઝળાવે ભવચક્રમાં, દુઃખ અતિશય થાય;
 “ હુર્લબ ” કહે દુર્વ્યસનનું, વર્ણન હવે કેવાય. ૩

“ ઘુતકિડા દુર્વ્યસન પહેલું. ”

(અવરમદન અણખેડો આતો દિસે અં એ રાગ.)

ઘુતકીડા દુઃખકારી, દિસે અતી ઘુતકીડા દુઃખકારી;	
ક્રાળ કિંપાક સમાન સુન્દરતા, ખાતા પ્રાણ પુચારી;	દિસે ૧
વારિ તણા વમળે ચડી પામર, નિડરપણું લ્યે સ્વિકારી;	દિસે ૨
સાટા સોદા અક્રિમ રૂ પેટ્રી, વર્ષા રૂતુ તણા રી;	દિસે ૩

લંકાતરિયો પાસા પતાદિક, વિધવિધ યુક્તિ પ્રસારી;	દિસે ૪
ભંગી અપ્રીણી કેરી સફંગા, જેના ગુલામ બુગારી;	દિસે ૫
વિષુ મહેનત મનવાંછિત સુખની, પાથરી બાગ પથારી;	દિસે ૬
ભર-ભાતા અતિ લાલચુ એદી, નકટે નાત વધારી;	દિસે ૭
પાંડવ સરિખા પૂર્ણ પ્રતાપી, હાર્યા દ્રોપદી નારી;	દિસે ૮
બાર વરસ લગી વન દુઃખ વેઠ્યાં, ભમિયા જેમ ભીખારી;	દિસે ૯
નગ દમયંતી સતી તણ વનમાં, પામ્યો વેળા નહારી,	દિસે ૧૦
બહુ મૂલા મોતીના પાણી, હરવા ઔષધિ ભારી;	દિસે ૧૧
વિષુ મોતે મરતા કરી સાહસં, આળસુદાર વેપારી;	દિસે ૧૨
દુર્ગુણ દુર્વ્યસનો બહુ પ્રગટે, જે જે અધિક વિચારી;	દિસે ૧૩
સ્વજન સરલ રગવાના રસ્તા, ગ્રહણ કરે સુખકારી;	દિસે ૧૪
“દુર્લભ” કહે દુર્વ્યસનો તજવા, દુર્જન સંગ નિવારી;	દિસે ૧૫

માંસ ભક્ષણ દુર્વ્યસન બીજું.

(રૂપતિ રામ હૃદયમાં રહેને ૨. એ રામ.)

‘ભક્ષાભક્ષ’ વિવેક ન બણે દે, પરમાટી વાપરતા ખાણે દે;	
હયા લેશ ન ઉરમાં આણે, બોળે પણ આર્થનું દુર્વ્યસની ૨.	
ભૂરી ટેવ પદી નાહકની (એ આંકળી)	બોળે ૧
સુગા પ્રાણી અહોનિશ મરતા દે, હયાહિન કસાર્થજો હણુતારે;	
કંપી ઉઠે હૃદય સાંભળતા;	બોળે ૨
જે જે શબ્દ પોકારતા બકારે, ગળે વાય બાંધી હાતરડા દે;	
જોમાતના રખડે આંતરડા;	બોળે ૩
બાગ નાખીને જગત્વર હણુતારે, પડ્યા પાસલે બહુ તરફડતારે;	
ઉંચ પાપો શાહક શિર ચડતા;	બોળે ૪

ગૌચર જીવ અનાથને ખાંધેરે, તીર તરકસ કામઠા સાંધે રે;
 મરે જીવ વિના અપરાધે;.....ખોળે ૧
 શૂરવીર ક્ષત્રિયો બહારે ચડતારે, પૂર્વકાળના દાખલા જડતારે;
 ગૌમાતનું હરણુ સાંભલતા;.....ખોળે ૨
 વનવાસનાં દુઃખ લોગવતારે, શુભવેશમાં પાંડવો ફરતારે;
 થયા પ્રસિદ્ધ હરણુ સાંભળતા.....ખોળે ૩
 જેવું દુઃખ પોતાને થાયરે, અન્ય જીવને તેમ જણાયરે;
 કહો કર્મથી કેમ છુટાય ?.....ખોળે ૪
 તામસ ગુણુ જેહથી થાય રે, પ્રગટે બહુ વિષય કધાય રે;
 ખૂરાં કૃત્યનાં ફળ દુઃખદાય;.....ખોળે ૫
 અર્થ અધિક ખોરાકમાં આવે રે, વળી આરોગ્યતાને હઠાવે રે;
 સારા ડૉક્ટર મત એ ખતાવે;.....ખોળે ૬
 વાતો કરતાં મુખ ગંધાય રે, સુન્ન પાસે ખેઠા સંકોચાય રે;
 આર્ય ધર્મનું મૂળ ખવાય;.....ખોળે ૭
 જુઓ આર્યના સ્વચ્છ આહાર રે, કયાં ભયંકર માંસ વિકાર રે;
 જેવો આહાર તેવો ઉદ્ગાર;.....ખોળે ૮
 સસ્તા મુન્દર જુઓ ખોરાકરે, અનાજ કઠોળના પાકરે;
 ઘીધ, દૂધ, સાકર ને શાક;.....ખોળે ૯
 મેવા મીઠાઈ મળતા અપારરે, વિધવિધ વૃક્ષોનાં ફળ છે શ્રીકારરે,
 નિષ્પાપી વનસ્પતિ આહાર;.....ખોળે ૧૦
 પુષ્ટિ સાથે આરોગ્યતા દેતારે, જુઓ આર્ય ખોરાકમાં લેતારે;
 વિધવિધ પાક ખતાવતા નેતા;.....ખોળે ૧૧
 ભલો ભારત ભૂમિ વાતીરે, જુઓ દુરગ તમારી તપાસી રે;
 સુદિ પામ્યાની એહ સાચાશી;.....ખોળે ૧૨

અહિંસા પરમે ધર્મ તમાથે રે, મુંગ પ્રાણીને મરતા ઉગારે રે;
“ કુર્વ્ય ” નરજન્મ સુધારે..... જોડે ૧૭

“ સુરાપાન કુર્વ્યસન ત્રીણું.”

(દોષક જંદ.)

ચોખની ખાતર થાય ખુવારી, તે નહયે જટ હિમ્મત ખારી;
જે વ્યસનેથી થતી હલકાર્થ, પાન સુરાનું તલે કુઃખદાર્થ. ૧
પ્રાણ પરાધિનતા જટ પામે, સંગ કુસંગ અતી કુઃખ ભામે;
નીર્જનતા પ્રગટે ન નવાઈ, પાન સુરાનું તલે કુઃખદાર્થ. ૨
કેદ કર્યાર્થી દિવાની જણાયે, સાર અસારનું જાન હણાયે;
બાપજીમાં ભય ખૂબ દખાઈ, પાન સુરાનું તલે કુઃખદાર્થ. ૩
ગામ ગરાસ જયે ધન કાયા, જૂલ થતા મરતા બહુ ડાહ્યા;
આબરૂ આખર ભતી તણાઈ, પાન સુરાનું તલે કુઃખદાર્થ. ૪
બાદિપતી થઈ દુશ્મન ગાળે, સામતસિંહ હણ્યો મૂળસાળે;
એ પરિણામ સુરાની વડાઈ, પાન સુરાનું તલે કુઃખદાર્થ. ૫
રાણકદેવી સતી શિર થાયે, ફડે ઠલક દીધું મદિરાયે;
સર્વ કુટુંબ ગયું અગદાર્થ, પાન સુરાનું તલે કુઃખદાર્થ. ૬
પુત્ર સુરાવ્યસની નિજ થાતા, દાહર્યો શહેર ખુવારિ ભજાતા;
ભય વને હરિ પ્રાણ હણાઈ, પાન સુરાનું તલે કુઃખદાર્થ. ૭
કોષ કપાય અધર્મથી જાળે, માર પટે બહુ પાંસણિ લાંગે;
કર્ણુ સર્વ વસે દિલમાંહિ, પાન સુરાનું તલે કુઃખદાર્થ. ૮
માય ઠલકિત લંપટ પૂરા, કુર્વ્યસનો વળગે ન અધૂરા;
છંદગી એ રૌત ભતી જણાઈ, પાન સુરાનું તલે કુઃખદાર્થ. ૯

દુર્લભનો મહુ કર નિવારો, આર્થ તણું અભિમાન નિવારો;
 “ દુર્લભ ” માર્ગની દુર્લ પદાર્થ, પાન મુસનું તંબો દુઃખદાર્થ. ૧૦

“ વેશ્યાગમન દુર્લભસન ચોથું.”

(બુદ્ધગી જંદ.)

મહા મોહના પાસમાં ગાંધી મારે, કટાક્ષ કરીને કુવામાં ઉતારે;
 મહુ યુક્તિઓ સ્વાર્થ માટે જતાવે, કરે હાથ વેશ્યા ભલા ભોગિ ભાવે. ૧
 જાને શોભતા વસ્ત્ર ખાસા મજાના, થયા મોહના રાણિ કામી પ્રજાના;
 મદાંધી ઘણા મોરલીમાં લડાવે, કરે હાથ વેશ્યા ભલા ભોગિ ભાવે. ૨
 બહુ ઋદ્ધિવંતો થકી પ્રીત ગાંધે, કરી આંધળા ભીંત ને કામ સાધે;
 અતી શોભતી આકૃતિમાં દબાવે, કરે હાથ વેશ્યા ભલા ભોગિ ભાવે. ૩
 અતીશે મધુરા સ્વરે ગાન ગાતી, કરે કામ કંઠર્પના ખૂબ જાતી;
 બનાવી બહુ હાવ ભાવો લડાવે, કરે હાથ વેશ્યા ભલા ભોગિ ભાવે. ૪
 કુસંગે ચકી ચારિમાં મગ્ન થાતા, કહે લંપટો લોક રસ્તે જણાતા;
 નહિ મોહના તાનમાં લાન આવે, કરે હાથ વેશ્યા ભલા ભોગિ ભાવે. ૫
 ઘરે નિત્ય મોવાળતી નારિ દેખે, ફહાતા પિતા માત સામે ન પેખે;
 કહે હીત માટે નહિ ધ્યાન આવે, કરે હાથ વેશ્યા ભલા ભોગિ ભાવે. ૬
 ગણીકા તંબે સુમતી શેઠ જવા, સતી કંથ લીલાવતી કાવિ લેવા;
 ખરા પ્રેમ કેરી પરીક્ષા જતાવે, કરે હાથ વેશ્યા ભલા ભોગિ ભાવે. ૭
 તણ રાજ્ય ત્રિવિક્રમે હાથ જાણ્યો, પ્રિયા સૂત છોડી કુસંગે ક્ષણે;
 તણ હાલ ખુરે ખીજા સંગ જાવે, કરે હાથ વેશ્યા ભલા ભોગિ ભાવે. ૮

મણી રોગ ચાંદી પ્રમેહાદિ યાચે, હરે શૂરતા લક્ષિમને તેજ નાચે;
પછી સામું જોવાં અરે કોણ આવે, કરે હાથ વેશ્યા ભલા ભોગિ ભાવે. ૬
દયા દાન ધર્મો થતા સંગ નાસે, મહા મોહનો બંધનો જેથી ભાસે;
મહા આળસ ઠેક સૂધી ન આવે, કરે હાથ વેશ્યા ભલા ભોગિ ભાવે. ૧૦
મહા પાપ સંતાપનું સ્થાન બાણે, ફસાયે નહિં એહને પંથ શાણે;
ભયો “દુર્લભ” ક્યાં મનુજન્મ આવે, કરે હાથ વેશ્યા ભલા ભોગિ ભાવે ૧૧

આહિંસાકર્મ-શીકાર દુર્ગસન પાંચમું.
(રાત-સોરઠ.)

જ્ઞાતા આર્થ બંધુ ! પામરની અજ્ઞ સ્વીકારજો રે,
ખર્ચ મુઠ્ઠા ધર્મ તત્વનું મૂળ દયા દિલ ધારજો રે.
પાપ અધોર ક્યાં કયા ભવમાં, જન્મ થકી મૂંગા જંગલમાં;
અમે તો નિરાધાર વનવાસી પશુ સંભાળજો રે. જ્ઞાતા ૦ એ આંકણી
જાતી અનેક તેતર હરણાંઓ, રોજ મધૂર વાનર સસલાઓ;
વિધ વિધ રૂપ પણ આત્મ સમાન વિચારજો રે. જ્ઞાતા ૦ ૨
ગેા બ્રાહ્મણ પ્રતિભાજ ગણાયે, નિરાધાર શરણે નહીં ધાયે;
શૂરવીર ક્ષત્રિય ધર્મ ખરો દિલ ધારજો રે. જ્ઞાતા ૩
સજ્જ સજ્જ પ્રગથ્યાં શામાટે ? મામ ગરાસ પ્રભા હિત સાટે;
વશણ કરી દુરમન દુર કરવા ધારજો રે. જ્ઞાતા ૦ ૪
તુલ્ય મુખ દર્શ દુરમન જો આવે, હૃદ ઉપરાંતનો રોષ સમાવે;
માફ કરી દે અભય સત્રી અવધારજો રે. જ્ઞાતા ૦ ૫
સંકર્ષા સંક પ્રભામાં રેતાં, તુલ્ય ચરી વગટે મુખ દુઃખ સ્ફોટાં;
નિર્ભય કરવા સખત કાયદા ધારજો રે. જ્ઞાતા ૦ ૬

પારથી પડી અમ પાછળ ફરતા, દયાહીન પ્રાણો બહુ હરતા;
 સહુને બહાલા પ્રાણ એ સૂત્ર સુધારજો રે. બહાલાં ૭
 વાડ તણી જો ધાડ જણાયે, રક્ષક તે ભક્ષક જો થાયે;
 કયાં જઈ રહેવું અનુકંપા દિલ ધારજો રે. બહાલાં ૮
 ક્ષત્રિય વૈશ્ય બ્રાહ્મણ શૂદ્રોના, આશ્રમ ચાર ભલા આર્યોના;
 અહિંસા પરમો ધર્મ સહુ સંભાળજો રે બહાલાં ૯
 અભય વૈશ્ય બ્રાહ્મણથી પામ્યાં, આપ તણા નથી દિલ દુભાવ્યાં;
 કરગરી કરીએ પોકાર આપ ઉગારજો રે. બહાલાં ૧૦
 પ્રજા સર્વ માનો દિલ સરખી, ખીન તકસીર લહો તે પરખી;
 પાલક ધર્મ તમારો બહારે પધારજો રે. બહાલાં ૧૧
 શૂરવીર ક્ષત્રી અમ વારે આવે, શૂદ્ર રહેજમાં સમજી ભવે;
 કારગતિ લાખીને “ ફર્લાલ ” પ્યાર વધારજો રે. બહાલાં ૧૨

ચોરી દુર્વ્યસન છઠું.

(રાગ-બનનરા.)

પરધન હરી મન હરખાઈ, તજો ચોરી વ્યસન દુઃખહાઈ,
 આરંભે આડંબર એનો, મતિહીણા માને મજેનો રે;
 મેળવવા જ્યાં ત્યાં ભ્રમ.....તજો ચોરીં એ આંકણી
 ફૂટે કાટલે તોલે માપે, ઠગી મુઘ્ધ જનોને આપે રે;
 રૌદ્ર ધ્યાનમાં છંદગી ભ્રમ.....તજો ચોરીં ૨
 વિત્ત ખૂબ હરામનું આવે, પછી મોજ મજા ઉઠાવે રે;
 સૂજે નહિ ઉઘમ કંઈ.....તજો ચોરીં ૩

- સત્ય જીવન મુસંગતિ ચૂકે, નીતિ ન્યાય ધરેલે મૂકે રે;
સાજુદિ બાય રીસાઈ.....તમે ચોરી ૪
- સોને ધન સારું લાગે, બતાં ધા કાળજે વાગે રે;
હિંસક લેનાર ગણાઈ.....તમે ચોરી ૫
- પરધન પરપ્રાણ સમાન, હસ્તાં હોય પૂર્ણ હેરાને રે;
જનુભવથી દુર્ત ગણાઈ.....તમે ચોરી ૬
- તુલ્યમાત્ર પહેલું વાટે, નથી હક્ક લેવાને માટે રે;
શાસ્ત્રોર્મા સાક્ષ મનાઈ.....તમે ચોરી ૭
- પટ પાપનો પૂર્ણ ભરાયે, પછી ચોરી આહન થાયે રે;
એ હાથ પગ્યો ન જુસાઈ.....તમે ચોરી ૮
- હર વખતે ચોરી થાતાં, શકદાર સદાય મરાતા રે;
હરી હામ ન બેસે ક્યાંઈ.....તમે ચોરી ૯
- ધર્મ ધ્યાન દયા દ્વર જાવે, શૈલ ધ્યાન અહોનિશ ધ્યાવે રે;
આખર પામે હલકાઈ.....તમે ચોરી ૧૦
- આ ભવ એ રીત દુઃખ પાવે, પરભવ મરી નરકે જાવે રે;
શંકા નહિં તેમાં જશાઈ.....તમે ચોરી ૧૧
- “કુર્લભ” નરભવ આહારે, કર્યા કર્મ લોગવવા ભારે રે;
ચેલી લેતાં મુખદાઈ.....તમે ચોરી ૧૨

પરસ્ત્રીગમન દુર્વ્યસન સાતમું.

(રાગ ધન્યાધી.)

પરદાશની પ્રીત, તજીએ પરદાશની પ્રીત;
ભવસાયરમાં પૂર્ણ ભમાડી, નાજે નરકે ખચીત. તો ૧

“ પ્રકરણ બીજું. ”

“ અઢાર પાપસ્થાનક. ”

(દોહરા)

ત્રિશલા નંદન વંદિએ, શ્રી મહાવીર જીનરાય;
 દુર્લભ કાવ્ય કલ્પોલ્લસુ, આગળ વર્ણન થાય. ૧
 હિંસા અસત્ય અદત્ત અને, મૈથુનાદિક ચાર;
 પરિગ્રહ મુર્છા ક્રોધ, માન, માયા અષ્ટમ ધાર. ૨
 લોભ રાગ દ્વેષ કલહ, તેરમે અભ્યાખ્યાન;
 પૈશૂન્ય રતિ અરતિ પછી, પરપરિવાદનું સ્થાન. ૩
 માયામૃષા મિથ્યાત્વશબ્દ, પાપસ્થાન અઢાર;
 રક્ષણાવે લવચકમાં, કહિયે તાસ વિચાર. ૪

પ્રાણાતિપાત પાપસ્થાનક પહેલું.

(રાગ-સૌરઠ.)

પ્રાણી પાપસ્થાનક પહિલું હિંસા ટાળીએરે;
 શુદ્ધ ધર્મ તત્ત્વનું ણિજ દયા નિત્ય પાળીએરે. (એ ચાલ)
 દયા ત્યાગી જગ જીવો હણુતા, મરણ અનંત લહે લવ ભમતા;
 પરમાત્માના શુભ વાક્ય શાસ્ત્ર નિહાળીએરે. પ્રાણી ૦ ૧

હિંસક કર્મ કર્યું એકવારે, હોય વિપાકે દસગણું ભારે;
મહાત્મ કોડીગણું નિમિત્તભાવ સંભાળીએરે. પ્રાણી ૨

માતપિતાના લાઠ ન ભાળે, જન્મથી દુઃખ દાગિદ્ર પ્રગળે;
બહાલા વૃંદતણી વિચોગ અકાળે ભાળીએરે. પ્રાણી ૩

હિંસા ભજિની ખૂબિ અતિસે, વૈશ્વાનર અંતરમાં ઢિસે;
કરતી અન્યાય અપાર અધર્મ નિહાળીએરે. પ્રાણી ૪

મુલુમ ધંધલત્ત ચાપાચરતા, શૈદ્રધ્યાન પ્રમત્ત રહિ મરતા;
નરક અતિથી નૃપના હાલ નિહાળીએરે. પ્રાણી ૫

મર કેતા દુઃખ થાય અનંતું, હણતા કેમ દુભાય ન જંતું;
આત્માવત્ ગણી સર્વની જયણા પાળીએરે. પ્રાણી ૬

ક્ષમાપુત્રી વિવેક વરાવે, દયાવંત વરતા જસભાવે;
હિંસા ખલ્લા દૂર થતી તવ ભાળીએરે, પ્રાણી ૭

સહુને બહાલા પ્રાણ નિહાળી, સમભાવે રહેવું સંભાળી;
તણ હિંસા છુનવર આણા 'દુર્લભ' પાળીએરે. પ્રાણી ૮

મૃધાવાદ પાપસ્થાનક બીજું.

(રધુર્વાન રામ દદશમાં રહેજેરે—એ રામ.)

બીજું પાપસ્થાનક મૃધાવાદરે, દુર્માન વધે વિખવાદરે;
અધર્મ વધે ઉન્માદ, ભવિષ્યન સત્ય છુવન નહિ મુકોરે
કદપવરે કુવારો ન મુકો.....(એ આંકણી) ભવિષ્યન ૧

વધે વેરએદ અવિશ્વાસરે, બહુ છવને ઉપર ત્રાસરે;
થાયે જેહથી દોષ અઠ્યાસ.....ભવિષ્યન ૨

૧ નિવ=સદઅમલું નિવતર=કોડીગણું નિવનમ=સદઅ કોડીગણું.

વસુ નામે જુઓ ભૂપાલરે, મિશ્રવાણી વદિ વિકસાલરે;
 મૃધાવાદે ગયો રસાતાલ,.....ભવિજન૦ ૩
 એકવાર જુઠા ઠગી જાયરે, બધું સાચ જુઠામાં તણાયરે;
 લાંબો કાળ ટકે ન ઉપાય,.....ભવિજન૦ ૪
 બહુ વેઠતા આખરૂ જતારે, ખુરે હાલ દુઃખી બહુ થાતારે;
 થાયે દુનિયામાં ખુબ અથડાતા,.....ભવિજન૦ ૫
 લહેણ દેણ કંકાસને વાદરે, ખતપત્રો જુખાનીને દાદરે;
 આણી વખતમાં રહિયે આખાદ,.....ભવિજન૦ ૬
 સત્યવાદી ન ભાળે અલિકરે, ખોલે કાયમ ઠાવું ઠીકરે;
 હરિશ્ચંદ્ર જુઓ સાહસિક,.....ભવિજન૦ ૭
 કૂઠા આળ કલંક ન દીજેરે, હુખુંદિ અનર્થ ન કીજેરે;
 સત્ય 'દુર્લભ' પંથ રહીજે.....ભવિજન૦ ૮

અદત્તાદાન પાપસ્થાનક ત્રીજું.

(જહાલા વેગે આવોરે દયા દિલ લાવોરે—એ રાગ.)

ત્રીજું પાપતું સ્થાનરે, તજે અદત્તાદાનરે;

પરધન પથ્થર માનીયે હોણ.

એ વ્યસને જગચોર નિજુર ગણાય૦.....ત્રીજુ૦ (એ ટેક)

સાખી.

ખુણે ખાંચરે આંગણે વાટ ઘાટ બજાર;

પડી વસ્તુ કદિ પારકી ગ્રહો નહિ તલસાર.

શકદાર થતા બહુ હાનિરે૦.....પરધન૦ ૧

સાખી.

આ ભવ પરભવ દુઃખ ધણા રોદધ્યાન બહુ થાય;
વિત્ત અન્યાય ટકે નહિં દાગિદરે હિલમાંય.
પાપ અમાપ ક્યો માની રે.....પરધન. ૨

સાખી.

જિમ જલમાં નાખ્યો થકો તજે ભય અયઃ ગોણ;
ચોર કઠોર કરમ કરી પામે નરક નીટોણ.
નિઃસદેહ તંજે નાદાની રે.....પરધન. ૩

સાખી.

મુઝ્ય લોક ઠગવા બણી કરે અતિ ચતુરાઈ;
કુટે કાટલે આપતા, કરિ ભોળ સેજ હજારાઈ.
હાસિલમાં તરતી વાની રે.....પરધન. ૪

સાખી.

નાકયું પડયું વગી વિસયું થાપણ રાખ્યું નેહ;
છુણી ધરે તાણી જતાં આખર આપે છેહ.
છાની ગાંઠ તંજે સહુ પ્રાણી રે.....પરધન. ૫

સાખી.

હજી છિનવો નહિં કાયના રંક હોય કે રાય;
લાંચ ખુશામતમાં પડી કરે નહિં અન્યાય.
તંજે દાણ ચોરી સહુ પ્રાણી રે.....પરધન. ૬

સાખી.

ચોરી વ્યસન તણ દેવતા ચોર રોહણીયો થાય;
મત અહિં સુર સુખ લોગવે પૂરવ પુન્ય પસાય.
કરો ન્યાયથી દ્રવ્ય કમાણી રે.....પરધન. ૭

સાખી.

પરધન હરતા પારકા પ્રાણ અતિ દુઃભાય;
 હિંસક લેનારા ઠરે અનુભવશી અંકાય.
 રહી જાશે “ દુર્લભ ” કલાળી રે.....પરધન. ૮

અબ્રહ્મચર્ય—મૈથુન પાપસ્થાનક ચોથું.

(એ વ્રત જગમાં દીવો, મેરે પ્યારે એ વ્રત જગમાં—એ રામ.)

પાપ સ્થાનક ચોથું ત્યાગો મેરે પ્યારે પાપ સ્થાનક ચોથું ત્યાગો;
 દુર્ગતિ મૂળ અખંભ કુશીલતા પાપ ભયંકર ભાસે,
 તપ જપ ધ્યાન ક્રિયાદિ કરણી સુકૃત સઘળા નાસે.—મેરે પ્યારે. ૧
 અધર વિક્રમ સ્મિત કુલ સરીખા અંગોપાંગ રૂપાળા,
 બ્રહ્મટિમાં ભરમાવતી અખળા ગુણ વન દહવા જવાળા.—મેરે પ્યારે. ૨
 કુળ કિંપાક સમાન સુંદરતા મધુ લિપ્ત અસીધારા,
 રામા દેખી રાચો ન સજ્જન આખર હાલ નઠારા.—મેરે પ્યારે. ૩
 રાજ્યધાની મોહરાયની દીસે કેક અકાળે મરાતા,
 દશ શિર રાવણ રણમાં રણડયા હરણ સીતાનું થાતા.—મેરે પ્યારે. ૪
 આ ભવ કષ્ટ અનંતા વેઠી પરભવ નરકમાં જાતા,
 અપકીર્તિ ગોત્રે મશીકૂચક જેહ પ્રતાપે થાતા.—મેરે પ્યારે. ૫
 કામ કુલ કલ્પદ્રુમ સમાન આ નરભવ એળે ગાળે,
 આપદા સકળ વસે અંતરમાં ચિન્તા જીવન પ્રજાળે.—મેરે પ્યારે. ૬
 અબ્રહ્મચારીનું ધાર્યું ધરાપર ફળતું નથી કોઈ કાળે,
 શુભ શુન્દાના કુળ અતિ પુરા ભોગવે જઈ પાતાળે.—મેરે પ્યારે. ૭

સરિતા સમાન સકળ બીજા મત શિયળ રતનાકર ગાળે,
 સુરસાસિધ્ય મનવાંછિત એ મત ફળતા એક અવાળે.-મેરે ખ્યારે.
 મંત્ર ફળે જગકીર્તિ વાધે નવનિધિ શીયળથી પાળે,
 ચારિત્ર મૂળ સમર્પિત વૃદ્ધિ હેતુ ઠરી બેસે શુભ કામી.-મેરે ખ્યારે.
 શેઠ સુદર્શન ને શુળી ટાળી હેમ સિંહાસન સ્થાપે,
 શીયળ પ્રભાવે દિવ્યધ્વનિથી નભો મંડળ જસ બ્યાપે.-મેરે ખ્યારે.
 અનંગ કીડા કરવા નથી નરસંવ શાશ્વત સુખકાં લેવાં,
 શિયળ સજ્જાદ ધર્યાતન “ફુલ્કા” અંમર થયા જન એવા.-મેરે ખ્યારે.

પરિશ્કૃત પાપસ્થાનક પાંચમું.

(પુનમ માંદની પુરી ખાલી અદિરે.-એ રામ.)

પાંચમું પાપતું સ્થાન પરિહરે. રે, પરિશ્કૃત મમતા દોષતું મું
 નવ વિધ પરિશ્કૃત હૃદ સંહોષીએ રે.

પરિશ્કૃત મુર્ખા વશ સદુ ગ્રાહીને રે, તપ જપ ધ્યાન ધર્મ પ્રતિ

.... નવ. (એ, ટેક

સાખી.

ધન, ધાન્ય, વાસ્તુ, અને, દ્વિપદ, ચતુષ્પદ, રૂપ;

શેત્ર, કુચ્ચ, સૂવર્ણની, વાંચ્યા ફુર્ગતી કુપ.

શક્તિ પ્રમાણુ વિચારી મત લઈ મન નિશ્ચલ કરે રે,

રૂંછે સાચર મધ્યે બારાકાંત સુચાન.....નવવિધ.

સાખી.

શ્વહ સકળ અવધે નડી, સ્થાન થકી બદલાય;

પરિશ્કૃત શ્વહ છે અબિનવો, સ્થાન બ્રહ્મ નહિં થાય.

માત પિતા સુત સ્ત્રીના નામે પરિગ્રહ ફેરવે રે,
નિયમ ઉપર વધતા હર્ષુદ્ધિ મોહે થાય.....નવવિધ૦ ૨

સાખી.

અહુમમ મુચ્છા પરિહરો, અવિનાશી પરતંત;
સમભાવે સુખ પામીએ, મુનિ પણ પરિગ્રહવંત.
પરિગ્રહ મોહ વશે ફરતા જગ મધ્યે લીંગીયારે,

મન વચ કાળુ તણ કુમતિ રજ ધરતા શિર.....નવવિધ૦

સાખી.

મધુ સંચય માખી કરે, કોણ રળે કોણ ખાય;
પરિગ્રહ મુચ્છા વશભર્યા, તત્ત્વ કેમ શોધાય.

અજ્ઞાન કષ્ટ કરે અસંતુષ્ટ પરિગ્રહ ભર્યારે,

સુષક કરંડક કાપી સાપનું લક્ષણ થાય.....નવવિધ૦ ૪

સાખી.

સાઠ સહસ સુત સગરને, તોપણ તૃપ્તિ ન થાય;

ગોધનમાં કુચીકર્ણનું, જીવતર એળે જાય.

અવિનાશી આત્મા અતિ કઠિન કર્મ ભારે ભરેરે,

છંડી તત્ત્વ વસ્તુ ગ્રહે લોહ વણીક જેમ ભાર.....નવવિધ૦ ૫

સાખી.

મહા મોહ મદિરા વશે, કાઢયો અનંતો કાળ,

પરિગ્રહ મુચ્છાએ ભર્યા, સુખી ન ઈદ્ર ભૂપાળ;

સમતાપૂર્વક પરિગ્રહ ત્યાગી જીવન ગાગતારે,

સુખીયા દિસે જગમાં સમભાવે મુનિરાજ.....નવવિધ૦ ૬

સાખી.

પરિગ્રહ ભવો ભવ મેગવી, કિંધા કષ્ટ અપાર;

લક્ષ ચોરાશી યોનીમાં, ભમતા આવ્યો ન પાર.

નિયમ હદે રહિ સમતાપૂર્વક જીવન ગાળીયેરે,
કનક પરિમલ વશ જગ કુળે નંદ સકલ્પ.....નવવિધ ૭
સાખી.

અનંત પરિમલ લોગવ્યા, તોપણ તૃપ્તિ ન થાય;
ઈધણ સમૂહ અગ્નિ મુખે, વારી વિના ન જુઝાય.
સંતોષ વારી સમ અડગ મતે જુલવીએરે,
'હર્ષભ' તત્વ અહણ કરતા શાશ્વત સુખ યાય.....નવવિધ ૮

ક્રોધ પાપસ્થાનક છઠું.

(ત્રીસ વરસ ધરમાં વરસારે સુખભર વામાનંદ—એ સમ.)

- પાપસ્થાનક છઠું તલેરે, ક્રોધ કષાયનું મૂળ,
તપજપ ધ્યાન સયમ વૃતોરે, ધર્મ ક્રિયા પ્રતિકૂળ;
તલે સહુ ક્રોધનેરે, ક્રોધ તે બોધ નિરોધ. (એ ટેક) તલે ૧
- અંતર ક્રોધ સમાવીયેરે, લાગે સ્વઆશ્રમ દાહ,
ભજના ગાળે અન્યતુરે, ત્રુટતા પ્રથમ પ્રવાહ. તલે ૨
- હંદ યુદ્ધ ધર્મ કર્મતુરે, અનંત કાળથી યાય;
ક્રોધ મહા મત્સ્ય હરિતનોરે, નરકનું દ્વાર જણાય. તલે ૩
- ચારિત્ર દૂળ ક્રોધ પૂરવતુરે, આત્મ ભાવના જાય,
બે ધડી ક્રોધ વિવશ થતારે, ભારે અનર્થ જણાય. તલે ૪
- તપ તપતા મુનિ આકરોરે, ધરતા અતિ વૈરાગ્ય,
શિષ્યના ક્રોધ થકી થયોરે, ચંડકોરીયો નાગ. તલે ૫
- સગજન ક્રોધ કરે નાહરે, ફરજનથી રહે ફર;
ક્રોધી મુખે કહુ બોલણારે, કંટક સરિખા ફર. તલે ૬

આંકડે કંઠાનું કરી રચારે, વીવ હજારહજાર થાય,
 આ બાન દુઃખ ગતિ આમતારે, ઉદય ભાવાંતરે થાય. તલો ૭
 કોઈ નિમિત્ત કામ મરેરે, રોકે આવતા કર્મ,
 'દુર્લભ' સંવર ભાવયોરે, આત્મગરે શિવશર્મ. તલો ૮

માન પાપસ્થાનક સાતમું.

(અન્નને ખામો પદમણી નારી હો મળો.—જો રાગ)

તમે કાનનું પાપનું સ્થાન હો—કરે માન આતરે ભુવારી.

શ્લોક (એ ટેક)

જનિ કુલ યૌવ્યે રૂપ સિદ્ધ, તમે લાભ વિદ્યા આઠે મદ;

કરે પ્રથક પ્રથક હુમ્મ ભારીડો.... કરે ૧ ૧ ૧

તેર કર્મ માને અધિ આધે, નિમિત્ત રૂપે ન વિમળ મલી વાધે;

આતરે રૂપે અન્ન નારી હો.... કરે ૧ ૨ ૧

કાવનું મોહન હોડાનું સુખરે, દુર્લભન અધે નહીં કાવે;

તમે રૂપે અન્ન નારી હો.... કરે ૧ ૩ ૧

જો કુલ હો અન્ન નારી હો, કંઈકીયે રૂપે અન્ન નારી;

જો કુલ હો અન્ન નારી હો.... કરે ૧ ૪ ૧

પ્રથમ નારી અન્ન નારી હો, કંઈકીયે રૂપે અન્ન નારી;

હોડાનું મોહન હોડાનું સુખરે.... કરે ૧ ૫ ૧

તેર કર્મ માને અધિ આધે, નિમિત્ત રૂપે ન વિમળ મલી વાધે;

આતરે રૂપે અન્ન નારી હો.... કરે ૧ ૬ ૧

કાવનું મોહન હોડાનું સુખરે, દુર્લભન અધે નહીં કાવે;

તમે રૂપે અન્ન નારી હો.... કરે ૧ ૭ ૧

શ્રાવધાન રહી માનને તણ્યે, ધ્યાન ધવળ સમતા ગ્રહી ધરીયે;
 " દુર્લભ " લયુતા સુખકારી હો. કરે ૦ ॥ ૮ ॥

માયા પાપસ્થાનક આઠમું.

વટ સાવિત્રિ જલ આજ પૂરણ કરીયેરે (રાસગી) એ રાગ.

તને આઠમું પાપનું સ્થાન માયા પ્રાણીરે,
 તનધન જોળન પરિવાર અસ્થિર નાણીરે;
 ભૂમિશય્યા કૃશ અન્ન લહિને રહેતારે,
 તપ જપ મતમાં લયલિત કરેટો રહેતારે.
 ધર્મ ધીરજ દીર્ઘ કાળ તન દેમો,

માયા ગ્રહ્યે પ્રતિદુલ્લ યાયરે, માયાવશે ગર્ભ અનંત પ્રાપ્તીયે.

પરિસહો સકળ સુલભ ગણે સુનિ,

તેથી દુષ્કર માયા ત્યાગરે—માયાવશે ૦

દંભ અસતિ પરે બહુ ધરનારા, હૃદય મુખે ભિન્ન ભિન્ન મતિ ન્યારા,

ભવસાયર તે દુળનારા પ્રાણી માયાને ત્યાગે;

અંતરનો અધકાર નિવારે, ખટકો મનમાં એ ટકશે તમારે,

" દુર્લભ " સુધરે જન્મારે—પ્રાણી માયાને ૦ ૧

લોભ પાપસ્થાનક નવમું.

(સાર્દુભ વીકિડિત છંદ.)

છાંટો પાપનું સ્થાન લોભ નવમું, દુર્ધર્મન વાધે અતી,

જેથી સર્વ વિનાશ કીર્તિ ઘટતા, વાંધી જણાયે મતી;

જ્ઞાની સગજન ત્યાગતા શુષ્ક જો, બાંખી જણાવી રતી,

લોભે સંપ વિનાશ સુખી ન પ્રભ, લોભે દુઃખી બૂપતી. ૧

ચિન્તા માંહિ સદાય લોભી ફરતા, જાતા મરી દુર્ગતી,
લોભી ધર્મ વિમૂખરે જગતમાં, અન્યાય કર્તા અતી;
લોભે જાય પતીત યોલી ફરતા, ગર્જે વહે પાધરા,
લોભી સ્વાર્થ સર્ચા પછી છટકતા, સામું ન જોતા જરા.

૨

ચાહે રંક હજાર પામી લખને, લોભે વધે કોટિને,
કોઝાધીશ ચહે ભુપાલ પદવી, ચક્રી મહા મોટિને;
ચંકી ચાહુ ધરે થવું સુર ચહે, ઇંદ્રો તણી રિદ્ધિને,
તૃણા માપે ન થાય લોભિ મનનું, પામે નહીં સિદ્ધિને.

૩

જાને માપ સમુદ્રનું મતિ થકી, કોઈ જતાવી શકે,
તેવા બુદ્ધિ નિધાન લોભ જલધી, માપે ન શક્તિ થકે;
ખાળે પેટ ન ખાય ખર્ચિ ન શકે, દાને ન આશા કરી,
જાલે કાળ કરાળ છેવટ જતા, રે' હાથ જાતા ઘસી.

૪

મૂકી પુષ્કળ લક્ષ્મિ પ્રાણિ જગમાં, એકાકિ કર્મે જતા,
લોભી મમ્મણ શેઠ જેમ તણને, નર્કે દુઃખો વેઠતા;
વાધે લોભ લઘુપણે મૂળ થકી, તૃપ્તી નહીં પામતા,
લોભી મોહ વશે દૂખે અધવચે, સુયાનને વામતા.

૫

કીડીને કણ જો મળે ગજ પ્રતે, હારો મળે ક્યાં થકી,
આવે આવ ઉલેસતા જ વિરડે, વારી તણી જો નકી;
છાંડો દોષ અથોભ લોભ સરવે, સંતોષને ધારતા,
સંતોષે સુખ સર્વ “ દુર્લભ ” કહે, સંસાર નિસ્તારતા.

૬

રાગ પાપસ્થાનક દશમું.

(હરિગીત બંદ.)

તજો રાગ પાપસ્થાન દશમું, કેશરી વડરાય છે,
વિષયાભિલાષી મંત્રિ, જેના કાર્યમાં પંકાય છે;

- છોડે પ્રપંચી પંચદિવ્ય, કાર્યસકળ જમાવતા,
હરિહર પ્રદ્યા પુરંદરાદિ, સખળજે વશ નાચતા. ૧
- અતિ લખિશવંત આવાદ ભૂતિ, નાણિ નદી વશ પડ્યાં,
શ્રુતનિધિ નંદિયેલુછ, રાગેથી વેશ્યા કર ચડ્યા;
બાવિશ છન પલુ પૂર્વ રાગેથી, અહે વાસો વશા,
- કુલુ દિન પામે તાગ એવિ રાગની બહોળી દયા. ૨
રાગે વદ્યા જન નરકને, નિગોહના દુઃખ ભોગવે,
છે વજ્રખંધ સમાન તોપલુ, દુઃખ રાગેથી દ્રવે;
રેતા અદમ રશુલિભદ્ર આતુભાસ કોશ્યાને ઘરે,
કવવા કસોટી ગયા મુનિ પલુ, રાગથી પાછા ફરે. ૩
- રહિ રાગ વશ તપ જપ કર્યાં, સૂતાર્થ મનમાં ધારતા,
તોપલુ નહિં મુક્તિ વર્ધા, ભવચક્રના ફળ આપતા,
ઉપાય નહીં અમૃત વિષે, જ્યાં વિષચારો શું કરે,
ગૌતમ તણ મહાવીર પશના, રાગને કેવલ વરે, ૪
- રહનેમી ચીર નિર્ધાવતા, રાગુલ દેખીને શુકે,
કર્યો રાગ જેણે શંક તેના જન્મુ થૈ વૃત શું શુકે;
પ્રતિબોધતા રાગુલસતી, દેવર મુનીને ઉદ્ધર્ધા.
તણ રાગ આલોપલુ હરિ. વૃતમાં રહી મુક્તિ વર્ધા. ૫
- જે શુભ સદાગમ સંગતે, રહિ રાગને છૂટી ગયા,
આસ્ત્રિ ધર્મ વિવેકથી, અપ્રમત શૈલેથી યયા;
નરવ્રત તેના ખીર ન ચળે, રાગથી દહતા કદા,
“ દુર્લભ ” વરે મુખ આપતા, જે રાગથી ન્યારા સદા. ૬

દ્વેષ પાપસ્થાનક અગીયારમું

(શાન્તિ પ્રબુદ્ધ સુખ દાતા ત્રાતા તારો મનેરે-એ રાગ.)

ધરવું નહિં પાપસ્થાન અગીયારમું કુહું મનેરે;
 દ્વેષ તજે હુઃખકારીરે, અદ્વેષ શિવસુખ કારીરે;
 સુખ હુઃખ સહુ કર્મે થાતા, અનર્થ દંડ સપડાતા;
 દ્વેષી કર્મે બંધાતા ભવ અટવીમાં બમેરે- ધરવું. ૧

દોષ ખેંતાલીશ ટાળીરે, આહાર એષણ પાળીરે;
 જો દ્વેષ હૃદયમાં આવે, ધૂમ્ર દોષ શામતા થાવે,
 કુરશુક પરે સમચિત્ત રાખી મુનિ નિર્દોષે જમેરે. ધરવું. ૨

પ્રથમાંગ યોગ અદ્વેષરે, સાધન સુલભ સુવિશેષરે;
 તપ જપ કિરિયા વ્રત કરતા, મુનિ ઉગ્ર વિહારે કરતા,
 તે દ્વેષને ધારણ કરતા શાશ્વત સુખ વમેરે. ધરવું. ૩

નિર્ગુણી ગુણ ન જાણેરે, ગુણાર્થ દોષમાં તાણેરે;
 ચારિત્ર ધર્મ ગુણ સમતા, દ્વેષી સર્વે સુખ વમતા,
 અન્યાય અતિ મન ધરતા કષ્ટો વેઠે તનેરે. ધરવું. ૪

ગુણિયલને ગુણ રાગીરે, કીર્તિ જગમાં તસ જાગીરે;
 ગુણ ગ્રહવા રાગને ધરતા, આત્માવત્ સહુને ગણતા,
 સમચિત્ત નિર્ગુણીપર ધરતા દુષ્કર્મેને દમેરે. ધરવું. ૫

સહે અગ્નિ હેમ ટીપાશેરે, ઉત્તમના ગુણ પ્રકાશેરે;
 જે તત્ત્વ રમણમાં રમતા, મનમન્દિર કાયમ સમતા,
 “ દુર્લભ ” સંસાર ઉદ્ધરતા કીર્તિ કોટિ ગમેરે. ધરવું. ૬

કલહ પાપરથાનક બારમું.

(પ્રીતલંડી ખંધાણીરે અછત ઇશુંદમું—એ રાજ.)

પાપરથાનક બારમું કલહ નિવારીએ.
જે વચ દુર્ગતિ મૂળ વધી વડ થાય જો;
અંતર માંહે પ્રગટે પૂર્ણ મલિનતા,
મહાન રોગ કમળાનો નેત્ર છવાય જો.

પાપ૦ ૧

દંત કલહ કાયમ અહમહિ વાધતા,
લક્ષ્મિ સંપ વિવેક વિનાશ જણાય જો;
મર્માદા ઉલ્લંઘન કલહ વશે કરી,
કરતા અનાદર હાથે તેજ હણાય જો.

પાપ૦ ૨

અહિણી પ્રતે કહે કંઈ નથી કાઈ કામની,
ભુલિ વિનાની દિસે પૂર્ણ ગમાર જો;
ક્રોધમુખી મિઠકાર ઘણા છે તુજને,
તુજથી સારો કળીયુગ હૃદય વિચારજો.

પાપ૦ ૩

અજાને સાંજે નહિ પામિણી નાચનું,
સામું ગોલતાં જેને જરી ન વિચાર જો;
પાપી વડીલ છે તારા તું સ્થા કામનો,
દંપતી એવા દુઃખી સદા સંસાર જો.

પાપ૦ ૪

કલેષી કંટક સરખા વેણે કાઢતા,
લપુ શુદ્ધનો આચાર બ્રહ્મ જણાય જો;
જેથી ઐન ધરિ અજગા રહેતા શુણી,
પામે મુખ અનંત સદા વખણાય જો.

પાપ૦ ૫

કાયમ કલહ વશે સહશુણે નાસતા,
સંયમ કલહ વપે નિરર્થક થાય જો;

કલહ નિમિત્ત વિવેકી તુર્ત ખમાવતા,	
લઘુ ગુરૂ આરાધક તે શાસ્ત્રે ગણાય જો,	પાપ૦ ૬
કલહ સમાવે અંતરમાં તે વિરલા,	
ઉપસમ સાર કહ્યો શાસ્ત્રે નિરધાર જો;	
નારદ નારી નિર્હય હૃદય કલહ સહા,	
સજ્જન સુશીલ જન વારે કલહ વિચારજો.	પાપ૦ ૭
જર, જમીન, જોર, વ્રણ સુતો કલેશના,	
જેહ નિમિત્તે કલહ વધે સંસાર જો;	
જ્ઞાની દિલ દરીયાવથી કલહ નિવારતા,	
‘દુર્લભ’ દિલ આગળ શું કલહનો ભારજો.	પાપ૦ ૮

અભ્યાખ્યાન પાપસ્થાનક તેરમું.

(શી છબી લાગે છે પ્યારી જનંદા તોરી શી છબી. એ રાગ.)

અભ્યાખ્યાન નિવારો, સુગુણ નર અભ્યાખ્યાન નિવારો;	
પાપ સ્થાનક તેરમું સેવે, તે જન જગમાં અકારો.	મુ૦ ૧
પાપ અમાપ અટો શિર નાહક, સુકૃત સરવે હારો.	મુ૦ ૨
અછતા આળ વદે જગ જનના, દુઃખી અતિશે થનારો.	મુ૦ ૩
અછતે દોષે અભ્યાખ્યાને, ન્યારો નમત મળનારો.	મુ૦ ૪
મિથ્યા અભિમાની સુખ છુટા, અભ્યાખ્યાની ધારો.	મુ૦ ૫
દોષીત દોષ થકી બંધાયે, અંતર એમ વિચારો.	મુ૦ ૬
મીઠ્યામતી દસ સંતા લેદે, અભ્યાખ્યાન વિચારો.	મુ૦ ૭
ગુણ અવગુણ પલટી દેખાડના, ખેદ અતી વધનારો.	મુ૦ ૮
અછતા આળ ચકાવે પરને, તે નિજ દુઃખ અંગારો.	મુ૦ ૯

ઉપશમ આવે ચિત્ત પ્રસન્નતા, મુકૂત ધન મળનારો. સુ૦ ૧૦
'હર્ષભ' છત્ર મત દિલમાં ધરતા, પામીએ ઇર્ષ કીસારો. સુ૦ ૧૧

પેશૂન પાપસ્થાનક ચૌદમું.

(બનનરા-રાગ)

પાપસ્થાન ચતુર્થ ભારી, પેશૂન વ્યસન દુઃખકારી.
ઉપકાર પદે પદે કરતા, બદલામાં કલહ ને ધરતા રે;
મુધરે નહીં ટેવ નહારી,..... પેશૂન૦ ૧
કવળ માત્ર આહારને લેતા, નહીં જ્ઞાન વિસારી હેતા રે;
પણ પિશૂન પ્રળય વિકારી,..... પેશૂન૦ ૨
વાયસ ઉત્તલ નહીં થાવે, કદિ રૂપયથી સ્નાન કરાવે રે;
મહા મલિન હૃદય વિકારી,..... પેશૂન૦ ૩
સ્વાર્થ સાધવા સ્નેહ જણાવે, પછી ખળ સન્મુખ થઈ જાયે રે;
નિર્દયતા હૃદય પ્રસારી,..... પેશૂન૦ ૪
સદગુણ ચાહીમાં જાવે, ખ્યાલી મુકૂત શુભાવે રે;
વિશ્વાસ તર્જ નરનારી,..... પેશૂન૦ ૫
મહા મલિન મુખ સંતાટે, નિર્મળ કુળ કલંક લગાટે રે;
શુભાવે સોળત સારી,..... પેશૂન૦ ૬
સન્નિધ નહીં દોષને ધરતા, છાની રહે નહીં નિર્મળતા રે;
'ભક્તિ' જાણ્યો કાચ સુધારી,..... પેશૂન૦ ૭

વાતો બહુ પારકી લાવે, તે આપણી વાત ઉઠાવે રે;
 નારદ વિદ્યા અધિકારી,..... પૈશૂન ૮
 વર્ષાકાળ જવાસો સુકાતો, તેમ ગુણથી પિશૂન સુંબાતો રે;
 ધરો " દુર્લભ " બોધ વિચારી,..... પૈશૂન ૯

રતિ અરતિ પાપસ્થાનક પત્તરમું.

(ત્રીશ વરસ ધરમાં વસ્યારે, સુખભર વામાનંદ—એ રાગ)

રતિ અરતિ મન કટપનારે, કારણ કાર્ય નિમીત્ત,

પાપસ્થાન પરિહારે, પત્તરમું દઢ ચિત્ત;

ચેતો ભવિ ચિત્તથીરે, રતિ ત્યાં અરતિ હોય,

એકત્ર એ રીતથીરે. (એ આંકણી)

૧

મન પાંખી પાંથે ચડેરે, રતિ અરતિ દોય પાંખ;

શુદ્ધ સમાધિયે રૂંધુંરે, સ્થિર રહે આત્મનિસાખ.

ચેતો ૨

મન પારદ નિશ્ચળ રહેરે, રતિ અરતિ પર્યાય;

અગ્નિમૃત પારદ થતારે, સિદ્ધિ કલ્યાણની થાય.

ચેતો ૩

રતિ વશે અરતિ ન કીજીયેરે, ગત વસ્તુનો શોક;

અજ્ઞાને અવિવેકથીરે, કષ્ટ સહે જીવ ફેાક.

ચેતો ૪

રતિ અરતિ નથી વસ્તુથીરે, અંકિત મન આકાર;

અંગજ વલ્લભ જેમ પ્રભરે, મળ મેલ જી લીખ

નખ્યાર.

ચેતો ૫

તેણે મન કટપીત માનીયેરે, સત્ય નહીં પર્યાય;

જેમ વેચી વસ્તુ તાણીરે, ચિંતા વિમુખ જણાય.

ચેતો ૬

રતિ અરતિ જે નથી ગણેરે, મુખ દુઃખ સર્વ સમાન;
તે પામે મુખ સંપદારે, વાધે અધિક તસવાન. ચેતો ૭
કમઠ ધરણેંદ્ર પ્રતે રહેરે, સમચિત્તે છનરાય;
તેમ ' દુર્લભ ' દદ નિક્ષયેરે, કર્મથી છવ મુકાય. ચેતો ૮

પરપરિવાહ પાપસ્થાનક સોળમું.

(તમે બહુ મંત્રીરે સાદીઆ મારે તો મન એક—એ રામ)

પરપરિવાહ વ્યસન તજો, પરનિન્દા અસરાલ;
મુખરી જેહ માસર બર્યો, તે જન ચાધો ચંકાલ;
પાપસ્થાનક તજો સોળમું. (એ આંકણી) ૧
તપ, જપ, ધર્મ, ક્રિયા વિધી, નિન્દક ને સર્વી ફાંક;
કિલ્લિખ દેવ તે ઉપજે, એ ફળ પામતા રાંક. પાપ ૨
તપ અછરણ ક્રોધ છે, જ્ઞાન અછરણ માન;
કિરિયા અછરણ તેમ ઠણું, નિન્દક હોય નાદાન. પાપ ૩
આહાર અમૃત થઈ પરિણમી, જઠરા પ્રબળ જો થાય;
નિન્દા વ્યાધી અછરણે, વમન વિકાર જણાય. પાપ ૪
સદ્ગુણ ત્યાગી નિન્દા કરે, હૃદય અછરણ સાય;
આત્મિક દ્રવ્ય શુભાવતા, મહામતિ મંદ જણાય, પાપ ૫
ફપ ઠરપ જોઈ પારકા, નિરખો નિજ નિજ અંગ;
નિન્દા નિમિત્ત દૂરે ટળે, પરકાસે બીલું અંગ. પાપ ૬
ક્રોધ વશે કુશીલીયા, દેતા અવશુણ બાખ;
નિંદ્ય વચન તેહ જાણીયે, દશવેકાલીક સાખ. પાપ ૭

દોષ દષ્ટિએ નિન્દા ચડે, ગુણ દષ્ટિ હોય રાગ;	
પ્રથક પ્રથક દોષે સહુ ભર્યા, સર્વગુણ વીતરાગ.	પાપ૦ ૮
અવગુણ પરિમલ વાસના, નિન્દક મુખ જણાય;	
પરગુણ આહી જગ વિરલા, દર્શનથી ગુણ થાય.	પાપ૦ ૯
સરખો હક જગ જીવનો, છાંયો ઠામ ન ઠાય;	
વખત વખત બદલા કરે, તડકો પણ ત્યાં જણાય.	પાપ૦ ૧૦
પરનિન્દા સહુ પરિહરો, પગ નીચે બળે આગ;	
આત્મ સ્લાધા 'દુર્લભ' થતા, ભાવઠ જાયેરે ભાગ.	પાપ૦ ૧૧

માયામૃષાવાદ પાપસ્થાનક સત્તરમું.

(મનહર—છંદ.)

સત્તરમું પાપસ્થાન, માયા મૃષાવાદ તમે,
જે વશે અનંત દોષ, અવનીમાં બાંધીયે;
સત્યતા ધરી હરમેશ, નીતિના નિશાને રહી,
કપટ અસત્ય તજી, કાર્ય નિજ સાધીએ;
સદ્ગુણતા છવાય, કીર્તિ કાર્યમાં ગવાય,
તેહ જીવ્યા જગમાંય, ચિત્તની સમાધીયે;
મોટા જો કરે ઠગાઈ, ઠાણી ઠરે ચતુરાઈ,
કપટ તણી કમાઈ, ખાતા જન વ્યાધીયે.

૧

અસત્ય જીવન એ તો, વિષને વધાર્યા જેવું,
હાથે ધરી હથીયાર, આપણું બગાડીયે;
મનરૂપી વાઘબાગ, વઝાર્યું ન હાથ રહે,
બગધ્યાને પગ ભરી, ચાલતું જગાડીયે;

ધંધામાં મચાવે જંગ, આપણને કરે તંગ,
માયા મૂઝાવાદ રંગ, અંગમાં લગાડશે;
સ્વાર્થમાં ચળેલું મન, કપટ જુઠાણું કરી,
દેતાં પાછું હાથ આવી, કેમ પાર પાડશે.

૨

કપટ કળા કળાય, પડિત પ્રસંગ માંચ,
તેથી યુખ જુદું કરી, નિત્ય દુર ભાગતા;
દંભી મૂઝાવાદી મીઠા, નાશીના ચરિત્ર જેવા,
દુર્ગતિના ભાગી મૂંઢ, મહાપાપ બાંધતા;
જુઠો જેનો ઉપદેશ, હજવા ધરેલો વેશ,
ઉન્માર્ગ બતાવી હુબે, બીજને દુભાડતા;
જુદું બોલી પેટ માટે, પ્રપંચો અપાર કરે,
જેથી જ્ઞાનિ જીર્ણમન, અંકુશમાં રાખતા.

૩

અવિનાશી આત્મધન, ચતુર હુંટાય તારું,
જલ્દ ઘઈ દંભમાયા, મોહમાં ફસાય છે;
ઘણાકાળ બૂદ્યો બાણ, પસ્તાયો પૂરણ પણ,
ચિત્તવૃત્તિ છુટી સુકે, આશ્ચર્ય જણાય છે;
સમકિત દ્રષ્ટિ મન, ચાંપતા ઉપાયે થાણે,
દ્રુત જ્ઞાન ધર્મધ્યાન, ધારી નિજ દિલમાં;
માયા મોહને નિવારી, સત્યપણું છોટે નહીં,
બલીહારી 'ફર્લેશ' એ, જનની અખિલમાં.

૪

મિથ્યાત્વશબ્દ પાપસ્થાનક અઢારમું.

(તિરથની આશાતના નવી કરીએ—એ રાગ.)

મિથ્યાત્વની કુસંગતિ નવી કરીએ,

હારે નવિ કરીએરે નવિ કરીએ;

હારે સમકિત સદા અનુસરીએ,

હારે શુદ્ધ ધર્મને ધાર (એ ટેક)

મિથ્યાત્વ ૧

મિથ્યાત્વ પાપ અઢારમું પરિહરીએ,

હારે સમકિત સદાગમ ધરીએ;

હારે ભવસાયર જેહથી તરીએ,

હારે અકૃિ મિંગા ગ્રેમ—

મિથ્યાત્વ ૨

મિથ્યાતે વાહ્યા પ્રાણીયા કરે ખોટું,

હારે પીતકમલીનું દુઃખ મોટું;

હારે અમૃત અન્ન મિથ્યા ખોટયું,

હારે કરણી વિપરીત—

મિથ્યાત્વ ૩

સત્તર પાપથી મોટકું મિથ્યાપાપ,

હારે ઉત્સૂત્રે થાય સંતાપ;

હારે અનંત સંસારીની છાપ,

હારે તપ જપ વૃત દ્રેક—

મિથ્યાત્વ ૪

વીરસેન મુરસેનને ધરે ચિત્તે,

હારે કહી સમકિતની નિર્યુકતે;

હારે સમકીત મિથ્યાત્વની ભકતે,

હારે લાભ ખોટ વિચાર—

મિથ્યાત્વ ૫

ધર્મે અધર્મ માનતો મૂઢ પ્રાણી,

હારે અધર્મમાં ધર્મ નિશાની;

હારે શુદ્ધ માર્ગની વાત ન માની,

હારે દુઃખ સદેહ—

મિથ્યાત્વ ૬

ઉન્માર્ગમાં ખરે માર્ગ જે પિછાણે,

હારે કુસાધુને સાધુ જાણે;

હારે સાધુને કુસાધુ પ્રમાણે,

હારે રહે શંકારીલ—

મિથ્યાત્વ ૭

જીવે, અજીવ, અજીવે, જીવને જાણે,

હારે સિદ્ધ માંહે અસિદ્ધતા માને;

હારે અસિદ્ધમાં સિદ્ધ પિછાણે,

હારે દસ સંસાર ટાળ—

મિથ્યાત્વ ૮

નિજ નિજ મતની રચાપના અભિપ્રયીક,

હારે અનભિપ્રયીક ગણે સહુ (મત) ઠીક;

હારે જાણી તાણે અભિનિવેશીક,

હારે કરે ખેંચાતાણ—

મિથ્યાત્વ ૯

સંશય તે જીન વચનમાં ધરે શંકા,

હારે અનાભોગ અધ્યક્ષ આતંકા;

હારે મિથ્યા મોહ વચે હોય શંકા,

હારે ટાળે પાંચ મિથ્યાત—

મિથ્યાત્વ ૧૦

લોકિક દેવગુરુ પર્વ ને મનધારે,

હારે લોકોત્તર વીન ન વારે;

હારે રત્ન કાચને ઝોક વિચારે,

હારે તણે ખદ મિથ્યાત—

મિથ્યાત્વ ૧૧

અવિનય મિથ્યાત સેવતા ભૂદ્યા પ્રાણી,
હારે અક્રિયા મિથ્યાત પીછાણી,
હારે અજ્ઞાન મિથ્યાત સેતાની,
હારે આશાતના તેમ—

મિથ્યાત્વ૦ ૧૨

દસ, પાંચ, ષટ્ આર, એ પચ્ચવીશ,
હારે મિથ્યાત્વ કહ્યા જગદીશ;
હારે તણ સમકિત ધરીએ જગીશ,
હારે ટળે નરક નિગોદ—

મિથ્યાત્વ૦ ૧૩

અનાદિ અનંત મિથ્યાત્વ છે સાદિ સાંત,
હારે અનાદિ સાંત મિથ્યાત;
હારે તિમ સાદિ અનંતની વાત,
હારે ચઉભંગી એહ—

મિથ્યાત્વ૦ ૧૪

દુષ્ટ શત્રુ મહારોગ છે અંધકાર,
હારે મહા શસ્ત્ર એ નરક દુવાર;
હારે દુઃખ દારિદ્ર ગહન કાંતાર,
હારે તળે જાણી એમ—

મિથ્યાત્વ૦ ૧૫

યાવત્ મિથ્યાભાસ છે લેશમાત્ર,
હારે દુર્ગંધથી વાસીત પાત્ર;
હારે સંસારની ત્યાંસુધી યાત્ર,
હારે કહે જ્ઞાની એમ—

મિથ્યાત્વ૦ ૧૬

પૂછે કેવલજ્ઞાનીને કેઈ પ્રાણી,
હારે સંસારની કેઈ નીશાની;
હારે ઉત્તરમાં એહ કહાણી,
હારે મિથ્યાત્ત સંસાર—

મિથ્યાત્વ૦ ૧૭

મિથ્યાત્વ જે લવલેથ દિલ ન રાખે,
હારે સમકિત સુરતરૂ કુળ ચાખે;
હારે શુદ્ધ “ ધર્મરતન ” ની ચાખે;
હારે “ હર્લેલ ” ભાવપાર—

મિથ્યાત્વ ૧૮

કુળશ.

(હરિગીત જંદનો આલમો.)

એ પાપસ્થાનક આત્મહિત, શત્રુ સમજ ^૧અપાદશે;
ઉપયોગપૂર્વક છંડતા, નિજ આત્મ નિર્મળતા ઘશે, ૧
^૨આશ્રવરૂપી નીર હંસ સરમો, આવવા નાળો રૂપે;
દરિ મલિન આત્મ કુખાઠતા, અજ્ઞાન વશ દુર્ગતિ કુપે. ૨
તપ વન્હિતાપે સોચવો, આશ્રવ ખપાવે નિર્જરા;
અટકાવવા તસ આવ સંવર, ભાવ સાધન સુખકરા. ૩
દ્રિય પૂરણ શુભ યોગ પામી, એતવા સાધન ભરી;
ઓગણી અઠસઠ વિક્રમાદિત્ય, સંવતે રચના કરી. ૪
^૫આવશ્યક, વિગે આલોવતા, કાયમ ભવિ ડરતા રહે;
“હર્લેલ” કહે શુભ તત્ત્વ અંતર, સમજતા તેઓ થકે. ૫

ઇતિ “ અદાર પાપસ્થાનક પ્રકરણ પીઠુ ” સમાપ્ત.

પ્રકરણ ત્રીજું.

દ્વાદશ ભાવના.

(દોહરા.)

- શ્રી સંજેશ્વર પ્રણમિએ, ત્રેવિશમાં છનરાય;
ભાવના દ્વાદશ વર્ણવું, સમરી સારદ માય. ૧
- અનિત્ય, અશરણુ, સૃષ્ટિની, એકત્વ, અન્યત્વરૂપ;
અશૂચિ, આશ્રવ, નિર્જરા, સંવર, લોક સ્વરૂપ. ૨
- બોધિ દુર્લભ, ધર્મ, એ, ભાવના બાર પ્રકાર;
“દુર્લભ” રોગ નિવારવા, મનન કરો સુવિચાર. ૩

અનિત્ય ભાવના પહેલી.

(રાગ-માદ.)

દેખો દુનિયાવાસી, તત્ત્વ તપાસી; વસ્તુ વિનાશી,
જેતા ભાસે ન નિત્ય.

ક્ષણ ક્ષણ કરતા, જાયે પર્યાયો, ભાવના ભાવો,
બાલ સર્વ અનિત્ય.

દીર્ઘદિણ કાળે કૈંક ચાલતી, અંતે સર્વ વિનાશ,
પદાર્થ માત્ર અનિત્ય છે જગના, મોઘા ધરીને આશ;

વિવિધ સુખવાત્રી, આખર નારી; જાતા તપાસી,
ચેતી થયો દૃઢ ચિત્ત. દેખો ૧

દીર્ઘ આયુષ્યથી દેવો સુખી નહિ; માનો હનિયામાંય;
અનંતકાળ અપેક્ષાએ તે પલ, આયુષ્ય ખૂટી જાય.
દેખો પુણ્યલ જાણ, અણવે જાણ, વિલુપે તાણ,
જૂઠી જણાયે રીત. દેખો ૨

તંદુરસ્ત પ્રભાતે જે દીઠા, પામતા સંધ્યાએ કાળ;
પુખ્ત ખીટ્યાં દિનકર કિરણે પ્રહ, ખરતા સાંજે નિહાળ.
કોમળ વય નાની, ખીલે જુવાની; જરાયે હાનિ,
સ્થિતિ તત્તત્તિમિત. દેખો ૩

સદમી ચપળ બહલે બહુ સ્થાનો, અધવચ આપે છેહ;
બહાલા પ્રિયજનોનો સમાગમ, ટકવા ખૂણ સંદેહ.
હયો ખરત ધવાને, જન્મ્યો જવાને; વેગે હવાને,
ધ્વજ પદે સ્થાપિત. દેખો ૪

ધવળ મંગળ ઝલિ સિદ્ધિ વૈભવ, દીઠા જે પરમાંય;
પાશેર અજ માટે પટે સાંસાં, માગી ખાતા જણાય.
ગજકર્ણની જેવા, ચંચળ તેવા; જાણીને એવા,
ટાળો મોહ ખચીત. દેખો ૫

હે છપ ! શબ્દ સુત ગોસ્વધન, તન પલુ તારું ન હોય;
નારી સંહોદર અંત સમયમાં, કામ ન આવે કોય.
વિદુત્ સમકરો, સ્વપ્ન વિચારો; ટટે શું ધારો,
સંધ્યા સમયના ચિત્ર. દેખો ૬

અજ્ઞાનથી મારાપણું જેમાં, માનો તે સર્વ અનિત્ય;
જ્ઞાન દર્શન આદિત્રને સત્ચિત, આનંદ એ જીવનિત્ય.

10 19

10 20

મુકાવા પંજે નિ-શ્વય નય નહીં સર્વ મરણે;
 જતા જન્મારે જો, અશરણુ ખરે આત્મ શરણે. ૪
 જુઓ માયા કાયા, પરભવ જતાં વૈભવ જશે;
 અનિત્યો સાધેના, સકળ જગ તત્ત્વો રખડશે;
 કરેલા જે કાંમો, શુભ અશુભ તે સાથ મરણે;
 જતા જન્મારે જો, અશરણુ ખરે આત્મ શરણે. ૫
 વિચારો આત્માનું, અતુલ બળજો ધારિ મનમાં;
 વિકાસે ચલેના, નિરૂપમ શુભો આવિતનમાં;
 રહે સાથે કર્મો, મુખ-કુંઘ કરે જ્ઞાનિ વયણે;
 જતા જન્મારે જો, અશરણુ ખરે આત્મ શરણે. ૬
 શુભો આત્માના જે, આવનત થયાં તે પ્રગટવા;
 કાઢો તત્ત્વો એવા, નિજ નિજ શુભો સન્મુખ થવા;
 ખરા ભાવે ભાવો, અશરણુ તરે દિવ્ય નયણે;
 જતા જન્મારે જો, અશરણુ ખરે આત્મ શરણે. ૭
 થતો આત્મા પોતે, સ્વબળ પરમાત્મા અખિલમાં,
 ખપાવે જો કર્મો, સ્વશુભ પ્રગટે શુદ્ધ દિલમાં;
 તરે ને તારે 'દુર્લભ' શરણુ એ ખાસ મરણે,
 જતા જન્મારે જો, અશરણુ ખરે આત્મ શરણે. ૮

સંસાર-ભાવના. ત્રીજી.

(શાર્દૂલ વિકીરિત છંદ.)

જો સંસાર વિષે સદાય લવમાં, કર્મો કરે આણીઓ,
 કાપે પંચ ઘણો રહે સ્થળ વિષે, 'જેલો' કરે રવાણીઓ;

કાર્યાકાર્ય વશાત એજ નિયમે, કાળો અનંતા થયા,
જાણ્યો મર્મ સુજાણ એહ જગનો, તે પ્રાણી મોક્ષે ગયા. ૧

રાજા રંક સુખી દુઃખી સુરનરો, કંપે ઘણા સ્થાનમાં,
વિદ્વાનો મુરખા ગુણી ગુણહિણા, દ્રેષી ગુણે માનમાં;
અદ્રેષી ગુણરાગિ રૂપ ચળકે, કદૂપ કર્મે થયા,
જાણ્યો મર્મ સુજાણ એહ જગનો, તે પ્રાણી મોક્ષે ગયા. ૨

પામ્યો પૂર્ણ સંબંધ આત્મ ભવમાં, કર્તા પતા માતના,
સ્ત્રી, પુત્રી, સુત, શેઠ, નોકર અને, શત્રુ તથા મિત્રના;
દેહાતીત જણાય આત્મ સમજી, ન્યારા નિરાગે રહ્યા,
જાણ્યો મર્મ સુજાણ એહ જગનો, તે પ્રાણી મોક્ષે ગયા. ૩

આસક્તિ સ્વજનો પ્રતે જગતમાં, મારાપણે જો કરે,
તે રાગે નિજ ઇષ્ટ કાળ વિરહે, સંતાપ જીવે કરે;
માનો આત્મ સમાન સર્વ હિતમાં, કલ્યાણ પ્રેમે થવા,
જાણ્યો મર્મ સુજાણ એહ જગનો, તે પ્રાણી મોક્ષે ગયા. ૪

પામ્યો કાળ અનંત ચાર ગતિમાં, ચોરાશિ માંહે ભમે,
નાચ્યો નાટક પાત્રરૂપ વિવિધે, મેળા વિયોગોકમે;
વેઢ્યા નર્ક નિગોદ દુઃખ અતિશે, પુન્યે મનુષ્યો થયા,
જાણ્યો મર્મ સુજાણ એહ જગનો, તે પ્રાણી મોક્ષે ગયા. ૫

સંસારે સુખ શોધતાં વમળમાં, આત્મા નિહાળ્યો નહીં,
કસ્તૂરી મૃગવાસ શોધન કરે, છે પાસ અટવી મહીં;
કર્તા બાહ્ય વિચાર વસ્તુ સુખમાં, કાંતાર પંથે વદ્યા,
જાણ્યો મર્મ સુજાણ એહ જગનો, તે પ્રાણી મોક્ષે ગયા. ૬

સંસારે સુખ છે જરાપણ નહીં, ઉદ્દેશ જાણો નહીં,
જેતાં તે સુખ ઈન્દ્રજાળ સરખાં, જાતાં જણાયે સહી;

રેતા ત્યાગિ કુટુંબ જાય રહતા, મોઢે ન તૃપ્તા થયા,
ભણ્યો મર્મ મુબલ્લુ એહ જગનો, તે પ્રાણી મોઢે ગયા. ૭
રેતા સંત સમાગમે સમજતા, છવો ચડે ભાવમાં,
માને વૈભવ હુઃખગર્ભિત મુખો, જાને યિ વૈરાગ્યમાં;
આ સંસાર અસાર 'દુર્લભ' તરે, કર્મે નિરાળા થયા,
ભણ્યો મર્મ મુબલ્લુ એહ જગનો, તે પ્રાણી મોઢે ગયા. ૮

અનિત્ય સંસાર ભાવનાષ્ટક: સદર.

(સિખરિણી ૭૬.)

અનંતી વેળા આ, ભવઅટવિમાં ચાર ગતિમાં,
ભમે પૂરા પ્રાણી, નરભવ લઈ સુસ્ત જનમાં
વિચારી ને વેગે, વખત વિતતાં કાળ પકડે,
નથી કોએ તારું, નરભવ તણું શ્રેય જગડે. ૧

અસારે સંસારે, વિષય મુખમાં અમ્મ જનમાં,
બધી બાણ જૂઠી, વિલુપ્તિ ખરે વાર પળમાં;
ટકે કું સંધ્યાના, સમય જગને રંગજ ચડે,
નથી કોએ તારું, નરભવ તણું શ્રેય જગડે. ૨

ફસાવે મસ્તાની, જગત પર માયા મમતમાં,
કરાવી કુકુત્યો, પરહિત હસાવે વતનમાં;
લટે વહાલા જાતા, ઘર ઘર જણાતા દુર્જવડે,
નથી કોએ તારું, નરભવ તણું શ્રેય જગડે. ૩

પિતા માતા જાતા, પ્રિય મુત મુત આદિ જગમાં,
મળેલો મેળો આ, નદી સમજ નાસે વિષતમાં;

કહે સ્વાર્થે સારો, કર અટકતાં વેત તંગડે,
નથી કોએ તારૂં, નરભવ તણું શ્રેય બગડે.

૪

સગા બહાલા હંસા ! સિમ સુધિ સહુ આવી વળશે,
કિધેલા જે કામો, પરહિત તણાં સાથ મળશે;

શુણો કે હુશુણો, નગર જન જે ગાય વગડે,
નથી કોએ તારૂં, નરભવ તણું શ્રેય બગડે,

૫

અનંતા નીગોદે, હઃખ સહન કીધાં વિપતમાં,
મહા પુણ્યે પામ્યો, નરભવ હવે ચેત મનમાં;
કરો એવાં કામો, ફરીન જગમાં જીવ રખડે,
નથી કોએ તારૂં, નરભવ તણું શ્રેય બગડે.

૬

અવિનાશી આત્મા, વપુ વિણસતું રાગ તણ્યે,
દયાથી દીનોની, વિપત હરવા ચતન કરિયે;
સહુને આત્માવત, ગણી અટકિયે સર્વ બગડે,
નથી કોએ તારૂં, નરભવ તણું શ્રેય બગડે.

૭

જુડી કાયા માયા, પર કદિ નહી રાગ ધરિયે,
જિનાશાએ ચાલો, ભવજલધિથી તોજ તરીયે;
જુઓ વૈરાગ્યેથી, શિવપુર નકી “ દુર્લભ ” જડે,
નથી કોએ તારૂં, નરભવ તણું શ્રેય બગડે.

૮

એકત્વ ભાવના ચોથી.

(રાગ-સુવણા છંદ.)

જન્મતા સર્વ એકાકિ જંતુ જુઓ, જાય એકાકિ આયુધ્ય ખુટે,
સાંધનારા નહિ ચતુર સંસારમાં, સ્થિતિ પૂરણ થતા દોર ઝુટે;

ખાધું પીધું નહિ દાન દીધું નહિ, પરિશ્રદ્ધા મેળવ્યા મોહ દાવે,
 હાથ ધસતા જતા કાળ આધિન થતા, આખરે છવ એકાકિ જાવે. ૧

ખાંધોતો કર્મ એકાકિ તે ભોગવે, મેળવ્યું તે રહી જાય ખાકી,
 સ્વજન સંબંધી સ્ત્રી પુત્ર અજગા થયો, કાળ છેવટ લઈ જાય દાંડી;
 કાર્ય અકાર્ય આશંકતા એતણું, પુણ્ય ને પાપ દોષ સાથ આવે,
 હાથ ધસતા જતા કાળ આધિન થતા, આખરે છવ એકાકિ જાવે. ૨

જ્ઞાન અશુ થયા ણંધ વિચારી જો, મેહરાજ તણો મંત્ર બારે,
 હું અને મારું માની રહ્યો મમતમાં, વહતણું બીજને જો વધારે;
 શાય વિસ્તાર સંસારનો જો દીતે, તારું હુંટાય નિદાળ જાવે,
 હાથ ધસતા જતા કાળ આધિન થતા, આખરે છવ એકાકિ જાવે. ૩

છવ સંહારી લાજો ચડી મુદમાં, દીધી તાણે જુઓ પૃથ્વી આખી,
 ચક્રીકરિ છેવટે કાળ તાણે થયા, પરજવે જો મયા પૃથ્વી પાખી;
 શ્રીપતિ ભૂપતિ ખાલી હાથે જુઓ, વેળવો સર્વ મૂકી સિધાવે,
 હાથ ધસતા જતા કાળ આધિન થતા, આખરે છવ એકાકિ જાવે. ૪

પૂર્ણ મહમસ્ત સંપૂર્ણ હેરાન થઈ, રાવણે લાજ શુભાવી નાખી,
 જાય એકાકિ કર્મે કરી નરકમાં, દીર્ઘિ સમે કરી ન્યાય રાખી;
 કહ કાર્યો તણું કર્મ પહોંચી વળે, હસ્તથી સર્વ સત્તા શુભાવે,
 હાથ ધસતા જતા કાળ આધિન થતા, આખરે છવ એકાકિ જાવે. ૫

સાહિબી દેખી અનિત્ય સંસારમાં, નાશ વિવેક પામ્યો સ્વકેરો,
 બે થડી નહિ મળે કર્મ મારે જુઓ, વખત વીતાવી દે મેહવેરો;
 લાડી ગાડી અને વાડીની મોજમાં, આજપંપાજ મુદિ બુલાવે,
 હાથ ધસતા જતા કાળ આધિન થતા, આખરે છવ એકાકિ જાવે. ૬

વસ્તુ અનિત્યમાં જ્ઞાન સમ્યક્ થડી, ને વિવેકે વિચારે ધરમાં,
 નિજરૂપે નિજ વસ્તુ મળી જમનમાં, અણુતો તત્ત્વ ને આંડતમાં;

ઔષધિ એહુ જ્ઞાને ચડે હાથમાં, તો સમર્થ ત્વરાએથી થાવે,
 હાથ ઘસતા જતા કાળ આધિન થતા, આખરે જીવ એકાકિ બાવે. ૭
 ત્યાગિ, અનિત્ય આ સાહીબીને રહ્યા, ચક્રી એકાકિ જો આત્મ ભાવે,
 વલય દ્રષ્ટાંત દેખી મિથિલા પતિ, ત્યાગી એકાકિ નમિરાજ થાવે;
 “દુર્લભ” દેખી અસ્થિર સંસાર આ, જો તર્યા આત્મ એકાકિ ભાવે,
 હાથ ઘસતા જતા કાળ આધિન થતા, આખરે જીવ એકાકિ બાવે. ૮

અન્યત્વ-ભાવના પાંચમી.

(સવૈયા-એકત્રિશા.)

લક્ષ ચોરાશી લવમાં ફરતા, સરવે સ્વારથ દાખે નેહ,
 કાળ અનંતા લાલન પાલન, કરી પોષેલો વિણસે દેહ;
 તારૂં કોઈ નથી આ જગમાં, તું કેનો સાચો આધાર,
 વયુ વિનાશી તું અવિનાશી, બાહ્ય વસ્તુ અન્યત્વ વિચાર. ૧

ધન સુવર્ણ ધર સકળ વૈભવો, છત્રપતિ શાણા શીરદાર,
 ચક્રી પ્રમુખ મૂકી સહુ જાતા,, તે મારા ગણતો સંસાર;
 પરિચહ મૂછાં તૂટે ન થાવે, અજ્ઞાને વધતો હૃદયાર,
 વયુ વિનાશી તું અવિનાશી, બાહ્ય વસ્તુ અન્યત્વ વિચાર. ૨

સગા સંબંધી સંસારે જો, છંડે સ્વારથ સરતા નેહ,
 ભરત બાહુબલ યુદ્ધ મચાવે, નિરખી એ બાંધવના નેહ;
 શ્રેણિક ને બંધનમાં નાખી, પીડે તાત ને પુત્ર અપાર,
 વયુ વિનાશી તું અવિનાશી, બાહ્ય વસ્તુ અન્યત્વ વિચાર. ૩

મળે જેમ મેળો તીરથમાં, તરવાસી પંખી રહે રાત,
 સ્વજન સંબંધી ચાર ગતિમાં, અનંત કીધા બાંધે દેહાન્ત;

રાગ દેવ ધરતા. હૃદયે જો, બંધન જે મોટા સંસાર,
 વધુ વિનાશી તું અવિનાશી, બાહ્ય વસ્તુ અન્યત્વ વિચાર. ૪
 અહં મમ મંત્ર થકી આ જગમાં, મોહતણું જામેલું જોર,
 પારકી આશ રૂપી ફાંસીમાં, નાવ ડુબાવ્યું દધને નોર;
 કાળ અનંત મયે સુખ માટે, શાશ્વત સુખ પોતે કરનાર,
 વધુ વિનાશી તું અવિનાશી, બાહ્ય વસ્તુ અન્યત્વ વિચાર. ૫
 ચક્રી ભૂપતિ શ્રેષ્ઠી નિહાળો, અમલકાર કીર્તિ બહુમાન,
 કાળ પાલ વળી અપમાણ, પુણ્યલગાણ સર્વ નિંદાન;
 જોના રાજ્ય વિષે દિનકર પણ, અસ્ત ન થાયે તે જાનાર,
 વધુ વિનાશી તું અવિનાશી, બાહ્ય વસ્તુ અન્યત્વ વિચાર. ૬
 સર્વ પદાર્થ નિહાળો ન્યારા, ચેતનની ઉપાધિ તપાસ,
 શરીર પુણ્યલો ન્યારા રૂપે, પુણ્યલ જાણ અણવ વિનાશ;
 આત્મ દ્રવ્યથી ન્યારા સર્વે, પૃથક્ પૃથક્ રૂપો નિર્ધાર,
 વધુ વિનાશી તું અવિનાશી, બાહ્ય વસ્તુ અન્યત્વ વિચાર. ૭
 નિર્મમ મુત દેખી મરૂદેવી, એ ભાવે પામ્યા ભવખાર,
 વીર શિખ્ય ગૌતમ એ ભાવે, કેવલ શ્રી પામ્યા શ્રીકાર;
 અન્યત્વ ભાવ ભવિષ્ઠિત “હર્લભ” ધરતા આત્મ વરે શિવનાર,
 વધુ વિનાશી તું અવિનાશી, બાહ્ય વસ્તુ અન્યત્વ વિચાર. ૮

અશ્રુચિ-ભાવના. છઠ્ઠી.

(હરિગીત-૭૬)

આત્મા તણું શુભ દાર્પણું, સાધન શરીર વિચારિએ,
 સર્વસ્વ સાર શરીર ગણતા, આત્મ ભૂલ મુદારિએ;

પુણ્યે મળ્યો નરદેહ ઉત્તમ, આત્મહિત વધારિએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૧

મચકોડતો મુઠ દેખતાં, દુર્ગન્ધ પુણ્યલમાં ભરી,
કદ મૂલ મળ કાયમ વહે, જો નગર ખાળ પરે જરી;
મસ્તક ઉંધે મળમાં રહે, દુઃખ ગર્ભનાજ વિચારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન વારીએ. ૨

મળ મૂલમાંસ રૂધિર અસ્થિ, મેઢ રસ મળજા ભયુ;
દૃષ્ટિ દ્વેષમ આમય વીર્યનસ, જાણિ વીંટિ ચર્મે જડયુ;
રૂપ બાહ્ય દેખી રીજતા, અંતર અશુચિ ધારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૩

ધરો પુણ્યમાળ જરાસ કન્તૂરી, સુગંધાદિ તને,
કરવા સ્વર્થ મલિન જાણી, શરીર ચેતી દ્યો મને;
પરજીવ જતાં છોડ્યાં શરીર, અપાર ચેતન ! ધારીએ.
શુચિહીન ઔદારિક વપુ તસરાગ ચેતન વારીએ. ૪

જાણ તણુ ધરની મરમત, કામ જોળી સહુ કરે,
કસરત અને પ્રસન્નચર્ચથી, શૂરવિરતા અંગે ધરે;
નોકર તણુ પાપજુ દરિ, શુભ કામ લેવા ધારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૫

પણું નહિં વચ શરીરને, આગસ તણુ ઉચમ કરે,
ધાર્મિક વ્યવહારીક સુધરે, કાર્ય કેલવત્ની ધરે;
છંદી અનાદર રાગ ઉપચેતી, વેવા દિલ ધારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૬

ધરો કામજી ઉચીત કૃદરત, કાવરે વર્તી અને,
વિવેક દીર્ઘ ચિચાર નન્દરતી, હર્ષ ધરો તને;

ઉપયોગી ભાણી દેહ કાળુ, આત્મ પૂર્ણ વધારિએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૭
મંઠપ વિષે કનકે મઢી, લોજન ભરી કુમરી ખડી,
દાંકણ ખસેડી છુજવ્યા, દુર્ગન્ધ ન્યાં છુટી પડી;
તાર્યા અશુચિ ભાવ " દુર્લભ " મિત્ર મદલીકુમારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસ રાગ ચેતન ! વારીએ. ૮

આશ્રવ-ભાવના: સાતમી.

(રૂચિગ-જંદે)

સણે સણે શુભ અશુભ કર્મનો, ચેતો ચેતન બંધ પડે,
અવિરતિ, કપાય, મિથ્યાત્વ, યોગ, સહકારણ એ ચારવડે;
પુણ્ય પાપ બાંધી ભોગવવા, હિંદય લુચ્છો ન્યારે આવે,
દાર્ય થતાં નિષ્કામ વૃત્તિએ, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે. ૧

મૈત્રી, પ્રમોદ, કારુણ્ય, અને, માધ્યસ્થ, ભાવથી દિહ ભરે,
શુભ કર્મ બાંધે તે પ્રાણી, અંતર ભાવ એ ચાર ઠરે;
આર્ત દૈદ્ર, વળી વિષય, કંપાએ, અશુભ કર્મ બંધન ફાવે,
દાર્ય થતાં નિષ્કામ વૃત્તિએ, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે. ૨

પરિહર આશ્રવ પંચ જેહના, દસમું અંગ પ્રથમ કહે,
હાંથે જે હિંસા કરતા જન, તેહ કટુક વિપાક લહે;
મિથ્યા વયલુ નડે વસુ નૃપને, પરધન મંડિકને તાવે,
દાર્ય થતાં નિષ્કામ વૃત્તિએ, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે. ૩

ઈદ્રાદિક મુર કપક રોજવ્યા, શિયળ સુકતા સંસારે,
બદાદત્ત પરિગ્રહની મમતાએ, નરક દુઃખ પામ્યો ભારે;

- પુણ્યે મળ્યો નરદેહ ઉત્તમ, આત્મહિત વધારિએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૧
- મચકોડતો સુહ દેખતાં, દુર્ગન્ધ પુદ્ગલમાં ભરી,
કદ્ મૂત્ર મળ કાયમ વહે, જો નગર ખાળ પડે જરી;
મસ્તક ઉધે મળમાં રહે, દુઃખ ગર્ભનાજ વિચારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન વારીએ. ૨
- મળ મૂત્રમાંસ રૂધિર અસ્થિ, મેદ રસ મળળ ભર્યું,
કૃમિ સ્વેષ્મ આમય વીર્યનસ, જાળિ વીંટિ ચર્મે જડ્યું;
રૂપ બાહ્ય દેખી રીજતા, અંતર અશુચિ ધારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૩
- ધરો પુષ્પમાળ બરાસ કસ્તૂરી, સુગંધાદિ તને,
કરવા સમર્થ મલિન જાણી, શરીર ચેતી દ્યો મને;
પરભવ જતાં છોડ્યાં શરીર, અપાર ચેતન ! ધારીએ.
શુચિહીન ઔદારિક વપુ તસ રાગ ચેતન વારીએ. ૪
- ભાડા તણા ધરની મરામત, કામ જોગી સહુ કરો,
કસરત અને પ્રહ્લચર્યથી, શૂરવિરતા અંગે ધરો;
નોકર તણું પોષણ કરિ, શુભ કામ લેવા ધારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૫
- પડવું નહિં વશ શરીરને, આગસ તણુ ઉધમ કરો,
ધાર્મિક વ્યવહારીક સુધરે, કાર્ય કેલવણી ધરો;
છંડી અનાદર રાગ ઉપયોગી, થવા દિલ ધારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૬
- ધરો કાળજી ઉચીત કુદરત, કાયદે વર્તીં અને,
વિવેક દીર્ઘ વિચાર તન્દુરસ્તી, પૂર્ણ ધરો તને;

ઉપયોગી બાણી દેહ કાણુ, આત્મ પૂર્ણ વધારિએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૭
મંડપ વિષે કનકે મદી, સોજન ભરી કુમરી ખડી,
દાંકણ ખસેડી છુગળ્યા, દુર્ગન્ધ ન્યાં છુટી પડી;
તાર્યા અશુચિ ભાવ “ દુર્લભ ” મિત્ર મહલીકુમારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસ રાગ ચેતન ! વારીએ. ૮

આશ્રવ-ભાવના સાતમી.

(રૂચિ-૭૬)

સણે સણે શુભ અશુભ કર્મનો, ચેતો ચેતન બંધ પડે,
અવિરતિ, કષાય, મિથ્યાત્વ, યોગ, સહકારણુ એ ચારવડે;
પુણ્ય પાપ બાંધી લોગવવા, ઉદય ભુજો ન્યાંરે આવે,
કાર્ય થતાં નિષ્કામ વૃત્તિએ, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે. ૧

મેત્રી, પ્રમોદ, કારણ, અને, માધ્યસ્થ, ભાવથી દિલ ભરે,
શુભ કર્મ બાંધે તે પ્રાણી, અંતર ભાવ એ ચાર કરે;
આર્ત દૈદ્ર, વળી વિષય, કષાયે, અશુભ કર્મ બંધન કાવે,
કાર્ય થતાં નિષ્કામ વૃત્તિએ, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે. ૨

પરિહર આશ્રવ પંચ બેહના, દસમું અંગ પ્રપંચ કહે,
હાંચે જે હિંસા કરતા જન, તેહ કટુક વિપાક લહે;
મિથ્યા વયલુ નડે મસુ નૃપને, પંરધન મંડિકને તાવે,
કાર્ય થતાં નિષ્કામ વૃત્તિએ, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે. ૩

ઈદારિક મુર કમ્પક રોળળ્યા, ચિયળ ચુકતા સંસારે,
બદાદત્ત પરિગ્રહની મમતાયે, નરક દુઃખ પામ્યો ભારે;

પુણ્યે મળ્યો નરદેહ ઉત્તમ, આત્મહિત વધારિએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૧

મચકોડતો મુહ દેખતાં, દુર્ગન્ધ પુદ્ગલમાં ભરી,
કંઠ મૂત્ર મળ કાયમે વહે, જો નગર ખાળ પડે જરી;
મસ્તક ઉધે મળમાં રહે, દુઃખ ગર્ભનાજ વિચારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન વારીએ. ૨

મળ મૂત્રમાંસ રૂધિર અસ્થિ, મેદ રસ મળળ ભયુ,
કૃમિ સ્ત્રેષ્ઠ આમય વીર્યનસ, જાળિ વીંટિ ચર્મે જડયુ;
રૂપ બાહ્ય દેખી રીજતા, અંતર અશુચિ ધારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૩

ધરો પુષ્પમાળ બરાસ કસ્તૂરી, મુગંધાદિ તને,
કરવા સમર્થ મલિન જાણી, શરીર ચેતી દ્યો મને;
પરભવ જતાં છોડ્યાં શરીર, અપાર ચેતન ! ધારીએ.
શુચિહીન ઔદારિક વપુ તસ રાગ ચેતન વારીએ. ૪

ભાડા તણા ધરની મરામત, કામ જોગી સહુ કરો,
કસરત અને પ્રદાયર્થથી, શૂરવિરતા અંગે ધરો;
નોકર તણું પોપણુ કરિ, શુભ કામ લેવા ધારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૫

પડવું નહિં વશ શરીરને, આગસ તણુ ઉદમ કરો,
ધાર્મિક વ્યવહારીક સુધરે, કાર્ય કેલવણી ધરો;
છંદી અનાદર રાગ ઉપયોગી, થવા દિલ ધારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૬

ધરો કાળજી ઉચીત કુદરત, કાયદે વર્તી અને,
વિવેક દીર્ઘ વિચાર તન્દુરસ્તી, પૂર્ણ ધરો તને;

ઉપયોગી લાભી દેહ કાળુ, આત્મ પૂર્ણ વધારિએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસરાગ ચેતન ! વારીએ. ૭
મંડપ વિષે ઠનકે મટી, સોજન ભરી કુમરી ખડી,
દાંકણ ખસેડી પુજવ્યા, દુર્ગન્ધ ત્યાં છુટી પડી;
તાર્યા અશુચિ ભાવ “ દુર્લભ ” મિત્ર મઘ્વીકુમારીએ,
શુચિહીન ઔદારિક વપુ, તસ રાગ ચેતન ! વારીએ. ૮

આશ્રવ-ભાવના. સાતમી.

(રમિરા-છંદ.)

ક્ષણે ક્ષણે શુભ અશુભ કર્મનો, ચેતો ચેતન બાંધ પડે,
અવિરતિ, કપાય, મિથ્યાત્વ, યોગ, સહકારણ એ ચારવડે;
પુણ્ય પાપ બાંધી ભોગવવા, હિંદવ બુઓ બ્યારે આવે,
દાર્ય થતાં નિષ્કામ વૃત્તિયે, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે. ૧

મૈત્રી, પ્રમોદ, કાંકુય, અને, માધ્યસ્થ, ભાવથી દિલ ભરે,
શુભ કર્મ બાંધે તે પ્રાણી, અંતર ભાવ એ ચાર ઠરે;
આર્ત રોદ, વળી વિવય, કપાયે, અશુભ કર્મ બાંધન કાંવે,
દાર્ય થતાં નિષ્કામ વૃત્તિયે, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે. ૨

પરિહર આશ્રવ પંચ જેહના, દસમું અંગ પ્રપંચ કહે,
હાથે જે હિંસા કરતા જન, તેહ કટુક વિપાક લહે;
મિથ્યા વયણ નટે વસુ નૃપને, પરધન મંડિકને તાવે,
દાર્ય થતાં નિષ્કામ વૃત્તિયે, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે. ૩

ઈદ્રાદિક સુર કમ્પક રોળવ્યા, શિયળ ચુકતા સંસારે,
બદ્ધદત્ત પરિમહની મમતાયે, નરક દુઃખ પામ્યો ભારે;

સેવ્યાં શત્રુપણું ભજતાએ, પાંચે દુર્ગતિ લઇ જાવે,
 કાર્ય થતાં નિષ્કામ વૃત્તિએ, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે.
 છિદ્ર સહિત નાવા જલધિમાં, નીર ભરાતા ડુબાડે,
 તિમ હિંસાદિઠ આશ્રવ પાંચે, પાપે પીડ ભરી પાડે;
 મૃગ, પતંગ, ગજ, અલિ, માછલો, એક વિષયી દુઃખી થાવે,
 કાર્ય થતા થતા નિષ્કામ વૃત્તિએ, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે. ૫
 પંચેન્દ્રિય વશ પ્રાણી થાતા, દુઃખી સુખ તે કેમ લહે,
 હાસ્ય નિંદ વિકથા વશ પડતા, નરક નિગોદે દુઃખ વહે;
 પુરવધર શ્રતધર જેવાઓ, સખળ થકી પણ જે ફાવે,
 કાર્ય થતા નિષ્કામ વૃત્તિએ, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે. ૬
 પુણ્ય પાપ શી રીતે ખાંધી, ભોગવતા પ્રાણી જગમાં,
 સવિસ્તાર સ્વરૂપ ગ્રહો, નવતત્ત્વ થકી ભવિયણ મનમાં;
 કર્મ ખંધાય સરાગ પ્રવૃત્તિ, આશ્રવ એહ જુઓ ભાવે,
 કાર્ય થતા નિષ્કામ વૃત્તિએ, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે. ૭
 વિષય વાસના ત્યાગી સરવે, પંચેન્દ્રિય વશ જેહ કરે,
 સુખ દુઃખ કર્મ આધિન જાણી સહુ, સમતા પુરણ દિલ ભરે;
 “દુર્લભ” નરભવ છત મેળવે, કર્મ થકી તેઓ ફાવે,
 કાર્ય થતા નિષ્કામ વૃત્તિએ, આશ્રવ ત્યાગ ભવિ થાવે. ૮

સંવર-ભાવના આઠમી.

(સર્વયા-ખત્રીશા.)

આશ્રવ રોધ કરે તે સંવર, રોધત કર્મ નવા સહુ કામે,
 સમ્યગ્ જ્ઞાન મિથ્યાત્વ તને, ધરિ વિરતિ ભાવ અવિરતિ વામે;

દોષ થવા નિર્મૂળ સમાધર, નમ્રપણું અભિમાન નિવારે,
સંવર લેહ ધરે ચિત્તમાં ભવિ, દ્રવ્ય ભાવ એ દોષ પ્રકારે. ૧

માયા સરલપણાથી નિવારત, લોભ તજે ભવિયણ સંતોષે,
એ રીત છતિ કષાય તમામ, રહે કરતા મન કાયમ દોષે;
મન-વચ-કાય-તણા શુભયોગ, અશુભયોગ પર છત વધારે,
સંવર લેહ ધરે ચિત્તમાં ભવિ, દ્રવ્ય ભાવ એ દોષ પ્રકારે. ૨

સંવર સર્વને દેશ થકોએ, દોષ પ્રકાર થતા મુખકારી,
સર્વ પ્રકાર ધરે તે સંવર, જેહ અયોગી કેવળ ધારી;
દેશ થકી સંભવતો સંવર, રોધત આશ્રવ ત્રણ પ્રકારે,
સંવર લેહ ધરે ચિત્તમાં ભવિ, દ્રવ્ય ભાવ એ દોષ પ્રકારે. ૩

આશ્રવ પુણ્ય જોહ અકરતા, છવ પ્રતે શુભ ભાવ હઠાવે,
અથવા છેદ કરે શુભ ભાવથી, દ્રવ્ય લેહ સંવર દિલ આવે;
ભાવ લેહ ભવ સ્થિતિ મુધારત, નિજ સ્વભાવ રમણતા ધારે,
સંવર લેહ ધરે ચિત્તમાં ભવિ, દ્રવ્ય ભાવ એ દોષ પ્રકારે. ૪

સમિતિ શુભિ સુધી ધરીને મન, શાંત મુધારસ મગ્ન બનાવે,
વિરસ વિપરસ પુષ્પ રખડતો, મન અલિ સંવર ભાવ હઠાવે;
લાભ અલાભ મુખ દુઃખ માતા, મૃત્યુ છવન સમાન વિચારે,
સંવર લેહ ધરે ચિત્તમાં ભવિ, દ્રવ્યભાવ એ દોષ પ્રકારે. ૫

પરિમહ જોડી સંયમ લેવા, સંચારો કરવા મન ધારે,
કયારે વખત મળે શુભ એવો, આવડ કાયમ એમ વિચારે;
શત્રુ મિત્ર સમભાવ રહેતા, માન અને અપમાન નિવારે,
સંવરલેહ ધરે ચિત્તમાં ભવિ, દ્રવ્યભાવ એ દોષ પ્રકારે. ૬

મુનિવર આશંસા કરતા મન, સૂત્ર પઠન કરશું ગુરૂ પાસે,
એકલ મલ્લ રહી પ્રતિમા શુભ, સંલેષણુ ધરવા ઉદ્દાસે;
સર્વ જીવ હિત ચિંતવતા મન, સાધ્ય કરી સહુ કાર્ય સુધારે,
સંવર ભેદ ધરે ચિત્તમાં ભવિ, દ્રવ્ય ભાવ એ દોય પ્રકારે. ૭

સત્ય વચન મુખ પૂર્ણ દયા મન, પરધન પરહરિએ શુભ ભાવે,
કામ તજો ધરિ શીલ સન્નાહ, પરિગ્રહ નવ તજતા મુખ થાવે;
વીર તનું “દુર્લભ” વીરપણે, ઉપસર્ગ પરિસહ ધૈર્ય વધારે,
સંવર ભેદ ધરે ચિત્તમાં ભવિ, દ્રવ્ય ભાવ એ દોય પ્રકારે. ૮

નિર્જરા-ભાવના નવમી.

(વસંતતિલકા વૃત.)

સંચેલ કર્મ દલ ભાવ તપાદિ વારે,
તે નિર્જરા સમજ ચેતન જે પ્રકારે;
પેટ્ટી સકામ તપ બાર પ્રકાર થાવે,
તે નિર્જરા સ્વરૂપ સર્વ વિચાર ભાવે. ૧

કરતા ઉલ્લોહરિ સદા પર્વે ન આવે,
સંક્ષેપિ દ્રવ્ય તજતા રસ દેહ તાવે;
પંચેન્દ્રિયો વિષય રોધત સર્વ ભાવે,
તે નિર્જરા સ્વરૂપ સર્વ વિચાર ભાવે. ૨

પ્રાયશ્ચિતં વિનય ઉત્તમ આણુધારે,
વ્યાપાર સર્વ તનુનો વ્યુત્સર્ગ વારે;
વૈયાવચાદિક સમાય ખટે નિભાવે,
તે નિર્જરા સ્વરૂપ સર્વ વિચાર ભાવે. ૩

હો બાહ્યભેદ ખટ, અંતરના મુધારે,
બારે પ્રકાર તપતા તપ કર્મ પારે;
ધરતા સકામ વિરતિ સ્વયમેવ ભાવે,
તે નિર્જરા સ્વરૂપ સર્વ વિચાર ભાવે. ૪

થાયે સ્વરૂપ મળ હેમ નિવારિ તાપે,
એ રીત આત્મ કરમો તપવન્હિ કાપે;
સચ્ચેલ કર્મ તજતા નિજરૂપ યાવે,
તે નિર્જરા સ્વરૂપ સર્વ વિચાર ભાવે. ૫

નિષ્કારણે સહત ટાઠ તપાય તાપે,
વેઠે ક્રુધા વિરતિ ભાન વિના અમાપે;
જાણે અકામ નહિ લાભ વિશેષ યાવે,
તે નિર્જરા સ્વરૂપ સર્વ વિચાર ભાવે. ૬

કરતા કપાય સદ્ગુમંઠ તપાગ્નિ તાપે,
ધ્યાનાંતરે વિરતિ ભાવ મુલાવ થાપે;
મૃગા રહીત કરતા તપ લાભ યાવે,
તે નિર્જરા સ્વરૂપ સર્વ વિચાર ભાવે, ૭

કાપેલ મેલ જલ ગુંજ તરે સ્વભાવે,
ને આત્મ તેમ મળ કર્મ નિવારિ યાવે;
કર્મો ખપાવી મુખ “કુર્લભ” મોક્ષપાવે,
તે નિર્જરા સ્વરૂપ સર્વ વિચાર ભાવે. ૮

લોકસ્વરૂપ-ભાવના દર્શાવી.

(મનહર છંદ.)

ઉર્ધ્વ પુરૂષ આકાર, પગ ખેલા કરીને,
કર દોય ચાખ્યા કઠી, ચિત્તમાંહે ધારિયે;
ચૌદરાજ લોકતણાં સ્વરૂપની અંખી થવા,
એહિજ આકાર એહ, લોકને વિચારીયે;
જેમાં ધર્મ, અધર્મને, આકાશ, પુદ્ગલ, જીવ,
કાળરૂપ, પદ્મદ્રવ્ય, જાણીયે રહેલ છે;
ત્રણ લોકનું સ્વરૂપ, ભાવથી વિચારે ભવિ,
એહિજ લોક સ્વભાવ, ભાવના કહેલ છે. ૧

માછલાને ચાલવાની, ગતિમાં વારિની સહાય,
એ રીતે સહાય સદૃ, જીવ પ્રતે થાય છે;
ચલાવે ધર્માસ્તિકાય, સ્થિર બેસવામાં અને,
વસ્તુ સ્થાપવામાં તત્ત્વ, અધર્માસ્તિકાય છે;
અવકાશ આપે આકાશાસ્તિકાયનો સ્વભાવ,
પૃથક સહાય એમ, તત્ત્વમાં રહેલ છે. ત્રણ ૨

દુધથી ભરેલ પાત્રમાં પાણેર ખાંડ જતાં,
છલકાઈ નહિ જતાં, સમાવેશ થાય છે;
દુધ પરમાણુ વચ્ચે, વચ્ચે જે જગ્યા રહેલ,
આ જગ્યામાં ભર્યો તત્ત્વ, આકાશાસ્તિકાય છે.
પૃથ્વી વાદળા ગિર્વાદિ, જેના પરિવ્રામ રૂપે,
પુનઃસ્થાસ્તિકાય તેહ દ્રવ્યને રહેલ છે. ત્રણ ૩

ચેતના લક્ષણવાળો, કર્મ તણો લોકતા જેહ,
 છવ જાણી થ્યો જરૂર, એહને ગણાય છે;
 પરતુને જુઓ ને કણ, કણમાં બદલનાર,
 નવીન ને જુવું જેહ, કરતો જણાય છે;
 સમયથી માપનાર, જરૂરજેજાણી લેવો,
 કાળ તત્ત્વ એ પ્રમાણે, દ્રવ્ય છે રહેલ છે. ત્રણ ૪

નર આધુતીયે વટ, દ્રવ્યથી ભરેલ પૂર્ણ,
 પુણ્યલ ભરેલ જેમ, કાજલની કૂપલી;
 ઉપજત વિષુસત, ચીર પણુ રહે વગી,
 સાતરાજ દેશુણે, ઉર્ધ્વ તિરિય મલી;
 બારદેવ લોકતણાં, સ્થાન ઉર્ધ્વલોકમાંહે,
 મુરજત આકારે જેહ, જાણીએ રહેલ છે. ત્રણ ૫

નાભિ નજદિક નર, તિરિય આદિ રહેલ,
 તિર્થ લોક જાણો તેહ, ઝલરી આકાર છે;
 વેંત્રાસન ને આકાર, અધોલોક નિચે રહ્યા,
 સાત નારકીયો તીહાં, દુઃખ પારાવાર છે;
 દ્વિપ સમુદ્ર અસંખ્ય, છવ એહ લોકમાંહે,
 સિદ્ધ શિલા ચિરપાસ, ઉજલી રહેલ છે. ત્રણ ૬

રચના એ લોકતણી, કાળ કરનાર નહીં,
 તેમ તેને નહીં દોરે, કરમાં ધરેલ છે;
 સ્વયં સિદ્ધ નિરાધર, લોકજેવિચારો પ્રાપ્તિ,
 તર્કસ દયેલ નહીં, સંગ્રહ ભરેલ છે;

ઈશ્વર રચિત એહ, લોક પ્રતે માને જેહ,
 તેહ પ્રભુ આણા થકી, અળગા રહેલ છે. ત્રણુ ૭
 માન મિથ્યામત વારી, આત્મના ખપી જીવોએ
 જીનવર આણા ચિત્ત, નિઃશંક નિર્ધારવી;
 રાગ દ્વેષ કપાયાદિ, લોકમાં લમાડનાર,
 તેથી જીત થવા સહુ, વૃત્તિયો ને મારવી;
 અજર અમર પદ, નિષ્કલંકતા એ મળે,
 “ દુર્લભ ” ઉમેદ ભવિ, દિલમાં રહેલ છે. ત્રણુ ૮

બોધિ દુર્લભ-ભાવના અગ્યારમી.

(હરિગીત છંદ.)

જન્મો અનંતા કીધ ઉત્તમ, સ્થિતિ પામ્યા આખરે,
 દષ્ટાંતથી દસ દોહિલો, નરજન્મ વસુધામાં ધરે;
 પંચેન્દ્રિ પૂરણ દેહ મળવો, દુલ્લહો વિચારીયે,
 બોધિ રચણ શુભ ભાવ દુર્લભ, હૃદયમાંહે ધારીયે. ૧

આ આર્યભૂમિ ક્ષેત્ર ઉત્તમ, ફળ મળવું આકરું,
 વિતાવી વિદ્યા અનેક પુન્યાયે, થયું કદિ પાધરું;
 આરોગ્યતા સામગ્રી દુષ્કર, યોગ સર્વ વિચારીયે,
 બોધિ રચણ શુભ ભાવ દુર્લભ, હૃદયમાંહે ધારીયે. ૨

ઈચ્છા શ્રવણ શુદ્ધ ધર્મની, કરવા કદિ મન ઉલ્લસે,
 નિઃસ્વાર્થ સહ શુર્યોગ મળવો, દુલ્લહો અતિશે દિસે,
 શ્રદ્ધા કઠિન સર્વજ્ઞ લાપીત, ધર્મની વિચારીયે,
 બોધિ રચણ શુભ ભાવ દુર્લભ, હૃદયમાંહે ધારીયે. ૩

સિદ્ધાંત સાંભળવું કઠિન, અતિ દોહિલું તસ ધારવું,
વિવેક પૂર્વક જ્ઞાનથી તે, કઠિન અંગ ઉતારવું;
સદહણુ યવી શુદ્ધિ કઠિનજ, તે ઉપર વિચારીયે,
બોધિ રચણુ શુભ ભાવ દુર્લભ, હૃદયમાંહે ધારીયે. ૪

સાંભરી સરવે પામી, મૂઢપણે નહિં શુભાવણું,
વિચારે વખત ઉત્તમ ફરી, મળશે નહિં દિલ લાવણું;
શુદ્ધ કૃપા મહાપુણ્યના, શુભ ઉદયથી વિચારીયે,
બોધિ રચણુ શુભ ભાવ દુર્લભ, હૃદયમાંહે ધારીયે. ૫

બોધિ રચણુ ઉવેળી ઠોણુ પડે, વિવચના પાસમાં,
ચિન્તામણી ઇંડી બ્રહે કુણુ, કાંકરો નિજ હાથમાં;
ખરડોડમાં ગજને શુભાવા, શી રીતે વિચારીએ,
બોધિ રચણુ શુભ ભાવ દુર્લભ, હૃદય માંહે ધારીયે. ૬

ફરતા અનંતી વાર ભવમાં, મોહથી મુંઝયા ખરે,
કાદયો અનંતો કાળ સરવે, જ્ઞાન મળતા સાંભરે;
તે પામવા પુણ્યે મળેલો, વખત શુભ વિચારીયે,
બોધિ રચણુ શુભ ભાવ દુર્લભ, હૃદય માંહે ધારીયે. ૭

સદ્ અસદ્ગુણ વિવેક પૂર્વક, જ્ઞાન સાચું પામતા,
સર્વજ્ઞ ભગવાને કહેલા, પંથમાં તે ચાલતાં;
એ તત્ત્વનો વિચાર ધરવા, જ્ઞાન પૂર્ણ વધારીયે.
બોધિ રચણુ શુભ ભાવ “દુર્લભ” હૃદયમાંહે ધારીયે. ૮

ધર્મ-ભાવના ખારમી.

(હરિગીત છંદ.)

- જેયું સ્વરૂપ તમામ, કેવળ જ્ઞાનથી સંસારનું,
 નિઃસ્વાર્થ બુદ્ધિવડે કરેલું, કામ અતિ ઉપગારનું
 જગ જંતુ હિત અર્થે કરિ, ઉપદેશ જગમાં વિચર્યા
 સર્વજ્ઞ ભાષીત ધર્મ ભાવ, ધરિ ભવિ ભવજલ તર્યા. ૧
- કૃષ્ણ રહિત વીર દેશનાનો, શબ્દ કાને આવતા,
 પામ્યો અતિશે લાભ રોહણીયો, બુઝ્યો રસ્તે જતા;
 તે વિતરાગ પ્રભુ તણી, વાણી પ્રતે શ્રદ્ધા ભર્યા,
 સર્વજ્ઞ ભાષીત ધર્મ ભાવ, ધરિ ભવિ ભવજલ તર્યા. ૨
- અજ્ઞાનથી ભવ બ્રમણ કરતા, રજ્જળતા સંસારમાં,
 પ્રાણી પ્રતે ધરતા સદાયે, દૃષ્ટિ જે ઉપગારમાં;
 સદ્જ્ઞાન શિખવનાર, તારક બુદ્ધિયે સુક્તિ વર્યા,
 સર્વજ્ઞ ભાષીત ધર્મ ભાવ, ધરિ ભવિ ભવજલ તર્યા. ૩
- નિર્મમ નિરાગી પછે જાતાંવ્યો, પંથ જેણે પાધરો,
 તે સત્યમાર્ગ પ્રતે સહુ જન, પ્રેમ પૂર્વક આદરો,
 એ મહા કૃપાળુ દેવને દિલ, શુદ્ધ ભાવ ધરિ ધર્યા,
 સર્વજ્ઞ ભાષીત ધર્મ ભાવ, ધરિ ભવિ ભવજલ તર્યા. ૪
- હિંસા, અસત્ય, અદત્ત, મૈથુન, પરિગ્રહો મૂચર્છા તજે,
 નિર્મમ નિરાગી વિતરાગ પ્રતે, અતિ ભાવે ભજે;
 છછાયા રક્ષક નિઃસ્પૃહિ શુર, ધર્મબુદ્ધિયે ધર્યા,
 સર્વજ્ઞ ભાષીત ધર્મ ભાવ, ધરિ ભવિ ભવજલ તર્યા. ૫
- સર્વજ્ઞ ભગવાને કહેલો, ધર્મ દશવિધ યતિ તણો,
 પ્રત ખાર શ્રાવક ધર્મનો જે, બોધતસ સોદ્યામણો;

એ રીત ધરે યતિ આવડે ને, ધર્મદ્વિધે, ઉચ્ચર્યા,
 સર્વજ્ઞ ભાષીત ધર્મ ભાવ, ધરિ ભવિ ભવજલ તર્યા. ૧
 શ્રદ્ધા સહિત સિદ્ધાંતદ્વારા, એક વાણી સાંભળે,
 સહ અસહ તત્ત્વ વિચાર, શુદ્ધજ્ઞાન તેહ પ્રતે મળે;
 વર્તન મુધારી વરતવાં ને, છંપ અતિશે ઉદર્યા,
 સર્વજ્ઞ ભાષીત ધર્મભાવ, ધરિ ભવિ ભવજલ તર્યા. ૭
 તે ધર્મના દાતારને તસકાર્ય, દાશ ભણુતા,
 મિથ્યાત્વ અજ્ઞાને કરિ નહિં, કાચને મણિ ધારતા,
 "દુર્લભ" અતિશે તત્ત્વ બોધિ, બિજ શુદ્ધજ્ઞાને વર્યા,
 સર્વજ્ઞ ભાષીત ધર્મભાવ, ધરિ ભવિ ભવજલ તર્યા. ૮

કુળશ.

(હરિગીત હંદની ગાથા.)

બોધક ઉત્તમ રાગ, પિતાનિકને નેમ સંહરે
 અથવા પ્રચંદ પવન, વાદળ સમૂહને નેમ વિખરે. ૧
 તેમ સ્વરૂપ દાદશ ભાવનાનું, શુદ્ધ ભાવવટે ધરે,
 તે મોહ રૂપ મગ નાશ કરતા, કર્મથી છુટે ખરે. ૨
 રાગ દ્વેષ કષાય, આદિ કર્મ કાનુનો ઠરે;
 શત્રુપણ એ ભાવનાથી, ભણુતા અજગા કરે. ૩
 છતાય સર્વ કષાય પામે, ઉચ્ચ સ્થિતિ આખરે;
 મુયાન ભવજલ તારવા એ, ભાવથી ભવિજન તરે. ૪
 સંવત બોગાણી બોગણોતેર, સંવતે રચના કરી;
 શુદ્ધભાવ "દુર્લભ" ધરના, મુખશાશ્વતાં ભવિચો ખરી. ૫
 હતિ દાદશ ભાવના પ્રકરણ ત્રીજું અમાસ.

પ્રકરણ ચોથું.

શ્રી સિદ્ધગિરીરાજના સ્તવનો.

(દોહરા.)

દેવ યુગાદિ પ્રભુમીએ, સમગ્ર શારદ માય;
શ્રી સિદ્ધાચળ તિર્થના, સ્તવન રચું સુખદાય. ૧

શ્રી સિદ્ધગિરીરાજની તજાટીનું સ્તવન પહેલું.

(પ્રભુ પાર્શ્વ જીનેશ્વર ભેટોરે, ભવ દુઃખ હરવા સાડ-એ રાગ.)

વિમલાચલ તીરથ ભેટોરે, ભવિ ભવસાયર તારે,
ચૌદ ક્ષેત્ર ત્રણ ભૂવનમાં, એ સમ તીરથ નહિં કોઈ,
ફૂડી તજાટી ભેઈરે, અદભૂત રચના ભારે. વિમલા ૧

ગિરી દેખી લોચન કરતા, જ્યાં સમોસર્યા જીનરાઈ
ભવિ મુક્તાફલ શું વધાઈરે, આત્મહિત સુધારે. વિમલા ૨

છડીદાર શોભતા નિરખો, સુન્દર ચોઘડીયા વાગે
આનંદ હૃદયમાં જાગેરે, પ્રભૂ પગલા જીહારે. વિમલા ૩

અનંત જીવ એ તીરથે, સમોસર્યા ભવિપ્રાણી
વળી સિદ્ધ અનંતા જાણીરે, કરતા ભક્તિ ઉદ્ધારે. વિમલા ૪

દૂર દેશથી યાત્રિક આવે, મહિમા અપૂર્વ સાંભળતા
સિદ્ધક્ષેત્ર તજાટી મળતારે, તીરથ સેવા સારે. વિમલા ૫

પંચામૃત કણશ ભરીને, અલિષેક કરિ છુન પૂજે;
ભવો ભવનો પાતિકે ધુજે, પૂજે અદ્વૈતકારે. વિમલાં ૬
ભાવના આંગીને રચના, વળીદાન સુપાત્રે દીને;
લાહો એ તીરથ લીને, ભાવે વિવિધ પ્રકારે. વિમલાં ૭
તીરથપતિ પૂર્વ નવાણું, એ તીર્થ પધાર્યા જાણી,
તીરથ દૂરસે ભવિષ્યાણી, “દુર્લભ” જન્મ સુધારે. વિમલાં ૮

શ્રી બાબુ પ્રાસાદ મંડન રૂપભંગિન સ્તવન ધીજી.

(ક્યાંધી આ મંજલાય મધુર સ્વર ક્યાંધી આ મંજલાય—એ રાગ.)

સિદ્ધશેત્ર મોઝાર ભવિકજન સિદ્ધશેત્ર મોઝાર
રમણિક બાબૂતણા પ્રાસાદે, લેટો નાભિ કુમાર. ભવિકજન ૧
આંગી અનોપમ હીરા ઝલકે, કંઠે નવસરો હાર;
ઝલકી રહ્યો સુગટ મસ્તકપર, કાને કુંડલ સાર. ભવિકજન ૨
મોઝાર લાલ ગુલાબ માલતી, વિધ વિધ પુષ્પનાહાર,
ચરીસમ શાંત મુદ્રા ચોભીતી, ઝલકત જ્યોતી અપાર. ભવિક ૩
ધાય કૃતારથ લેટી ભવિકજન, આત્મતણા આધાર;
પૂર્વ નવાણું વારએ તીરથે, આવી કીધો ઉપગાર. ભવિકજન ૪
નાથ ચરિત્ર નિહાળી સમરતા, ધાય સફળ અવતાર;
“દુર્લભ” દરિસન દેખી અમારાં, નેત્ર કર્યાં આવાર. ભવિકજન ૫

શ્રી સિદ્ધગિરિરાજના રસ્તાની માહિતી આપતું સ્તવન ત્રીજું.

(ત્રીશ વરસ ધરમાં વસારે, સુખભર વામાનંદ-એ રાગ.)

ઠક્ષપતર પ્રવહણુ દધિરે, શત્રુજય ગિરિરાય;
અદિય દ્વિપમાં એ સમોરે, તીર્થ નહિં ફલદાય;
ભેટો ભવિ ભાવથીરે, ભવજલ તરવા નાવ. ભેટો (એ ટેક.)
નયણે નિહાળી એ તીર્થનેરે, સેવો થઇ સાવધાન;
મુક્તા સોવન કુલડેરે, વધાવિયે ગહૂમાન. ભેટો ૧
શ્રી સિદ્ધક્ષેત્ર તલાટીએરે, પ્રથમાદિ જિનપાય;
જતા પ્રથમ જુહારીએરે, ભાવ સહિત ભવિ ત્યાંય. ભેટો ૨
કાંકરે કાંકરે એ ગિરિરે, સિધ્યા જીવે અનંત;
અવિધી દોષ નિવારીનેરે, ભાવે ભવિ ફરસંત. ભેટો ૩
પાળે ચડંતા આગળેરે, આદિ અજીત જિનરાય;
શાન્તિ ગૌતમ સ્વામીનારે, વંદો પ્રથમ ત્યાં પાય. ભેટો ૪
નજીક મનોહર નિરખીયેરે, ગાળૂતણા પ્રાસાદ;
નાભિરાયા સૂત ભેટતારે, વાધે અતિ આહ્વાદ. ભેટો ૫
આગળ ધોળી પરવ ટુંકેરે, ભરત ચક્રીના પાય;
નમી વરદત પગલા સોહેરે, નીલી પરવ મધમાંય. ભેટો ૬
આદિથુલ નમિ આગળેરે, નિરખો કુંડ કુમાર;
હીંગલાજ હડે જતારે, ચડીયે પૂરણ ખ્યાર. ભેટો ૭
તીહાં કળી કુંડ નમી પાસનારે, પગલે કરીને પ્રણામ;
માન મોડીયો ચડી અનેરે, સાલાકુંડ વિશ્રામ. ભેટો ૮

- મકાગાળી પાંચે જતાદે, મનુજદ ચેત્ત જણાવઃ
નિરખીયે ભાતિ નેદીથીદે, જાનંદ અંધ ન માર. લેટો ૯
- નારદ અધર્મતા જનેદે, વારીખીતથ કારિદઃ
મનોહર મુરલી પ્રભુમીચેદે. જાંબે જાવની બીદ. લેટો ૧૦
- રામ ભરત શુક શાવચારે, સેવગ લકા રીવવામ;
પાંચે મુરતિ પ્રભુમીચેદે, લેમકુંડની પાશ. લેટો ૧૧
- જુખણ કુટે જતા વટોદે, મુકેશત મુનિ પાશ;
હનુમંત વીર આંબે જતાદે, જે મારમ કુંડાય. લેટો ૧૨
- ડાળી બાજુ રામપોળનેદે, જાતા પંચે ચલાવઃ
સન્મુખ યતુલ નદીદે, કદમજિરિ નિરખાય. લેટો ૧૩
- જાળી મયાળી ઉવયાળીનીદે, મુંદર મુરતિ જણાય;
જાતા જમણી બાજુએદે, પ્રભુમો પ્રેમથી ત્યાં. લેટો ૧૪
- વામ દિશે સન્મુખ જતાદે, દેવકી મુત ખટલેક;
એમ ઉત્કૃષ્ટે બાવથીદે, નમિયે દિ કર ભેડ. લેટો ૧૫
- રામપોળમાં પેસતાદે, નજીક કુંડાસર ગાળ,
મોતીચાપે પૂશવીનેદે, બાંધી કુંક રસાળ. લેટો ૧૬
- સ્થિરતા પૂર્વક બાવથીદે, મુદિર ધ્યાન લગાવ;
વાઘણ પોંબે જતા કહેદે, “ હર્લભ ” બાવના બાવ. લેટો ૧૭

શ્રી સિદ્ધગિરિરાજની નવ દુકેના સ્તવન.

નવદુકનું સ્તવન ચોથું.

(બહાલા વેગે આવોરે, દયા દિલ લાવો રે—એ રાગ)

શ્રી સિદ્ધાચલ ધ્યાવોરે, લાવના ઉત્તમ લાવોરે;

ભાગ્ય કળ્યા ભવિ ભેટતા હોણ.

નવ નિધાન સમ નવ દુકે મનોહાર. શ્રી સિદ્ધાં (એ ટેક)

સાખી.

શાંત મુદ્રા અતિ શોભતી, પ્રતિમાઓ મનોહાર;

સુશોભિત સુંદર પ્રથમ, શાન્તિનાથ દરબાર.

શાન્તિ શાન્તિ પ્રસારીરે.....ભાગ્યં ૧

સાખી.

મૂળનાયક તીરથપતિ, ચૌમુળ પ્રતિમા ચાર;

પ્રથમ દુકે બિરાજતા, બોધિ બીજ દાતાર.

સમભાવ રહ્યા ચિત્ત ધારીરે.....ભાગ્યં ૨

સાખી.

નિર્મમ સૂત નિહાળતાં, સમવસરણ મોઝાર,

અન્યત્વભાવ શીવસુળ વર્યાં, મરૂદેવી સુવિચાર.

ધ્યાન ધરે ભવિ ધારીરે.....ભાગ્યં ૩

સાખી.

બીજ દુકે બિરાજતા, નાભિરાયા કૂંગભાણ;

મૂળ નાયક ચિન્તામણા, પાર્શ્વ ચતુર સુબાણ.

ત્રીજ દુકે બુહારીરે.....ભાગ્યં ૪

સાખી.

નંદીચર ના દેહરા, ચાચી, દુઠક મનોહાર;
બાવન ચૌમુખ ચોસતા, રૂચક દુઠલે ચાર.
વાવડીયો મનોહારીરે.....ભાગ્ય ૫

સાખી.

અશ્વત્થામ પંચમ દુઠકે, છઠ્ઠી નાલિકુમાર;
સાત, આઠ, નવમી દુઠકે, ઓહજ જગદાધાર
મૂળનાયક મનોહારીરે.....ભાગ્ય ૬

સાખી.

અદળાક દ્રવ્ય ધરચી અને, લાહો પૂરણ લીધ;
નામ અમર તીરથે કર્મ, નરસવ પાવન કીધ.
'દુર્લભ' જન્મ મુધારીરે.....ભાગ્ય ૭

શ્રી શાન્તિનાથ જિન સ્તવન પ મું.

(હયા આ શી થઈ મારી, કરમની છે મતિ ન્યારી. એ સમ)

શાન્તિ પ્રભુ શાન્તિના દાતા, નમો નવ દુઠકમાં જાતા.

સાખી.

અસય કર્યો પારેવટો, અર્પણ કરિ નિજ દેહ;
મેઘરથ ભવમાં ધરી, પૂર્ણ દયા શુભ ગેહ.
દુષાસિન્ધુ જગત્ ત્રાતા, નમો શીવસુખના દાતા. શાન્તિ ૧

સાખી.

તૃણવત્ તથા વટખંડના, અસ્થિર મુખ સંસાર;
શાન્ત મુખ વસ્વા ભાળી, લીધા સંયમ બાર.
વાયો વૈરાગ્ય મન ધ્યાતાં, ખપાવ્યા કર્મના ખાતાં. શાન્તિ ૨

સાખી.

આત્મ સત્તા પ્રગટાવીને, પામ્યા કેવલજ્ઞાન;
 તરણ તરણ બહુ જીવને, તારી તર્યા ભગવાન.
 તીરથપતી સોળમાં ધ્યાતા, “કુર્લભ” ગુણ સેવકો ગાતા. શાન્તિ ૩

પ્રથમ ટુંક.

શ્રી ચૌમુખજીનું સ્તવન. ૬ ટુંક.

(બલિહારી રસિયા ગિરધારી મુન્દર સ્યામ હો તજી અમને—એ રાગ.)

બલિહારી જનજી બાઉ વારી રૂપભનાથ આપો અમને,
 વિમલાચલ વાસી શીવતણા સુખનેજી;

પ્રથમ ટુંકે બિરાજે ચૌમુખ આરેજી.

મૂર્તિ મનોહર મોહનગારી—

રૂપભનાથ ૧

સમકીત મૂળ દિલ દરિસને ધારેજી,

સેવકના ચિત્તને સુધારી—

રૂપભનાથ ૨

ચૌમુખ આપે વહાલા દેશના દર્શનેજી,

તાર્યા અતિશે નરનારી—

રૂપભનાથ ૩

યાત્રાએ આવી ભવિજન શુભ ભાવેજી,

નરવ તિર્યચ ગતિ વારી—

રૂપભનાથ ૪

પંચમ કાળે ભેટયા પુન્ય પસારેજી,

“કુર્લભ” દરિસન દિલ ધારી—

રૂપભનાથ ૫

“ બીજી દુકંડ.”

શ્રી આદિનાથ જિનસ્તવન. ૭ મું

(બ્રહ્મા વેગે આવો રે, દયા દિશ્ન લાવો રે—એ રાગ)

બીજી દુકંડ મેઝારે, નિરખો નાભિ કુમાર રે;

ભાવ સહિત ભવિ લેટીયે હાથ.

પૂર્વ નવાણું વાર મધાર્યા એ તીર્થ. બીજી (એ ટેક)

સાખી.

છન તત્તુ દ્રશ્યી ભૂમિકા, છવ અનંતા સિદ્ધ;

અછત શાન્તિ છનેશ્વરે, આમાંસું જ્યાં કીધ.

નમિયે નેહ વધારી રે— ભાવ૦ ૧

સાખી.

નિર્ભમ નિરાંગીપણે; નિરખતા પ્રભુ માત;

તતક્ષણ શીવમુખ પામીયા, એ રીતે ભલીભાત.

સેવકને ઘો મતિ સારી રે— ભાવ૦ ૨

સાખી.

તીર્થપતિ નિહાળતા, તીર્થ શુણ્ધ ધરનાર;

“ દુર્લભ ” ધ્યાનાનજ ભવિ, પામે ભવનો પાર.

નરભવ આત્મ મુધારી રે—

ભાવ૦ ૩

શાશ્વત અકાચે મુરવરો જ્યાં આવે રે,
પૂજે વાંદે જિનરાજ ભક્તિ ભાવે રે.

“ રચના મુન્દિર અતિ શોભતી જુઓ;
જાહે ભક્તિ સહિત એહ રે, સિદ્ધગિરિ તીર્થમાં ભવિ જુહારો.

શાશ્વ વિષે સુન્દર મહત્વતા લખી,

એટલા ભવ દુઃખ જાણ રે—સિદ્ધગિરિ.

મુરવર ભુવણ નમો જિન પ્યારા, ભાવતા એહ તીરથમાં સારા;
દેશક કુંડલે ચાર ચાર, ભવિજન ભાવથી નિરજો;
પૂજા ભક્તિ ઉદાર વિચારો, નિર્મળ “દુર્લભ” હરિસને પારો;
મુખરે નર જન્મારો, ભવિજન ભાવથી નિરજો.

“ પાંચમી ટુંક. ”

“ શ્રી અજીતનાથ જિન સ્તવન ૧૦ મું. ”

(ધીમા ધીમા આસોને મારા પ્રાણ રે, એ રામ.)

નમો અજીત હનંદ ધર્મ ધીર રે,

વિમલાચલ પાંચમી ટુંક વિષે;

મૂળ નાયક ગુણ ગંભીર રે—

નમો (એ ટુંક)

સાખી.

અંતર પેરી દૂર ઠર્યા, આત્મિક ધન હરનાર;

અજીત થયા પ્રભુ આપથી, નામ અજીત નીરધાર.

સમા આદિ અનંત ગુણ અંગ ધર્યા, ધન ધાતી કરમ પ્રભુ દર

સાખી.

કેવળ જ્ઞાન વરી અને, તીર્થ સ્થાપના કીધ;
ચરણે આઘ્યા જીવને, કંઈક ઉદ્ધારી લીધ.

કૃપાસિન્ધુ કૃપા કરી પૂર્ણ તમે, ઉપગાર અતિ ભવિ દિલ રમે;
તીર્થ તિ.....ર રે..... નમો ૦ ૨
સાખી.

ચોમાસું સિદ્ધક્ષેત્રમાં, કીધું શ્રી જિનરાય;
અંતીમ વખત જગદીશ્વર, તારંગ તીરથે જાય.

શીવ રમણી વર્યા સમભાવ તમે, “દુર્લભ” દરિસન ભવિ દિલ રમે;
તારે તિ... ..ર રે..... નમો ૦ ૩

“ છઠ્ઠી ટુંક. ”

શ્રી આદિનાથ જિન સ્તવન ૧૧ મું. ”

(વ્હાણા વેગે આવો રે, દયા દિલ લાવો રે. એ રાગ.)

મરૂદેવીના જાયા રે, કંચન વરણી કાયા રે;

પ્રથમ પ્રભુજી ભેટિયે હો જી.

શ્રી સિદ્ધાયલ છઠ્ઠી ટુંક મોઝાર.....મરૂદેવી ૦ (એ ટેક)
સાખી.

સિદ્ધાયલ તીરથપતિ, ત્રણ જીવનમાં સાર;

સદ્ગુણ નયણ આજે થયા, નિરખ્યા નાભિકુમાર.

પુન્ય દશા બહુ જાગી રે—

પ્રથમ ૦ ૧

સાખી.

ચાર ગતિમાં ભટકતાં, ચરણે આઘ્યા આજ;

જન્મ મરણ દુઃખ ટાળીને, રાખો પ્રભુ અમ લાજ.

કવની ભીટો ભાંગી રે

પ્રથમ ૦ ૨

સાખી.

ભરતાદિક અસંખ્યને, તાર્યા શ્રી છનરાજ;

સાંભળી શરણે આવીયા, સારે સેવકે ઝાજ;

“ દુર્લભ ” દરિસન દ્યે માંગીરે.....પ્રથમ ૩

“ સપ્તમ ટુંક. ”

શ્રી આદિનાથ ગિનસ્તવન ૧૨ મું.

(તારણી વૃજથી નર્પારે જુદાઇ—એ રાગ.)

વંદીયે તમને શીવસુખવાસી, શાન્ત મુદ્રા ધરે ધ્યાન અભ્યાસી;
નાભિરાયા માફદેવીઠા નંદન, અસ્થિર જગના સુખથી ઉદાસી. વં ૧
નિર્મલ નિર્મોહિ નીરખી પ્રભુ, પ્રથમ યથા માતા શીવવાસી. વં ૨
ભરતાદિક અસંખ્ય તર્યા ભવ, ધ્યાનાનંદ ધરતા શુભ આશી. વં ૩
તમ મુરોબિત સમમ દુકે, કુમતિ ભય નિહાળતા નાશી. વં ૪
પૂરવ પુન્ય પસાય મળ્યા પ્રભુ, પદપંકજ પ્રણમું અવિનાશી. વં ૫
તરણ તારણ તારે ભવ દુઃખથી, “ દુર્લભ ” સેવક શરણ તપાસી. વં ૬

“ આઠમી ટુંક. ”

શ્રી આદિનાથ ગિનસ્તવન ૧૩ મું.

(નામ જપું નિત્ય તારું સુન્દર સામગ્રીયા—એ રાગ)

ધ્યાન ધરું નિત્ય તારું આદિ છનેશ્વરજી,

મનડું લોભાણું મારું દેખી છનવરજી;

શુભ ચરણે નયણાં અમ લાગ્યા,

- મનવાંચિત કૃત્રીયા મોં માગ્યા;
ભાગ્ય પૂરવના જાગ્યા— આદિ૦ ૧
- સંયમ ગ્રહિ ગોચરીયે કરતા,
કેઈ મણી માણીક મોતી ધરતા;
લેટણા વિધવિધ કરતા— આદિ૦ ૨
- વરસી તપ વિચરતા થાવે,
શેલડી રસ શ્રેયાંસ ળોરાવે;
પર્વ અંખાત્રીજ થાવે— આદિ૦ ૩
- દાન સુપાત્ર પ્રથમ દઈ ભાવે,
નિર્મળ ક્ષાયિક સમક્રિત પાવે;
શ્રી શ્રેયાંસ શીવ જાવે— આદિ૦ ૪
- પૂર્વ નવાણું વાર પધાર્યા,
તીર્થપતિ બહુ જીવને તાયા;
અંતર વૈરી હાર્યા— આદિ૦ ૫
- કુંતાસર ગાળો પુરાવે,
અદ્ભુત આઠમી ટુંક બંધાવે;
શેઠ મોતીયા બાવે— આદિ૦ ૬
- શેઠ સુત સંઘવી થઈ આવ્યા,
તીર્થપતિ તખતે પધરાવ્યા;
ભવિજનને મન ભાવ્યા— આદિ૦ ૭
- શાંત મુદ્રા મન મોહનગારી,
શાન્તવૃત્તિ થઈ નિરખી અમારી;
“ દુર્લભ ” દિલ સુધારી— આદિ૦ ૮

“ નવમી દ્રુક. ”

“ શ્રી વાપણપોળ મંડન શ્રી શાન્તિનાથ ગિન સ્તવન. ૧૪ મું ”

(પ્રભુ પાશ્વર હનેશ્વર ભેટો દે શીવસુખ વરવા સાડ—એ ગત)

શ્રી શાન્તિ હનેશ્વર ભેટોદે ભવદુઃખ દરવા સાડ,
કંચનગિરિ વાપણ પોળે, સુચોભિત તજત વિશાળે;
યાત્રિક ભેટો અતિ ભાવે દે, દરિસન લાગે ખ્યાડ. શ્રી શાન્તિ ૧

સંસાર ચક્ર ભવ ભમત્રા, પ્રભુ જામ્યુ ભામ્ય અમાડ;
પૂરવ ભવ પુન્ય પસાયે દે, પામ્યો શરણ તમાડ. શ્રી શાન્તિ ૨

નિર્મળ જ્યોતિ મુખ ઝલકે, શરી સમ શાન્તિ વિસ્તારી;
આમૃત કાન્તિ મન ધારીદે, સાચ પ્રદુક્ષિત ખ્યાડ. શ્રી શાન્તિ ૩

જેમ ગીન વસે જગમાંહે, તિમ તુમ ચરણે ચિત્ત લાગ્યુ;
શુભ ધ્યાન દ્વંદ્વમાં જામ્યુ દે, અંતર વૈરી વાડ. શ્રી શાન્તિ ૪

અસ્થિર જગના મુખ જાણી, વૈરાગ્ય વધ્યો મન વસતા;
ખટ ખંડ સાદિળી તજતારે, શીવસુખ વરવા ખ્યાડ. શ્રી શાન્તિ ૫

ધનધાતી ઈર્મ ખપાવો, પ્રભુ આત્મસત્તા પ્રગટાવે;
ઠેવલ પામી શીવ જાવે દે, તારી કર્મકને તાડ. શ્રી શાન્તિ ૬

એક ભવમાં શાન્તિ પ્રભુજી, ચક્રી હનપદવી પાવે;
શુણ ગણુતા પાર ન આવે દે, કાર્ય મુધારો માડ. શ્રી શાન્તિ ૭

તુમ સરિખા નાથ એ તીરથે, ભેટી ભવ દુખડા વાડ;
“દુર્લભ” દરિસન દિલ ધાડેદે, શાન્તિ સ્મરણ ધરનાડ. શાન્તિ ૮

“શ્રી હાથીપોળના સ્તવનો.”

“શ્રી સીમંધર જિન સ્તવન ૧૫ મું.”

(વિમલાચલ વાસી મારા બહાવા સેવકને વિસારો નહીં—એ રાગ)

શ્રી સિમંધર જીન મારા બહાવા સેવકને વિસારો નહીં,

એ.....વિસારો નહીં,

તુમ વિભુ કોણુ ભવ દુઃખ વારે, જીનંદ આપ જાણો સહી.

આ.....પજાણો સહી,

મહાવિદેહ ક્ષેત્રે ખિરાળે, કરતા અતિ ઉપકાર;

પંચમકાળે જ્ઞાની વિરહે, અમને કોણુ આધાર. પ્ર૦(૨) સેવક૦

કણુ પવિત્ર થયા સાંજળતાં, પ્રભુજી આપનું નામ;

પણુ નયણુ પ્રભુજી તુમ વિરહે, હારી બેઠા હામ. પ્ર૦(૨) સેવક૦

સરિખા સર્વ પ્રતે પ્રભુ રાખો, અંતર ટાળો એહ;

જ્ઞાની વિના અમ અંતર દેરા, કણુ ટાળે સંદેહ. પ્ર૦(૨) સેવક૦

તિમિર ટળે સરવે સ્થાનેથી, થાતા રવિ પ્રકાશ;

તેમ જ્ઞાની સમકિત આપીને, પૂરે સહુની આશ. પ્ર૦(૨) સેવક૦

મેઘવૃષ્ટિ કરતા અવનીમાં, નગણુ હામ કુહામ;

રાય રંક સરિખા મન ધારે, મોટાના એ જામ. પ્ર૦(૨) સેવક૦

દેવ ઘણાં તુમ પાસે સાહિબ, એક મોકલો આપ;

અરજી ઉર થહો સેવકની, કૃપા કરે અમાપ. પ્ર૦(૨) સેવક૦ ૬

એકવાર મળો મુજ સાહિબ, શુદ્ધ મને કરૂં સેવ,

રહેજે કાર્ય સરે સેવકનાં, તે દેવાધિદેવ. પ્ર૦(૨) સેવક૦ ૭

પદપંકજ પ્રભુમું વિમલાચલ, તીરથ ચૈત્ય મોઝાર;

તુંજ પ્રતિમા તુંજ સરીખી બહાવા, ‘દુર્લભ’ દિલ આધાર પ્ર૦(૨) સેવક૦ ૮

શ્રી રાયાણ પગલાનું સ્તવન ૧૬ મું.

(પ્રીતભદ્રી ત્રિધાણીરે અગ્રંત છંદુદય—એ રામ)

સોદ્યામણા ચતુર્જય શિખર ઉપર,
સુંદર રામણ તરૂવર શીતળ છાંયળે;
મરૂદેવા મુત કાગણ સુદી આંખી દીને,
પૂર્વ નવાણ વાર પંધાર્યા ન્યાંય ને. સોદ્યામણાં ૧

ત્રણ ભુવનમાં એહ સમો તીરથ નહીં,
સ્વયંમુખ સમવસરણમાં કહેતા નાયળે;
મનોહર પદ પંકજ પ્રભુજના પ્રણીયે,
ભાવસહિત નિરખતા ભવિજન ત્યાંયળે. સોદ્યામણાં ૨

પાવન કીધી તીર્થપતિયે ભૂમિકા,
છહાં કને સિધ્યા સાધુ બનંતી કોડળે;
તીર્થ અનુકૂળ દેવતાણા વાસાય છે,
જગમાં નહીં કોઈ તરૂવર એહની જોડળે. સોદ્યામણાં ૩

પ્રીત પરી પ્રકાશણા દેતા એહને,
ખીર જરે જેહ ઉપર પુન્ય પસાયળે;
ત્રીને ભવ ભવિ ભાવે ભવદુઃખ વારીને,
શાશ્વત શીવમુખના વાત્રી તે યાય ને. સોદ્યામણાં ૪

પુંડરિક મુનિ પંચકોઠ સહિત મુક્તિ વર્ષા,
પુંડરિક ગિરિવર નમિયે પવિત્ર નેહળે,
જપતા શુભ એ તીરથ તીર્થપતિ તણાં,
મનવાંછિત ફળતા શીવમુખ લહે તેહ ને. સોદ્યામણાં ૫

“ શ્રી હાથીપોળના સ્તવનો. ”

“ શ્રી સીમંધર જિન સ્તવન ૧૫ મું. ”

(વિમલાચલ વાસી મારા બહાવા-સેવકને વિસારો નહીં—એ રાગ)

શ્રી સિમંધર જીન મારા બહાવા સેવકને વિસારો નહીં,

એ.....વિસારો નહીં,

તુમ વિષુ કોણુ લવ દુઃખ વારે, જીનંદ આપ જાણો સહી.

આ.....પજાણો સહી,

મહાવિદેહ ક્ષેત્રે ખિરાજો, કરતા અતિ ઉપકાર;

પંચમકાળે જ્ઞાની વિરહે, અમને કોણુ આધાર. પ્ર૦(૨) સેવક૦ ૧

કર્ણ પવિત્ર થયા સાંભળતાં, પ્રભુજી આપનું નામ;

પણુ નયણા પ્રભુજી તુમ વિરહે, હારી બેઠા હામ. પ્ર૦(૨) સેવક૦ ૨

સરિખા સર્વ પ્રતે પ્રભુ રાખો, અંતર ટાળો એહ;

જ્ઞાની વિના અમ અંતર કેરા, કૂણુ ટાળે સંદેહ. પ્ર૦(૨) સેવક૦ ૩

તિમિર ટળે સરવે સ્થાનેથી, થાતા રવિ પ્રકાશ;

તેમ જ્ઞાની સમકિત આપીને, પૂરે સહુની આશ. પ્ર૦(૨) સેવક૦ ૪

મેઘવૃષ્ટિ કરતા અવનીમાં, નગણે હામ કુહામ;

રાય રંક સરિખા મન ધારે, મોટાના એ કામ. પ્ર૦(૨) સેવક૦ ૫

દેવ ઘણાં તુમ પાસે સાહિળ, એક મોકલો આપ;

અરજી ઉર ઘડો સેવકની, કૃપા કરો અમાપ. પ્ર૦(૨) સેવક૦ ૬

એકવાર મળો મુજ સાહિળ, શુદ્ધ મને કરું સેવ,

રહેજો કાર્ય સરે સેવકનાં, તો દેવાધિદેવ. પ્ર૦(૨) સેવક૦ ૭

પદપંકજ પ્રભુમું વિમલાચલ, તીરથ ઐત્ય મોઝાર;

તુંજ પ્રતિમા તુંજ સરીખી બહાવા, ‘દુર્લભ’ દિલ આધાર પ્ર૦(૨) સેવક૦ ૮

“ શ્રી પુંડરિક સ્વામીનું સ્તવન ૧૮ મું. ”

(શ્રી આદિત્ય અંતરંગમી શુવન જંગમ આધાર. એ રાગ.)

- શ્રી પુંડરિક ગિરિ ભેટો ભાવે પુંડરિક ગણધાર,
અણસણ ધ્યાન ધરિ એક માત્રનું પંચકોક પરિવાર;
ચૈત્રી પૂનમેરે પદ મહાનંદ વરે,
ભાવ સહિત ભવિરે ભક્તિ પૂર્ણ કરે.
ભવો ભવ દેશરે પાતિક દૂર હરે (એ આંકણી) ભાવ૦
- વજ્રલેપ કઠિન અતિ કરમો તે પણ થાયે દૂર,
શુકલ ધ્યાન ધ્યાતા એ તીરથ ભાવ ભક્તિ ભરપુર;
ચંદ્રે શુભસ્થાનેરે નિજ સ્વભાવ ધરે ભાવ૦ ૧
- ગૌહત્યાદિક પંથ હત્યાના પાતિક જે કરનાર,
તે પણ એહ તીરથ આરાધતા પામે ભવનો પાર;
વિભાસણ કરતારે બંધન દૂર હરે. ભાવ૦ ૨
- શ્રી શુક રાજ એહ ગિરિવર ધરતો છનવર ધ્યાન,
અંતર વૈરી હર્યા અટમાસે વાઘ્યો અધિકે વાન;
શત્રુજય ગિરિરે તેહથી નામ કરે. ભાવ૦ ૩
- નિજ ભગિની ભોગી અજાને કીધો પાપ મહંત,
ચંદ્રોખર એ તીર્થ આરાધી પામ્યો શુભ ગતિ સંત.
કર્મ પ્રજ્જળતારે સંવર ભાવ ધરે. ભાવ૦ ૪
- મોર સર્પ વાઘેણ ધંત્યાદિ, શુવ જે અતિ વિક્રાળ,
તે પણ એ ગિરિ દરિસન પુન્યે, પામે ગતિ મુવિધાળ.
એહવો મહિમારે તીરથ એહ ધરે. ભાવ૦ ૫

સિદ્ધ અનંતનું ઠામ એ તીરથ મહિમાનો નહિં પાર,
ચૈત્રી પૂનમ દિન મહિમા અધિકો કરિયે ભક્તિ ઉદાર.

“ દુર્લભ ” દરિસનેરે અંતર વૈરી ડરે. ભાવ૦ ૬

શ્રી સિદ્ધગિરિ મંડન આદિજિન સ્તવન ૧૯ મું.

(નદી યમુનાકે તીર ઉડે દોય પંખીયા—એ રાગ.)

સિદ્ધગિરિ મંડન ઇશ સિદ્ધાચલ ગિરિવરે,	૧
શાન્ત મુદ્રા મનોહાર નિરખતાં દિલ ઠરે.	
યુગલા ધર્મ નિવારક તારક ભવ્યના,	
સકળ કળા શુભ તત્ત્વ પ્રકાશી કર્તવ્યના.	૨
વરસ લગી વિષ્ણુ આહાર સંયમ ગ્રહિ સંચર્યા,	
મુનિપણે નમિ વિનમિના વાંચિત પૂરિયા.	૩
આત્મ સત્તા પ્રગટે સમભાવે અલંકર્યા,	
સકળ કરમ મળ દૂર કરી કેવલ વર્યા.	૪
સકળ સુરાસુર ઇંદ્રાદિક પય સેવતા,	
ભરત સકળ પરિવારે વંદવા આવતા.	૫
પુત્ર વિરહ પરિતાપ મોહે થયો માતને,	
અન્યત્વ ભાવ વિચાર નિરખતા વધ્યો મને.	૬
શાન્ત મુદ્રા સમભાવે સૂતની ભાળતા,	
ધ્યાનાનગ દૃઢયે ધરિ ઈર્મ પ્રજ્ઞાતા.	૭
પામી કેવળ જ્ઞાન વત્ત ક્ષણે ભવ તર્યા,	
જોવા શીવવધુ રૂપ માતાને આગળ ક્યાં.	૮
સંય ચતુર્વિધ સ્વામી વિચરતા ભૂતળે,	
પૂર્વે નવાણું વાર પધાર્યા સિદ્ધાચળે.	૯

સિદ્ધ અનંતનું કામ સ્વયંમુખ ઉચ્ચાર્યા,
 પુંડરિકાદિકે જીવ અનંતા ઉદ્યાર્યા. ૧૦
 અષ્ટાષ્ટ ગિરિ અંતિમ સમય સમોસાર્યા.
 ચાર ગતિ યજ્ઞ મુકવી શાશ્વત મુખ વર્ષાર્યા. ૧૧
 કારણે કાર્ય નિષ્પત્તિ સર્વ વિચારીયે,
 “ હર્ષણ ” હરિસન ધ્યાને જાવ દુઃખ વારીયે. ૧૨

શ્રી હાથીપોળ અને તીર્થભાંડણિ દર્શનિક સ્તવન ૨૦ મું.

(વિમલાચલ વાસી મારા બ્રાહ્મ સેવકને વીંધારો નહિ—એ રામ.)

સિદ્ધાચલ તીર્થ મોઝાર તીરથ પતિ લેટિયે જાવિ,
 હે.....લેટીએ જાવિ,

મિથ્યાત્વ તિમિર થવા દૂર ચડયો ઉદયાચળે જાવિ.
 હે.....ઉદયાચળે જાવિ,

હાથીપોળ મુશોજિત તખતે શાન્ત મુદ્રા મનોહાર.
 ચણી સમ શાન્તિ પ્રસારી ચાલે, લેટો નાલિ કુમાર પ્ર૦ (૨) તીરથ૦ ૧
 સન્મુખ મુંદર ચૈત્ય ગિરાજે, પુંડરિક ગણધાર;
 પંચ કોડ શું ચૈત્રી પુનમે, પામ્યા શીવ વધુ સાર. પ્ર૦ (૨) તીરથ૦ ૨
 ઉત્તર દક્ષિણ ચૈત્ય મુશોજિત ચોક વચ્ચે મનોહાર;
 ઉત્તર શ્રી સિમન્ધર સ્વામી, દક્ષિણ નાલિકુમાર. પ્ર૦ (૨) તીરથ૦ ૩
 પડખે પાંચ જાયા જિન મન્દિર, લેટો રૂપલ જનંદ;
 ચૌમુખ શાશ્વત જીનવર સન્મુખ, ચૈત્ય નમો જ્ઞાનંદ. પ્ર૦ (૨) તીરથ૦ ૪
 સહજ દૂટ દક્ષિણ ગિરાજે, સમેત શિખર જીન વીશ;
 વિહરમાન વઢો વીશ જીનવર, અષ્ટાષ્ટ ચૌવીશ. પ્ર૦ (૨) તીરથ૦ ૫

નવ નિધાન ચતુર્દશ રત્નો; નમિ વીનમિ જનરાય;
 ભરત બાહુબલ નમિ પુત્રીઓ, પ્રણમો પાછળ ત્યાંય. પ્ર૦ (૨) તીરથ૦ ૬
 પદ પંકજ પ્રણમો પ્રભુજના, રાયણ તરવર છાંય;
 ચૌદશે બાવન ગણધરના, પગલા ઉત્તરમાંય. પ્ર૦ (૨) તીરથ૦ ૭
 શ્યામ સુન્દર બાવીશમા જનવર, પ્રદેશચારી શીરદાર;
 ઇત્યાદિક નમિયે ભમતીમાં, પ્રતિમાઓ મનોહાર. પ્ર૦ (૨) તીરથ૦ ૮
 સહસ્ર કણ્ણને શામળા પાસજી, સમવસરણ મનોહાર;
 વાઘજી પોળ જતા ભવિ લેટો, શાન્તિનાથ દરબાર. પ્ર૦ (૨) તીરથ૦ ૯
 પંચ તીર્થ પ્રણમો નરશી નાયક ટુંકે મનોહાર;
 નવનિધાન સમ નવ ટુંકેના, ખિંચ નમો ધરિયાર. પ્ર૦ (૨) તીરથ૦ ૧૦
 ઘેટી, રોસાળા, શેત્રુંજી, તળાટીની તરફેણ;
 ભાવ સહિત લેટો એ તીરથ, સાંભળી સિદ્ધની શ્રેણ. પ્ર૦ (૨) તીરથ૦ ૧૧
 અનંત તિર્થંકર ગણધર મુનિવર, આવ્યા તીર્થ મોઝાર;
 તીર્થપતિ આવ્યા એ તીરથ, પૂર્વ નવાણું વાર. પ્ર૦ (૨) તીરથ૦ ૧૨
 ઇત્યાદિક જિન ખિંચ નિહાળી, મહિમા બાણી અપાર;
 “દુર્લભ” દરિસન પામી કૃતારથ, કિંધો નર અવતાર પ્ર૦ (૨) તીરથ૦ ૧૩

અનંત સિદ્ધ દર્શનિક સ્તવન ૨૧ મું.

(પુનમ ચાંદની પુરી ખીલી અહીં રે, એ રામડાનો રાગ.)

શ્રી સિદ્ધાચલ તીર્થ જીહારીયે રે, જીહાં સિધ્યા જીવ અનંત;
 લેટો ભાવ સહિત ગિરિરાજને રે.

અનંતા તિર્થંકર ગણધર મુનિ આવ્યા જ્યાં કને રે,
 પ્રથમ પ્રભુજી પધાર્યા પૂર્વ નવાણું વાર. (એ ટેક) લેટો૦

સોમ જશાએ તીરથ તેર કોડી પરિવારથી રે,
પામ્યા ચુમ્માળીશસે વૈદલી શીવ વાસ.

લેટો ૫

સાખી.

કદંબગણધર કોડીશું નારદ એકાણું લક્ષ;
નમિ પુત્રી ચોસઠ મળી, રિષભ સેનાદિ અસંખ્ય.
ધત્યાદિ અનંત સિદ્ધિપદ એ તીરથે વર્યા રે,
“દુર્લભદાસ” નમે નિત્ય સિદ્ધક્ષેત્ર કરજોડ.

લેટો ૬

શ્રી તીર્થોદ્ધાર દર્શનિક સ્તવન રર મું.

(વહાલા વેગે આવો રે દયા દિલ લાવો રે, એ રામ.)

સિદ્ધાચલ ગિરિ ધ્યાવો રે ઉત્તમ ભાવ જગાવો રે,
ભક્તિ કરે ભવિ ભાવથી હો છ.

ઉદ્ધાર થયા અનંત એ તીર્થ મોઝાર. (એ ટેક.) સિદ્ધાં

સાખી.

પ્રથમ ઉદ્ધાર ભરત કરે, આ અવસરપીણી કાળ;
આઠમી પાટે શોભતા, દંડવીર્યજ બૂપાળ.
ખીને ઉદ્ધાર કરાવે રે—

ભક્તિ ૧

સાખી.

સિમન્ધર વયણે કરે, ત્રીને ઇશાનેંદ્ર;
સાગર એક કોડી જતા, ચોથો ઉદ્ધાર મહેંદ્ર.
દશ કોડી સાગર થાવે રે—

ભક્તિ ૨

સાખી.

પંચમ પંચમ ઇંદ્રનો, તીરથે થયો ઉદ્ધાર;
એક લાખ કોડીતણું, સાગર અંતર ધાર.

છટ્ટો ચમરેંદ્ર કરાવે રે—

સાખી.

ભક્તિાં ૩

સુતમ ચક્રી સગરનો, વ્યંતરેંદ્ર અષ્ટમોદ્ધાર;
અભિનંદન ચંદ્ર સમય થયો, ચંદ્ર જસાનો સાર.
નવમો ઉદ્ધાર એ થાવે રે—

સાખી.

ભક્તિાં ૪

નંદન શાન્તિ છનંદના, ચક્રાયુધ દશમ ઉદ્ધાર;
રામચંદ્ર અગીયારમો, દ્વાદશ ખંડવ ધાર.
ઉદ્ધાર કરે અતિ ભાવે રે—

સાખી.

ભક્તિાં ૫

ચોથા આરામાં થયા, મોટા એહ ઉદ્ધાર;
સંવત એક અઠસંતરે, અવડથાનો સાર.
ઉદ્ધાર તેરમો થાવે રે—

સાખી.

ભક્તિાં ૬

બાર તેરોતર વર્ષમાં, વંશ ધીમાળી સાર;
બાહડ મંત્રીનો ચૌદમો, તીરથ થયો ઉદ્ધાર.
પૂરવ પુન્ય પ્રભાવે રે—

સાખી.

ભક્તિાં ૭

સંવત તેર છકોતરે, પત્તરમો ઉદ્ધાર;
સમશયા એસવાળનો, એહ તીરથ મોઝાર.
ન્યાય દ્રવ્ય વિધી ભાવે રે—

સાખી.

ભક્તિાં ૮

કરમાશ્રયે કરાવીયો, સોળમો એહ ઉદ્ધાર;
પત્તરમે સત્યાગ્રીમ, વરતે જય જયકાર.

શુભ ધ્યાન હૃદયમાં લાવે રે—

લક્ષિતં ૯

સાખી.

સૂરિહૃદયસહ ઉપદેશથી, વિમલ વાહન ભૂપાલ;

અંતિમ ઉદ્ધાર કરાવશે, શાશ્વત ગિરિ ઉજ્જમાલ.

લક્ષિત સહિત અતિ લાવે રે—

લક્ષિતં ૧૦

સાખી.

અતુલ્ય પંચમ કાળમાં, મોટા એહ ઉદ્ધાર;

સુક્ષ્મ ઉદ્ધાર વચ્ચે કર્યા, સફળ તાસ અવતાર.

“ દુર્લભદાસ ” ગુણુ ગાવે રે—

લક્ષિતં ૧૧

સ્તવન ૨૩ મું.

(૩૨માં તું દિવ સાથ ઓકરા ૩૨માં તું દિવ સાથ—એ રાગ.)

આવ્યો શરણે આજ તીરથપતિ આવ્યો શરણે આજ

આપો શીવમુખરાજ—

તીરથપતિં (એ ટેક.)

નાથ કૃપાળુ છો પૂર્ણ દયાળુ, કેવલજ્ઞાનથી સર્વ નિહાળ્યું;

જન્મ મરણ દુઃખ કષ્ટકનું ટાળ્યું, સાંભળી સેવક શરણમાં આવ્યો.

સિદ્ધક્ષેત્ર મહિમા અતિ લાળ્યો, “ ભલે ભેટયા દેખો,

અદ્ભૂત કાન્તિ, મારો જન્મ સફળ થયો આજ,

ભેટતા તીર્થપતિ જનરાજ—

તીરથં ૧

છો પ્રભુ ખ્યારા પ્રાણ આધારા, યુગલા ધર્મ નિવારણ હારા;

પૂર્વ નવાણું એ તીર્થ પધાર્યા, મહિમા સ્વયંમુખ તીર્થ ઉચ્ચરતા.

પુંડરિકાદિક કષ્ટક ઉદ્ધરતા, “ભવિ સેવો લાવે, એ તીર્થપતિને;

મનવાંચિત ફળીયા આજ, સેવતા છે “ દુર્લભ ” શીવરાજ.

તીરથં ૨

સ્તવન ૨૪ મું.

(ચતુ પ્રભાતી.)

શ્રી સિદ્ધમેત્ર જીહારીયે, મહિમા અતિ જાણી;
અન્ય સ્થળે કૃણ જે મળે, તેથી અધિક પીછાણી. શ્રી૦ (એ ટેક)

સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળમાં, રહ્યા તીરથ જેહ;
તસ હરિસન કૃણ પામીએ, જીહારતા એહ. શ્રી૦ ૧

ઉચ્ચ તપ પ્રદાયર્થથી, અન્ય સ્થળે કૃણ થાય;
તે શુદ્ધ ભાવ એ તીર્થમાં, વસતા બધાય. શ્રી૦ ૨

કોટિ ગમે મંત્રુધને, ઇચ્છિત અન્ન આપે;
તે કૃણ એક ઉપવાસમાં, એહ તીરથ સ્થાપે. શ્રી૦ ૩

યાત્રાર્થી મુનિ સંધની, કરે વાટમાં સેવા;
કોડી ગણ કૃણ હરથી, બામ્યવંત ક્યે એવા. શ્રી૦ ૪

અનંત ગણ કૃણ તીર્થમાં, કરે ભક્તિ ઉદ્ધાર;
સિદ્ધ અનંતા વંદીયે, એહ તીર્થ મોઝાર. શ્રી૦ ૫

શત્રુજય આદિ જેહના, ઉત્તમ એકવીશનામ;
“ હર્લભ ” દિકર એકીને, કરે નિત્ય પ્રજામ. શ્રી૦ ૬

સ્તવન ૨૫ મું.

(ચતુ પ્રભાતી.)

શ્રી સિદ્ધમેત્ર આશાધવા, હૃદય હરપે બરાણે;
પાપ તિમિર અજગા થયા, મોહ શય હરાણે. શ્રી૦ (એ ટેક)

પ્રભુ આજ્ઞાના રહસ્યને, સમજી શુદ્ધ ભાવે;
ઉત્તમ કૃણ હરે વરવતા, પરમારથ દાવે. શ્રી૦ ૧

યાત્રા નવાણું જે કરે, ઇચ્છે સદિન શુભ ભાવે;

તે ભવિ હોય ભવાંતરે, શીવ પદવી પાવે.	શ્રી૦ ૨
છઠ્ઠ મોલીકાર કરિ ચડે, જ્યણા ધરિ ભાવે;	
સાત્રા સાતથી ત્રણ ભવે, તે શીવમુખ પાવે.	શ્રી૦ ૩
શુદ્ધ ભાવ ધરિ એ ગિરિ, અણુસણ આસથે;	
આચાર વિણ પણ આસથે, મુખ સ્વર્ગના સાથે.	શ્રી૦ ૪
એ ગિરિરાજને દુહયમાં, કાયમ ભવિ ધ્યાતા;	
સકળ મહાભય તેડના, અળગા સાદુ થાતા.	શ્રી૦ ૫
એ ગિરિ સિદ્ધ અનંત દુઆ, વળી હોશે અનંત;	
“ હર્ષભ ” ધ્યાતા શુદ્ધ દિલે, કરે ભવ ભય અંત.	શ્રી૦ ૬

“ નેત્રવન રદ મું ”

(આલોકે પ્રીતમદા પારા સિદ્ધાચલ જાગે, એ રાગ.)

આલોકે વિમલાચલ તીરથ વેળે જર્મ રહિયે.	
સિદ્ધ અનંતનું ન્યાનએ તીરથ શાશ્વત મુખ લહિયે. આલોક (ગીતિકા)	
શું સંસાર અમારમાં મોઝા, વિઘ્નગ્રી જશે કાયા;	
કોણ રત્નું અવનિમ્ન કાયમ, સંક રાણી જાયા.	આલોક ૧
કરવાનું તે જાણી કરિ લેયો, અઠાધાર્યા મારે.	
આવી પહોંચે પછી કાળ કરાવે, કોણ કંઈ વારે.	આલોક ૨
પરિશદ્ધ સ્નેહિ સંગ ધતો ભાયા, કાળ અનંત કરી,	
પુત્ર પાપ કોણ અવનિમ્ન મારે, ચેતન ચેત જાણી.	આલોક ૩
અવિનશી શાશ્વત મુખ વરણ, કિન્નર નદ આવા.	
પરમારે પુરો પડી ચેતન, બેઠું હુરગી.	આલોક ૪
શુદ્ધ અનંત દેવદેવિય, લક્ષ્મી નીચ મારે.	
તેણે તમારનું વદન દૂર હોઈ એક તીરથ આલોક	આલોક ૫

પૂર્વ નવાણું વાર પધાર્યા, મરુદેવી જાયા,

“ હર્ષણ ” પદ પંક્તિ પ્રણમે તસ, પુન્યે ચરણ પાયા. ગાથાં ૬

“ શ્રીશત્રુઙ્ગ્ય તીર્થપતિને વિજ્ઞપ્તિ ” સ્તવન ૨૭ મું.

(મુળ છંદસ રીઝુન મળીછરે દાસ તણી અરદાસ.—એ રાગ.)

અરજ મુલો તીરથ પતિછરે, લેલ્યા પુન્ય પ્રતાપ;

અજાને અવિચારથી છરે, ક્રીપા કર્મ અમાગરે છનછરે. લેલ્યાં
(એટેક) ૧

ચાર ગતિ ભવમાં ભમ્યોછરે, ચોની ચોરાશી લાખ

બદલાવી કાયા બહુછરે, આખર રાણની રાણરે. છનં લેલ્યાં ૨

છેદન છેદન બહુ સહ્યાંછરે, ટાઢ અને વળી તાપ;

અવિરતિ પહે આ છવડે, છરે, વેલ્યાં બહુ પરિતાપરે. છન. લેલ્યા. ૩

સ્થાવર વિંગલેન્દ્રિયપણું છરે, ચોલ્યાંયો શુભ કર્મ;

આર્ય ક્ષેત્ર ઉત્તમ કૃણે છરે, પામ્યો ઉત્તમ ધર્મરે. છન. લેલ્યાં ૪

પર્યંદ્રિય સહુ પરવડીછરે, નિરોગી મળી કાય;

નિઃસ્પૃહિ શુર ઉપદેશથી છરે, જાણ્યા શ્રીછનરાપરે. છન. લેલ્યા. ૫

શાસન રક્ષિયા સહુ છવોછરે, કરવા દિલ દયાળ;

ભાવ દયા દિલમાં ધરિછરે, પામ્યા પદ મુવિશાળરે. છન. લેલ્યા. ૬

અનંત સિદ્ધ એ ગિરિવરે છરે, જાણી જગદાધાર;

પૂર્વ નવાણું પધારીયાછરે, ક્રીપા બહુ ઉપગારરે. છન. લેલ્યા. ૭

મહિમા અનંત એ તીર્થનોછરે, તીર્થપતિ શુભ ગેહ;

સાંભળી ચરણે આવીયોછરે, ચાહે મયુર જંમ મેહરે. છન. લેલ્યા. ૮

કર્મ કઠિન હરવા બાળીછરે, જન્મ મરણ જંબાળ;

ઉત્તમ યોગ મળ્યો અતિજરે, હોડવ દેવ દયાળરે. છનં લેલ્યાં ૯

છોડ કછોડ આ હોયે છરે, પુન્ય ન ધરતારે દોષ;
 કૃપા કરિ કરુણાનિધિછરે, થાપો ભાવનો પોષરે. છન૦ લેખ્યા૦ ૧૦
 દૂર કરો અમ દિલનાછરે, ચાર હુંટારા રે ચોર;
 તુમ સરિખા ધણી શીરછતે છરે, કર્મ કરે કિમ જોરરે; છન. લેખ્યા૧૧
 હવિધ ધર્મ પ્રકાશીને છરે, તાર્યા જીવ અનંત;
 જ્ઞાન ખડગ મુજ કરદિયોછરે, જેમ થાયે ભવઅંતરે. છન. લેખ્યા. ૧૨
 ક્યારે ? પરિચહ છાંડશુ છરે, લેશું સંયમ ભાર;
 અખંડ આણુ પ્રભૂ આપનીછરે, ધરવા દિલ મુધારરે. છન. લેખ્યા. ૧૩
 આભવ પરભવ આપનાછરે, ચરણની ચાહુંરે સેવ;
 કરજોડી “ દુર્લભ ” કહેછરે, દો દેવાધિદેવરે. છન. લેખ્યા. ૧૪

શ્રી સિદ્ધગિરિરાજની ભવ પૂજનો અનુભવ. સ્તવન ૨૮ મું.

(પંલે ભવે એક ગામતોરે, રાખ નામે નયસાર-એ રાગ).

સોરઠ શીર્ષ તિલક સમોરે, શત્રુજય ગિરિરાજ;
 કલિયુગ કલ્પતડ નમેરે, ભવજળ તરવા જહાજરે.
 ભવિજન ? ભાવે ભજો ભગવંત, જેથી પામીયે ભવનો અંતરે,
 ભવિજન ? ભાવે ભજો ભગવંત (એ ટેકો) ૧
 પૂર્વ નવાણું પધારીયારે, લેટો શ્રીનાભિકુમાર;
 અનંત સિદ્ધ એ ગિરિવરે રે, પૂજી લહો ભવપાર રે. ભવિજન૦ ૨
 રામપોળ દ્વારે દીઠોરે, પંચ શિખર પ્રાસાદ;
 એકવીશ જિનરાજ શું રે, વિમળ નમો આહ્વાદ રે. ભવિજન૦ ૩
 ખાણુ ખીજ પ્રાસાદમાં રે, સુમતિ જિનેશ્વર દેવ;
 બિંબ ભલાં વીશ ભેટતાં રે, ભાવથી કરીએ સેવ રે. ભવિજન૦ ૪

સગાળ પોળ જતાં દીડી દે, નરશી નાયક દૂંક,
 પંચતીર્થ સોઢામણા દે, ભેટતાં બપ ભવળીક દે. ભવિજનનં ૫
 બસોચાર જિનરાજ શું દે, મૂળ ગભારે બણ;
 પાંચસો ત્રણ દરતા બીજા દે, જિંબ તણું પ્રમાણુ દે. ભવિજનનં ૬
 વાધણ પોળમાં પેસતાં દે, શાન્તિ જિનેંદ્ર પ્રાસાદ;
 ત્યારી સહિત પરિવાર શું દે, પ્રણમો ધરિ આદુલાદ દે. ભવિજનનં ૭
 વળતાં જમાળી બાળુએ દે, દેરીમાં દશ જિનરાજ;
 વામ ભુલ્લએ ચઢેશ્વરી દે, પૂર્વ મુખે ભેટતાંજ દે. ભવિજનનં ૮
 નેમ રાળુલ ચોરી દેરે દે, એકસોએકાવન બણ;
 સદસે કણા પ્રભુ પાર્શ્વેશ્વરે, જિંબજઘાર પ્રમાણુ દે. ભવિજનનં ૯
 એકસોત્રાણું જિન મધ્યમાં દે, ભેટો ધરિને ભાવ;
 કુમારપાળ દેરા મુખી દે; પ્રણમી પાવન યાઓ દે. ભવિજનનં ૧૦
 કુમારપાળના ચૈત્યમાં દે, એકસોત્રીશ જિનરાજ;
 ગોંખલે ચાર જિનેશ્વરો દે, હાથી પાળ પેસતાંજ દે. ભવિજનનં ૧૧
 કુર્કંટ ચંદ્રપે ચયોદે, મુરજ કુંડમાં હાથ;
 દક્ષિણ બાળુજતા તિહાં દે, પ્રણમો પ્રથમ પ્રભુ પાથ દે. ભવિજનનં ૧૨
 કપલવંજ વાળા તણું દે, ઉત્તર બાળુ જંહા;
 જોગણાએંશી જિનરાજ ત્યાં દે, ચૈત્ય નમો મુલુ જેહ દે. ભવિજનનં ૧૩
 લાર્ખન બહી ત્યાંથી લહી દે, નરશી નાયક દ્વાર;
 અમીજરા સુમવસરજાદિદે, જિંબછંત્રણુસોઅખ્યારે દે. ભવિજનનં ૧૪
 સુમવસરજના ચૈત્યની દે, નિરખો બાળુ માંચ;
 નજીક નાળુક દેરીમાંહ દે, ભેટો કવલ યજ્ઞદાય દે. ભવિજનનં ૧૫
 હાથી પોળે બીજાજવા દે, મૂળ નાયક જગ બાણ;
 એકસોએકનાળી જિંબશું દે, મૂળ ગભારે બણ દે. ભવિજનનં ૧૬

જગ નાયક દેહરા શિરે રે, ઐશુખ ગિંઝ છે ચાર;
 એકોતેર કરતાં બિજા રે, ગિંઝ તણો પરિવાર રે. ભવિજન૦ ૧૭
 મારૂદેવા સુત ભેટતાં રે, આનન્દ અંગ ન માય;
 એકસોસડસઠ ગિંઝછે રે, તે દેરા કરતાંય રે. ભવિજન૦ ૧૮
 પ્રથમ પ્રદક્ષિણાએ જતાં રે, ચોકમાં સામ સામાજ;
 ઉત્તર દક્ષિણ શોભતાં રે, ચૈત્ય નમે શિરતાજ રે. ભવિજન૦ ૧૯
 સિમન્ધર સ્વામી ઉત્તરે રે, અડતાળીશ પ્રભુ બાણ;
 દક્ષિણે નવા આદિશ્વરજી રે, ગિંઝ છેંતાળો પ્રમાણ રે. ભવિજન૦ ૨૦
 પાંચભાયા જિન મન્દિરે રે, સોગ ગિંઝ પરિવાર;
 દિવ્ય કાન્તિ મનકરે રે, ભેટો શ્રીનાલિકુમાર રે. ભવિજન૦ ૨૧
 સન્મુખ પુંડરિક ગણધર રે, શોભતા ચૈત્યની માંય;
 ખસેખે જિનરાજ શું રે, ભેટિયે ભાવથી ત્યાંય રે. ભવિજન૦ ૨૨
 બીજી પ્રદક્ષિણાએ જતાં રે સમેતશિખર જિન વીશ;
 આઠગિંઝની પીઠીકા રે, નમિયે તેને શીર્ષ રે. ભવિજન૦ ૨૩
 બાજરીયાનું શોભતું રે, ત્રીજી ભમતી માંય;
 ગિંઝ એકત્રીશ પ્રણમીએ રે, દેરાસર છે જ્યાંકુ રે. ભવિજન૦ ૨૪
 વિહરમાન દેરાસરે રે, ચુમ્માળીશ જિનરાજ;
 અષ્ટાપદ ચોવીશ પ્રભુ રે, બેંતાળીશ કરતાજ રે. ભવિજન૦ ૨૫
 પુંડરિકથી અષ્ટાપદે રે, બતાં ભમતી એ બાણ;
 વચમાં દ્વિ ઐશુખ ચૈત્યના મળી, ચારસોત્રીશ પ્રમાણરે. ભવિજન૦ ૨૬
 અષ્ટાપદથી શાશ્વત પ્રભુ મળી, પુંડરિક બતાં બાણ;
 ચારસો સત્તાણું ભમતીમાં રે, ગિંઝ નમે ગુણ બાણ રે. ભવિજન૦ ૨૭
 ભમતીની અગાશીએ રે, બાણે ભેટવા કાજ;
 ચાર મન્દિર પદ શાશ્વતાં રે, ચૈત્ય શિરે જિનરાજ રે. ભવિજન૦ ૨૮

- ચાલુ વૃક્ષ તળે રહ્યારે, પીલુડાં પ્રજુલનાં પાપ; .
 પૂજ્યે સોવન દુલહેરે, પાતક ભૂકોં ચાયરે. ભવિજનં ૨૯
- નજીક પ્રથમ પ્રજુ મુનિપણેરે, કાલિસગ્ગ મુદ્રામાંય; .
 નમિ વિનમિ સેવા ફળીરે, દેખી દિલ હરખાય રે. ભવિજનં ૩૦
- સહસ્રકુટ દેરા મહારે, ફરતાં એકાદશ જાણુ; .
 મોટા પ્રજુ તેની પીઠીકારે, ચોમુખ ચાર પ્રમાણુરે. ભવિજનં ૩૧
- ચૌદસે ખાવન ગંજીધરાંરે, ચોવોશજિનનાં જાણુ; .
 પદપંકજ તેના ઉત્તરેરે, પૂજતાં કોઠ કથ્યાણુરે. ભવિજનં ૩૨
- શાન્તિ જિનેન્દ્ર પ્રાસાદ્યોરે, સ્નાત્ર જાણાવી સાર; .
 ધારી પૂજ આરંભતારે, પ્રથમકુંક મોઝારે. ભવિજનં ૩૩
- ત્રણુંદભરનેપાંચસેરે, ત્રેતાગીશ જિનરાજ; .
 મોટા બિંબ પ્રમાણુશુરે, સેવા સહિત ગણુતાંજરે. ભવિજનં ૩૪
- નાનાં બીજાં બહુ પ્રણમીએરે, બિંબતણા વિસ્તાર; .
 ધાતુતણાં પગલાં આદિરે, પૂજ્યે પૂરણુ આરે. ભવિજનં ૩૫
- માહસુદી બીજે શરૂ કરીરે, પૂજમે પૂજણુ કીધ; .
 મૃત્યાદિક જિન સેવનારે, પામતાં હોય નવનિધરે. ભવિજનં ૩૬
- યાત્રા નવાણું જે કરેરે, છંદી સહિત ગિરિશય; .
 તે ભવિદોષ ભવાંતરેરે, શિવપુર શહેરે જાયરે. ભવિજનં ૩૭
- ગિરિવર દરિસન ફરસનારે, યાય ન કદિ વિસરાળ; .
 ધન્ય દિવસ ધન્ય તે ધરીરે, ઓગણીઅડસઠ સાલરે. ભવિજનં ૩૮
- પોશ વદિ ચૌદશ લોભેરે, પુન્યે હુકમ મળતાજ; .
 યાત્રા નવાણું આરંભતારે, બેઠ્યા પ્રથમ જિનરાજરે. ભવિજનં ૩૯
- ચૈત્રવદિ અષ્ટમી દિનેરે, જપજના દિ કથ્યાણુ; .
 યથાશક્તિ યાત્રા કરીરે, અષ્ટોત્તર સય જાણુરે. ભવિજનં ૪૦

આભવ પરભવ આપનારે, ચરણની ચાહું સેવ;
 દ્વિકર જોડી “ દુર્લભ ” કહેરે, આપો યુગાદિ દેવરે. ભવિજનનં ૪૧

“ શ્રી સિદ્ધગિરિરાજની નવાણું યાત્રાનો અનુભવ. ”

(વિધિ યુક્ત સ્તવન ૨૯ મું)

(એ વ્રત જગમાં દીવો મેરે પ્યારે એ વ્રત જગમાં દીવો—એ રાગ)

ચોત્રા નવાણું કરતા આનન્દે ભવિ, યાત્રા નવાણું કરતા. (એ ટેક.)
 પૂર્વ નવાણુંવાર પ્રથમ પ્રભુ, સિદ્ધક્ષેત્ર ફરસતા;
 દરવખતે કાગણુ સુદી અષ્ટમી, એ ગિરિ પાવન કરતા. આનન્દે ૧
 રાયણુ વૃક્ષ તળે સુરવર ત્યાં, સમવસરણુ શુભ રચતા;
 ત્રિગટે રહ્યા ત્રિભુવન પતિની, અમૃત દેશના સુણતા. આનન્દે ૨
 અનંત જીવ આ ક્ષેત્રમાં સિધ્યા, સ્વયંમુખ એમ ઉચરતા;
 દેશના કઇ તાર્યા ભવિજનને, મહિમા વધ્યો સાંભળતા. આનન્દે ૩
 સચિત પરિહારીને એકલ આહારી, ભોંય સંથારો કરતા;
 આવશ્યક દોય ટંકના કરતા, ગુરૂજી સાથે પદ ચરતા. આનન્દે ૪
 અખંડ ભક્તચર્ય ત્રિકરણુ યોગે, પાળવા નિયમ કરતા;
 છહરી સહિત નવાણું યાત્રા, ભવી સિદ્ધક્ષેત્ર ફરસતા. આનન્દે ૫
 જયણા પૂર્વક ચડતા દર્શન, વિનયથી વાટમાં કરતા;
 દાન સુપાત્રે દેતા કાયમ, અનુકંપા દિલ ધરતા. આનન્દે ૬
 સૂર્યકુંડના નિર્મળ જળથી, સ્નાન વિધિએ કરતા;
 અષ્ટપ્રકારી પૂજા માટે, ઉત્તમ દ્રવ્ય મેળવતા. આનન્દે ૭
 શત્રુજી નદીના નિર્મળ જળથી, નહવણુ પ્રભુજીને કરતા;
 આત્મમળ નિવારવા ભાવે, ભવિ શુભ શ્રેણે ચડતા. આનન્દે ૮

ચૈત્ય વંદન યાત્રા હીઠ કાયમ, ૧ પાંચ દેહાણે કરતા; પાંચરનાત્ર ભણાવતા ભવિષ્ય, ત્રણ પ્રદક્ષિણા કરતા. આનન્દે ૮ નવ લોગસનો કાઉસગ વંદન, સાધિયા તેટલા કરતા; સિદ્ધસેત્ર આશાધવા કાયમ ભાવના શુભ દિવ ભરતા. આનન્દે ૧૦ ગણુલું લખનવધારનું ગણુતા, અધ્યવસાય શુભ ધરતા; પુંડરીકદિક ગિરિશુભ નામની, કાયમ માળા ગણુતા. આનન્દે ૧૧ ત્રણ યાત્રા ચોવિહાર ઉપવાસે, આંખીલ કરી બે કરતા; કોટી સદસ ભવ પાતક તૂટે, ભાવથી એક ડગ ભરતા. આનન્દે ૧૨ સંપત છઠ્ઠ દોષ અકમ તપસ્યા, કરી શુભ ભાવે ચડતા; નવધારશીધી અવલ મુધીના, પચ્ચખાણે નવ કરતા. આનન્દે ૧૩ કુંગરપૂજા કરી ભાવી ભાવે, આશાતના દૂર કરતા; ચાર^૧, પાંચ^૨, છ^૩ ત્રણ^૪ મધ્યભાગે, આંગી અનુપમ કરતા. આ ૧૪ ભવ પૂજા નવ દિવસ વિધિથી, પ્રથમ કુંકમાં કરતા; કાયમ ત્રણસોતેર પ્રભુની, સેવામાં ચિત્ત કરતા. આનન્દે ૧૫ ચેતુષ્ઠ, પેટી, રોસાળા, આદિ પાગો ફરસતા; દોઢ, છ, બાર, ગાઉની પ્રદક્ષિણા, ભાવ સહિત ભવી કરતા. આ ૧૬ નવ કુંકમાં નવ વાર ફરીને, બિંબ સર્વ નિરખતા; ધ્યાતા ક્યેય ધ્યાનપદ એકે, ભાવથી શિવદૂળ મળતા. આ ૧૭ એકસો આઠ ખમાસમણા સાથીયા, પ્રદક્ષિણા ફેરે ફરતા; કાઉસગ તેટલા લોગસનો, પૂર્ણાહુતિયે કરતા. આ ૧૮

૧ (૧) તળાટી, (૨) શાન્તિનાથના દેર (૩ , રામજી પગલે (૪) પુંડરિકઠમાં. (૫) મુળનાથઠનાદેરામાં ૨-નારદ, અધર્મતા કાવિડ, વારિ-ખીલ્ય, (૩) રામ, ભરત, શુક. સેવગ, આવચ્યાપુત્ર. (૪) પદ દેવકી નંદન (૫) જળા, મયાળા, ઉવયાળા. એ પ્રમાણે કુંગર પૂજા કરનારાઓએ મધ્ય ભાગમાં ઉપરોક્ત આવતી મુર્તિઓની પૂજા આંગી કરીને કરવી.

આભવ પરભવ આપનારે, ચરણની ચાહું સેવ;
દ્વિકર જોડી " દુર્લભ " કહેરે, આપો યુગાદિ દેવરે.

“ શ્રી સિદ્ધગિરિરાજની નવાણું યાત્રાનો અનુભવ.

(વિધિ યુક્ત સ્તવન ૨૯ મું)

(એ પ્રત જગમાં દીવો ગેરે પ્યારે એ પ્રત જગમાં દીવો—એ

યાત્રા નવાણું કરતા આનન્દે ભવિ, યાત્રા નવાણું કરતા. (એ
પૂર્વ નવાણુંવાર પ્રથમ પ્રભુ, સિદ્ધક્ષેત્ર ફરસતા;
દરવખતે ફાગણ સુદી અષ્ટમી, એ ગિરિ પાવન કરતા.

રાયણ વૃક્ષ તળે સુરવર ત્યાં, સમવસરણ શુભ રચતા;
ત્રિગટે રહ્યા ત્રિભુવન પતિની, અમૃત દેશના સુણતા. આનન્દે ૦

અનંત જીવ આ ક્ષેત્રમાં સિધ્યા, સ્વયંમુખ એમ ઉચરતા;
દેશના કંઈ તાર્યા ભવિજનને, મહિમા વધ્યો સાંભળતા. આનન્દે ૩
સચિત પરિહારીને એકલ આહારી, ભોંય સંથારો કરતા;

આવશ્યક હોય ટંકના કરતા, ગુરૂજી સાથે પદ ચરતા. આનન્દે ૪
અખંડ બ્રહ્મચર્ય ત્રિકરણ યોગે, પાળવા નિયમ કરતા;

છહરી સહિત નવાણું યાત્રા, ભવી સિદ્ધક્ષેત્ર ફરસતા. આનન્દે ૫
જયણા પૂર્વક ચડતા દર્શન, વિનયથી વાટમાં કરતા;

દાન સુપાત્રે દેતા કાયમ, અનુકંપા દિલ ધરતા. આનન્દે ૬
સૂર્યકુંડના નિર્મળ જળથી, સ્નાન વિધિએ કરતા;

અષ્ટપ્રકારી પૂજા માટે, ઉત્તમ દ્રવ્ય મેળવતા. આનન્દે ૭
શત્રુજી નદીના નિર્મળ જળથી, નહવણ પ્રભુજીને કરતા;

આત્મમળ નિવારવા ભાવે, ભવિ શુભ શ્રેણે ચડતા. આનન્દે ૮

ચૈત્ય વંદન યાત્રા દીઠ કાયમ, ૧માં ચ ઠેકાણે કરતા;
 ખંચસ્નાન ભણાવતા ભવિષ્ય, ત્રણ પ્રદક્ષિણા કરતા. આનન્દે ૯
 નવ લોગસનો કાઠિસગ્ગ વંદન, સાચિયા તેટલા કરતા;
 સિદ્ધશેત્ર આરાધવા કાયમ ભાવના શુભ દિલ ભરતા. આનન્દે ૧૦
 ગણુલું લખનવકારનું ગણુતા, અધ્યવસાય શુભ ધરતા;
 પુંડરીકદિક ગિરિગુણ નામની, કાયમ માળા ગણુતા. આનન્દે ૧૧
 ત્રણ યાત્રા ચોવિહાર ઉપવાસે, આંખીલ કરી બે કરતા;
 કોઠી સહસ્ર ભવ ખાતક ત્રે, ભાવથી એક ડગ ભરતા. આનન્દે ૧૨
 સપ્ત છક્ર દોષ અઠમ તપસ્યા, કરી શુભ ભાવે ચડતા;
 નવકારશીથી અવલ મુખીના, પચ્ચખાણો નવ કરતા. આનન્દે ૧૩
 ડુંગરપૂજા કરી ભવી ભાવે, આશાતના દૂર કરતા;
 ચાર^૧, પાંચ^૨, છ^૩ ત્રણ^૪ મધ્યભાગે, આંગી અનુપમ કરતા. આ ૧૪
 ભવ પૂજા નવ દિવસ વિધિથી, પ્રથમ ઢુંકમાં કરતા;
 કાયમ ત્રણસોતેર પ્રભુની, એવામાં ચિત્ત કરતા. આનન્દે ૧૫
 ચેતુષ્ઠ, ઘેટી, વૈસાળા, આદિ પાગો ફરસતા;
 દોઢ, છ, બાર, ગાઉની પ્રદક્ષિણા, ભાવ સહિત ભવી કરતા. આ ૧૬
 નવ ઢુંકમાં નવ વાર ફરીને, ખિંબ સર્વ નિરખતા;
 ધ્યાતા ધ્યેય ધ્યાનપદ એકે, ભાવથી શિવકૃણ મળતા. આ ૧૭
 એકસો આઠ ખમાસમણા સાથીયા, પ્રદક્ષિણા ફેરે ફરતા;
 કાઠિસગ્ગ તેટલાજ લોગસનો, પૂર્ણાદુતિયે કરતા. આ ૧૮

૧ (૧) તળાટી, (૨) શાન્તિનાથના દેરે (૩) ગણુ પગલે (૪)
 પુંડરીકમાં. (૫) મુળનાથકંઠનાદેરામાં ર-નારદ, અવમંતા દ્રવિડ, વારિ-
 ખીલ્ય, (૬) રામ, ભરત, શુદ્ધ મેલન. આવડ્યાપુત્ર. (૭) ૧૬ દેવકી નંદન
 (૮) નળા, મયાળા, દિવ્યાળા. એ પ્રમાણે ડુંગર પૂજા કરનારઓએ મધ્ય
 ભાગમાં ઉપરોક્ત આખી મુર્તિઓની પૂજા આગી કરીને કરવી.

પૂજા નવાણું પ્રકારી લણાવતા, લાવના આંગી કરતા;
 ભાવ અનંતે અનંતકૃણ પામે, રથયાત્રામાં ફરતા. આં ૧૯
 લ્હાણી, પ્રભાવના, સ્વામીવત્સલ, ઉજમણું શુભ કરતા;
 યથાશક્તિ ધાર્મિક શુભ ખાતાં, ભંડાર આદિ ભરતા. આં ૨૦
 તળાટી, સિદ્ધવડ, સિદ્ધક્ષેત્રના, સ્થાનમાં યાત્રિકો મળતા;
 મુનિવર સ્વામીજંધુની ભક્તિ, શક્તિ પ્રમાણમાં કરતા. આં ૨૧
 કરૂણા સહિત તણ કોથ કપાયને, આત્મવત્ સહુ ગણતા;
 દિ ભવમાં મુક્તિપુર મ્હાલે, ભાવથી વિધિ શુદ્ધ કરતાં. આં ૨૨
 પાલીતાણા શુભ શહેરના ચૈત્યની, પરીપાટીએ ફરતા;
 દર્શન પૂજા શાંત સુધારસ, ભાવના આંગી કરતા. આં ૨૩
 કાર્તિક શુકલ ત્રયોદશી દિવસે, શુભ પ્રયાણને કરતા;
 પૂજ્ય માતૃ કસળીળા ' દુર્લભ ' પુણ્યે નિમિત્ત પ્રગટતા. આં ૨૪
 ત્રણ ઉજમ, દિ નવલ, મોંઘીળા, જમકને ઉત્તમ ભળતા;
 જમના, ટળલ; દિ શુભાળને અંખા, નામે શ્રાવિકા મળતા. આં ૨૫
 કુલચંદ્રભાઈ, કલ્યાણજીભાઈ, જીવરાજ શેઠ ભળતા;
 સંવત્રી હકમચંદ, જગનલાલ સહુ, યાત્રાનિમિત્તે મળતા. આં ૨૬
 અધ્યવસાય વધ્યો શુભ ' દુર્લભ ' તાતની આજ્ઞા મળતા;
 ખોપવદી ચૌદશ ભૃગુવારે, પ્રથમ પ્રભુજી નિરખતા. આં ૨૭
 કલિયુગ કલ્પતરુ દધિ પ્રવહણ, પૂર્વ પુણ્યથી મળતા;
 પાપી અલબ્ધ ન નજરે દેખે, ભવ અટવીમાં રજળતા. આં ૨૮
 ઓગણીચડસઠ વિક્રમ સંવતે, વળાવાગ્રી નીકળતા;
 ધન્ય દિવસ ધન્ય તે ઘડી ધન્ય પગ, વ્યાન હૃદયમાં ધરતા. આં ૨૯

વીસા શ્રીભાંગી નાતનો ઝગડો, આઠ વરસથી અટકતા;
 પુત્ર પિતા^૧ મુલેહ નિમિત્તમાં, વોરા^૨ શેઠ^૩ આદિ ભજતા. આં ૩૦
 સ્વામીવંતસલ ખુલ્લાં કીધા, આશીય પૂર્ણ મેળવતા;
 સિદ્ધશેત્રે આ શુભ પ્રસંગની, કાયમ નામના કરતા. આં ૩૧
 અપભનાં દ્વિ કથાણુક દિવસે, યાત્રા પૂર્ણ કરતા;
 યથાશક્તિ યાત્રાવિધિ અનુભવ, દીઠો તે ઉચ્ચરતા. આં ૩૨
 હડીભાઇની ધર્મશાળામાં, શ્રોતા કાયમ મળતા;
 શત્રુજય માહાત્મ્ય ભાષાંતર, ભાવે ભવિયલુ મુલુતા. આં ૩૩
 ૧^૦ પાંત્રીશમે વરસે સિદ્ધશેત્રની, ઉત્તમ સેવા મળતા;
 નાભિરાયા કુળ દિનકર ભેટી, કાયમ લેચન કરતા. આં ૩૪
 શુભાચર્યદ મુત કહે 'દુર્લભ' નરભવ પાવન કરતા;
 શિવવદ્ વરવા મંડપ એ ગિરિ, અંજરામર પદ વરતા.
 આનંદે ભવિ યાત્રા નવાણું કરતા. ૩૫

ઇતિ શ્રી સિદ્ધગિરિજાના અનુક્રમે દરેક પ્રસંગના
 સ્તવનો રૂપ પ્રકરણ
 ચતુર્થ અભાસ.

૩ પુત્ર પિતા=દિપરોક્ષા નવ. ૧૫ યાત્રા કરતા વિધિનો અનુમર કરનાર.
 દુર્લભજના પુત્ર પિતા મુલાચર્યદ જીવાભાઇ મહેના. વગાના નમરશેઠ. ૮ અમર-
 ચંદ જસરાજ વોરા. ભાવનમર. ૯ રા. રા. ભેચર જોક. ભાઇ પાલીનાણા નમરશેઠ.
 ૧૦ આ અનુભવ કરનાર દુર્લભજ વિ- મુલાચર્યદ મહેના પાંત્રીશમે
 ૧૫ સેવા પામ્યા.

પ્રકરણ પાંચમું.

વિવિધ વિષય સંબોધક ચતુર્વિંશ જિન સ્તવન.
(દોહરા.)

ચતુર્વિંશ જિન પ્રભુમિયે, સ્તવતા જગદાધાર;
વિવિધ વિષય સંબોધને, પ્રકરણ પંચ મોતર.

ઐક્યંતા સંબોધક શ્રી રૂપભજિન સ્તવન.
(રાગ કલ્યાણ.)

શ્રી આદિશ્વરા, વિનતી છે જરા;	(એ ટેક.)
અજ્ઞાન કાપી આપશે, સુખુદ્ધિ જિનવરા.	શ્રી ૦ ૧
સર્વ જીવો ચાહે છે સુખને, કોઈ ન ચાહે દુઃખ;	શ્રી ૦ ૨
વૈર વિરોધ થતા અટકાવી, સંપ વધારે સુખ.	શ્રી ૦ ૩
વાશીદે ખડની સળીયો, પવનેથી ચાલી જાય;	શ્રી ૦ ૪
હર કરે વાશીદું ધરનું, જો સાથે જોડાય.	શ્રી ૦ ૫
ત્રુટે તાંતણે તુર્ત સુતરનો, કાચો એક શ્રીકાર;	
અરસ પરસ ગુંથાઈ જતા તે, ખેંચી લાવે ભાર.	
અરસ પરસ હળી મળીને સરવે, સંપ થકી જોડાય;	
સુખ પામી પૂરણ સંસારે, પરભવ મુક્તે જાય.	
“દુર્લભ” દિલમાં સંપ તણે, શુભવાસ કરો જિનરાજ;	
કર જોડી માગે સહુ સેવક, આપની આગળ આજ.	

પરમાર્થ વિનય સંબોધક શ્રી અણતનાથ જિન સ્તવન.

(દયા આ શી ચમત્કારી, કરમની છે મતિ ન્યારી—એ રામ.)

અણત જિનરાજ છે ખ્યારા, કરો ભવ દુઃખથી ન્યારા. (એ ટેક.)
સાખી.

પરથર ના મારો સહી, આપે ફળ શ્રીકાર;
અહંકાર ફળતા તણ, નમન કરે સહકાર.
વસે પંચીજનો ખ્યારા, શિતલ શુભ છાંયડે સારા. અણત ૧
સાખી.

સરસ મુખક સ્વગગાવતા, આપે છે મુવાસ;
ઉત્તમ શુભ તમે નહિં, એ રીતેથી ખાસ.
દયાળુ દિલ વસનારા, વિનય આદિ શુભો સારા. અણત ૨
સાખી.

પર ઉપગાર કણો સહી, કરતા અતિ શુભગાન;
હોય પરાયો દર કરી, ધરતા નહિં મન માન.
યયા ભવ દુઃખથી ન્યારા, વસો નિત્ય દિલમાં મારા. અણત ૩
સાખી.

પંચમકાળે બાગકો, પામે કાયમ સાન;
ચાન્તમૂર્તિ નિરખી પ્રભુ તાણું ધાયે લાન.
ચરે શુભ એહવા સારા, ચરે પ્રભુ માર્ગે એ તારા. અણત ૪
સાખી.

મુખ લક્ષ્મિ જીવાનીનાં, મદમાં યાતું માન;
વિનય આખી સેવકતાણું, કાપો મન અભિમાન.
“દુર્લભ” ધરતા શુભો સારા, તરે ઝટ સેવકો તારા. અણત ૫

નિજ સ્વરૂપ સંખોધક શ્રી સંભવનાથ જિન સ્તવન.

(બહાલા વેગે આવો રે, દયા દિવ લાવો રે—એ રાગ.)

સંભવ જિનરાજ રે, નમિએ શિરતાજ રે,

જન્મ મરણ દુઃખ વારીયે હો છ.

મોહ અને મમતા વશ રહ્યો અપાર. સંભવ૦ (એ ટેક.)

સાખી.

લક્ષ ચોરાશીમાં લખ્યો, અજ્ઞાને હૃદયાર;
ક્યાંથી આવ્યા ? ક્યાં જવું, એ ન કર્યો વિચાર.

ભવની લીડ ન લાંગી રે—

જન્મ૦ ૧

સાખી.

આર્યક્ષેત્ર તુજ શાસને, ઉત્તમ કૂળ અવતાર;
પામ્યો પૂરવ પુન્યથી, ભવજલ પાર ઉતાર.

નાથ મળ્યા નિરાગી રે—

જન્મ૦ ૨

સાખી.

જીવન ચરિત્ર જિન આપના, આગમ સુણી કાન;
આત્મા દશા નિહાળવા, તરફ થયું મુજ બાન.

જ્ઞાન દશા પણ જાગી રે.

જન્મ૦ ૩

સાખી.

સુખ દુઃખ લક્ષ્મી વૈભવો આવે ને વિખરાય;
અજ્ઞાને ભવમાં ભમે, જે મોહે મુંઝાય.

સમ ભાવ તર્યા વૈરાગી રે.

જન્મ૦ ૪

સાખી.

સ્વપ્ન સમાન મુખ જગતના બાણી શ્રી છનરાજ,
 " દુર્લભ " હિતશીલા પ્રહિ, આપતણી શીરતાજ.
 તેહ તર્થ વડભાગી રે.....જન્મ ૫

ધૈર્યતા સંખોધક શ્રી અભિનંદન જિન સ્તવન.

(વટ સાવિત્રીવ્રત આજ પૂરણ કરિયે રે—એ રાગ. ચસગતો)

ચોથા અભિનંદન દેવ દિલઠે વસીયારે,
 અંતરના વૈરી સર્વ અળગા ધત્રીયા રે,
 નિરખી પ્રભુ સુદા શાન્ત શાન્તિ થાયે રે,
 વૃષ્ટા તરૂણી રસલીનતા દર જાયે રે.

પંચેન્દ્ર વિષય વાસના સહુ તમે,
 તો તો મનમલિનતા બાય રે,
 જન્મ જરા મદલ નાથજી નિવારયો.

શાસ્ત્ર વિષે સુન્દર ચરિત્ર આપના,

ધર્મુ ધૈર્ય અતિ છનરાય રે.....જન્મ ૭

શબ દ્રેષ કષાયથી ન્યાત. આત્મસત્તા પ્રગટાવવા આરા;
 જોડવા શુભ પ્રહતા રૂપાંગા—નાથની સુદા નિહાળો;
 તરણ તારણ છનરાજ તમારો, "દુર્લભ" દરિસન દેખી અમારો;
 મુધર્યો નર જન્મારો—નાથની સુદા નિહાળો.

સત્યતા સંખોધક શ્રી સુમતિનાથ જિનસ્તવન.

(હે જી તારો આદિ જનંદવા હો પિતા મોરા-એ રાગ)

હે જી તારો સુમતિ જનંદવા હો પ્રભુ મોરા,
તુમ દરિસનસે કુમતિ મીટત હે.....તારો સુમતિ-એ ટેક.

સકત વચ્છલ ભવ ભય દુઃખભંજન,
શરણે આવ્યો હું તરવા (૨) હો પ્રભુ ૧

સત્ય વચન વદવા સુખ કાયમ,
આપો સુમતિ સુધરવા (૨) હો પ્રભુ ૨

આળ અભ્યાખાનો અણુદિઠો,
પરને ન ઉચ્ચરવા (૨) હો પ્રભુ ૩

વાદ અને વ્યવસાયમાં ઝગડે,
અસત્યથી ડરવા (૨) હો પ્રભુ ૪

ખોટા ખત દુર્બુદ્ધિ ન કરવા
મહા કર્મથી ડરવા (૨) હો પ્રભુ ૫

સત્ય મતિ સેવકને આપો,
જુડી શાખ ન ભરવા (૨) હો પ્રભુ ૬

સત્યા સાહિબ તાલધ્વજગિરિ,
લેટો ભવદુઃખ હરવા (૨) હો પ્રભુ ૭

“ દુર્લભ ” યોધિનીજ સેવકને,
આપો પાર ઉતરવા (૨) હો પ્રભુ ૮

સદ્બુદ્ધિ સંબોધક શ્રી પદ્મપ્રભુ નિનસ્તવન.

(યથા હો રે પતિ તેજ પ્યારી તનના ઉરવસી વરી આજે-એ રાગ.)
 થયો છે રે અમ સકળ દિવસ પ્રભુ પદ્મ જનક આજે. પ્રભુ
 મનમોહન શુદ્ધ જ્ઞાનના પ્રેરક વદન પ્રભુ પ્રખ્યાત,
 ભેયા આજે, શુભલાજે, ભય ભાંજે, સુખકાજે,
 પ્રભુ શાન્ત મુર્તિ નિહાળી તનમન અધ્યુ યદ્ય રાજ. થયો ૧
 પરિગ્રહ મુર્છા મોહ નિવારી સકળ જંતુ હિતકાજ,
 કિંધી રક્ષા, લહિ દિક્ષા, આપી શીક્ષા, કરિ પરિક્ષા,
 સર્વજ્ઞ યથા જિનકર્મ ખપાવી શિવરમણી કાજે. થયો ૨
 સદ્બુદ્ધિ આપે સેવકને પરિગ્રહ તજવા નાથ,
 શુદ્ધ ભાવે, હૃદયે, તેહકાવે, કર્મદાવે,
 ભવસાધર તરવા " દુર્લભ " અર્જ કરે સેવક આજે. થયો ૩

અસ્થિર મંસાર સંબોધક શ્રી સુપાર્શ્વજિન સ્તવન.

(આઠ બસંત પદાર રે પ્રભુ બેઠે તખતપે-એ રાગ)

શ્રી સુપાર્શ્વ જનરાજ રે પ્રભુ બેઠે તખતપે. જનજી
 વરસીદાન દિક્ષા અવસર દઈ દાળીક કાઢ્યું દર રે. પ્રભુ ૧
 ચાર મહાવ્રતધારી તપોબળ કર્મ કર્યા ચક્રચુર રે. પ્રભુ ૨
 કેવલ પાત્રી બોધ અનૂપમ આપી ગયા શિવપૂર રે. પ્રભુ ૩
 શાંતમુર્તિ નિરખવા સાહિબ આબે આપ હજુર રે પ્રભુ ૪
 દાન, શિવજી, તપ, ભાવથી, આણાઆપની ધરવા ઉરરે. પ્રભુ ૫
 પરિગ્રહ હૃદ કરવા સતીયે પ્રગટે દાન અંકુરરે. પ્રભુ ૬
 વિવિધ સુખ વિવિધા રસ સરિખા તન અશુચિ ભરપૂરરે પ્રભુ ૭

શિખળ સુશોભિત ધરતા અંગે જન્મમરણ કરે દર રે. પ્રભુ ૦ ૮
 તપ તપતા નિર્જીવીએ કરમે પ્રગટે આત્મ સત્કર રે. પ્રભુ
 અસ્થિર ભણી સંસારની માયા બાવ વધે બાપૂર રે. પ્રભુ ૦ ૧
 “ દુર્લભ ” દિકરલેડી કહે પ્રભુ રહેલે હાથકા હનુર રે પ્રભુ ૦ ૧૧

બોધિબીજ સંબોધક શ્રી ચંદ્રપ્રભુ જિન સ્તવન.

(રાગ-ધન્નાત્રી)

ચંદ્ર પ્રભુ જિનરાજ નમિએ ચંદ્ર પ્રભુ જિનરાજ,
 ચંદ્ર સમાન સુશોભિત કાન્તિ, શાન્ત મુદ્રા મહારાજ. નમિએ ૦ ૧
 જ્ઞાન પૂરણ પ્રગટે શુદ્ધ અંતર, ધ્યાન હૃદય ધરતાજ. નમિએ ૦ ૨
 વ્યવહારે નિતીથી કમાણી, કરતા સુધરે કાજ. નમિએ ૦ ૩
 ધૂર્તપણું તજતા તેમ ધરમે, પાર પમાડે જહાજ. નમિએ ૦ ૪
 ચંદ્ર પ્રભાથી સુશોભિત રજની, જાણે સર્વસમાજ. નમિએ ૦ ૫
 પણ નહિં મન રૂએ તસ્કરને, ચોરી કરવા કાજ. નમિએ ૦ ૬
 અનિતી અન્યાય થતા અંધારે, અજ્ઞાને ચડતાજ. નમિએ ૦ ૭
 થાય વિટંબના બારે જગમાં, પાપ પ્રગટ ફળતાજ. નમિએ ૦ ૮
 અભવી રહે અળગા દરિસનથી, મિથ્યા મમત કરતાજ. નમિએ ૦ ૯
 કારણ વિષુ નિજકાર્ય સફળતા, થાય નહિં શિરતાજ. નમિએ ૦ ૧૦
 લગી લગી “દુર્લભ” દરિસન કરતા, થાય કૃતારથ આજ. નમિએ ૦ ૧૧

દુઃખોગર્ભિત સુખસંબોધક શ્રી સુવિધિનાથ જિન સ્તવન.

(વિમલાચલ વાસી મારા બહાવા સેવકને વિસારો નહિં—એ રાગ)

સુવિધિનાથ થડો મુજ હાથ સેવકને વિસારો નહિં.

હે વિસારો નહીં.

તુલ્ય વિભુ બળ દુઃખ દોષો કાપે છનંદ આપ જાણો સદી.

આ પ જાણો સદી

શાસ્ત્ર શ્રવણ કરવા શ્રુતયોગે મગતા ટીગુરુચય

તેર કાઠીયા વખત વિતાવે વિમ્મ કરીને ત્યાંય

પ્રભૂજી વિમ્મ કરીને ત્યાંય (૨) —એ ટેક. સેવકને ૧

અવહાર માર્ગ ધન ખરચી, અઠગક ધરિએ તેલ ફૂલેલ;

ધર્મકાળ મન રૂપી માખી, દેખી તેલ ફુલેલ. પ્ર૦ (૨) સે૦ ૨

રાત્રી ભોજન લક્ષ અલક્ષ, અવિરતી પલે આપેલ;

મોઢ મદિરા પાન કરીને, રજળ્યો મસ્ત બનેલ. પ્ર૦ (૨) સે૦ ૩

આશુવીકા અન્યાયથી કરતા, લક્ષ્મી જેલ મળેલ;

અણધાર્યા કાળે સપડાવ્યા, વિપધર ધર્મ ડાલેલ. પ્ર૦ (૨) સે૦ ૪

ભાંડ ભવાયા નાટક જોતા, અડગ રહું અધરાત;

જે લડીના સામાયક માટે; રૂથે નહિં મન વાત. પ્ર૦ (૨) સે૦ ૫

કાળ અનંતા રજગી એ રીત, તુલ્ય શાસનની માંય;

ઉત્તમ નરલાવ પામી પુન્યે આગ્યો થી છનરાય. પ્ર૦ (૨) સે૦ ૬

પંચમકાળે પુન્ય પસાયે, દિઠો તુમ દેહાર;

શાન્તમુર્તિ નિરખતા સાહિબ, સદ્ગુણ થયો અવતાર પ્ર૦ (૨) સે૦ ૭

સ્વપ્ન સમાન સુખો દુઃખ ગર્ભિત, દેખી દુનિયામાંય

કરજોડી વિનવે પ્રભુ “દુર્લભ”, આપો જ્ઞાન પસાય. પ્ર૦ (૨) સે૦ ૮

કપાયોથી થતી હાની સંજોધક શ્રી શીતળનાથ જિનસ્તવન.

(જલીદારી રસિયા ગીરધારી મુન્દર સ્થામ હો તજી અમને-એ રાગ)

બલિદારી છનજી બાઉ વારી ચિતળનાથ આપો અમને

ભવના દુઃખ કાપી ચિવતણાં સુખનેજી.

(એ ટેક.)

- ક્રોધ, માન, ને માયા, લોભાદિ, કષાયોછ
 નડતા નિવારી હ્યો ઉગારી.....શિતળનાથ૦ ૧
- ક્રોડ પૂરવ તણાં સંચમ કળ નેંછ
 તપ અપ ક્રોધેથી જ્યે હારી.....શિતળનાથ૦ ૨
- દુર્યોધન રાવણ માને મહા દુઃખ પામ્યાછ
 પસ્તાયો પ્રજાપાળ અવિચારી.....શિતળનાથ૦ ૩
- શ્રી વેદ બાંધે તપ માયા કરીનેછ
 તિર્થપતી થયા મહલીકુમારી.....શિતળનાથ૦ ૪
- મમ્મમણુ સુભુમ મહા લોભે સતાવ્યાછ
 દીધું નરક દુઃખ ભારી.....શિતળનાથ૦ ૫
- ચારે ચોરો પડીને પાછળ અમારૂંછ
 આત્મિક ધન હરે ધારી.....શિતળનાથ૦ ૬
- પુન્ય પક્ષાયે મળ્યા નાથ પ્રતાપીછ
 તરણ તારણ નિરધારી.....શિતળનાથ૦ ૭
- દ્વિ કર્મોડી “ દુર્લભ ” દરિસને ચાહેછ
 આપો સેવકને મતિ સારી,.....શિતળનાથ૦ ૮

અક્ષયર્થ સંખોધક શ્રી શ્રેયાંસજિન સ્તવન.

- (આશાભર્યા તે અમે આવીયાને મારે વ્હાલે રમાવા રામરે. આત્મા એ રાગ)
 આશાભર્યા અમે આવિયા સહુ શ્રી શ્રેયાંસ દરબારે આવ્યા૦ આ. ૧
 વિધવારસ વિધ સરિખા તજવા ચોથા વૃતે શ્રદ્ધિસારરે. આવ્યા૦ આ. ૨
 વિધવા નારી બાળ કુમારી વેશ્યા પણ પરનારરે. આવ્યા૦ આ. ૩
 તન ધન જોખન હુંટી રજગતા અબળા કહે ખુવારરે. આવ્યા૦ આ. ૪

હરિહર ઇલાદિક જહાને નચવ્યા નાચ અપારે આલ્યાં આ. ૫
આખર નરભવ આત્મસતા હરે નરકતાળી હાતારે. આલ્યાં આ. ૬
મન અપગતા દુષ્ટાને વધે જન્મ મરણ સંસારે. આલ્યાં આ. ૭
દેવ મનુષ્ય ને તિર્યચના જટુ સેવ્યા વિષય વિકારે. આલ્યાં આ. ૮
વિષય વિકાર ટળવા સેવકને આપો મતિ શ્રીકારે. આલ્યાં આ. ૯
શિયળ પ્રભાવે શેઠ મુદર્શન પામ્યો જગ જયકારે. આલ્યાં આ. ૧૦
અણવૃત્ત યોધું પાળે સંતોષી, શ્રાવક નિજ ધરનારે. આલ્યાં આ. ૧૧
શિયળ ભૂષણ ધરવા શુભ અંગે સર્વ વૃત્તો શીરહારે આલ્યાં આ. ૧૨
'દુર્લભ' દરિસને આપો સેવકને, શિયળ ભૂષણ શ્રીકારે. આલ્યાં ૧૩

દુવિધ ધર્મ સંબોધક શ્રી વાસુપુજ્ય જિન સ્તવન.

(રાગ-માદ.)

વાસુપુજ્ય અમારા, પ્રાણથી પ્યારા, આપ આધારાં, મોક્ષતાળાં હાતાર
શાન્ત મુદ્રા નિહાળી, મોહ દે ગાળી, કુમતિ બાળી આપે સમકિત સાર
વાસુપુજ્ય (એ આંકણી.)

આરગતિમાં લાખ ચોરાશી ચોની દુઃખની ખાણ

કાળ અનાદિ રગળ્યો અજાને પામ્યો આપની આણ

એ દુઃખ દળનાશ, દેવ તમારા, દર્શને મારા, નેત્ર ઠર્યા આવાર.

વાસુપુજ્ય ૧

જાણી અસ્થિર સંસારની માયા તાર્યા તરી નરનાર

દુવિધ ધર્મ પ્રરૂપક લાખ્યા શ્રાવકના વૃત્ત બાર

કરે ઈર્મથી ન્યારા, જે ધરનારા, તે તરનારા, શાવે ભવોદધિપાર.

વાસુપુજ્ય ૨

હિંસા, અસત્ય, અહંતા ને મૈથુન, પરિગ્રહ, મૂર્ચ્છાવાર
 દ્વિતીય પરિમાણ, લોગોપલોગે, અનર્થ દંડ વિચાર
 અનિવારથી ધારે, કર્મ નિવારે, જ્ઞાન વધારે, એ શ્રાવક આચાર

વાસુપુત્ર્ય ૦ ૩

સામાયક, હિંસાવગાસિક, ને પૌપધ, પુષ્ટિકાર
 અનિયો સંવિભાગ, એ સુન્દર શ્રાવકના વૃત્તભાર
 રમવિરતી એ ધારે, શુદ્ધ આચારે, શુભ વધારે, આત્મતાણા નિરધાર

વાસુપુત્ર્ય ૦ ૪

કર્વવિરતી ધરતા મુનિશક્તે શામનના શિલ્પગાર
 પંચમદાવૃત્તધારી છકાયના રક્ષક તારણદાર
 કોમલભાવે અમેને, નાથ તમેને, એ શુદ્ધામે, બૂલે મૂઢ અમાર

વાસુપુત્ર્ય ૦ ૫

તીર્થપતિ તીર્થકર ગારમાં, કર્મ અપાવી આપ
 મોક્ષ પદાર્થ એ માર્ગ અપાવી, દેવાને શુભ છાપ
 શંકામુક્ત આકર્ષે, ભાવેનિદામે, ને દુઃખ દામે, ધરતા ચિત્તમોહાર.

વાસુપુત્ર્ય ૦ ૬

કરણ વિદ્યુ નિજ શર્વ સકલતા સ્ત્રી સેવેથી થાય
 અવનિવ આત્મસંતોષ પ્રવચારે તુલ્ય મુક્ત મુખદાય
 શુદ્ધ જ્ઞાન વધારે, શુદ્ધ વિચારે, જે મન ભારે, કર્મ અપાવણુદાર

વાસુપુત્ર્ય ૦ ૭

હમી હમી મેલે પદવલકારે મને દેવાધિદેવ
 સર્વેભવ તુલ્ય સર્વદુર્ગમ, મદાદારી અર્થા અનિભે મેલ
 દુર્દેવ અવિનાશક, અતલ નિમળા, પદ્મસ્વચ્છાસી, પ્રાવરતા દુલ્લ માર

વાસુપુત્ર્ય ૦ ૮

શુદ્ધ દેવગુરુ ધર્મ સંબોધક શ્રી વિમલનાથ જિન સ્તવન.

(તારણી પુણ્યી નથીરે જુલારી.....એ રાગ)

વિમલ વિમલમતિ ઘો કુઃખ હરવા, સાર અસાર વિચાર મુઘરવા. વિં ૧
કામ ક્રોધ ભય મોહના ચિન્હો, દેવધરે નહિં દિલથી ડરવા. વિં ૨
સ્વાર્થસાધક ધરણારી ગુરુનો, આડંબર ઉદર નિજ ભરવા. વિં ૩
કુશુર કુદેવ મિથ્યાત્વથી બચવા, શુદ્ધ ચરિત્ર નિહાળી સમરવા. વિં ૪
તરણ તારણ માયા સહુ ત્યાગી, વિમલ ચરિત્ર ધર્યાં ભવ તરવા. વિં ૫
પંચમી મતિ ઠાતાર દેવની, શાન્તમુર્તિ ધારે દિલ ધરવા, વિં ૬
સ્વાર્થરહિત શુદ્ધ જ્ઞાનના મેરક, ત્યાગી યથા ગુરુ તે આહરવા. વિં ૭
કર્ગતિ પહતા જગજંતુને, ધારે તે શુદ્ધ ધર્મને ધરવા. વિં ૮
કાળ અનાદિ ચેતન રંજીયો, નરભંવ ઉત્તમ આ ભવ તરવા. વિં ૯
શુદ્ધ દેવ ગુરુધર્મ નિહાળ્યા, 'કુર્લભ' જુગ શાસન શુભ તરવા. વિં ૧૦

ગુણ ગ્રાહ્યમતિ સંબોધક શ્રી અનંતનાથ જિન સ્તવન.

(રાગ—ભાર્ગવીનો.)

અનંત અનંત ગુણના ભર્યા, અવગુણ સર્વ ઉવેખીછ
ગુણ ગ્રાહી મતિ ઠાસને, આપો ચરણમાં પેખીછ
શરણે આંચો પ્રભુ તાયરે.....(એ ટેક) ૧
આ સંસાર અસારમાં, જગડા થાય અનેકછ
અજ્ઞાને અવિચારથી, ટાળે નિજ ગુણ ટેકછ. શરણે ૨
ભાડા તણા ધર બહુ ઠર્યાં, મારૂં માની અજ્ઞાનછ
ગુણ અવશણા આત્મના મન મિથ્યા અભિમાનછ. શરણે ૩
અવગુણ પેષુ પારકા, અંતર માંહે તો અનેકછ
સુખ કુઃખ સ્વાર્થની બાણમાં, બૂલેલો વિવેકછ. શરણે ૪

શુભ્ર ગ્રહવા શુભ્રવાનના, શુભ્રનો ગ્રહો સારણ
તો અવશુભ્ર ટળે આપણા, સારાસાર વિચારણ.

શરણે૦

કષ્ટ અમાપ સહિ કરે, સહુ જીવને સુખજી
વિરલા તે જગમાં કહ્યા, મન ધરતા ન દુઃખજી.

શરણે૦

સુખદુઃખ કર્મ વશે કહ્યા, તુંજ આગમ નાથજી
પંખી મેળા સમઢિસે, શત્રુ મિત્રનો સાથજી.

શરણે૦

કયાંથી આવ્યા ? કયાં જવું ? કરવા શુદ્ધ વિચારજી

“ દુર્લભ ” શુભ્ર ગ્રહવા પ્રભુ, વસો હૃદય મોઝારજી.

શરણે૦

શુદ્ધ ધર્મના મર્મ સંખોધક શ્રી ધર્મનાથ જિન સ્તવન

(પુનમ ચાંદની પુરી ખીલી અહીં રે-રાસડાનો રાગ,)

ધર્મ ધુરંધર ધર્મનાથ જીનંદનીરે, નમિયે મુરતિ મોહનવેલ
ધરવા ધર્મ ધ્યાન ભવિ અંતરે રે.

મિથ્યામતિ ટાળી પ્રગટાવે આત્મ સ્વભાવને રે

પ્રગટે ધર્મ તત્ત્વના અંતરમાં અંકુર (એ ટેક.) ધરવા૦

સાખી૦

ધર્મ ધર્મ સહુ મુખ વદે, જાણે ધર્મ ન મર્મ
તત્ત્વ પિછાણ વિના નહિ, આત્મ વરે શિવશર્મ.

આત્મસત્તા ફેરવીયે ધરવા તે શુદ્ધ જ્ઞાનને રે

સારાસાર વિચાર ચડે ચિત્તમાં અનુકૂલ.

ધરવા૦

સાખી૦

શત્રુ મિત્ર સ્નેહિ જીઓ, લક્ષ ચોરાશી માંચ;
ખદલાવ્યા ભવ ભવવિષે, સાથે કોઈ ન થાય.

સ્વાર્થ તણી ઘટમાળ ચડે ચિત્તમાં શુભ જ્ઞાનથી રે
આખર પુન્ય પાપ દોષ ધારિ દ્યો સંગાથ.

ધરવા૦ ૨

સાખી૦

રાજ્ય લક્ષ્મી પરિમલ્લ સુખો, અમલ અને અધિકાર;
ક્ષણિક સુખ સ્વપ્ના સમા, બાણી સહુ સંસાર.
વિનાશી પુણ્ય સહુ બાણ ચેતન ધારિયે રે
અવિનાશી આત્માનો મૂળ સ્વભાવ વિચાર.

ધરવા૦ ૩

સાખી૦

આત્મ સમાન સહુ જીવને, જાણો સમતા ભાવ;
આધિ વ્યાધિ ઉપાધિયો, સર્વે કર્મ પ્રભાવ.
ચારમતિમાં નાટક નાચ્યો રૂપ વિવિધે કરી રે
આરૂં માની મોહ વગેરે રજાળ્યા વિચાર.

ધરવા૦ ૪

સાખી૦

કથા માયા છેડીને, છંડી સુખ અસ્થિર
તિર્થ પ્રવૃત્તાવી થયા, ધર્મ દુરંધર ધીર.
તાર્યા તરી ભવિ જનને ધરતા ધર્મ વિચારને રે
અંધ ચતુર્વિધ સ્થાપી કરના બહુ ઉપગાર.

ધરવા૦ ૫

સાખી૦

પંચમ કાળે ધર્મનૈતા, પ્રગટે પૂર્ણ વિચાર,
ધ્યાતા ક્યેવ ધ્યાન પદ, શાન્ત મુદ્રા મનોહાર.
કર્મ ખપાવીને ભવિ આત્મ શુદ્ધો પ્રગટાવતા રે
પામે " દુર્લભ " શાશ્વત સુખ તરી સંસાર

ધરવા૦ ૬

શુભ્ર ઝહવા શુભ્રવાનના, શુભ્રનો ઝહો સારભ્ર
તો અવશુભ્ર ટળે આપણા, સારાસાર વિચારભ્ર.

શરણે ૦ ૫

કષ્ટ અમાપ સહિ કરે, સહુ જીવને સુખભ્ર
વિરલા તે જગમાં કહ્યા, મન ધરતા ન હુઃખભ્ર.

શરણે ૦ ૬

સુખદુઃખ કર્મ વશે કહ્યા, તુંજ આગમ નાથભ્ર
પંખી મેળા સમદિસે, શત્રુ મિત્રનો સાથભ્ર.

શરણે ૦ ૭

કયાંથી આવ્યા ? કયાં જવું ? કરવા શુદ્ધ વિચારભ્ર

“ દુર્લભ ” શુભ્ર ઝહવા પ્રભુ, વસો હૃદય મોહારભ્ર.

શરણે ૦ ૮

શુદ્ધ ધર્મના મર્મ સંબોધક શ્રી ધર્મનાથ જિન સ્તવન.

(પુનમ ચાંદની પુરી ખીલી અહીં રે-રાસડનો રાગ,)

ધર્મ ધરંધર ધર્મનાથ જીનંદનીરે, નમિયે મુરતિ મોહનવેલ
ધરવા ધર્મ ધ્યાન ભવિ અંતરે રે.

મિથ્યામતિ ટાળી પ્રગટાવે આત્મ સ્વભાવને રે

પ્રગટે ધર્મ તત્વના અંતરમાં અંકુર (એ ટેક.) ધરવા

સાખી-

ધર્મ ધર્મ સહુ મુખ વદે, જાજે ધર્મ ન મર્મ

તત્વ પિછાનું વિના નહિ, આત્મ વરે શિવશર્મ.

આત્મસત્તા દ્રારવીયે ધરવા તે શુદ્ધ જ્ઞાનને રે

સારાસાર વિચાર ચડે ચિત્તમાં અનુકૂલ.

ધરવા ૦ ૧

સાખી-

શત્રુ મિત્ર સ્નેહિ બુદ્ધિ, હસ્ય ચારણી માંવ;

જાદસાધ્યા જાવ જાવનિયે, સાધે દેઈ ન થાવ.

તથ તપતા કર્મ ખખાવે વર્યા કેવલ શ્રી શુભ ભાવેરે
 રથે સમોવસરણ મનોહારી પ્રભુ
 તીહાં સંઘ ચતુર્વિંશ રથાપે, અતિ દેશના ઉત્તમ આપેરે
 જગજંતુ પ્રતે હિતકારી પ્રભુ
 એક માસનું અણુસણ કરતા, સમેતગિખર શિવ વરતારે
 યથા શાશ્વત સુખ અધિકારી પ્રભુ
 શાન્ત મુદ્રા સેવક નિત્ય ધ્યાવે, વદલલીપુર મંદિર ભાવેરે
 'દુર્લભ' દરિસન દિલધારી..... .. પ્રભુ

પરિસહો સન્મુખ ધૈર્યતા સંખોધક શ્રીમહાવીર જિનસ્તવન.

(પુનમ માંદની પુરી ખાલી અહોરે—એ રાત્રે)

શાસનપતિ અતિમ સિદ્ધારથ કુળે શોભતારે
 પરમ પવિત્ર મનોહર મુર્તિ શ્રી જિનરાજ
 ત્રીશલા નંદન ભવિજન નમિએ નેહધારે
 પંચમ કાળે પ્રભુ તુમ વિરહે તુંજ સેવક પ્રતેરે
 તુંજ આગમ તુંજ મુદ્રાનો સાચો આધાર. (એ ટેક) ત્રીશલા

સાખી.

સાડાખાર વરણ લગી શ્રમણપણે જીનરામ
 ઉપસર્ગ પરિસહો ઝીપતા કર્મ કહિન પસાય
 તથ આધોર તપ્યા ઘન ઘાતિકર્મ ખખાવવારે
 અનાર્ય દેશ વિચર્યા તે કારણ નાથ. ત્રીશલા

સાખી.

દંસ દીયે ચંડકોઝીયો ચરણે શ્રીજીનરામ
 અમૃતજોષ અહિ અણુસણે દેવલોક તે બાય

શિવરમણી વર્યા શુભ ભાવ તમે ધરે ધ્યાન ભવિ નિજ કર્મ દમે
નિર્થ તિ.....ર રે.....નમો ૪

સાળી.

શાશ્વત સુખ દંપત્તિ વર્યા, નમિયે દ્વિ કર જોડ;
શુદ્ધ ચરિત્ર ધરતા ટળે, મિથ્યા મનની દોડ.
સ્વામ સુન્દર જાગ પ્રજ્ઞચારી તમે “દુર્લભ” દરિસન ભવિ દ્વિ રમે
તારે તિ.....ર રે.....નમો ૫

સમભાવ સંખોધક શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન સ્તવન.

(રાગ-ગનનગરા.)

નમિયે મળી સહુ નરનારી, પ્રભુ પાર્શ્વજીનંદ જયકારી
અશ્વસેન ને વામારાણી, કૃપા દિનકર પ્રગથ્યા નાણીરે
પોપ વદી દશમે મનોહારી પ્રભુ ૧
સન્યાસી કમક તપ તપતો, પંચાગ્નિ પાસ પ્રજ્ઞજતોરે
દેખી ને દયા દિલ ધારી પ્રભુ ૨
અધ્યમજતો નાગ મુકાવે નિજ સુખ નવકર સુભુવંરે
ધરણેંદ્ર કર્યો મન ધારી પ્રભુ ૩
નેમ રાત્રુલ વ્યારી નિહાળી ચિરામણ સુન્દર જાગીરે
વૈભવ્ય વધ્યો મન ભારી પ્રભુ ૪
લોકાંતિક સુર ત્યાં આવે વરસીકાન દર્શ શુભ ભાવેરે
થયા ચાર મહાદેવ ધારી પ્રભુ ૫
ધર્યો કમક મરી મેઘમાળી કાઉસવ્ય મુદ્રા પ્રભુ જાગીરે
ઉપસર્ગ કર્યો અનિ ભારી પ્રભુ ૬
ધરણેંદ્ર પુરવ ઉપજારે ઉપસર્ગ પ્રભુને નિવારે રે
સમભાવિ રક્ષા મન ધારી પ્રભુ ૭

તપ તપતા કર્મ ખપાવે વર્ષા કેવલ શ્રી ગુણ ભાવેરે
 રથે સમોવસરણ મનોહારી પ્રભુ ૮
 તીર્થા સંઘ ચતુર્વિંશ સ્થાપે, અતિ દેશના ઉત્તમ આપેરે
 જગજંતુ પ્રતે હિતકારી પ્રભુ ૯
 એક માસનું અણુસણ કરતા, સમેતગિખર ગિવ વસતારે
 યયા શાન્ત સુખ અધિકારી પ્રભુ ૧૦
 શાન્ત મુદ્રા સેવક નિત્ય ધ્યાવે, વલ્લભીપુર મંદિર ભાવેરે
 'હર્લભ' હરિસન દિલધારી પ્રભુ ૧૧

પરિસહો સન્મુખ ધૈર્યતા સંબોધક શ્રીમહાવીર નિર્નસ્તવન.

(પુનઃ માંદની પુરી ખીલી અહોર—એ રામ.)

શાસનપતિ અતિમ સિદ્ધારથ દૂળે ચોખવારે
 પરમ પવિત્ર મનોહર મુર્તિ શ્રી નિર્નસલ
 ત્રીશલા નંદન ભવિજન નમિએ નેહચીરે
 પંચમ કાળે પ્રભુ તુમ વિરહે તુંજ સેવક પ્રતેરે
 તુંજ આગમ તુંજ મુદ્રાનો સાચો આધાર. (એ ટેક) ત્રીશલા૦
 સાખી.

સાહાબાર વરણ લગી યમલુપણે છનરાય
 ઉપસર્ગ પરિસહો ઝીપતા ઈર્મ ઠહિન પસાય
 તપ આધાર તપ્યા ઘન ઘાતિકર્મ ખપાવવારે
 અનાર્થ દેશ વિચર્યા તે કારણ નાય. ત્રીશલા૦ ૧
 સાખી.

ઈંસ દીપે ચઢકોઝીયો ચરણે શ્રીછનરાય
 અમૃતજોષ અદિ અણુસણે દેવલોક તે બ્દય

શિવરમણી વર્યા શુભ ભાવ તમે ધરે ધ્યાન ભવિ નિજ કર્મ દમે
તિર્થ તિ.....ર રે.....નમો ૪
સાખી.

શાશ્વત સુખ દંપત્તિ વર્યા, નમિયે દ્વિ કર જોડ;
શુદ્ધ ચરિત્ર ધરતા ટળે, મિથ્યા મનની દોડ.
સ્વામ સુન્દર જાગ પ્રજ્ઞાચારી તમે “દુર્લભ” દરિસન ભવિ દિલ રમે
તારે તિ.....ર રે.....નમો ૫

સમભાવ સંખોધક શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન સ્તવન.

(રાગ-ખનગરા.)

નમિયે મળી સહુ નરનારી, પ્રભુ પાર્શ્વજીનંદ જયકારી
અશ્વસેન ને વામારાણી, કૃપા દિનકર પ્રગટ્યા નાણીરે
પોષ વહી દશમે મનોહારી પ્રભુ ૧
સન્યાસી કમઠ તપ તપતો, પંચાગ્નિ પાસ પ્રજળતોરે
દેખી ને દયા દિલ ધારી પ્રભુ ૨
અધમજતો નાગ મુકાવે નિજ મુખ નવકાર મુણાવેરે
ધરણેંદ્ર કર્યો મન ધારી પ્રભુ ૩
નેમ રાગુલ ચોરી નિહાળી ચિત્રામણ સુન્દર ભાગીરે
વૈરાગ્ય વધ્યો મન ભારી પ્રભુ ૪
લોકાંતિક સુર ત્યાં આવે વરસીદાન દર્મ શુભ ભાવેરે
થયા ચાર મહાવૃત ધારી પ્રભુ ૫
ધ્યો કમઠ મરી મેઘમાળી કાઉસગ્ય મુદ્રા પ્રભુ ભાગીરે
ઉપસર્ગ કર્યા અતિ ભારી પ્રભુ ૬
ધરણેંદ્ર પૂરવ ઉપગારે ઉપસર્ગ પ્રમુનો નિવારે રે
સમભાવે રહ્યા મન ધારી પ્રભુ ૭

તપ તપતા કર્મ ખપાવે વર્યા દેવલ થી શુભ ભાવેરે .
 રથે સમોવસરણ મનોહારી પ્રભુ ૮
 લીલાં સંઘ ચતુર્વિંશ રથાપે, અતિ દેશના ઉત્તમ આપેરે
 જગજંતુ પ્રતે હિતકારી પ્રભુ ૯
 એક માસનું અણસણ કરતા, સમેતશિખર શિવ વરતારે
 થયા શાશ્વત મુખ અધિકારી પ્રભુ ૧૦
 શાન્ત મુદ્રા સેવક નિત્ય ધ્યાવે, વલ્લભીપુર મંદિર ભાવેરે .
 'દુર્લભ' દરિસન દિલધારી.... ... પ્રભુ ૧૧

પરિસદો સન્મુખ ધૈર્યતા સંબોધક શ્રીમહાવીર જિનસ્તવન.

(પુનઃ ચાંદની પુરી ખીલી અહારે—એ રાત્ર.)

શાસનપતિ અંતિમ સિદ્ધાર્થ કૂળે શોભતારે
 પરમ પવિત્ર મનોહર મુર્તિ થી જિનરાજ
 ત્રીશલા નંદન ભવિષ્યન નમિએ નેહથીરે
 પંચમ કાળે પ્રભુ તુમ વિરહે તુંજ સેવક પ્રતેરે
 તુંજ આગમ તુંજ મુદ્રાનો સાચો આધાર. (એ ટેક) ત્રીશલા
 સાખી.

સાટાભાર વરણ લગી અમણપણે જીનરાય
 ઉપસર્ગ પરિસદો ઝીપતા કર્મ કઠિન પસાય
 તપ આધાર તપ્યા ધન પાતિકર્મ ખપાવવારે
 અનાર્થ દેશ વિચર્યા તે કારણ નાય. ત્રીશલા ૧

સાખી.

હંસ લીયે ચંદકોમ્લીયો ચરણે થીજીનરાય
 અમૃતબોધ અદિ અણસણે દેવલોક તે ભવ

શિવરમણી વર્યા શુભ ભાવ તમે ધરે ધ્યાન ભવિ નિજ કર્મ દમે
તિર્થ તિ.....ર રે.....નમો ૦ ૪

સાખી ૦

શાશ્વત સુખ હંપતિ વર્યા, નમિયે દિ કર જોડ;
શુદ્ધ ચરિત્ર ધરતા ટળે, મિથ્યા મનની દોડ.
શ્યામ સુન્દર ભાગ પ્રદાયારી તમે “દુર્લભ” દરિસન ભવિ દિલ રમે
તારે તિ.....ર રે.....નમો ૦ ૫

સમભાવ સંબોધક શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન સ્તવન.

(રાગ-અનન્તરા.)

નમિએ મળી સહુ નરનારી, પ્રભુ પાર્શ્વજીનંદ જયકારી
અશ્વસેન ને વામારાણી, કૂળ દિનકર પ્રગથ્યા નાણીરે
પોષ વહી દશમે મનોહારી પ્રભુ ૦ ૧
સન્યાસી કમઠ તપ તપતો, પંચાગ્નિ પાસ પ્રજળતોરે
દેખી ને દયા દિલ ધારી પ્રભુ ૦ ૨
અધળળતો નાગ મુકાવે નિજ સુખ નવકાર સુષાવેરે
ધરણેંદ્ર કર્યો મન ધારી પ્રભુ ૦ ૩
નેમ રાબુલ ચોરી નિહાળી ચિત્રામણ સુન્દર ભાગીરે
વૈરાગ્ય વધ્યો મન ભારી પ્રભુ ૦ ૪
લોકાંતિક સુર ત્યાં આવે વરસીદાન દર્ષ શુભ ભાવેરે
થયા ચાર મહાવૃત ધારી પ્રભુ ૦ ૫
થયો કમઠ મરી મેઘમાળી કાઉસગ્ગ મુદ્રા પ્રભુ ભાળીરે
ઉપસર્ગ કર્યા અતિ ભારી પ્રભુ ૦ ૬
ધરણેંદ્ર પૂરવ ઉપગારે ઉપસર્ગ પ્રભુનો નિવારે રે
સમભાવે રહ્યા મન ધારી પ્રભુ ૦ ૭

તપ તપતા કર્મ ખપાવે વર્ષા કેવલ શ્રી ગુણ ભાવેરે
 રથે સંયોગસરણુ મનોહારી પ્રભુ ૮
 તીર્થાં સંઘ ચતુર્વિંશ સ્થાપે, અતિ દેશના ઉત્તમ આપેરે
 જગજંતુ પ્રતે હિતકારી પ્રભુ ૯
 એક માસનું અણુસણુ કરતા, સમેતશિખર શિવ વરતારે
 યથા શાશ્વત મુખ અધિકારી પ્રભુ ૧૦
 શાન્ત મુદ્રા સેવક નિત્ય ધ્યાવે, વલ્લભીપુર મંદિર ભાવેરે
 'હર્ષભ' હરિસન દિલધારી.... .. પ્રભુ ૧૧

પરિસહો સન્મુખ ધૈર્યતા સંબોધક શ્રીમહાવીર જિનસ્તવન.

(પુનઃ ચાંદની પુરી ખીલી અદ્વારે—એ રાત્ર.)

શાસનપતિ અંતિમ સિદ્ધારથ કૂળે શોભતારે
 પરમ પવિત્ર મનોહર મુર્તિ શ્રી જિનરાજ
 ત્રીશલા નંદન ભવિજન નમિએ નેહથીરે
 પંચમ કાળે પ્રભુ તુમ વિરહે તુંજ સેવક પ્રતેરે
 તુંજ આગમ તુંજ મુદ્રાનો સાચો આધાર. (એ ટેક) ત્રીશલા ૦
 સાખી ૦

સાહાબાર વરણ લગી શ્રમણપણે જીનરાય
 ઉપસર્ગ પરિસહો ઝીપતા કર્મ કઠિન પસાય
 તપ આધાર તપ્યા ઘન ઘાતિકર્મ ખપાવવારે
 અનાર્થ દેશ વિચર્યા તે કારણ નાથ. ત્રીશલા ૦ ૧
 સાખી ૦

હંસ દીયે ચાંદકોઝીયો ચરણે શ્રીજીનરાય
 અમૃતભોધ થહિ અણુસણે દેવલોક તે બાય

શિવરમણી વર્યા શુભ ભાવ તમે ધરે ધ્યાન ભવિ નિજ કર્મ દમે
તિર્થ તિ.....ર રે.....નમો ૪

સાખી૦

શાશ્વત સુખ દંપત્તિ વર્યા, નમિયે દ્વિ કર જોડ;
શુદ્ધ ચરિત્ર ધરતા ટળે, મિથ્યા મનની દોડ.
સ્વામ સુન્દર ભાગ પ્રસન્નચારી તમે “દુર્લભ” દરિસન ભવિ દિલ રમે
તારે તિ.....ર રે.....નમો ૫

સમભાવ સંબોધક શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન સ્તવન.

(રાગ-ગનગતરા.)

નમિયે મળી સહુ નરનારી, પ્રભુ પાર્શ્વજીનંદ જયકારી
અશ્વસેન ને વામારાણી, કૃગ દિનકર પ્રગથ્યા નાણીરે
પોષ વહી દશમે મનોહારી પ્રભુ ૧
સન્યાસી કમઠ તપ તપતો, પંચાગ્નિ પાસ પ્રજળતોરે
દેખી ને દયા દિલ ધારી પ્રભુ ૨
અધમળતો નાગ સુકાવે નિજ સુખ નવકાર સુષાવેરે
ધરણેંદ્ર કર્યો મન ધારી પ્રભુ ૩
નેમ રાણુલ ચોરી નિહાળી ચિત્રામણ સુન્દર ભાળીરે
વૈરાગ્ય વધ્યો મન ભારી પ્રભુ ૪
લોકાંતિક સુર ત્યાં આવે વરસીદાન દર્પ શુભ ભાવેરે
થયા ચાર મહાવૃત ધારી પ્રભુ ૫
થયો કમઠ મરી મેઘમાળી કાઉસગ્ગ સુદ્રા પ્રભુ ભાળીરે
ઉપસર્ગ કર્યા અતિ ભારી પ્રભુ ૬
ધરણેંદ્ર પૂરવ ઉપગારે ઉપસર્ગ પ્રભુનો નિવારે રે
સમભાવે રહ્યા મન ધારી પ્રભુ ૭

તપ તપતા કર્મ ખપાવે વર્ષા કેવલ શ્રી શુભ ભાવેરે
 કચે સમોવસરણ મનોહારી પ્રભુ ૮
 તીહાં સંઘ ચતુર્વિંશ સ્થાપે, અતિ દેશના ઉત્તમ આપેરે
 જગજંતુ પ્રતે હિતકારી પ્રભુ ૯
 એક માસતું અણસણ કરતા, સમેતશિખર શિવ વરતારે
 યથા શાશ્વત સુખ અધિકારી પ્રભુ ૧૦
 શાન્ત મુદ્રા સેવક નિત્ય ધ્યાવે, વલ્લભીપુર મંદિર ભાવેરે
 'હુલ્લભ' હરિસન દિલધારી પ્રભુ ૧૧

પરિસદો સન્મુખ ધૈર્યતા સંબોધક શ્રીમહાવીર જિનસ્તવન.

(પ્રથમ માંદની પુરી ખાલી અહારે—એ રામ.)

શાસનપતિ અતિમ સિદ્ધારથ કૃણે શોભતારે
 પરમ પવિત્ર મનોહર મુર્તિ શ્રી જિનજન
 ત્રીશલા નંદન ભવિષ્યન નમિએ નેહથીરે
 પંચમ કાળે પ્રભુ તુમ વિરહે તુંજ સેવક પ્રતેરે
 તુંજ આગમ તુંજ મુદ્રાનો સાચો આધાર. (એ ટેક) ત્રીશલા૦
 સાખી૦

સાઠાબાર વરણ લગી ધમણપણે છનરાય
 ઉપસર્ગ પરિસદો ઝીપતા કર્મ દહિન પસાય
 તપ આયોર તપ્યા ઘન ઘાતિકર્મ ખપાવવારે
 અનાર્થ દેશ વિચર્યા તે કારણ નાય. ત્રીશલા૦ ૧
 સાખી૦

દંસ દીગે ચંદ્રકોત્રીયો ચરણે શ્રીછનરાય
 અમૃતબોધ શ્રદ્ધિ અણસણે દેવડોક તે અય

અડદતણા બાકુળ શ્રદ્ધિ ચંદનબાળા ઉદ્ધરીરે
પૂર્ણ અભિગ્રહ ધારી મળતા શ્રીજનરાય ત્રીશલા ૨
સાખી.

કર્મ ન છોડે કોયને રંક હોય કે રાય
નાથ ચરિત્ર નિહાળતા સંપૂર્ણ સમજાય
મહાવીર અડગ વૃત્તિ સમભાવે ચિત્ત ધારતારે
પ્રગટાબ્યું ઝળહળતું કેવળજ્ઞાન ઉદ્ધાર ત્રીશલા ૩
સાખી.

સુરવર રચિત સિંહાસને બેશી શ્રીજનરાજ
મધુરધ્વનિ દિયે દેશના જગજંતુ હિતકાજ
ઈંદ્રભૂતિ સરિખાના મન અભિમાન દૂરે કર્યા રે
સંશય ટાળી સ્થાપ્યા એકાદશ ગણધાર. ત્રીશલા ૪
સાખી.

તિર્થ પ્રવર્ત્તાવી પ્રભુ સંઘ સ્થાપન કીધ
શરણે આવ્યા જીવને કંઈક ઉદ્ધારી લીધ
ત્રીશ વરસ કેવલ પર્યાય ધરી મોક્ષે ગયા રે
પામ્યા શાશ્વત સુખ સમભાવે શ્રી જનરાય. ત્રીશલા ૫
સાખી.

પંચમ કાળે પ્રાણીને તુમ શાસન આધાર
તુંજ આજ્ઞાધારક ગુરુ પંથ બતાવણ હાર
પૂરવ પુન્ય પસાય મળે જગમાં ભવિ પ્રાણીને રે
“ દુર્લભ ” દરિસન ધરિ દિલમાંડી કૃતાર્થ થાય ત્રીશલા ૬

વિવિધ વિપય સંબોધક ચતુર્વિંશ જનેન્દ્ર
સ્તવનો પંચમ પ્રકરણ સમાપ્ત.

પ્રકરણ છઠું.

પાદપૂર્તિ અને તર્કતરંગના રમુજ વિચારો.

“રાજનતો મેઘરાજ, ચોર રાજ કાયકા”

(મનહર હંદ.)

પશુ પ્રાણી વનસ્પતિ, સર્વનો આધાર મોટો;

મેઘરાજ સકળ જગત ફળદાયકો,

દેહાદ્યલ તે વિના, અંખિલ વિશ્વમાં જણાય,

હું તફાટ તણી દેશોદેશ ઉટે વાયકા;

તેવા દુઃખ સમયે, પદોપકારીનો આધાર,

વળી સંક રેયત પ્રતે આધાર રાયકા,

દાની અને રાજ બુજ વખત બચાવી શકે,

રાજનતો મેઘરાજ ચોર રાજ કાયકા.

૧

“સુખે માગ્યા પુઠયા મેહ (સર્વેયા એકત્રીસા)

દાગ દુર ને દૂર ધસીઓ મહારાજે ધરિ પુરણ નેહ,

દૃઢ્ય હમજ અમૃતમય કરીને ગુચ્છ ભૂમિને ઠરિ તરેહ;

પશુ પક્ષિ માનવની “કુર્લજ” અતતુણુની આશા નેહ,

આનંદવિગ્ર્ય અંતરથી પામી સુખે માગ્યા પુઠયા મેહ.

૧

“દાર્તિક મહિને દણુળી હાલો”

(ચરણાકુશ હંદ.)

જેબન વય આગસમાં વીતી. હિયમ પર લામી નહિ પ્રીતિ;

પૃથ્વ વયે રગવા મન ધ્યાયો, દાર્તિક મહિને દણુળી હાલો.

અડદતણાં બાકુળ ગ્રહિ ગ્રંદનગાળા ઉદ્ધરીરે
પૂર્ણ અભિગ્રહ ધારી મળતા શ્રીજીનરાય ત્રીશલા ૨
સાખી.

કર્મ ન છોડે કોયને રંક હોય કે રાય
નાથ ચરિત્ર નિહાળતા સંપૂર્ણ સમજાય
મહાવીર અડગ વૃત્તિ સમલાવે ચિત્ત ધારતારે
પ્રગટાવ્યું ઝળહળતું કેવળજ્ઞાન ઉદ્ધાર ત્રીશલા ૩
સાખી.

સુરવર રચિત સિંહાસને બેશી શ્રીજીનરાય
મધુરધ્વનિ દિયે દેશના જગજંતુ હિતકાજ
ઈંદ્રભૂતિ સરિખાના મન અભિમાન દૂરે કર્યા રે
સંશય ટાળી સ્થાપ્યા એકાદશ ગણધાર. ત્રીશલા ૪
સાખી.

તિર્થ પ્રવર્તાવી પ્રભુ સંઘ સ્થાપન કીધ
શરણે આવ્યા જીવને કંઈક ઉદ્ધારી લીધ
ત્રીશ વરસ કેવલ પર્યાય ધરી મોક્ષે ગયા રે
પામ્યા શાશ્વત સુખ સમલાવે શ્રી જીનરાય. ત્રીશલા ૫
સાખી.

પંચમ કાળે પ્રાણીને તુમ શાસન આધાર
તુંજ આજ્ઞાધારક ગુરુ પંથ બતાવણ હાર
પૂર્વ પુન્ય પસાય મળે જગમાં ભવિ પ્રાણીને રે
“ દુર્લભ ” દરિસન ધરિ દિલમાંહી કૃતારથ થાય ત્રીશલા ૬
ધતિ વિવિધ વિષય સંબોધક ચતુર્વિંશ જીનેંદ્ર
સ્તવનો પંચમ પ્રકરણ સમાપ્ત.

પ્રકરણ છઠું.

પાદપૂર્તિ અને તર્કતરંગના રમુછ વિચારો.

“ રાજનતો મેઘરાજ, ઓર રાજ કાયકા ”

(મનહર જંદ.)

પશુ પ્રાણી વનસ્પતિ, સર્વનો આધાર મોટો;

મેઘરાજ સ્કન્ધ જગત ક્ષણકાયકા,

કાલાહલ તે વિના, અગિલ વિશ્વમાં જલ્પાય,

હુંટકાટ તણી દેશોદેશ ઉટે વાયકા;

તેવા દુઃખ સમયે, પદોપકારીનો આધાર,

વળી રાંક રૈયત પ્રતે આધાર રાયકા,

દાની અને રાગત જુજ વખત ગચાવી શકે,

રાજનતો મેઘરાજ ઓર રાજ કાયકા. ૧

“ સુખે માગ્યા લુક્યા મેહ (સર્વેયા એકત્રીસા)

કાળ કુર ને દૂર ધસડીઓ મહારાજે ધરિ પુરણ નેહ,

દૃઢ્ય કમળ અમૃતમય કરીને શુષ્ક ભૂમિને કરિ તરેહ;

પશુ પક્ષિ માનવની “ દુર્લભ ” અન્નતૃણાની આશા જોહ,

આનંદવિજય અંતરથી પાત્રી સુખે માગ્યા લુક્યા મેહ. ૧

“ કાર્તિક મહિને કલુષી કાલો ”

(ચરણાકૃષ્ણ જંદ.)

જોખન વય આગસમાં વીતી. ઉઘમ પર જાગી નહિ પ્રીતિ;

વૃદ્ધ વયે રણવા મન ધ્યાયે, કાર્તિક મહિને કલુષી કાલો.

આવરદા એળે ગુમાવી, ધર્મકાજ મતી નહિં ફાવી;
 અંત સમે અહે ધર્મ ઉપાયો, કાર્તિક મહિને કણુખી ડાહ્યો. ૨
 ભવ સમુદર^૧ તરવા નાવેર વૈરાગ્ય ધાર્યો ઉત્તમ ભાવે
 રાગી થઈ વૈરાગ્ય ગુમાવ્યો, કાર્તિક મહિને કણુખી ડાહ્યો. ૩
 મનુષ્ય જન્મ પામીને પ્રાણી “દુર્લભ” કે’ નહિં દયાજ આણી
 દુઃખ સમયમાં પ્રભુ ગુણ ગાયો, કાર્તિક મહિને કણુખી ડાહ્યો. ૪

“ દુનિયાને દુકાળનું પુંછડું ડરાવે છે ”

(મનહર છંદ.)

કાળકુટ છાંયનની સાલ દેખી ધુન્યા લોક,
 શું થવાનું હૈવ અહા ! સમય શો આવે છે;
 મોંઘે મુલે માલ મળવાનું મુશકેલ થાશે,
 પ્રાણુ જવા આવી તક મન ગભરાવે છે;
 ધારેલ દારૂણ દુઃખ તણી ઝાળ વીતી શાંત,
 આ સમય રોગચાળો કૈકને રડાવે છે,
 દયા ગઈ રાંક પીડ્યા સારા રોગ માંહે મુઆ,
 દુનિયાને દુકાળનું પુંછડું ડરાવે છે. ૧
 દેશોદેશ રોગચાળો ચાલીને ડરાવે બહુ,
 તાવ, કફ, પ્લેગ બધી દુનિયા ધુનવે છે,
 ઠંડરવાલ કસે પ્લેગ^૨ ભાવેણા ઉપર ભારે,
 વૈભવિયો વસે પરાન દુઃખદ સતાવે છે;
 ગાંઠે હાતું સર્વ કાળ માંહે પરવારી બેઠા,
 ઉદમ ન મુજે કાંઈ ઉર અકળાવે છે,

આધિ, વ્યાધિ, ને ઉપાધિ, સર્વ એક સમે જાગ્યા,
 દુનિયાને દુકાળનું પુંછડું ડરાવે છે. ૨
 એક બીજા તણું હેત હર ગયું આ સમય,
 દોષસ્નેહિ તણો ભાવ પુછવા ન આવે છે;
 ઉત્તમ મનુષ્ય દેહ દોરના મૂલે તણાય,
 મૃત્યુકે પ્રતે સંગાઓ મલુર ભજાવે છે;
 મુંગઈમાં સાંભળેલ ભાવેળે નજર દીકું
 કાગધી અધિક દુઃખ આ સમે જણાવે છે,
 કહત "હર્ષભદ્રાત્ર" કર્મ તણી ગતિ ખાસ,
 દુનિયાને દુકાળનું પુંછડું ડરાવે છે. ૩

“તર્ક તરંગ” પ્રશ્ન પહેલો.

(દોહર)

પ્રથક પ્રથક ગામે તણાં, એક ગામને દ્વાર;
 વેપારી લેળા થયા, ધીઈ દારણે ચાર. ૧
 સસ્તું સંપદો ખરીદવા, કરી એક વીચાર;
 છનું ચેર મજાનુ લઈ, પડતા વાટ મજાર. ૨
 માર્ગ બદલાતા ગામના, અધવચ અટકે ચાર;
 બેંચણ વગટામાં દવે, કરવી શે ? આધાર. ૩
 તણ માપ ખત્રી લઈ, તણો તણ ના ખાસ;
 પચ્ચો સાત ખાલી રહે, માપો ચોથા પાસ. ૪
 દાંતા ને તોણ વિના, માપ થઈ બેંચણ;
 દાવીય ચેર દરકને, હર્ષભ, આકૃત જાય. ૫

૧ મુઝા મજાનુ પડે ઉપડતા સમય બદલાયો મજાનુ રહે છે.

તર્ક ૧ લો ખુલાસો.

(મનહર છંદ)

પ્રથમ બત્રીશમાંથી ચારવાર સાત, ગ્રહ્યું,
 પચ્ચીસ પૂરણ થતાં સાતે ત્રણ વધીયું,
 બાકી પેલે ચાર રહ્યું તેમાં પચ્ચી નાખી દેતા,
 યોગણતરીસ તણું માપ નાણો એ થયું;
 બીજામાંથી પચ્ચી તણું માપ લેતા સાત રહ્યું,
 સાતમાં રહેલ ત્રણ તેહમાં ઉમેરીયું,
 તેથી દશ શેર બીજું માપ રહ્યું તેમાં નાણો,
 પચ્ચીસ થકી તો લઈ ત્રણ સાત નાખીયું. ૧
 જેથી બીજું માપ એકત્રીશ તણું થયું નાણો,
 પચ્ચી માંહી ચાર રહ્યું તે તો સાતે નાખીયું,
 ત્રીજા માપમાંથી ત્રણ ગ્રહી સાત પુરં કરી,
 પચ્ચી તણા માપ માંહે તેહતો ઠલવીયું;
 બાકી ત્રણ સાત ત્રીજા માપમાંથી પચ્ચીઆણો,
 તેથી ત્રીજે આઠ રેતા સાતે ત્રણ વધીયું,
 પચ્ચીનું લરેલ માપ ત્રીજા આઠે ઉમેરતા,
 ત્રીજું માપ પુરં થતાં તેમાં એક વધીયું. ૨
 તે તો પેલા યોગણતરીસ માંહે લઈ જતા,
 પ્રથમનું માપ થયું ત્રીશ તણું નાણવું,
 ત્રીશ થકી પચ્ચી તણું માપ લેતા સાત રહ્યું,
 તેમાં હવે સાતમાં રહેલ ત્રણ આણવું;
 ત્રીજે દશ થયું નાણો તેમાં ત્રણ સાત લેતા,
 ત્રીજે એકત્રીશ થયું પચ્ચી ચાર નાણવું,
 પચ્ચીમાંથી ચાર ત્રણ સાત માંહે નાખી દેવું,

તેતો પુર થવા પેલા થકી ત્રણ આણવું. ૩
 સાતનું લરેલ માપ પચીમાંહે લઈ જતા,
 પેલા માથ થકી ત્રણ સાત હવે આણીયે,
 પેલામાં સહુ છ શેર પચીતણું પુરં થતાં,
 બાકી વધુ સાત માંહી ત્રણ શેર બાણીયે;
 પચીતણું માપ પેલા ■ શેર માંહે ઉમેરું,
 તેથી પેહું એકત્રીસ માપતો વખાણીયે,
 સાતતણું ત્રણ હવે પચીમાંહે નાખી અને,
 પ્રથક પ્રથક ત્રણે થકી સાત આણીયે. ૪
 એટલે પ્રથમ ત્રણ માપ ચોવી ચોવી થયા,
 અને પચીમાંહે પછુ ચોવી થયું બાણીયે,
 એ રીતેથી તોણા વિના વનમાંહી ચાર જણે,
 ચોવી ચોવી શેર બણો વેચી લીધું વાણીયે;
 વેચી અને વાટે થયા તોણ વિના ચારે જણા,
 તરંગ તણો જવાળ એ રીતેથી લાણવો,
 “ફૂલ્લ” બેંચણ એહ અકલ વિના ન થાય,
 વણિક વિનાનો રહે અધવચ ઘાણવો. ૫

તર્ક તરંગ પ્રશ્ન ૨ જો.

(મનદર હંદ)

નારીયે ગણેલ એક પતિને અંતર માંહી,
 નીકળવા ઉચો થયો સરખ આકારમાં,
 બીજી સ્ત્રીએ મુખમાંદી બાળીને પ્રવેશ કર્યો,
 અંતરમાં પેશી દાખી દિધા નિજ લારમાં,
 ત્રીજી સ્ત્રીએ માથુ ખણી મુખ તેનું બાળી દીધું,
 તેથી જાયો પુત્ર થયો તેજ અધકારમાં;

એંથીવાળાએ તો જોના શ્રીકૃષ્ણ એ ભાવે વેચા,
 નેથી એક એક જાણે વેચિયા પત્તરના;
 વેચી અને ચારે જણા તાત પાસે રજુ થયા,
 પત્તર પત્તર જઈ વેચાણુના લાવીયા,
 “દુર્લભ” વેચાણુ કરી તરંગ તણો જવાળ,
 પરિપૂર્ણ થતા તાત તણે મન ભાવિયા.

૨

તર્ક તરંગ પ્રશ્ન પ મો.

(દોહરા)

જાત વગત રૂપિયો દઈ, એક ગામ મોતાર;
 મુસાફર ગમણા કરે, મુઢિના દિશ ચાર.
 યોધે દિવસ નિદ્રાગતા, કર ચુકવતા ડાર;
 પૈસા પરવારી રહો, કવ્ય શું ? લાગ્યો ધાર.

૧

૨

તર્ક પ મો બુદ્ધાઓ.

(મતદર બંદ)

પૈસા વધુ રૂપીયાને એક આનો લાવેલ તે,
 પૈસા જે ને એક આનો પાસે રહ્યો મરતા,
 લાગ વધુ જે આના કરીને વળ્યો વિદે દિશ,
 નીકળવા પેસવાના રૂપીયા જે કરતા,
 ગીચે દિલ ગાદ જે આનાના સવા વધુ કર્યા,
 ગીચે દિલ સવા રહ્યા મહેરનાં સચરતા,
 જાત્રી થયા નેચું તો જે કરના મુઠસી બને,
 વેચે દિલ આપણો એક રૂ નિદ્રાગતા.

પાદપૂર્ણ અને તર્કતરંગના રમુડ વિચારો

પ્રકરણ ચતુર્થ નમ્રમ.

પ્રકરણ સાતમું.

ભિન્ન ભિન્ન ઉપયોગી વિષયો રૂપ ધુધ્ધમાળા.

(૧) દહતા. (હરિગીત છંદ)

ડુભાંચથી જે બાઈનું, સુકાન દરિયે ફૂબતાં,
 લગભગ જણાયો જેટ, ત્યાં તરીને અતિ કષ્ટે જતાં;
 મય મોતનો દેખાડતી, માગે વિષયમુળ વ્યંતરી,
 જીનદત્તને જિનદાસરે ત્યાં, ચિયજમાં મન દહ કરી. ૧
 મુઠ તત્પત્તું જસ જ્ઞાન, સારંડ પછી રૂપે ત્યાં દૂરે,
 જાવી દયા દુઃખી ઉપર, ઉપગારથી મુકતા તીરે,
 મહુ મુક્તિપૂર્વક સાંભળી, જે ભાઈ શરણે આવતા,
 સંચળ ચડાવી પીઠ, દહતા રાખયો કહી ઉડતા. ૨
 દરીયે જતાં દેખી કરે, તોફાન જબરું વ્યંતરી,
 મન બાળી વિદૂષક ફેંકતા, જિનદત્ત ત્યાં કબજે કરી,
 દેરાન કરી દહપાર, લીધા પ્રાણ નશ્વરે ભાગતા,
 તારી દીપો જિનદાસ “દુર્લભ” દહ પ્રતિજ્ઞા માગતા. ૩

(૨) બોધ્યું પાળવા વિધે.

(મનદન છંદ.)

વચન બોલો ને બહુ વિચારીને બોલો પણ.
 બોલેહું વચન પરિપૂર્ણ પલે પાળવું,

મીઠું મીઠું જોલી મન રાજી કરવા જે ધારે,
 એવું જોઈ આચરણ હોય તેને ખાળવું;
 શરમની ખાતર વચન ન કળૂલ કરે,
 પળે નહિ તો પછી શરમપણું ટાળવું,
 પોતાની શક્તિતણે વિચાર પ્રથમજ કરે,
 જે વિચારોથી ન પડે ભોંકાપણું ભાળવું.

સત્યવાદીપણું અને શાહુકારી વચનોમાં,
 કુલીનપણું પણ વચનથી જણાય છે,
 જેનાં વચનો થકી સંતોષ સર્વ પ્રાણી પામે,
 કલ્પવૃક્ષ સમ તે પળાય તો ગણાય છે;
 વચનની ખાતરજ નીચ ઘરે પાણી ભરું,
 સત્યવાદી ભૂપ હરિશ્ચંદ્ર વળણાય છે,
 વચન ન પળે જેવું ધિક્ક તેની છાંદગાની,
 વચનો થકી જેટા જેટી જગ વરાય છે.

જેના વચનોમાં રહું એકિન પણજ નકી,
 તેવા પુરૂષોનો સંગ ઉત્તમ પ્રમાણુવો,
 કહેલો વિચાર કદિ પાળી જો ન શકે પોતે,
 તેવો જે વિચાર તે તો ધૂળધાણી જાણુવો;
 સુવિચારો તેજક પળાય તે વિચાર જાણુવો,
 માટે પાળવા પ્રતે વિચાર ખાસ તાણુવો,
 કેવું તો સરલ ગદ્ય ! પાળવું છે “દુર્લભ”
 અંતર વિષે ઉમંગ પળે તેમ આણુવો.

(૩) સંસારના અસ્થિર મુખોથી ચેતના ચિત્તને શિખામણ.

(એ તન જગમાં દીવો મેરે પ્યારે—એ રામ.)

અરધા માટે આખું ખોયે સમજ મન, અરધા માટે આખું ખોયે.
ધન કારણ ધાયે ધસમસતો, કાચરતા નવી હોયે;
પર ઉપકાર સમય હે । ચેતન, કીમ તું ચીત ન પ્રોયે. સમજ મન ૦ ૧
આભવની આશુનીકામાં, રાત દીવસ રટતોયે;
પરભવ માટે આત્મને કારણ, કાંઈ કીધું કે ન કોયે. સમજ મન ૦ ૨
રાત્ર્ય રમણી મુખ વૈશવ ત્યાગી, સંધ્ય ધર થયા જોયે;
છનપદ શીવપદ મુખ અનંત, લીધું કેમ સંતોયે. સમજ મન ૦ ૩
આ સંસાર અસારતા કારણ, જે ઉપદેશ મળોયે;
છવનચરિત્ર મુળી મહાન પુરૂષના, દીલમાં રાખવા જોયે. સમજ મન ૦ ૪
રોગાદીક કારણ ઔષધ છમ, માંદાને મન હોયે;
મહાન રોગ મટાડવા કારણ, ચીવટ યાને ન જોયે. સમજ મન ૦ ૫
વિષય મુખ વીષ સરીખું જાણે, જે કારણ ફરતોયે;
મધુલિપ ખડગની ધારા, સ્વાદે છવ જતોયે. સમજ મન ૦ ૬
આ ભવનું મુખ અરધું જાણે, જન્મ મરણ જ્યાં હોયે;
અખંડ મુખ ફરી નહીં અવતરવું, એ માન્યું સંતોયે. સમજ મન ૦ ૭
વીવાનો મંડાણ મહોચ્છવ, કીધો બહુ ભલકોયે;
કાચરી માટે છેવટે બગડે, એહ ઉખાણે હોયે. સમજ મન ૦ ૮
પાપથી પેદા દરેલ જે પૈસો, અભિમાને ખરચોયે;
નામને કારણ જ્યાં ત્યાં ભટકે, વગી બહુ કીર્તિ જોયે, સમજ મન ૦ ૯
રાત્રી જાગણ પ્રહર શું કરતા, જોતા સંત જનોયે;
શુકલ ધ્યાન ધ્યાતા તે વેળા, ભાવ કુટુંબ ખડું હોયે. સમજ મન ૦ ૧૦

અરધા માટે ચાર ધુતારા, વિદ્ય સંતોષી હુતોયે;
 મનપર કાળુ કીધો પોતાનો, ભાંગવા ભાવ ભલોયે. સમજ મન૦ ૧૧
 તોપણ મન કાળુમાં રાખી, સાધ્યું કાર્ય સંતોયે;
 વીરલા હતા તે અડગ રહ્યા પણ, કાયર નાસતા જોયે. સમજ મન૦ ૧૨
 હે જીવ રાજ્ય સુત ગૌરવ ધન, તન પણ તારૂં ન હોયે;
 નારી સહોદર અંત સમયમાં, કામ ન આવે કોયે. સમજ મન૦ ૧૩
 ધન્ય દ્રવ્ય જે ગુપ્ત દાનમાં, પર ઉપગાર જતોયે;
 “દુર્લભ” હુઃખદ સમયમાં વીરલા, હાથમાં હાંસલ હોયે. સમજ મન૦ ૧૪

(૪) ઇર્ષા—પચ્ચીશી

(રાગ—આશાગોડી.)

ઇર્ષા ડાંકણુ ભારી; જગતમાંહે ઇર્ષા ડાંકણુ ભારી.	જ૦	૧
વિદ્યસંતોષિ ઘરે નિત્ય વસતી, ઉર માંહે અસીધારી.	જ૦	૨
શેઠ તણા હુદયે પણ જેહની, હાજરી આવતી સારી.	જ૦	૩
શેઠ ગ્રહિણી વંધ્યા મુળા, હુદયે ખાર અપારી.	જ૦	૪
ચટકાતિ પંજમાંહે તસ, ચંદન રાજ્ય કુમારી.	જ૦	૫
પૃથિવ તળ પાવન કરતા તવ, પૂર્ણ અભિગ્રહ ધારી.	જ૦	૬
અડદતણાં બાકુળ લઈ વિરજન, શાશ્વત મુખ દર્શ તારી.	જ૦	૭
સુહૃર્ત લઈ કરતા શુભ દશરથ, રામની રાજ્ય તૈયારી.	જ૦	૮
કેકેઈ ઉર વસી કોલ ગ્રહિ લે, દશરથ પ્રાણુ ધૂતારી.	જ૦	૯
મેઘ તણી વૃષ્ટિએ ધરામાં, વનસ્પતિ સર્વ વધારી.	જ૦	૧૦
દેખી જવાસો જય સુકાર્થ, મળતા નિર્મળ વારી.	જ૦	૧૧
ચોમાસે જોળન મદમાતી, જોઈ સરિતા સારી.	જ૦	૧૨
સાયર દુગળો થાય તે મળતા, લહેરો નાળે ઉતારી.	જ૦	૧૩

સાક્ષી દેખી સદન નહીં થાયે, ઉઠમાં તાપ અપારી	૪૦ ૧૩
પૂર્વ તણી પુન્યાયે પાપનાં પેળવ મુખ અપારી	૪૦ ૧૪
દેખી દુઃખ પ્રગટે દુનામન, જે રૂસ્ત મન ધારી.	૪૦ ૧૫
નાત જાત વ્યવહારે મરોહર, પેસના દ્વિગમત ધારી.	૪૦ ૧૬
માન અને અપમાનની વાતો, કાન મરે બદુ ધારી.	૪૦ ૧૭
જ્યાં ત્યાં ભટકે લાજ સાધતી, પેસના જોતવીં બારી.	૪૦ ૧૮
લાજ મળ્યે પેસી પટકાવે, આત્મીક મન દારી.	૪૦ ૧૯
ક્યાં મુખી આ પંચમકાળે, પહોંચી તેની પધારી.	૪૦ ૨૦
ધાર્મિક ખાતાઓ નિદાવસ, લીધા કમક ઉત્તરી.	૪૦ ૨૧
દેખી દુઃખ દવે સજ્જનનું, દાગ દવે તો પોશરી.	૪૦ ૨૨
સમજ્યાં ત્યાંથી પ્રહર ગળીને. ટાળી યોં દુઃખારી.	૪૦ ૨૩
સંપત્તિ સાધનથી છટકે, દ્વિગમત બવીં સારી.	૪૦ ૨૪
વિરતનું "હર્લો" નરખવ પામી, વિસ્તા બતાવે બારી.	૪૦ ૨૫

(૫) શક્તિનું સામાજ્ય યાને ફરજની પરિક્ષા.

(મત્તર ૭૬)

શક્તિએ પુનઃ તાત સંતતીના ફેફફાડા,
શક્તિએ સ્વામીને પ્રિયા પ્રભુ સમ જો બને,
શક્તિવંત પુત્ર હોય પ્રેમપાત્ર પિતા તણા,
શક્તિએ સજ્જન મિત્ર ફેફફાડે નહિ તણે;

શક્તિરૂપી સાંકળના સ્નેહમાં બાંધાયું સર્વ,
 શક્તિ સુધી સર્વ બાજુ કરને સ્વાધિન છે,
 શક્તિના અભાવે શુદ્ધ પ્રેમની પરિક્ષા થાય,
 ત્યાંસુધીની સેવા સહુ શક્તિને આધિન છે. ૧
 શક્તિ હિણનું ભવિષ્ય ભાગ્યશાળી માંહે બપે,
 શક્તિહિણ બાંધવનો સ્નેહ ભાગિની તજે,
 શક્તિહિણ સખાંધી કે સંત પુરૂષોની સેવા,
 અંતરના ઉમંગકે વીરપુરૂષો ભજે;
 શક્તિ વિના અરસપરસ નિરવાહ સહુ,
 ટુંબા ટોચા વિણ થવું ભાગ્યને સ્વાધિન છે,
 “ દુર્લભ ” જણાય શુદ્ધ પ્રેમ શક્તિના અભાવે.
 ફરજ વિમૂળ કોણ ફરજ આધિન છે. ૨

(૬) કળિયુગ સામ્રાજ્ય.

(મનહર છંદ)

હુહિતાના હામ ઘડી મડાચી મીઠોળ બાંધે,
 મતિ હિણુ શ્રીમંતના સાળા થઈ મ્હાલતા,
 સસરા સાસુને સાળા સાળીનો સત્કાર વધ્યો,
 વડિલ માવિત્ર તણા વિનયને ટાળતા;
 ભાગિની કે હુહિતા ન આંગણે આવ્યા પોસાય;
 સાચો સ્નેહ શ્વસુરના પક્ષનો નિહાળતા,
 બાંધવનો સ્નેહ બહિષ્કાર કર્યો કળિ કાળે,
 કામાંધ ને સ્વાર્થઅંધ દોષ નથી ભાળતા ૧

પ્રપંચ વધ્યા અનેક ઉદર પોપણુ માટે,
સ્વાર્થની સગાઈ તણાં ચિન્હ તગમગે છે,
મગ મુત્ર ધોઈ દુઃખ વેઠીને ગોટા કરેલ,
ઘર ખોંખી દીધા પછી માવિત્રને કંગે છે;
સહાહમાં સાદુભાઈ કળિંયુગની સગાઈ,
અન્નાને ગયું છવાઈ નેત્રથી નિહાળતા. બાંધવ૦ ૨

કુલટાઓ હાલે માલે સતિઓ ચીંધેરહાલ,
અધર્મી ઉડાવે મોજ નિતીવાન રજવે,
સંધ્યાનો ખીલેલ રંગ સંધ્યામાં સમાઈ જાય;
ફળ આખરે જણાય ઇનસાફ બે મળે, :
અદ્ય મુખ માટે મારે વલખાં ન જાની જન,
“ દુર્લભ ” સાધિત મુખ આગળ નિહાળતા. બાંધવ૦ ૩

(૭) મહસ્થના સામાન્ય ધર્મ.

(સાદુલ વિહિતિ હંક)

ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્ય ખાસ રજવા, રાખે સદા ધ્યાનમાં,
ગોત્રી અન્ય સમાન શીલ કુળમાં, ભેવે સુ ઉદવાહમાં;
સદ આચાર તણી સ્તુતિ શુભ મને, કર્તા ન જુલે કદા;
એવા ઉત્તમ ધર્મ લાયક નરો, રે'તા મુખી સર્વદા ૧

પટ્ટ કોષાદિ કપાય અંતર તણા, વૈરી સદા વારતા,
પાંચે ઇન્દ્રિય સંવરી જ્ય કરે, સંતોષ ને ધારતા;

છ'ંડે સ્થાન ઉપદ્રવો નિરખતાં, ધારે ન રે'વા કદા,
એવા ઉત્તમ ધર્મ લાયક નરો, રે'તા સુખી સર્વદા. ૨
ત્યાગી શુભ અતિ પ્રસિદ્ધ સ્થળને, ખાંધે સુપાડોશથી,
રાખે દ્વાર અનેક તો ઘરવિષે, કર્તા રહે દોષથી;
દેશાચાર વિરૂદ્ધ વર્તન કરી, ચાલે નહીં જે કદા,
એવા ઉત્તમ ધર્મ લાયક નરો, રે'તા સુખી સર્વદા. ૩

નિંદા સર્વ તણી તજે નૃપતિની, સર્વ પ્રકારે તજે,
કર્તા ખર્ચ તમામ આવક ગણી, જોડી ન શોભા સજે,
ધર્તા વૈભવના પ્રમાણુ ઘટતા, જે વેશ અંગે સદા,
એવા ઉત્તમ ધર્મ લાયક નરો, રે'તા સુખી સર્વદા. ૪

સેવા માત પિતાં તણી શુભ મને, ઉદ્ધાસ ધર્તા કરે,
આચારે શુભ વર્તને વરતતા, તે સંગમાંહે ધરે;
કર્તા કાર્ય તણી સદા કદર જે, ભૂલી ન જાયે કદા,
એવા ઉત્તમ ધર્મ લાયક નરો, રે'તા સુખી સર્વદા. ૫

ત્યાગે થાય અશુભ તો નહિ જમે, જોરાક સારો મળે,
લેતા લોહુપતા તણ નિયમથી, જોપથ્ય દોષે ટળે;
ધર્તા જ્ઞાન વ્રતાદિ વૃદ્ધ જનની, સેવા ન ભૂલે કદા,
એવા ઉત્તમ ધર્મ લાયક નરો, રે'તા સુખી સર્વદા. ૬

નિંદાયુક્ત તમામ કામ અજગા, જે અંગથી રાખતા,
માતા પુત્ર્ય પિતા કુટુંબ સહુના, નિર્વાહને ધારતા;
દીર્ઘદ્રષ્ટિ નિયોગ પૂર્વક કરે, કાર્યો વિચારી સદા,
એવા ઉત્તમ ધર્મ લાયક નરો, રે'તા સુખી સર્વદા. ૭

ધારે ધર્મ સિદ્ધાંતના શ્રવણને, પાળે દયા પ્રેમથી,
કર્તા બુદ્ધિતણાં સુ આડ શુભને, જે યોગ સદા નેમથી;

ધર્તા સર્વ સુષો શરીર સુષુનો, જે પક્ષ રાખે સદા,
 એવા ઉત્તમ ધર્મલાયક નરો, રે'તા સુખી સર્વદા. ૮
 છટે કલેષ તમામ આગ્રહ તજે, કંકાસના કામમાં,
 ધર્તા જ્ઞાન વિશેષ કાયમ રહે, એ ધારણા ધ્યાનમાં;
 સાધુ સંત જરિય ચોગ્ય સહુનો, સત્કાર કર્તા સદા,
 એવા ઉત્તમ ધર્મલાયક નરો, રે'તા સુખી સર્વદા. ૯
 ટાળી સર્વ પરસ્પરે અડચણો, ત્રિવર્ગને સાધતા,
 દેશાકાળ પ્રમાણ આચરણમાં, નૈવેદ્ય નિર્માધતા;
 દર્તા જેહ બળાબળે સ્વપરનો, જે ખ્યાલ ધારી સદા,
 એવા ઉત્તમ ધર્મલાયક નરો, રે'તા સુખી સર્વદા. ૧૦
 વર્તે લોક રિવાજને અનુસરી, દુઃખો પરાયાં હરે,
 લક્ષ્મણવંત ન ધૂણતા કદિંધરે, જે સૌમ્યતા આચરે.
 એ સર્વજ કલેષ “ દુર્લભ ” સુષો, પાંત્રીય પાળે સદા,
 એવા ઉત્તમ ધર્મ લાયક નરો, રે'તા સુખી સર્વદા. ૧૧*

(૮) કહેવતકોશ ખાસ અનુભવથીજ થયો છે કે શું ?

(મવેશ-એકત્રીયા.)

હાપનના પાટા પડિયા શિર, જિપત સમય વદતા જે લોક,
 હાપન દુઃખાળે સંતાપ્યા, કેવલ કોચ ન થાયે ફોક;
 સંભળતા બીજી દેવત પલ્લ, છે જગજોત્તરનો રંગાત;
 સાલતણી શરૂઆતે મહિયલ, મંડાણી તે વિપરિત વાત. ૧

* દરેક, કરતા, પરતા, અને રહેતા એમ કર્તા-કર્તા-ધર્તા-રેતાને બદલે
 બધે વાંચવું.

કીર્તિ સ્થંભ તુલ્યા શરૂઆતે, એકી સાથે ચતુર સુનાણ,
રાજનગરમાંથી જૈનોના, રતનતણા હું ટાયા પ્રાણ;
નૂર ઝવેરીના ઝાંખા થયા, મંદ બળર થયો જે વાર,
પુર ચડી જ્યાદલિપ્તરમાં મધરાતે હું ત્યા ઘરખાર. ૨

શાહુકારી શિખરે પોંચેલી, બેંકે માંહે પાડી ધાડ,
વારાફરતી એકબીજીની, સમકાળે તુટી ગઈ નાડ;
મુંબઈ કલકત્તા સુરતના, કંઈક શોભતા કોહિનૂર ?
સુંનાણા અગણોત્તર આખર, નાદારીનું ચડતા પૂર. ૩

રાખી અનામત અર્થ સાધવો, મુડી અર્ધ રહે લલિલાત,
વ્યાજ તણા લોભે ભુલ્યા કેઈ, અસલ જમાનાની તે વાત;
વાત દિવાળાની ફેલાતાં, ચારે કોર ચડ્યો વિંટોળ,
“દુર્લભ” લાજ ટકાવા આજે, ચિત્ત ચડ્યા સહુના ચકડોળ. ૪

(૯) વિષય-વિરક્ત-વીરાટક.

શિખરિણી જંદ.

સતાવ્યો સો ફેરા, કરિ વિવિધ કંદર્પ રચના,
નહિં તોયે કાવી, સુદરશન બાણ્યો દ્રઢમના;
દિધા ફૂડા આળો, મટિ શુલિજ સિંહાસન થયા,
હતા સાચા વીરો, વિષય સુખમાં અંધ ન થયા. ૧
વસે વાસો ખારો, વરસ લગિ વેશ્યા ભુવનમાં,
ચ્યુલીભદ્ર સ્વામી, ફરિ વખત નાવ્યા જ ઘરમાં;

- રહી એમાસું ત્યાં, જરિ નહિ ડંઝા સ્થિરજ રયાં,
હતા સાચા વીરો, વિષય સુખમાં અંધ ન થયા. ૨
- પ્રતિ બોધે પ્રેમે, ધનકુમર આવી નિજ ઘરે,
મહાનુભાવાએ, કિમ રહિ શકો કાયર પદે;
સુણી એવું શાળી, કુમર તજતા બત્રિશ પ્રિયા,
હતા સાચા વીરો, વિષય સુખમાં અંધ ન થયા. ૩
- મનાવે લોખયો, મલપતિ મળી નેમિ છતને,
વિવાહ કાજે જહાલા, ચહુપતિ ગયા જાન લહિને,
સુણી પોકારો તે, વખત પશુનાં આવિજ દયા,
હતા સાચા વીરો, વિષય સુખમાં અંધ ન થયા. ૪
- વળ્યા પાછા જાણી, ચહુપતિ કરે સર્વ વિનતી,
કરો શું આ સ્વામી, અરજ કરતા રાજુલ સતી;
પ્રતીજોધી પોતે, શિવરમણિ માટે સજ થયા,
હતા સાચા વીરો, વિષય સુખમાં અંધ ન થયા. ૫
- વશવે માળાપો, વિજય વિજયા નાનિ વયમાં,
લિપેલા તે વેળા, શિઅળ નિયમો લાવિ મનમાં;
લગાવી કામોને, સુખપર તમાચો સ્થિર રયા,
હતા સાચા વીરો, વિષય સુખમાં અંધ ન થયા. ૬
- ગયો રાત્રી વેળા, પ્રભવ હરવા દ્રવ્ય ધરમાં,
દિધા જંખૂસ્વામી, તથા ધરત વૈરાગ્ય મનમાં;
સવારે સો પાંચે, સતવિશ મળીને, મુનિ થયા,
હતા સાચા વીરો, વિષય સુખમાં અંધ ન થયા. ૭
- કુમારી મદલીને, પુરવણા ના મિત્ર છ મળ્યા,
લિપી દિક્ષા સાથે, લગન વળતે ઠેગવિ કળા;

શુભો ધર્તા એવા, શિવપુર વિષે “ દુર્લભ ” ગયા,
હતા સાચા વીરો, વિષય સુખમાં અંધ ન થયા. ૮

(૧૦) મન પ્રબોધક પદાષ્ટક.

(નાય કેસે ગજદા ગંધ છોડાયો-એ રાગ.)

સમજમન અંચળતા ક્યું ન છોડે;
હું પદમાં હરદમ હરખાઈ વકે તુરંગ જેમ ધોડે. સં મં (એ ટેક.)
અવગુણ અવરતણાં અતિ નિરખત, દિલ દાવાનગ મોટે;
‘શકટ તજે રહિ શ્વાન કુલેપણ, જે અંત ભેલ ભરોટે. સં મં ૨
તૃષ્ણા તૃપ્ત થઈ નહિ’ મનની, વૈભવ પુષ્કળ માણે;
કાગ અનંતા રઝળ્યો છાંડી, ચેતન આખર ટાણે. સં મં ૩
સ્વપ્નાંતર ભિક્ષુક થઈ રાગન, અમૃત લોજન પાવે;
જમણુ વખત જાગૃત થઈ જાતા, સમજ સમજ પસ્તાવે. સં મં ૪
આ તન કેરા કયા હૈ ભરૂસા, પાણી ખિચ પરપોટા;
એકદિન ડેરા દેઈ જંગલ ખિચ, ઉડ જાયેગા રખોટા. સં મં ૫
રાય રંક શુરવીર કાયર જન, પદવીધર કેઈ પાળા;
પુદ્ગલ બાજી તમાચા ચેતન, કર્મ તણાં એહ ચાળા. સં મં ૬
રતિ અરતિ પાંખે મન પંખી, ફરતું ફરે જળ ફેરા;
થાય સીદ્ધિ કલ્યાણની કયાંથી, જળલગ મેરા મેરા. સં મં ૭
પૂરવ પુન્ય પસાય ચરણઅહિ, તરવા અંતર ચાહે;
તો પણુ માન અને અપમાનની, ધુન ચડે મન માંહે. સં મં ૮

ગોશાળો સ્વયંભૂષ વદતો ઇંમ, મે સર્વજ્ઞ હું મોટા,
તેહથી શું કહેવાણા વીરજન, દેખો દિલમે છોટા. સં મં ૯
નાટક પાત્રરૂપે જગજંતુ, ફણુ છોટા ફણુ મોટા;
સુખદુઃખ કર્મ વશે યશ અપયશ, ટાળિએ કર્મ રજોટા. સં મં ૧૦
જન્મ મરણ જન્મલ નિવારે, સમતા ને દિલ ધારે;
સંકલ્પ વિકલ્પ ચિત્રામણ ચહતા, અંતર શત્રુ નિવારે. સં મં ૧૧
આમી કાર્ય નિષ્કામ વૃત્તિએ, કાર્ય કિધા અતિ ભારી;
શુભ શાહી વિરલા તે "દુર્લભ" જગમાં જસ બલિહારી. સં મં ૧૨

(૧૧) વિરોધાભાસ પદાલક.

(નાચ કેસે. જગો જાંબે છાંડયો એ રાગ.)

ચતુર નર વાહ વદો ન વિરોધે,
હું પદમાં હઠ ધારિ કહેલા, સુધરે કિમ પ્રતિજોધે. ચતુરનરંએ ટેક. ૧
વાદે ચડી વાવરતા વદે વિત્ત, પૂર સન્મુખ ચડે નદીએ,
જમણુ વિરોધ જન્મત ચડી વાદે, તેહથી વાહ શું વદીએ. ચતુરનરં ૨
અતિ વાચાળ વૃથા બઠબઠતા, મન અભિમાનમેં ઝુલે;
મિથ્યા વયલું શતવાર વદે યલુ, પ્રાણુ જતા ન કણુલે. ચતુર નરં ૩
દુર્લભતા અતિ દિલ દુરાશ્રદ્ધ, ઠરત નહિં કદિ દોષે;
આવે કવણુ પ્રકાર ચીરરતે, કરતા કાયમ રોષે. ચતુર નરં ૪
નિજ નિજ વાત તરફના વલણુમાં, જેંચત પુષ્કળતાને;
સીમ તરફ સિયાળ વૃત્તિ જ્યાં, ગામ તરફ શણું જ્યાં. ચતુરનરં ૫
અણુસમણુ જનના અંતરના, સંશય સમજ્યે છૂટે;
પણુ અધકચર્યાં હરાઅહિના, સંશય કદિયે ન ખૂટે. ચતુરનરં ૬

ગુણો ધર્તા એવા, શિવપુર વિષે “ દુર્લભ ” ગયા,
હતા સાચા વીરો, વિષય સુખમાં અંધ ન થયા. ૮

(૧૦) મન પ્રબોધક પદાષ્ટક.

(નાથ કેસે ગજકો ગંધ છોડાયો—એ રાગ.)

સમજમન અંચળતા કયું ન છોડે;
હું પદમાં હરદમ હરખાઈ વક્ર તુરંગ જેમ ધોડે. સં મં (એ ટેક.)
અવગુણ અવરતણાં અતિ નિરખત, દિલ દાવાનળ મોટે;
૧ શકટ તળે રહિ શ્વાન કુલેપણુ, ખેંચત રમેલ ભરોટે. સં મં ૨
તૃણા તૃપ્ત થઈ નહિં મનની, વૈભવ પુષ્કળ માણે;
કાળ અનંતા રમજ્યો છાંડી, ચેતન આખર ટાણે. સં મં ૩
સ્વપ્નાંતર ભિક્ષુક થઈ રાજન, અમૃત લોજન પાવે;
જમણુ વખત જાગૃત થઈ જતા, સમજ સમજ પસ્તાવે. સં મં ૪
આ તન કેરા કયા હૈ ભરૂસા, પાણી બિચ પરપોટા;
એકદિન ડેરા દેઈ જંગલ બિચ, ઉઠ જાયેગા રખોટા. સં મં ૫
રાય રંક શુરવીર કાયર જન, પદવીધર કેઈ પાળા;
પુદ્ગલ બાણ તમાચા ચેતન, કર્મ તણાં એહ ચાળા. સં મં ૬
રતિ અરતિ પાંખે મન પંખી, ફરતું ફરે જળ ફેરા;
થાય સીદ્ધિ કટ્યાણુની ક્યાંથી, જળલગ મેરા મેરા. સં મં ૭
પૂરવ પુન્ય પસાય ચરણુઅહિ, તરવા અંતર ચાહે;
તો પણુ માન અને અપમાનની, ધુન ચડે મન માંહે. સં મં ૮

ગોધાળો રવયમૂળે વદતો ઇમ, મે સર્વ સ હું ઓટા,
તેહથી શું કહેવાણું વીરજીન, દેખો દિલમે ઓટા. સં મં ૯
નાટક પાત્રરૂપે જન્મજત, કુણુ ઓટા કુણુ ઓટા;
સુખદુઃખ કર્મ વશે યશ અપયશ, ટાળિએ કર્મ રજોટા. સં મં ૧૦
જન્મ મરણ જન્મલ નિવારે, સમતા જે દિલ ધારે;
સંકલ્પ વિકલ્પ ચિત્રામણુ ચડતા, અંતર શત્રુ નિવારે. સં મં ૧૧
સાધી કાર્ય નિષ્કામ વૃત્તિએ, કાર્ય કિધા અતિ વાસી;
શુભ શાહી વિરલા તે “દુર્લભ” જગમાં જસ બલિહારી. સં મં ૧૨

(૧૧) વિરોધાલાસ પદાદ્યક.

(નામ કેસે મજાકે જાંધે છેડયો એ રાગ.)

ચતુર નર વાહ વદો ન વિરોધે,
દુપદમાં હઠ ધારિ રહેલા, સુધરે કિમ પ્રતિજોષે. ચતુરનરંએ ટેક. ૧
વાદે ચડી વાવરતા વરે વિત્ત, પૂર સન્મુખ ચડે નદીએ,
જમણુ વિશેષ જન્મત ચડી વાદે, તેહથી વાહ શું વદીએ. ચતુરનરં ૨
અતિ વાંચાળ વૃથા બઠાજડતા, મન અભિમાનમેં ખુલે;
મિથ્યા વયલુ શતવાર વદે પણુ, પ્રાણુ જતા ન કણુલે. ચતુર નરં ૩
દુર્વંકતા અતિ દિલ દુરાગ્રહ, હસ્ત નહિં કદિ દોષે;
આવે કવણુ પ્રકાર ચીકરતે, કરતા કાયમ રોષે. ચતુર નરં ૪
નિજ નિજ વાત તરફના વલણુમાં, ખેંચત પુષ્કળતાને;
ત્રીમ તરફ શિયાળ વૃત્તિ બ્યાં, ગામ તરફ શણું માને. ચતુરનરં ૫
અણુસમણુ જનના અંતરના, સંશય સમજ્યે છૂટે;
પણુ અધકચર્યા દુરાગ્રહિના, સંશય કદિયે ન ખૂટે. ચતુરનરં ૬

સરલ સ્વભાવી તણા અંતરના, સંશય જ્ઞાની ભાંગે;
 કુટિલ જનો સમજે ન કદાચિત્ દ્રેષ હૃદયમાં જાગે. ચતુરનર ૭
 મુકત નહિં બચકું મંકોડો, કડથી તોડી નાખે;
 “દુર્લભ” નરભવ હારે કુટિલ પણ, છોડત નહિં જે ભાખે. ચ૦ ૮

(૧૨) પ્રથમ પોતાનું સંભાળવા વિષે.

(હરીગીત છંદ.)

પોતા તણું ગ્રહ પરજળે, પીડા પ્રથમ તે ટાળિએ,
 પરની પીડા અંતર ધરી, અવગુણ શીદ નિહાળિએ;
 પામ્યો અસુદ્ય વખત જતાં, પસ્તાય પૂરણ આખરે,
 સંભાળી ચાલે આપણું, સફર સફળ તેની ઠરે. ૧

સરિતા તળાવ ગળાય નહિં સહુ ભેદતું વારિ ગળે,
 મઢીના શકાયે મેદની, ઢંકાય છત્ર ન વાદળે;
 પગ રક્ષણે ઉપાન છત્રી, તાપ વરસાદે ધરે,
 સંભાળી ચાલે આપણું સફર-સફળ તેની ઠરે. ૨

જળ વહિ જવા નિજ ઘર થકી, પેલા સુધારો ખાળને,
 સુધારવા નિજ ખાગ ખાંધો, પાણી પહેલી પાળને;
 નિજ ઘર સુધારો ચીવટે, કરશે ખીમ જેઓ ડરે,
 સંભાળી ચાલે આપણું, સફર સફળ તેની ઠરે. ૩

પેખી જુઓ નિજ પગ નીચે, પાવક અતિશે જે બળે,
 ભેતાં પરાયાં દોષ તેમાં, આપણું કો શું વળે;
 પ્રજાની શકાય ન પાપ જગનું, ચીવટે નિજ સૂધરે,
 સંભાળી ચાલે આપણું, સફર સફળ તેની ઠરે. ૪

પરકાશતા દોષો પરાયા, લાભ તે શું મેળવે ?
 ચોટે હજીવ સામા કપાળ, વિષે હૃદય ખેદે દ્રવે;
 અંતર તણા શત્રુ હઠાવા, ધૈર્યતા જેઓ ધરે,
 સંભાળી ચાલે આપણું, સફર સફળ તેની કરે. ૫
 પેખી પરાઈ ચાલ અંતર, શીદ અમથું બાળીએ,
 પર પાપની પંચાતથી ? ગુણ દોષ નિજ નિહાળીએ;
 ખર હોડમાં મળને ગુમાવા, કોણ આગળ છે ધરે,
 સંભાળી ચાલે આપણું, સફર સફળ તેની કરે. ૬
 નિહાળીએ નિજ મસ્તકે, કુંખી રહેલા કાળને,
 સાધી લેહો તે આપણું, છંડી અવર જાળગને;
 જે વાવશે તેવું લણે, નિરખો સદૃશ આખરે,
 સંભાળી ચાલે આપણું, સફર સફળ તેની કરે. ૭
 સાધન અભાવ વડે વળી, અંતરાય કમ ઉદયવિષે,
 સદ્ધર્મ આરાધન કહિ, કમલી બને તેવા મિષે,
 " ફૂલભ " સફળ નર જન્મ તોપણ, દોષથી જેઓ કરે,
 સંભાળી ચાલે આપણું, સફર સફળ તેની કરે. ૮

(૧૩) " ક્ષમાપદ અષ્ટક "

(નાથ કેસે મળેલા ગંધ છોડાયો—એ રામ.)

સુગુણ નર નારી ભવોદધિ તારે,

સહનશીલ અહમ પ્રિય અંતર, ટકતા કાર્ય સુધારે. (ટંક) સુનં ૧

૧ ક્ષમાનારી જાતી છે.

પત્નિ સુધર્મિ ગણી મહિયલપર, ધરિયે સુખ ક્ષમામાં;
 છેદન તાડન તર્જન સમયે, ચેતન કરમે દળામાં. સુગુણ નર૦ ૨
 વીષવેલી સમ બાણો ચેતન, ગુણ સંસારી રમામાં,
 સ્વપ્ન સમાન ક્ષણિક બાણમાં, ચતુર થઈ ભરમામાં. સુગુણ નર૦ ૩
 પ્રસન્નચંદ્ર રાજર્ષી ધ્યાનાંતર, હર્ગતિ ડગિયા બાંધે;
 સાવધ થઈ પસ્તાર્ધ ક્ષમાથી, ક્ષણમાં કારજ સાધે. સુગુણ નર૦ ૪
 સાકર સરસપણું ન તજે કદિ, સોમલ જેર ન ત્યાગે,
 થાય પ્રકાશિત કાન્તિ પ્રસારી, હેમ હુતાશન આગે. સુગુણ નર૦ ૫
 રૂપણ પ્રકાશ કરે સહુ હુશ્મન, તોપણ ધિરજ ધારે;
 ગાળ દિધે તપી બીજ નહિં તન, રહત ક્ષમા તસ રવારે. સુગુણ નર૦ ૬
 થાય ફળેત અસત્યપણાથી, હુશ્મન આખર ધાસે;
 સત્ય પ્રકાશીત થાય રવિબંધન, યતિમિર ટપોટપનાંસે. સુગુણ નર૦ ૭
 પૂર્ણ સમર્થપણું મળતાં પણ, જેહ ક્ષમા દિલ ધારે;
 બલિહારી “દુર્લભ” તે જનની, આપ તરે ને તારે. સુગુણ નર૦ ૮

(૧૪) સત્ય જીવન.

(સરિંગીન છંદ.)

નિન્દા અને વિકથા વિવશ, આજીવીકા અભિમાનમાં,
 ચડતા બુવાની પૂર, વાદવિવાદ ને ગુલતાનમાં;
 સ્વારથ વિષે અંતય, લોલે સત્યતા લોપાયછે,
 જીવન સફળ તસ જગતમાં, જે સત્યતાને ચડાય છે. ૧
 નિન્દા કરો નિજ આત્મની, ધરી શાસ્ત્રનો શુભ કાયદો,
 વિકથા થશે તવ દર, ગુણગ્રાહિ સ્વભાવે કાયદો;

૧ સંસારી જીમાં ૨ સાથે ૩ સૂર્ય. ૪ અંધાર.

આજીવીકા કરતાં પણ, પણ નર વિષે શુભ ન્યાય છે,
 જીવન સફળ તસ જગતમાં, જે સત્યતાને વ્હાય છે. ૨
 વેળા અનંતો કાળ નરક, નિગોદના દુઃખો ધણા,
 મસ્તક ઉપે મળમાં રહી, પાંમેલ પૂર્ણ વિદંબણા;
 બાજી જુડી અવલોદતાં, મન માનથી મૂકાય છે,
 જીવન સફળ તસ જગતમાં, જે સત્યતાને વ્હાય છે. ૩
 રજંબ્યા અનંતો કાળ ઈદ્રિય; વશ રહી સંસારમાં,
 ભાહા તણાં ધરમાં ફરે, ઘર્ષ હુન્ધ વિવિધ વિકારમાં;
 ભાટી અને ગાડી વિભવ, શુભતાન અગા બાય છે,
 જીવન સફળ તસ જગતમાં, જે સત્યતાને વ્હાય છે. ૪
 કંઠાસપણું કુસોજતે, સંધે સમૃદ્ધિ સાંપડે,
 સિદ્ધિ બુદ્ધિ ઉયોગ વશ, દારિદ્રતા આગસ વડે,
 ઉદાર મતિ યશ લોભ અપયશ, કુર્મતિ દુઃખદાયી છે,
 જીવન સફળ તસ જગતમાં, જે સત્યતાને વ્હાય છે; ૫
 ભણે અગત્ય તમામ, કાર્યાલય વિષે અતિ નેહની,
 ધર્મ સત્વ વિશાળ ચોલા, પૂર્ણ માનવ દેહની;
 વિશ્વાસ બાળન સત્યથી, શુભ કાર્ય સર્વ સધાય છે,
 જીવન સફળ તસ જગતમાં, જે સત્યતાને વ્હાય છે. ૬
 સંસારમાં મુખ પામવા, તરવા ભવોદધિ આખરે,
 ઉર્મી સફળ સત્વર થયે, ને સત્યતા અંતર હરે;
 બુદ્ધિ સમૃદ્ધિ સંધ ને, વ્યવહાર મુધરી બાય છે,
 જીવન સફળ તસ જગતમાં, જે સત્યતાને વ્હાય છે. ૭
 બાળાવયે નિષ બાળકો, આ દેવ તાતથી પામયે,
 તે દિગ્વિજય હરિ સરદવાએ, સર્વ કાર્યો બામયે;

“દુર્લભ” પ્રભા શુણુ સમુહની, શુભ સત્યથી સચવાય છે,
જીવન સફળ તસ જગતમાં, જે સત્યતા ને રહાય છે. ૮

(૧૫) અદેખાઈ.

(હરિગીત છંદ.)

ઉતકૃષ્ટતા દેખી અવરની, ઉરમાં અકળાય છે,
રાખી હૃદય નિત્ય રોષ, પાવક વિણુ જે પ્રજળાય છે;
શુણુ મેળવી સકતા નથી, પરશુણુ સાંખી નહિં શકે,
જાણો અદેખા જન જગતમાં, જે સદા મિથ્યા બકે. ૧
ઈચ્છે સદા પડતી અવરની, આપ ચડતી રહાય છે,
રાખે નહિં ડર દૈવનો, અવશુણુ સહુના ગાય છે;
મિથ્યા પ્રકાશી દોષ પરના, ક્યાં સૂખી ફાવી શકે,
જાણો અદેખા જન જગતમાં, જે સદા મિથ્યા બકે. ૨
પુન્યાયથી પામેલ જે ઠકુરાઈ, કે વિદ્યા કળા,
શોભા નિહાળી અવરની, રહેતા સદા મન હુબળા;
કમળો છવાયેલ નેત્ર તે, પીળું જગત પરખી શકે,
જાણો અદેખા જન જગતમાં, જે સદા મિથ્યા બકે. ૩
જોઈ રિદ્ધિ શ્રીપાળની, ધવળે પ્રપંચ કર્યા ઘણાં,
ફોગટ ગયા સરવે જુઓ, પામેલ આપ વિટંબણા;
છે પુન્ય જેનું જાગતું, કુણુ તેહને વેડી શકે,
જાણો અદેખા જન જગતમાં જે સદા મિથ્યા બકે. ૪
પિછાન શું રવિના પ્રકાશ, તણી તપાસો ઘડને,
સારા રથજો પરસન નહિં, વાલો ઉકરડો ભુંડને;

તેમજ દશા ચઠતી અદેખા, જન નહિં સાંખી શકે,
 બલો અદેખા જન જગતમાં, જે સદા મિથ્યા બકે. ૫
 સિ સામી રજ ઉડાડતા, તેનાં જ નેત્ર વિશે પટે,
 વધારતાં ત્યમ વૈર સંભળ, સંગાય પોતાને નડે,
 અજ્ઞાન વશ પડતા અદેખા, આખરે ચડતા ધકે,
 બલો અદેખા જન જગતમાં, જે સદા મિથ્યા બકે. ૬
 ચાહે અવરતું નેહવું, તેમાંજ તે અંપલાય છે,
 ચાતા વિકસ્વર સત્ય આખર, તેજ હલકા ચાય છે,
 કુકર્મ કેળવતા ધરાપર, ધાયું કાણું કરી શકે,
 બલો અદેખા જન જગતમાં, જે સદા મિથ્યા બકે. ૭
 લાવે અનુકંપા શુભીજન, પડત નહીં તકરારમાં,
 સાયર કદિ છલકાય નહીં, દેખો સદા સંસારમાં;
 “દુર્લભ” ચટે શુભ સત્ય આખર; જૂઠું નાં ફાવી શકે,
 બલો અદેખા જન જગતમાં, જે સદા મિથ્યા બકે. ૮

(૧૬) દુર્જન સ્વભાવ.

(શુભંગી ૭૬.)

વૃષાદે ધરામાં સિલા દહેર થાયે, નિહાળો જ્યાસા સ્વભાવે સુકાયે;
 ઉનાળે રહેલા સિલા એકલા તે, પરાયા સુખે દુર્જનો દિલ્લ થાતે. ૧
 પ્રકાશે પ્રભા સૂર્યની જ્યાં પ્રલાતે, ચઢેલા જુઓ કાર્યમાં સર્વ ખાતે;
 થયાં મુડને તરકરો ગાભરાતે, પરાયા સુખે દુર્જનો દિલ્લ થાતે. ૨
 જુઓ વૃક્ષ રીસામણીના જણાતા, ટકોરાવડે તૂર્ત રીસાય જતા;
 ધરે દુર્જનો ખાર જે અદ્ય વાતે, પરાયા સુખે દુર્જનો દિલ્લ થાતે. ૩

રહે દ્વેષ ને રૌદ્રતા ધ્યાન માંહે, ચડેલી દશા કયાંય જોવા ન ચાહે;
જણાતા સુખી પારકા દુઃખમાં તે, પરાયા સુખે દુર્જનો દિન થાતે. ૪
પડે કલેષ ટંટા વિષે કોય પ્રાણી, કરે પુષ્ટિ એ દુર્જનોને કમાણી;
વિના કારણે કર્મ ભારે ભરાતે, પરાયા સુખે દુર્જનો દિન થાતે. ૫
પ્રપંચો રચે પેટ માટે હજારો, લગારે કુકર્મે ધરે ના ધુળરો;
પડેલા જનો પાસલે તે ઠગાતે, પરાયા સુખે દુર્જનો દિન થાતે. ૬
ચલાવે નવા પંથ જે સ્વાર્થ માટે, પ્રભૂથી ડરે ના દિલે માન ખાટે;
હુખેલા હુખાડે રહે સંગમાં તે, પરાયા સુખે દુર્જનો દિન થાતે. ૭
કરે બોધ જો કોય તો વૈર બાંધે, નડે આજ ખોટા દર્ધ જ્ઞાન વાંધે;
રહો વેગળા “દુર્લભ” જ્યાં કળા તે, પરાયા સુખે દુર્જનો દિન થાતે. ૮

(૧૭) સ્વભાવ અષ્ટક.

(સવૈયા એકત્રિશા.)

સૃષ્ટિ સરસ્વતી માંહે નિરખો, વિવિધ રહેલ રસો ના વાસ,
મિષ્ટ રસો છે કંઈક વૃક્ષમાં, કંઈક વૃક્ષ અલેલ ખટારા;
કંડવા રસ પણ કંઈક વૃક્ષમાં, ભિન્ન ભિન્ન જો એહ જમાવ,
અહણુ કરે એ રીતે જગમાં, જે રસ જેનો જાતિ સ્વભાવ. ૧
શ્વાન, અશ્વ, ગજ, બેલો, મેના, પોપટ, કોયલ, ને માંઝાર,
વિવિધ પશુ પક્ષી અવનિમાં, જાતિ સ્વભાવ પ્રમાણુ ઉચ્ચાર;
ભિન્ન ભિન્ન અવલોકો જગમાં, પાત્ર પ્રમાણુ થયેલ જમાવ,
અહણુ કરે એ રીતે જગમાં, જે રસ જેનો જાતિ સ્વભાવ. ૨

શ્રેષ્ઠજન વ્યવહાર જમાવા, કામી જન ચાહે શ્રંગાર,
 વિદ્યા પાત્ર પ્રમાણ પ્રસરતી, જેના અંતરમાં જે ધ્યાર;
 મુશીલ પ્રતિ સફર્થ પ્રેરણા, મોક્ષ ખર્ચે વૈરાગ્ય જમાવ,
 અહણુ કરે એ રીતે જગમાં, જે રસ જેનો જાતિ સ્વભાવ. ૩
 મેઘવૃષ્ટિ સમ સફવક્તાને, શ્રોતા ને અરખો ઉપગાર,
 લિખ લિખ રૂપે પવિત્રમતો, નિરખો જેના જેહ વિચાર;
 પાંચ પતિએ સતી કૌપદી, પુંચ્ચલી મન ધયો એહ ઉઠાવ,
 અહણુ કરે એ રીતે જગમાં, જે રસ જેનો જાતિ સ્વભાવ. ૪
 રતિમિર ટળે સદયે સ્થાનેથી, યાયે રવિનો જેમ પ્રકાશ,
 દોષ કહો તેમાં શું તેનો, રહેતા ઘુડ સદાય નિરાશ;
 યાયે જવાસા વિણ મેહથી, સર્વ વૃક્ષનો પૂર્વ જમાવ,
 અહણુ કરે એ રીતે જગમાં, જે રસ જેનો જાતિ સ્વભાવ. ૫
 વિદ્યા પ્રાપ્ત કરી મુખરે નહીં, લક્ષ્મી છતાં નહિ દાન પ્રભાવ,
 પરધન પરદાશ ના આશી, પ્રતિજોધે કર્તા ન હઠાવ;
 વાર્યા ન રહે પણ દાર્યા રહે, આવક વિણ બનતા ઉઠાવ,
 અહણુ કરે એ રીતે જગમાં, જે રસ જેનો જાતિ સ્વભાવ. ૬
 ઉત્તમ યોધ મુછી બદલાએ, મળતા સફસાગ્યે સતસંગ,
 જન્મ સ્વભાવ ટળે પ્રાણીને, ઉપર ઉપર મુખરતો રંગ;
 શાન્ત કરો માંઝાર મુધારી, મુખક દેખતા ખેલે દાવ,
 અહણુ કરે એ રીતે જગમાં, જે રસ જેનો જાતિ સ્વભાવ. ૭
 પ્રતિજોધીને સંત પુરૂષો, કદંક લખીને યાકચા લેખ,
 તોપણ જાતિ સ્વભાવ બદલવો, સુશિક્ષ મુધરવા મન ચેખ;

૧ પુંચ્ચલી-અભિચારી સી. ૨ અધાર્ય. ૩ મુખક-કંદર.

ભવલીડ જિજ્ઞાસુ વીરલા, તરવ પરાયણ તારે મિત્ર
 “દુર્લભ” શાંત સુધારસ ગાળે, ગ્રહણ કરે જે આત્મ સ્વભાવ

(૧૮) કન્યાવિક્રય દોષ.

(રાગ-કન્યાલી.)

વધ્યો વેપાર વિક્રયનો,	હુંટાયે હિન કન્યાનું	૧
ગણાયે દોષ દુર્ણાત્મનો,	ગ્રહસ્થો શિર નહિં બાનું.	૨
કિરણાં લોકમાં હિંમ,	મળે ધનસાદ અંતરમાં	૩
ગણાયે દોષ જે સ્થાને,	નિવારે તે ધરી મનમાં.	૪
યદે પ્રદા અવસ્થામાં,	શ્રીમનો દામ આપીને;	૫
કરે દલ નાનમાં નાનું,	કિશ્કિન્ના કાંડ કાપીને.	૬
મનમાં જાતે ગરીબનો કે ?	વચ્ચળ આ નાનનો કેવા ?	૭
દાન દા કરે કલ દાન,	કલ કન્યાકલુ દેવા ?	૮
નિરુત્તર ના નાનના,	નિરુત્તર ના નાનના.	૯

વિચારો દિર્ઘદિયી, મળે આશીષ બાળાની;
“દુર્લભ” આવી ખસી દિલે, ચડે ભે તત્ત્વ તાજાની. ૮

(૧૬) હુન્નરદાનની આવશ્યકતા.

(ઘોષક હંદ.)

હુન્નર દાન વિષે ધન વાવો, દિલ તણું સહુ દુઃખ હઠાવો;
સર્વ કળા નિજ દેશ વધારો, સંપત્તિવાન મુધર્મ તમારો. ૧
જેહ જપાન વિદેશ ચડેલા, હુન્નર ભે નિજ હસ્ત ઠરેલા;
તેમ તમે સ્વયમેવ મુધારો, સંપત્તિવાન મુધર્મ તમારો. ૨
અન્ન અને ધન પુષ્કળ આપો, કાયમ દિલ તણું દુઃખ ઠાપો;
દારિદ્ર દોષ જુવો વધનારો, સંપત્તિવાન મુધર્મ તમારો. ૩
દેશ મુખી કરવા દિલ દાઝે, દાન વધારવું હુન્નર કાળે;
જેહ તરેહ ધણો ટકનારો, સંપત્તિવાન મુધર્મ તમારો. ૪
બાળ વયે વિધવાબહુ બાળે, ભેષ કહો દિલ કેમ ન હાળે ?
હુન્નર દાન વડે સહુ તારો, સંપત્તિવાન મુધર્મ તમારો. ૫
બાળવયે નબળાનિજ બાળો, દ્રષ્ટિ થવા નિજ દેશ નિહાળો;
હુન્નરમાં તમ સથ વધારો, સંપત્તિવાન મુધર્મ તમારો. ૬
ભય વિદેશ વિષે બહુ નાણા, હજબલ દામ મળે કરિયાણા;
સંસ્તુ થવા નિજ દેશ મુધારો, સંપત્તિવાન મુધર્મ તમારો. ૭
લાભ વિશેષ મહેલ વિચારો, આજસ દિનનું દૂર નિવારો;
“દુર્લભ” હુન્નર દાન વધારો, સંપત્તિવાન મુધર્મ તમારો. ૮

(૨૦) અભિમાન-પચ્ચીશી.

(કુકર્મ રે, કામી થું ના કરે-એ રાગ.)

મુરખ મન રે જાણે મેં કર્યું (એ આંકણી.)

- પ્રભપાળ રાજ મયણાને, કોઠી કર સોંપે અભિમાને;
પુન્યાઈએ કાર્ય સર્યું મુરખ મન રે જાણે મેં કર્યું. ૧
- ખુશામત પર રાગ ધરીને, મુરખુંદરી આપી નરવરને,
દામીપણ આદર્યું મુરખ મન રે ૨
- પ્રખગ પ્રતાપી રાવણ બારે, હરણ કરે સીતાનું જ્યારે,
રણમાં શિર પડ્યું. મુરખ મન રે ૩
- બાહુબલી તપતા તપ વનમાં, વેલડિયો વિંટાણી તનમાં,
કેવળ દૂર દર્યું મુરખ મન રે ૪
- બ્રાહ્મી મુંદરી બેન તે વારે, મદગજથી હેઠા ઉતારે,
સરવે કાર્ય સર્યું. મુરખ મન રે ૫
- સ્તુતિભદ્રની દીર્ઘ ન સાંખી, ગુરૂવચને પ્રતિતી નહિ રાખી,
કોશ્યાએ મન હર્યું મુરખ મન રે ૬
- રતન કંબલ અતિ કષ્ટે લાવે, પગ કુંડીને ખાગ બાગવે,
સાધુ કે' આ શું કર્યું ? મુરખ મન રે ૭
- પ્રતિજોષે વેશ્યા તે ટાળે, આન્ય મન નથી કેકળે,
ગુરૂ વચન સાંભળ્યું મુરખ મન રે ૮
- મદભૂતિ સિદ્ધસેન રજવાને, શતે વીરક દુદવાદી માને,
અભિમાન હર્યું મુરખ મન રે ૯
- પ્રસન્નચંદ્ર રાગવિં જ્યારે, તપ અધીન તપતા તે વારે,
વીરવ્રતે શું ઉચ્યું ? મુરખ મન રે ૧૦

૧-૩ મદભૂતિને નકાચ નરમાંએ ।

અન્ય અતે ભગવાન

૨-૪ સિદ્ધસેન દિગજને દુદવાદીએ ।

રાગવિં.

ચારિત્ર સહિત અમૃત દોળે, મન ચઢતા અભિમાન વિટોળે,
 બિનોએ વશ કર્યું. મુરખ મન રે ૦ ૧૧

મનહરિત આંકુશ અભાવે, કર્મ ધણાં કાળોથી ફાવે,
 હું પદમાં સર્વ હર્યું. મુરખ મન રે ૦ ૧૨

સમય સમય ફરતી સ્થોતિ મનની, પ્રાપ્તિ તેહ પ્રકારે ફળની,
 સુધારે સાધ્ય કર્યું. મુરખ મન રે ૦ ૧૩

જાતિ, કુળ, ઐશ્વર્ય, રૂપ, રિઠ, તપો, લાભ, વિદ્યા, આઠે મદ,
 કરતાં કેમ નહયું ? મુરખ મન રે ૦ ૧૪

દ્રષ્ટાંત તેહના મદ સજાવે, અભિમાન સાંભળતા જાયે,
 વિસ્તારે વર્ણવ્યું. મુરખ મન રે ૦ ૧૫

સંસારે તન ધન જોળનમાં, અમલ આદિ મળતી પદવીમાં,
 આત્મિક ધન હર્યું. મુરખ મન રે ૦ ૧૬

સાચું કહે કોઈ લાગે ખરું, પ્રશામત પર વારૂ વારૂ,
 શગ દેખ હર્યું. મુરખ મન રે ૦ ૧૭

શગ-દેખ ધરી સુખ દુઃખ દેવા, ધારે કદિ અભિમાની જોવા,
 ધાર્યું રે' મનમાં ધર્યું. મુરખ મન રે ૦ ૧૮

અભિમાને ફરતા જન જોવા, કામ કરે દુનિયામાં કેવા,
 દિલતો જરી ન હર્યું. મુરખ મન રે ૦ ૧૯

મોત ફરે માથે નહિ જાણે, જાણે નહીં જાણું કયે દાણે,
 કરવાનું તે ન કર્યું. મુરખ મન રે ૦ ૨૦

સંપત્તિ હોય અનર્ગલ ઘરમાં, શંકા ચર્મ ફરતા ઘડી બરમાં,
 મન મર્કટ નહિં હર્યું. મુરખ મન રે ૦ ૨૧

પર્તમાન કાળે પણ જોવા, જલુ દ્રષ્ટાંત મળે છે તેવા,
 અજાને શું કર્યું. મુરખ મન રે ૦ ૨૨

સુખ દુઃખ વૈભવ સંપત્તિ સર્વે, મળતા નહિ સુંઝાવું ગર્વે,
 સમતામાં સુખ ભર્યું. મુરખ મન રે૦
 લઘુતાએ પ્રભુતા નહી પામે, કીર્તિ કાર્ય કળાયે જામે,
 સંતોષે રે' મન ઠર્યું. મુરખ મન રે૦
 ધાર્યું 'ધરાપર કોનું ન થાયે, અભિમાની અમથા કુલાયે,
 "દુર્લભ" દૈવ ઠર્યું. મુરખ મન રે૦

(૨૧) અવસાન સમય ચેતનની જાગૃત દશા.

રાગ-કાશી.

અમે તો ચેત્યા નહિં અણુચિંત્યો જડપશે કાળ, એ ટેક.
 શરીર સુશ્રૂષા ઉમ્મર આખી કરી રહેવા સુકુમાળ
 આખર સમય અગાઉથી પોઢ્યું જાણે પરાધીનજાળ
 દિસે અતિ રૂકૃશિત રૂસુગાળ.... અમે૦
 ખાયા દાદા કહી છાતી પર, ચડતા પ્યારા જાળ;
 કાન ધરે નહિં કેણુ વડિલનું, કેમક અજ્ઞાની રીસાળ;
 કરે નહિં સાર સંભાળ. અમે૦
 ખાધું પીધું નહિં દાન દીધું નહિં, કર દષ્ટ વદતો કપાળ;
 એક વખત છોડે તો સાધુ, થાય વિચારના માળ;
 પડે જહાં કાળની કાળ. અમે૦
 ડાહ્યો થયો દેખી જ્યાં તારી, ડાંગ એ કાળ કરાળ;
 અગ્નિ સમય કૃપ ખણવા આજે, ચેતન થયો ઉજ્જમાળ;
 લાગી ગારે મેરથી જાળ. અમે૦

૧ પૃથ્વી પર. ૨ મુદ્રાપ્ત ગયેલું. ૩ દુર્ગંધમય અણુચિંતાનું.

૪ કેણુ=કેહું.

ચેતવતા અહુર્નિશ વ્યાખ્યાને, મુનિવર પરમ દયાળુ;
 મોહ વિવશ અજ્ઞાને ન માન્યું, છોડી નહિં ઝંઘળાળ;
 વધારતા આગ પંખાળ અમે ૦ ૫
 ઇંદ્ર, અંદ્ર, યોગેંદ્ર, કે ચક્રી, સંત જનો. ભૂપાળ;
 શરમ નહિં ઘડીબાર પછુ તેની, અવધે અહો તરફાળ;
 જીએ નહિં કાળ અકાળ અમે ૦ ૬
 પચોદ્રિય સામગ્રી મળી સળ, વધતા પુણ્ય વિશાળ;
 અમૃત્ય સમય મળવો એ કુષ્ઠર, તત્ત્વ વૃત્તિએ નિહાળ;
 અસ્થિર સંસારની ઝાળ અમે ૦ ૭
 સ્વપ્ન સમાન ક્ષણિક'ખાણમાં, રંજીતો અનંતા કાળ;
 " દુર્લભ " નરભવ પામી કરી દ્યો, પાણી અગાઉથી પાળ;
 નિવારવા દુઃખ અમ્બરાળ અમે ૦ ૮

(૨૨) મધુખિન્દુ આસક્ત મુસાફરની અવદશા.

(ચમ કારી)

મુસાફર પંથ બૂલેલો, ચડતા સ્થાવકાંતાર; એ આંકણી.
 પુઠ પડયો મદ અંતો, હૃદિત, નિરખતા તે વાર,
 કૂપ અધીવચ્ચ વડ વડવાયે, ઉગરવા આધાર;
 અહિં ભટકયો લાચાર મુસાફર ૦ ૧
 કૂપ નશ્વક ગર્જન કરનો, મસ્તક હસ્તિ માર;
 દિલિ લેખ તરફ દેવતાં, અધીવચ્ચ ફૂલીધર ચાર,
 દિલે ભયળીત નપાર મુસાફર ૦ ૨

૧ મુસાફર ૨૫ અપ્રમા. ૨ અચલવિ. ૩ હસ્તિરૂપ કાળ ૪ ભારૂપ કુલે.
 ૫ વડવાઈપ અધીવ. ૬ ફૂલીધરચાર ૨૫ કોષ, માન, માલા, લોભ.

કૂપ તળે મુખ ફાડી રહેલા, ૭અજગર બે તૈયાર;
 ૮શ્યામ સફેદ મુખક વડવાયનું, મૂળખણે તે વાર;
 રહ્યો નહિં દુઃખનો પાર..... મુસાફર૦ ૩
 હચમચાવી રહ્યો વડવૃક્ષને, હસ્તિ કરે હુંકાર;
 મધપુડો કુટયો તે પરનો, બિન્દુ પડયા તે વાર;
 કપાળ થઈ મુખ ૧૦દાર..... મુસાફર૦ ૪
 લલચાયો ૧૧મધબિન્દુ માંહે, ભયનો ભૂલ્યો વિચાર;
 ખરડાયો વળગી તવ અંગે, ૧૨મધમાખીની લાર;
 ડંસથી પીડિત અપાર મુસાફર૦ ૫
 પેખી પીડિત પંથી ૧૩વિદ્યાધર, કરવા તસ ઉદ્ધાર;
 લાવી નજીક ૧૪વિમાન ૧૫વિનવંતા કરવા તે દુઃખપાર;
 કરો નહિં ૧૬ડેર લગાર..... મુસાફર૦ ૬
 મધબિન્દુ તૈયાર થયેલું, નિરખો એહ શ્રીકાર;
 ઉભા રહો આતુ' જંટ ચાટી, એમ થયું ત્રણવાર;
 થયો નહિં તોય તૈયાર મુસાફર૦ ૭
 વિદ્યાધર ઉપગારી મળે પણ, પંથી બેદરકાર;
 “દુર્લભ” નરભવ મધબિન્દુમાં, હારી જાય ૧૭ગમાર;
 પડે ભવ કૂપ મોઝાર મુસાફર૦ ૮

૭ અજગર બેરૂપ તિર્યંચ ને નારકી ગાંત. ૮-શ્યામ સફેદ મુખકરૂપ રાત્રિ દીવસ. ૯ વડવૃક્ષરૂપ સંસાર. ૧૦-મોઢામાં. ૧૧ મધબિન્દુરૂપ વિષયવાસના. ૧૨ મધમાખીરૂપ કુટુમ્બ. ૧૩ વિદ્યાધરરૂપ મુનિ મહારાજ અને ઉપગારી સંત પુરૂષો. ૧૪ વિમાનરૂપ દેશવિરતિ અને સર્વ ત્રિરતી ચારિત્ર-જે સંસારથી પાર પમાડવામાં જહાજ એટલે વહાણ રૂપ છે તે. ૧૫ વિનવતા એટલે ઉપદેશ આપતા. ૧૬ ડેર-વીલંબ. ૧૭ ગમાર એટલે અજ્ઞાની-અકલહીણ.

(૨૩) દોરંગી દુનિયા.

(રામ-દાસી)

હિસે સખ દુનિયા માંહે, દો દિલકા મિજબાન; (એ આંકણી)

ચાર ગતિમાં લાખ ચોરાચી, ચોનો દુઃખની ખાણ;

નાટક પાત્ર રૂપે જગ જતું, કરતા કરમે પ્રયાણ;

ટકે નહિં નિર્મળ સ્થાન.... દિસે સખ ૧

ચક્રો હરિ સંહારી રણમાં, લાખો જીવતા ખાણ;

તાબે યથેલ તણ કયું આખર, પૃથ્વી પાખી પ્રયાણ,

રહી નહિં કાયમ આણ દિસે સખ ૨

કોટમાંથીય કહેવાય જગતમાં, મેળવતાં બહુ માન;

લોગ ભલા વિધવિધ લોગવતા, ખાન પાન શુભતાન;

મુતા સખ છોડી કમશાન!... દિસે સખ ૩

કોણ સંખધી કયા કયા ભવના, ઉતકા નાહિં નિદાન;

આંખ મીચાતા મુખી આ ભવના, મળે તણ રહે જાન

બલો સખ આરમ સમાન.... દિસે સખ ૪

રાય રંક શુરવીર કાયર કેમ, નિર્ગુણી ગુણવાન;

રૂપ કદમ પામે કેમ જગમાં, માન અને અપમાન;

બહો તણ લેહનું જાન દિસે સખ ૫

પુણલ પીંજર માંહે રહીને, ચિતન બંદીવાન;

કાળ અનાદિ અબ્યાસે જૂલેલો, નિજ દશાનું જાન;

ધરત મિથ્યા અભિમાન દિસે સખ ૬

દોરંગી દુનિયા મતલબડી, જાણ સ્વપ્ન સમાન;

એકાકિ આને જાનેકા, જન્મ મરણ દોય સ્થાન;
 ગ્રહો શુદ્ધ તત્ત્વનું જ્ઞાન દિસે સખ૦ ૭
 રાગ દ્રેષ ળાંધન સંસારે, અહંમમ્ મુર્ચ્છા માન,
 “દુર્લભ” નરબલ પામી ચલાવો, સમલાવે સુધાન;
 મળે તવ અક્ષય સ્થાન દિસે સખ૦ ૮

(૨૪) સરસ્વતિ મહિમાષ્ટક.

(વસંતતિથક્કા વૃત્ત.)

વિદ્યા અમુલ્ય નર જન્મ તણો ખજાનો,
 સંચેલ ખાળ વયમાં સુધરે જમાનો
 ચાતા સુકાળ શુભ વર્ષ ગણે નિરાંતે,
 વિદ્યા પઢેલ વય ગાળત પૂર્ણ ખાંતે ૧
 વિદ્યા વડે વિનયવાડ વિશેષ વાધે,
 ઉદ્યોગ વારી કરતાં નિજ અર્થ સાધે;
 શોભે સભાખિત્ર વધે વ્યવહારમાં તે,
 વિદ્યા પઢેલ વય ગાળત પૂર્ણ ખાંતે ૨
 વિદ્યા સુવેલ વધતાં સુખકીર્તિ વાધે,
 જ્ઞાની જનો જગતમાં ત્રણ વર્ગ સાધે;
 વિદ્યા વિના જન્મ સર્વ વૃથા ગળાતે,
 વિદ્યા પઢેલ વય ગાળત પૂર્ણ ખાંતે ૩
 થેલી કુલાય વસતે હમતો હવેલી,
 તુ કાશિદા કરત કાગળ માન મેલી;
 પ્રત્યુતરે કથત કાગળ શું કુલાતે,
 વિદ્યા પઢેલ વય ગાળત પૂર્ણ ખાંતે. ૪

શોભે પ્રિયા મહત^૧ કંથતણી કમાણી,
 નેતો જણાય^૨ કર જનાય ધરેલ ચાણી;
 શોભા શહેલ અમ કાગળની^૩ કૃપાતે.
 વિદ્યા પટેલ વય ગાળત પૂર્ણ ખાતે. ૫
 વિદ્યાન પુત્ર તસ તાત કમાય શાને,
 સોંપેલ દ્રવ્ય ઉપયોગ ન મૂરખાને;
 વિદ્યાકળા નિપુણતા ધર પુત્રમાં તે
 વિદ્યા પટેલ વય ગાળત પૂર્ણ ખાતે. ૬
 વિદ્યા પદી લધુ વયે વ્યવહાર સાધે,
 રેતા હદે વિનયધર્મ મુકાર્ય વાધે,
 બાણો પટેલ જગમાં જન તેહ બાતે,
 વિદ્યા પટેલ વય ગાળત પૂર્ણ ખાતે. ૭
 શોભા કળા વિવિધ દેશ તણી જણાયે,
 વિદ્યા પ્રતાપ સર્વ દેશમાં મણાયે;
 વિદ્યાવટે સફળ " ફૂલબ " જન્મ થાતે,
 વિદ્યા પટેલ વય ગાળત પૂર્ણ ખાતે. ૮

(૨૫) અભાવ અપદ.

(સવેશ-એકત્રિશ.)

ધર્મીને મન શિવજ રત્નની, કિંમત હેઠ કયાંથી અંદાસ,
 વરકરને ભે ન્યાય પંચની, મણના મું અંતરમાં યાવ;

૧ કંથ=પુણ્ય કમળ નરનાથ જે. ૨ કર=કાચ. ૩ નાવ=વાહન.
 ૪ કૃપા=મદેરજાની. કમળ ભે સત્ત સત્ત મુજ કોણમાં કૃપા દોષ.

અસ્થિર સુખ આસક્ત ન જાણે, શાશ્વત સુખ માંહે શું દહાવ,
ઉપયોગી ન જણાય તેહને, જેના મનમાં જેહ અભાવ. ૧

વેશ્યા કે પરદારા જગમાં, અધિક રૂપાળી જેહ કળાય,
સુશીલ જનો સહુ તુચ્છ જાણતા, અંતર અંશ નહિ ડોળાય;
નિતિવાન નિર્માલ્ય જાણતા, અમૂલ્ય ચીજ અથડાતા ^૧પાવ,
ઉપયોગી ન જણાય તેહને, જેના મનમાં જેહ અભાવ. ૨

શુભ સમૂહ દેખીને લાગે, દ્રેષીના અંતરમાં લાય,
હિંસકને મન દયા લાવનો, અનુભવ કો ક્યાંથી અંકાય;
મોહ પરાસ્ત થયેલ ન જાણે, કેવો જગમાં ધર્મપ્રભાવ,
ઉપયોગી ન જણાય તેહને, જેના મનમાં જેહ અભાવ. ૩

દ્રવ્યતણાં અર્થાને દિલમાં, ^૨દુહિતાની શું આવે દાઝ,
વૃદ્ધ વયે વરનાર ન જાણે, નિન્દે લોકો ચોક અવાજ;
^૩અપરમાત ને બાળ પ્રેમનો, અંતરમાં શું થાય જમાવ,
ઉપયોગી ન જણાય તેહને, જેના મનમાં જેહ અભાવ. ૪

કૃપણ ન જાણે દાન પ્રભાને, સ્વાર્થ અંધ મન શું ઉપકાર,
મૃપાવાદી દિલ સત્ય શુણનો, થાય કહો ક્યાંથી સત્કાર;
લોગીને મન ત્યાગ વૃત્તિનો, ^૪દૈવ નહિ હુન્દર પ્રસ્તાવ,
ઉપયોગી ન જણાય તેહને, જેના મનમાં જેહ અભાવ. ૫

દાતાને સંચય કરવાનો, અંતરમાં વાધે નહિ પ્રેમ,
પર ઉપકાર પરાયણ જનને, સ્વાર્થ દગાવા કાવે કેમ;
પૃથક પૃથક અવલોકો સર્વે, સૃષ્ટિમાં એ સર્વ જનાવ,
ઉપયોગી ન જણાય તેહને, જેના મનમાં જેહ અભાવ. ૬
વિવિધ વૈલયો પુષ્કળ જગમાં, ત્યાગીને મન તુચ્છ જણાય,

રાજ્ય ગાદી પણ નિરૂપયોગી, ભર્તૃકરિને દિલ ગણાય;
જેમાંથી ઉઠે જેનું મન, તે વિષ્ણુ તેને નહિં અટકાવ,
ઉપયોગી ન જણાય તેહને, જેના મનમાં જેહ અભાવ. ૭
‘આ ભૂપણુ અતિ હોય ઝોપતા, લક્ષ્મી મૂલ જેનું અંકાય,
શાલદુથાલા માલ મશાલાની, કિમ્મત મુનિ મનશું ધાય,
“ હર્ષભ ” તત્ત્વ થહે જ્ઞાનીજન, મૂંઢમરાયે મોહ પ્રભાવ,
ઉપયોગી ન જણાય તેહને, જેના મનમાં જેહ અભાવ. ૮

(૨૬) ‘ સંતોષ ’

(સુજંગ પ્રવાસ ૭૬૬.)

ટળે તાપ સંતાપ વૃષ્ટા નિવારે, ધરે સત્યના પંથમાં ને સુધારે;
ખરા લાભને લક્ષમાં લાવનારો, ખરેખાત એ શ્રેષ્ઠ સંતોષ ધારો. ૧
દબાણો અને દિનતા હોય ટાળે, હરે રોષને રોદતા ધ્યાન ખાળે;
ધરાવે નહિં દુઃખમાં હે મુક્તરો, ખરેખાત એ શ્રેષ્ઠ સંતોષ ધારો. ૨
મળે સાધનો મોજ તેમાં મળાવે, સદા શાન્તિના પાઠ પ્રેમે લણાવે;
નથી છુંટતો લોભ જેથી ઠગારો, ખરેખાત એ શ્રેષ્ઠ સંતોષ ધારો. ૩
ખરા સુખમાં છુંદગાની ગળાવે, ભલા ન્યાયના પંથને જ્યે પગાવે;
કુદા કૃત્યને મૂળથી ખાળનારો, ખરેખાત એ શ્રેષ્ઠ સંતોષ ધારો. ૪
મળે વેલવો રાજ્ય સંતાન માયા, મળે પુન્યથી સદિમાં શ્રેષ્ઠ કાયા;
સુખી તે ન સંતોષ થયાંજે વિચારો, ખરેખાત એ શ્રેષ્ઠ સંતોષ ધારો. ૫
મહામોહ માયા મમત્વો નિવારે, સુખી રાખતા વિદ્યથી જેહ તારે;
ખરા યશ્વને ખંતથી ટાળનારો, ખરેખાત એ શ્રેષ્ઠ સંતોષ ધારો. ૬

૧ આભૂષણુ=અલંકાર ધરેણા ગાંઠા. ૨ મુનિ=સંત સાધુ, ત્યાગ પુરો.

૩=પણિ=વિના. ૪ શત્રુ=અંતર શત્રુ જે ખાસ આત્મહિતહુંટનારા તે.

રહે ચિત્તમાં જે સદા શાંતિવાળો, થનારો ન તે કોયનો આશિયાળો;
રહે શોક ચિન્તા થકી નિત્ય ન્યારો, ખરેખાત એ શ્રેષ્ઠ સંતોષ ધારો. ૭
હજારો થતાં લાખનો લોભ લાગે, વધારી વધી બધ તૃષ્ણા ન ભાંગે
કહે “કુર્લભ” ત્યાગવા હૃર્વિચારો, ખરેખાતએ શ્રેષ્ઠ સંતોષ ધારો. ૮

(૨૭) સ્વાર્થ અંધના લક્ષણો.

(સવૈયા-એકત્રીશા.)

ભરે પેટ મન માન્યે ભાણે, અવતરણો નહિં અંશ ઉચાટ,
મુગ્ધલોક સ્નેહી સુધાંતનું, વિત હરવા ઘડતા નિત્ય ઘાટ;
ભીતી અંશ નહિં પરભવની, હરણાતા કરીને અન્યાય,
મતિ કુકર્મ કેળવવા ચાહે, સ્વાર્થ અંધ જન તેહ ગણાય. ૧
શકટ તળે રહી શ્વાન કુલાંતા, બાણ્યે હુંજ ઉપાડું ભાર,
સ્વાર્થ અંધને સ્વદ્ય શક્તિમાં, વાધે અંતર એહ વિચાર;
વડિલ તણા ઉપકાર વિસારે, રમે સહોદરથી બુદ્ધાય,
મતિ કુકર્મ કેળવવા ચાહે, સ્વાર્થ અંધ જન તેહ ગણાય. ૨
આખરૂં લાખની રાખ કલંકિત, કુળ દૂરાચરણે કરનાર,
કલેષી કદાચહિ હોય હઠિલા, અંતર દ્રેષ અતિ ધરનાર;
દોષ કળલ કરે નહિં કાયમ, અણુખપતા ખાંતેથી ખાય,
મતિ કુકર્મ કેળવવા ચાહે, સ્વાર્થ અંધ જન તેહ ગણાય. ૩
આત્મહિત શિક્ષાને કદિયે, અંતરમાં આપે નહિં સ્થાન,
સ્વપ્ન સમાન ક્ષણિક સુખોમાં, રાચીને થાતા હેરાન;
સ્વેચ્છાચારી આપ મતિલા, અર્ધદગ્ધ જ્ઞાને છલકાય,
મતિ કુકર્મ કેળવવા ચાહે, સ્વાર્થ અંધ જન તેહ ગણાય. ૪

અહ્ય લાલ માટે પોતાનાં, અંબર તણું પુરું દિલ મેઢાય,
કરિ કુકર્મ જોડાડે પરને, અંતરમાં એવી હલકાય;
સત્ય છુપાઈ રહે નહિ આંખર, પાંખી પાંચ વટે બંધાય,
મતિ કુકર્મ કેળવવા ચાહે, સ્વાર્થ અંધ જન તેહ ગણાય. ૫

હજવાયે નહિ લેશ દિલમાં, અજાને ધરતાં અતિ ગર્વ,
રહી મોહ માયા વશ પાંખર, અમૃત્ય સમય ગુમાવે સર્વ;
કર્મ કઠિન ભારે ભરી ચેતન, કુર્પાને કુર્ગતિ લહિ જાય,
મતિ કુકર્મ કેળવવા ચાહે, સ્વાર્થ અંધ જન તેહ ગણાય. ૬

જેમ જાંજવાનાં જળ ઉપર, જતાં મુગલા યાય નિરાશ,
તેમ ભાગ્યહિણ કાંઈ ભારી, સફળ કરે ક્યાંથી મન આશ;
વિત અન્યાય દેકે નહિ કરમાં, લૂણ ધરાને વાણી જાય,
મતિ કુકર્મ કેળવવા ચાહે, સ્વાર્થ અંધ જન તેહ ગણાય. ૭

ક્યાંથી આવ્યા ? ક્યાં જવાનું ? અહિંયાં ક્યાં મુખી વિશ્રામ,
તરવ વિચાર વિના ચેતન એ, ક્યાંથી કરશે નિશ્ચય કામ;
"દુર્લભ" નરભવ પામી એહ, વિચાર અભાવે હારી જાય,
મતિ કુકર્મ કેળવવા ચાહે, સ્વાર્થ અંધ જન તેહ ગણાય. ૮

(૨૮) પરમાર્થવૃત્તિ.

(હરિગીત છંદ.)

સ્નેહે સંજયે પ્રીતિ આવર, કેઈક તો જુથામતે,
કેઈક અભિમાને કુલાવ્યા, કેઈક કરતા મ્હોજતે;
કેઈક દગાણે નામ આવર, દાર્પ પરમારથ કરે,
નિઃસ્વાર્થ વૃત્તિ વટે સદા, વિરલા જનો અંતર ધરે; ૧

રહે ચિત્તમાં જે સદા શાંતિવાળો, થનારો ન તે કોયનો ઓશિયાળો;
રહે શોક ચિન્તા થકી નિત્ય ન્યારો, ખરેખાત એ શ્રેષ્ઠ સંતોષ ધારો. ૭
દનરો થતાં લાખનો લોભ લાગે, વધારી વધી જાય તૃષ્ણા ન ભાંગે
કહે “દુર્લભ” ત્યાગવા દુર્વિચારો, ખરેખાતએ શ્રેષ્ઠ સંતોષ ધારો. ૮

(૨૭) સ્વાર્થ અંધના લક્ષણો.

(સવેપા-એકત્રીશા.)

ભરે પેટ મન માન્યે બાણે, અવતરણો નહિં અંશ ઉચાટ,
મુગ્ધલોક સ્નેહી મુધાંતનું, વિત હરવા ઘડતા નિત્ય ઘાટ;
ભીતી અંશ નહિં પરભવની, હરખાતા કરીને અન્યાય,
મતિ કુકર્મ કેળવવા ચાહે, સ્વાર્થ અંધ જન તેહ ગણાય. ૧
શકટ તળે રહી શ્વાન કુલાતા, જાણ્યે હુંજ ઉપાડું બાર,
સ્વાર્થે અંધને સ્વરૂપ શક્તિમાં, વાધે અંતર એહ વિચાર;
વરિલ તણે ઉપકાર વિસારે, રમે રૂઝોદરથી જુદાય,
મતિ કુકર્મ કેળવવા ચાહે, સ્વાર્થ અંધ જન તેહ ગણાય. ૨
આખડે લાખની રાખ કલંકિત, કુળ દુરાચરણે કરનાર,
કલેષી કદાચહિ હાય હકિલા, અંતર કેવ અતિ ધરનાર;
દોષ કમલ કરે નહિં શયમ, અભૂખયતા ખાંતેથી ખાય,
મતિ કુકર્મ કેળવવા ચાહે, સ્વાર્થ અંધ જન તેહ ગણાય. ૩
આત્મહિત શિક્ષાને કદિયે, અંતરમાં આપે નહિં સ્થાન,
સ્વર્જન સમાન કલિક સુખામા, રાત્રીને થાતા હેરાન;
સ્વેચ્છાચારી આપ મતિલા, અર્ધદમ્ધ જાને છલકાય,
મતિ કુકર્મ કેળવવા ચાહે, સ્વાર્થ અંધ જન તેહ ગણાય. ૪

તે સદિમાં તરૂંવર અને, તિરિયથી હલકા ઠરે,
નિઃસ્વાર્થ વૃત્તિ વઢે સદા, વિરલા જનો અંતર ધરે. ૭
બહાણું જણાયે આપને, તે સર્વ માટે ધારણે,
મન, વચન, કાય, ત્રિયોગ, સંગળ આપવા વિચારણે;
“હુલ્લ” ખરો પુરુષાર્થ તે, પરમાર્થ સ્વાર્થ વિના કરે,
નિઃસ્વાર્થ વૃત્તિ વઢે સદા, વિરલા જનો અંતર ધરે. ૮

(૨૯) માનસિક ફરજ.

(સર્વેશ-એકત્રીયા)

કાળ અનંતા ફરતા પાચ્યો, સળગ પુન્ય માનવનો દેહ,
દસ દ્રહાંતે મળ્યો દુઃખર, વખત મળ્યો પિછાનો તેહ;
કાળ અનાદિ ક્ષણિક સુખમાં, રજણેલો તે જાણી તમામ,
જન્મ મરણ દુઃખ દળવા ચેતન, કર સદિ માંહે શુભ કામ. ૧
લક્ષ્મી, ધરા, જોગન, રામાના, સ્વાસ્થ માંહે મસ્ત બનેલ,
ચાર ગતિમાં નાટક પાત્ર રૂપે, ચેતન જેત્યા બહુ જેલ;
અહંમમૂ મૂર્છા વશ અવનિમાં, હસ્ત કરી નહિ તરવ લગામ,
જન્મ મરણ દુઃખ દળવા ચેતન, કર સદિ માંહે શુભ કામ. ૨
સંસારે આ ભવના સુખમાં, અગવડતા નાખે જન જેહ,
વૈર વિદોષ વસાવે પુન્ય, સંપુરણ દેવા તસ છેહ;
શાશ્વત સુખ લૂટે અંતર રહી, તેહ દહાવા હારે હામ,
જન્મ મરણ દુઃખ દળવા ચેતન, કર સદિ માંહે શુભ કામ. ૩
હિત અહિત સુખ દુઃખના મોજ, માંહે ચડતા બરલી યોદ,
અજાને મુંઝવ મોહ વશ, આત્મહિતમાં લાવે યોદ;

હીણતા લગાડે કુળમાં, તે કાર્ય કાંઈ નહિ કામના,
પ્રાણાંત કષ્ટ ભલું, કનિષ્ઠ ખૂરી ન કાઢો નામના. ૧

ઠગ સોખતે રહી સજ્જને, પડવું ઉચિત નહિ વાદમાં,
દિન દોહિલા ગુમાવવા, તેથી ભલા રહી રાનમાં;
પરનારી વેશ્યાધીનના, પુરૂષાતનો શા કામના ?

પ્રાણાંત કષ્ટ ભલું, કનિષ્ઠ ખૂરી ન કાઢો નામના. ૨

સજ્જન સુરાની સંગતે, સદ્ગુણ મેળવીએ સદા,
કુસોખતે ઠગ ધૂતના, ધરવા નહિ ધારો કદા;
લાયક ગણે નહિ લોકતે, જીવ્યાકહો શું કામના ?

પ્રાણાંત કષ્ટ ભલું, કનિષ્ઠ ખૂરી ન કાઢો નામના. ૩

નારી તણે મન નાથ ગમતો, નાથને મન કામની,
જોડી ઘરાબર જ્યાં મળેલી, સ્થિતિ ત્યાં વિશ્રામની;
વિક્રય વધેલા દેશમાં, યે હાલ આઝા ભાગના,

પ્રાણાંત કષ્ટ ભલું કનિષ્ઠ, ખૂરી ન કાઢો નામના. ૪

કદિ કુશળશ્રેમ અને કદિ, પડતી દશા નિહાળતા,
સંભળાવી દૃઢ નિશ્ચયે, શુભ અશુભ કર્મ વિશાળતા,
રતિ અરતિ વશ છંડે ફરજ, તે શત્રુ આતમારામના,
પ્રાણાંત કષ્ટ ભલું કનિષ્ઠ, ખૂરી ન કાઢો નામના. ૫

ગ્રહ કુટુંબનું દારિદ્રતા વશ, દ્રવ્ય દિલ હરવા ચહે,
ઉત્કૃષ્ટતા હેતુ સજ્જનની, દેખતાં અંતર દહે;
તેવા જનો આ સૃષ્ટિમાં, ગણુ ભારભૂત તમામના,

પ્રાણાંત કષ્ટ ભલું કનિષ્ઠ, ખૂરી ન કાઢો નામના. ૬

- ભુવનતીમાં વસવું નહિ, સંતાપ પૂરણ પામીએ,
નિર્ભય ટકવું ભલું નહિ, જઈ વિદેશ વિરામીએ;

વધતો કુટુંબ કલેશ ત્યાં, સાંસાં પડે શુભ કામના,
પ્રાણાંત કદ ભલું કનિષ્ઠ, ભૂરી ન કાઢો ન નામના. ૭
બળવાનથી બધે જીંડતા, આવક વિના ધન ખરચતા,
સાહસ કરી મતિહીણ જન, આખર જીવો ખાયે ખતા;
" ફર્લ " ગુણો પંકાય તે, જમમાંય જીવ્યા કામના,
પ્રાણાંત કદ ભલું કનિષ્ઠ, ભૂરી ન કાઢો નામના. ૮

(૩૨) સુખી દુઃખી જીવતર.

(વર્ષાંતિકા-૪૮)

સુખી જીવતર.

આશિષ્યતા તન વિષે અતિથે પડેલા,
પુત્રો વિનીત પર આશયતજ રહેલા;
વાયા મધુર વહતી અદિણી સુધીલા,
પામેલ તેહ જગમા સુખ પૂર્ણ લીલા. ૧

દોડી તણ કરજ મસ્તક ના ધરાવે,
સંતોષ ચિત્ત હરદોશ રહે સ્વભાવે,
નંન વિશેષ જગમ જન છે વસીલા,
પામેલ તેહ જગમાં સુખ પૂર્ણ લીલા. ૨

જોડેલ સંગ શુભ સંસ્કરણનાં વધારે,
મિથ્યાભિમાન મનન ન ધરે હનારે
ઉદ્યોગમા અનિ પ્રવેશ પડે ન દોલા,
પામેલ તેહ જગમાં સુખ પૂર્ણ લીલા. ૩

હીણતા લગાડે કુળમાં, તે કાર્ય કાંઈ નહિ કામના,
પ્રાણાંત કષ્ટ ભલું, કનિષ્ઠ જૂરી ન કાઢો નામના. ૧

કગ સોખતે રહી સન્નજને, પડવું ઉચિત નહિ વાદમાં,
દિન દોહિલા શુભાવવા, તેથી ભલા રહી રાનમાં;
પરનારી વેશ્યાધીનના, પુરુષાતનો શા કામના ?
પ્રાણાંત કષ્ટ ભલું, કનિષ્ઠ જૂરી ન કાઢો નામના. ૨

સન્નજન સુરાની સંગતે, સદ્ગુણ મેળવીએ સદા,
કુસોખતે ઢંગ ધૂર્તના, ધરવા નહિ ધારે કદા;
લાયક ગણે નહિ લોકતે, જીવ્યા કહો શું કામના ?
પ્રાણાંત કષ્ટ ભલું, કનિષ્ઠ જૂરી ન કાઢો નામના. ૩

નારી તણે મન નાથ ગમતો, નાથને મન કામની,
જોડી જરાખર જ્યાં મળેલી, સ્થિતિ ત્યાં વિશ્રામની;
વિકચ વધેલા દેશમાં, જે હાલ આજા ભાગના,
પ્રાણાંત કષ્ટ ભલું કનિષ્ઠ, જૂરી ન કાઢો નામના. ૪

કદિ કુશળક્ષેમ અને કદિ, પડતી દશા નિહાળતા,
સંભળાવી દૃઢ નિશ્ચયે, શુભ અશુભ કર્મ વિશાળતા,
રતિ અરતિ વશ છંડે કરજ, તે શત્રુ આતમારામના,
પ્રાણાંત કષ્ટ ભલું કનિષ્ઠ, જૂરી ન કાઢો નામના. ૫

અહ કુટુંબનું દારિદ્રતા વશ, દ્રવ્ય દિલ હરવા અહે,
ઉત્કૃષ્ટતા હેતુ સન્નજનની, દેખતાં અંતર દહે;
તેવા જનો આ સૃષ્ટિમાં, ગણુ ભારભૂત તમામના,
પ્રાણાંત કષ્ટ ભલું કનિષ્ઠ, જૂરી ન કાઢો નામના. ૬

અણખનતીમાં વસવું નહિ, સંતાપ પૂરણ પામીએ,
દુર્ધ્યાનમાં ટકવું ભલું નહિ, જર્ઘ વિદેશ વિરામીએ;

વધતો કુટુંબ કલેશ ત્યાં, સાંસાં પડે શુભ કામના,
પ્રાણાંત કદ ભલું કનિષ્ઠ, જૂરી ન કાઢો ન નામના. ૭
બળવાનથી બચ લીડતા, આવક વિના ધન ખરંચતા,
સાહસ કરી મતિહીણ જન, આખર જીજો ખાયે ખતા;
" દુર્લભ " શુભો પંકાય તે, જગમાંય જીવ્યા કામના,
પ્રાણાંત કદ ભલું કનિષ્ઠ, જૂરી ન કાઢો નામના. ૮

(૩૨) મુખી દુઃખી જીવતર.

(વસંતતિલક-વૃત્ત.)

મુખી જીવતર.

આરોગ્યતા તન વિષે અતિથે પડેલા,
પુત્રો વિનીત પર આશતજી રહેલા;
વાયા મધુર વદતી ગ્રહિણી મુશીલા,
પાંખેલ તેહ જગમાં મુખ પૂર્ણ લીલા. ૧
ઠાડી તણ કરજ મસાક ના ધરાવે,
સંતોષ ચિત્ત હરરોજ રહે સ્વભાવે;
જેને વિશેષ જગમાં જન વસીલા,
પાંખેલ તેહ જગમાં મુખ પૂર્ણ લીલા. ૨
જોડેલ સંગ શુભ સન્નજનનો વધારે,
મિત્રપાલિમાન મનમાં ન ધરે લગારે.
ઉદ્યોગમાં અતિ પ્રવીણ પડે ન લીલા,
પાંખેલ તેહ જગમાં મુખ પૂર્ણ લીલા. ૩

વાધે સુવેલ સમ સંપ કુટુંબ વર્ગે,
 તે જાણવા વીણપ્રસંગ^૧ વસેલ રસવર્ગે;
 પાળે સુપ્રેમ પરદુઃખ દળે રસીલા,
 પામેલ તેહ જગમાં સુખ પૂર્ણ લીલા. ૪

દુઃખી જીવતર.

વ્યાધિ રહે તન વિષે વ્યસને વધેલા,
 બહાલો કલેશ ગ્રહિણી પણ તે વરેલા;
 અજ્યાસ ખાળ વયમાં ન કરેલ પેલા,
 તેવા જનો સમજ દુઃખ વિષે કુળેલા. ૫
 જોને કલેશ ઘડીયે ઘરમાં ન છાંડે,
 પુત્રી થયેલ વય ખાળ વિષેજ રાંડે;
 પુત્રો કુપાત્ર સહુ આણુ તણુ રહેલા,
 તેવા જનો સમજ દુઃખ વિષે કુળેલા. ૬
 વાસો કુસંપ કરિ રે'ય કુટુંબ માંડે,
 તૃણા વધેલ મન શત્રુ વિશેષ વાંડે^૩
 છાંડે નહીં હઠ કદાચહમાં પડેલા,
 તેવા જનો સમજ દુઃખ વિષે કુળેલા. ૭
 ઘેરેલ પૂર્ણ કરજે પરમાદ અંગે,
 તે વેઠતા નરક દુઃખ વિના પ્રસંગે;^૪
 હૈવે પ્રપંચ સહુ “ દુર્લભ ” એ રચેલા,
 તેવા જનો સમજ દુઃખ વિષે કુળેલા. ૮

(૩૩) સન્નજનતા વિષે.

(સવેશ-એકત્રીયા.)

હોય, સવાયાં સર્વ થઈ પછ, શુભતલો નહિ જેને મર્વ,
મધુર વચન વહેતા મુખ કાયમ, ચતુર થઈ આખે ફળ સર્વ;
દિર્ઘ વિચાર પૂર્વક કીધેલા, કાર્ય સદા જેના વખણાય,
વર્તન શુભ ધરિ વય ગાળે, સન્નજન તે જગમાં કહેવાય.
ઝેર જરામ ધરે નહિ છલો, વંડું વમાવે નહિ જે વેર,
અકળ કળા ધારે અંતરમાં, આંદે સહુને રૂડી પેર;
જેમ જેમ વધતા જાયે ત્યમ, લઘુતા વાધે અંતરમાંય,
વર્તન શુભ ધીર વય ગાળે, સન્નજન તે જગમાં કહેવાય.
વિદ્યા વાણી વિત્ત સંપત્તિ, હોયે સન્નજન નરને જેહ,
વાવરતા વિવેક અદિત શુભ, સ્થળ લાગેલો જેને નેહ;
દુર્જન હરત જતાં જગમાં, ઉપયોગ જેહનો અવળો થાય,
વર્તન શુભ ધરી વય ગાળે, સન્નજન તે જગમાં કહેવાય.
મર્યાદા મૂકે નહિ લડતાં, સન્નજનતા અંતરજો હોય,
કુળવાન સ્ત્રીનું હસવું જ્યમ, નિરખો કાયમ હોઠે હોય;
સન્નજનને સંતાપી આખર, હલકા જન હાથે પરતાય,
વર્તન શુભ ધરિ વય ગાળે, સન્નજન તે જગમાં કહેવાય.
સન્નજન જન રનેહી સરવેના, કુદ તલે મન લાગે કાળ,
જગત અહુ રવિ બાહુ જગતમાં, ઘૂડ તલે મનતે ચિકરાળ;
હરકત કોઈ કરે સન્નજનને કલેશ નહિ ધરતા મનમાંય,
વર્તન શુભ ધરિ વય ગાળે, સન્નજન તે જગમાં કહેવાય.
તરૂં વર પાર વિનાના જગમાં, પછુ મુરતરૂ બાગ્યે લેટાય,
હીરા હોય હજારે સ્થળમાં, કોહીનૂર તો ક્યાંક કળાય;

પણ પુરો જગદ્ગુરુમણી પાણી, નિર્મળ જગતો અદ્ય જગ્યાય,
 પર્વત સુખ પરી વગ ગાળે, સતજન તે જગમાં કહેવાય. ૬
 સુખ અમૃત સતજનતા જગમાં, પામત કોણ ભરણીને મૂલ,
 શીખાવાયો શીખાવ નહિ જ, કાતેલી ન તરવર ફૂલ;
 દેવ વિદેશ વિષે ન મળે પાણી, સમવાયે આધિન જગ્યાય,
 પર્વત સુખ પરી વગ ગાળે, સતજન તે જગમાં કહેવાય. ૭
 નિષ્ઠ આત્મવત ગણે સર્વને, પદદુર્ગે જરા પ્રાણ ફૂલાય,
 કાચ નહિ કંઠમાં કાચન, દિલ જનોને દિલથી રહાય,
 "દુર્લભ" નવગણ સદૃશ કરે નિષ્ઠ, અવર પ્રતે અલિશે સુખલાય,
 પર્વત સુખ પરી વગ ગાળે, સતજન તે જગમાં કહેવાય. ૮

(૩૪) વૈરાગ્ય પ્રયોધન અષ્ટઃ

(દરિયાના બંદ)

કેવું ન જાનતું સ્વાત્ જગત; સુખ ફૂલ તે ન અનુભવ્યા,
 આ જગત સંબંધી અદિઓના, બહુ વખત અનુભવ મળ્યા;
 સતજન સંબંધી બહુ અદાઓ, જાણ વિષે જગમાં કરે,
 કોણે કહે જાણ નહિ, એક દિલ તારે આપડે. ૧

તર અવિરત સદા જગત, જગત સંબંધી જે જગત,
 તરો તરુ દુઃખ અવિરત, નિરાદના ફૂલો પડ્યા;
 આવી જગતિયાં તરવર, નિષ્ઠ અનુભવ ન આપડે,
 કોણે કહે જાણ નહિ, એક દિલ તારે આપડે. ૨

જા રૂપિય સુખ સંકુલ સદા, સુખ સંકુલ ના દિલ,
 જે આત્મ સંકુલ સદા, જે સંકુલ ને વિલ,

કરી સ્વજનની આજીવિકાની, દેટલી ચિન્તા અરે,
 ચેતી લહે જાણું નહી, એક દિન તારે આખરે. ૩
 દિવસ કે અદિત કરે ન કોઈ, દિન મુખે તું કેમ રહે,
 આરંભ બહુવિધ ને કરી, ધન મેળવ્યું સ્વર્ગનો લહે;
 આખર બધું કળ લોગવે તું, એકલો ન્યાં જઈ ચડે,
 ચેતી લહે જાણું નહી, એક દિન તારે આખરે. ૪
 આ આર્થ બ્રૂમિ ધર્મ ઉત્તમ, મનુષ ભવ મુન્યે મળ્યો,
 ઇદ્રિય પુરણ શુદ્ધ યોગ પામી, ને વિચારી શું રહ્યો;
 ચિન્તામણી હાથે ચડેલો, વખત પાછો ક્યાં જડે,
 ચેતી લહે જાણું નહી, એક દિન તારે આખરે. ૫
 તરવારી પંખી પંથીમેળા, સમ બધી મુસાફરી,
 નહિ કોઈ કાયમ જગતમાં, નહી જાણુ હેતુ કે અરી;
 તણ રાગ રોષ કષાય સમતા, પંચ પડિયે પાધરે,
 ચેતી લહે જાણું નહી, એક દિન તારે આખરે. ૬
 જાણે જીવાની પુર ઇદ્રિયો, શિથિલતા પામશે,
 વૃદ્ધ વય વિષે વ્યાધિ અનંતા, મૃત્યુ સન્મુખ આવશે;
 પછી અભિ વેળા કૂપ બણવા, રૂપ પસ્તાવો કરે,
 ચેતી લહે જાણું નહી, એક દિન તારે આખરે. ૭
 તૃણવત તણ ખટ ખંડ લહી, વૈશમ્યને સુકિત વર્ષા,
 તીર્થકરે સિદ્ધ મુનિવરાહિ, શાશ્વતા મુખો વર્ષા;
 એ માર્ગ “ દુર્લભ ” દેશવ્યો, પુરુષાર્થ તે લીધો નરે,
 ચેતી લહે જાણું નહી, એક દિન તારે આખરે. ૮

(૩૫) વ્યભિચાર દોષ.

(પુનમ ચાંદની પુરી ખીલી અહીરે-એ રાગ.)

કરતા રહેવું આત્મખપી જીવે વ્યભિચારથીરે,
કાગવૃત્તિ સેવ્યાથી કીર્તિ કાળી થાય;
સમજી જન ચાહે નહિ ચિત્ત કદિ વ્યભિચારનેરે.
દોષ વ્યભિચારે વાધે અનર્થ સંસારમાંરે,
તન, ધન, જોગન, લજ્જા, આત્મહિત, લૂંટાય. સમજીએ ટેક.
સાખી૦

કાગ સરોવર જળ તણ, ઇચ્છે ઘટ જળ જેમ;
નિજ નારી છંડી ફરે, વ્યભિચારી પણ તેમ.
સાકર દ્રાક્ષ અને મેવા મીઠાઇ નજીકમાંરે,
તો પણ કાગવૃત્તિ વિદ્યામાંહે લલચાય. સમજી ૧
સાખી૦

શુભ રોગ વાધે ઘણા, આખર પામે છેહ;
રૌદ્રધ્યાન ચિન્તાવડે, નિત્ય પ્રજાળે દેહ.
કષ્ટ અનંતા વેડી અંગે, લાજ શુભાવતા રે
કંઈક અકાળે મરીને નરક અતિથી થાય. સમજી ૨
સાખી૦

ગર્થ શુભાવે ગાંઠનો, દુશ્મન વધતા જાય,
હલકા જન વ્યભિચારીને, ખાંતે ફાલી ખાય.
થાય પરાધીનતા એ દોષે પૂરણ દિલમાં રે,
સ્નેહી મિત્ર સન્નજનનો, બોધ અલેખે જાય. સમજી ૩
સાખી૦

અશુચિ લાવ અંતરતણો, નિરખે ક્યાંથી અંધ;
દ્રાદશ દાર સ્ત્રી, પુરુષ નવ-દારે વહે દુરગંધ.

પહેતી નગરખાળ પરે નિરખો નિત્ય નેત્રથી રે,
બાહ્ય રૂપાંતરમાં ચેતન ફેગટ લલચાય. સમજી૦ ૪
સાખી૦.

અમૃત્ય વખત જીવાનીના, મદમાં ચાડ્યો જાય;
પાણી પહેલાં બાંધવો, પાળ નહીં મુખદાય.
સ્વપ્ન સમાન ક્ષણિક મુખોમાં ચેતન રાયતો રે
જાયે! દીપ તેજ પતંગ પરે લંપલાય..... સમજી૦ ૫
સાખી૦.

દિર્ઘકાળથી વડીલની, ખ્યાતિ ખૂણ જામેલ;
શ્યામ ચાય કુળ પાકતાં, મૃત માંડી વાળેલ.
વ્યભિચારીનું જીવન યાન દુઝ્ય સંસારમાં રે,
જેના વશ લાગે મદ્યશુભ સર્વમાં રહાય. સમજી૦ ૬
સાખી૦.

રત્ન ચિંતામણી કર ચડ્યો, પૂરવ પૂન્ય વિચાર;
દશ દશાંતે દોહિલો, ઉત્તમ નર અવતાર,
કાળ અનાદિ જન્મ મરણનાં દુઃખ નિવારીએ રે,
અનંગ કીડામાં શાંત આત્મહિત લૂંટાય. સમજી૦ ૭
સાખી૦.

તૃષ્ણા દિપ્તિ વશ લાગ્યો, ચેતન કલવકાંતાર;
દેવ મનુષ્ય તિર્યચના, સેવ્યા વિષય વિકાર.
અગ્નિ સમય ક્રુપ ખણવારૂપ પસ્તાવો આખરે રે,
“ હલેલુ ” નરલવ એળે જાર કરમથી જાય. સમજી૦ ૮

(૩૬) ભવચટન.

(શિખરણી છંદ)

વિનાશી કાયાનો, ખડુ વખત વિશ્વાસ કરતા,
 ફસાયો માયાને, વિષય સુખમાં ચિત્ત ઠરતા;
 કમાઈ ત્યાગેલા, પરિશ્રદ તણો ખાસ રસીયો,
 અરેરે એ અંધા, ભવજલધિ માંહે ભટકીયો. ૧
 લડે છે લૂંટાતા, હિત જગતમાં ક્રોધ કરીને,
 પ્રપંચે પામેલું, વિત હરખતો લોભ ધરીને;
 મરાયો મોટાયે, મમતભર ઉચ્છાદ ભરીયો,
 અરેરે એ અંધા, ભવજલધિ માંહે ભટકીયો. ૨
 સુખે કિંવા દુઃખે, રતિ અરતિમાં ચિત્ત ઠરતો,
 ફૂલાયે અજાને, ઉદર ભર ઉદ્યોગ કરતો;
 પરાયા દુઃખોનો, કદિ ન દિલમાં ખ્યાલ ધરીયો,
 અરેરે એ અંધા, ભવજલધિ માંહે ભટકીયો. ૩
 ધરે સંજ્ઞા ચારે, જગતપર જતૂં નિરખતા,
 મળેલો જન્મારો, નરભવ તણો ના પરખતા,
 શુભાવે અજાને, સમય સઘળો એમ મળીયો,
 અરેરે! એ અંધા, ભવજલધિ માંહે ભટકીયો. ૪
 મળેલો મોંઘો આ, નરભવ મહા પૂન્ય વધતા,
 વિનાશી સુખોને, હિત અહિતમાં ના સમજતા;
 ખરા શત્રુઓની, ખબર કરવા થયો ન બળીયો,
 અરેરે! એ અંધા, ભવજલધિ માંહે ભટકીયો. ૫
 અનંતી વેળા આ, અવનિત્યમાં જન્મ થઈને,
 બૂલેલી બાજીમાં, હરવખત આસક્ત રહીને;

શુભાવે આત્માનું, અચળ સુખ અજ્ઞાન ભરીયો,
 અરેરે એ અંધા, ભવજલધિ માંહે ભટકીયો. ૬
 જુડી કાયા માયા, પરિગ્રહ સુખો સ્વપ્ન સરખાં,
 ગણી મારું મારું, હિત સકળ તેમાંજ હરખાં;
 નહિં જેમાં કોયે, શરણ મરણાંતે ન કરીયો,
 અરેરે એ અંધા, ભવજલધિ માંહે ભટકીયો. ૭
 ખડું શું આત્માનું, હિત સમજવું જ્ઞાન ધરતા,
 નિવારો તેમાં જે, મનન કરીને વિદ્ય કરતા;
 કૃપી જાયે તો “દુર્લભ” જનમ એ દિવ્ય મળીયો,
 અરેરે એ અંધા, ભવજલધિ માંહે ભટકીયો. ૮

(૩૭) બોધદાયક કક્ષાષ્ટક.

(સર્વેશ—એકત્રીસા.)

કોલકરાર કરી કહે કાલા, કપટ કેળવે કોને કાજ,
 ખાતરનું ખાતા ખોશે ખળ, ખાંતેથી ખાટેલું ખાજ;
 શુણ્ણી ગણના શુલ્લિયલ ગૃહમાં, શુણ્ણાહી ગેહે ગગડાટ
 ધુંચવાય ઘડતો ઘટમાંહે, ઘેલો ઘેલા ઘેલા ઘાટ. ૧
 અમલકારી અપજાના અશુ, અકાવે એતન અતુરાર્થ,
 છાનામાં છાની છેતરતી, છંછેડેલી છળની છાઈ;
 જર જમીન જોડે જુકાવત, જગમાં જે જામેલી જાજ,
 જાળે જાળી જંખનાઓ, જાળે છે જાજા જંજાળ. ૨
 ટગમગ ટગમગર ટેલેલા તે, ટોળામાં ટેલે ટટાર,
 ઠકુરાર્થ ઠાઠો કરવાના, ઠાઠાને ઠેઠે ઠગનાર;

ડરનારા તો ડરે ડોળથી, ડોળધાલું ડંડાયે ડોળ,
 ઢળક ઢળક ઢળનારા ઢાંઢા, ઢળવાના ઢાળો ઢંઢોળ.^૩
 તૃષ્ણા તરકટ તજ તંતીલા, તત્ત્વ પરાયણ તારે તાન,
 થાકીને^{૧૦} થરથરતા^{૧૧} થાશે, થોથાને થોથામાં^{૧૨} થાન;
 દળો દુઃખ દિનનું દાઝેતો, દળતા દાનેશ્વર દધ દામ,
 ધર્મ ધ્યાન ધરનારા ધરશે, ધરણીમાં^{૧૩} ધારેલું ધામ.^{૧૪} ૪
 નીતિવાન નિપૂણ નર નમતા, નામાંકિતો નમ્ર નિહાળ,
 પડે પાન પાકી પીંપળના, પડનારા પાપી પાતાળ;
 ફાલી, ફળી ફૂલાતા ફંદે, ફંદોમાં ફેરાની^{૧૫} ફાળ,
 જૂરામાં જૂરી, જૂરાઇ, જનાવટ જુદી જાળથી જાળ. ૫
 ભમવાનાં^{૧૬} ભયને ભૂંસાવા, ભક્તિ ભરી ભજીયે ભગવંત,
 મોહ મમત માયાની મ્હોળત, મહિયલમાં મૂકે મતિવંત;^{૧૭}
 યજમાને યજમાન યારથ્યા, યમની યાદિના યજમાન,^{૧૮}
 રડવડતા રાખી રખવાળો, રાય રંક રોળાતા રાન. ૬
 લલચાતા લાંચો લેવામાં, લોભીના લોભો લૂંટાય,
 વિનય વિવેક વધારે વિદ્યા, વિશ્વ વિગે વિદ્યા વળણાય;
 શરમાયે શાને શોખીલા, શિક્ષણમાં શિખામણુ શીખ,
 સારા સાર સમજતા સાચા, સુખમાં સુધરે સંસારિક^{૧૯} ૭

૩-જળદ જેવા. ૮-રસ્તા. ૯-તપાસીને. ૧૦-હારીને. ૧૧-ધુળતા
 ધુળતા. ૧૨ વિનાથી પુરુષમાં. ૧૩ પૃથ્વમાં. ૧૪-ધારેલું ધામ.-યાત્રીન-
 અસુખ-મોહરચાન. ૧૫-સંસારચક્રમાં ફરવાની. ૧૬-અનંતાકાળ જન્મ મરણ
 કરી ભવચક્ષુ ફરવાના. ૧૭-બુદ્ધિશાળી માની પુરો. ૧૮-મયધમાં નેશ-
 વેશ જન્માને જન્માને. યમની યાદિના જન્માને. એટલે તે મયધ
 વિનશ્વર છે. કામ દડવાને નથી. ૧૯-મંસાગી કવે.

હરી હેમ હેતુનું હરામી, હાંસલમાં હારે છે હિત.
અજ્ઞાને આયડતા આજો, આપી અવનિમાં અવિનીત;
ઉપયોગી ઉપયોગ ઉતારે, ઉમદા ઉરમાંહે ઉમરાવ,^૧
“ દુર્લભ ” દિલ દાંખે છે દળજો, દમનારા દુઃખના દેખાવ. ૮

(૩૮) મુરખ.

(નાથ દેસે ગજકો બંધં હોડયો.)

મુરખ શિર ન મળે કાંઈ નિશાની.—(એ ટેક.)
સારા સાર વિચાર વગરના જાણો તેહ અંજાની. મુરખ૦ ૧
કરતા અકાર્ય કરે અછડ રહી, ચિત્ત ચેતી નવ ચાલે;
પરકે પોતાતણું જુદામાંહે, યેલા પુષ્કળ પાત્રે. મુરખ૦ ૨
વાદવિવાદ વદવાટે ન કાયર, જઈ પડેંચે ત્યાં પહેલાં;
પૂછ્યા વિણ વદતા વચ્ચમાં બહુ, જાણો તે જન યેલા. મુરખ૦ ૩
કરતા જીલમ હરે નહિં અંતર, વિનયવટે સમજાવ્યે;
આખલો અણુસમજી બેઠે સરીખા, રતાડને પાંચરા ચાવે. મુરખ૦ ૪
આત્મહિત ચાહે નહિં અંતર, શુદ્ધ વિચાર અભાવે;
ખાનપાન શુભતાન ગમ્મતમાં, અમૂઘ સમૂઘ વિતાવે. મુરખ૦ ૫
સ્વસ્થ શુભ સંપાદન કરતા, યાય મિથ્યા અભિમાની;
છાટે નહિં હેરાન થતાં પણ, પકડયું એકવા તાની. મુરખ૦ ૬
ગામ નથી વમુધામાં જુદા, અછલહિણ ના ક્યાંયે;
શુદ્ધિણાં અજ્ઞાની જગમાં, પરિચયથી પરખાયે. મુરખ૦ ૭

૧-ખરેખરી મનસ્થાન ઉમદા અંતઃકરણમાં ઉમરાવેજ ઉતારે છે-અને તેથીજ તે ઉમરાવ ગણાય છે. ૨=ચે.માનુ. ચરેક ખૂંટીયો. ૩=માર પાંચથી. ૪=એક=બગદ.

સદાચાર સુવિચાર વિવેકે, જીંદગી જ્ઞાની ગાળે;

“ દુર્લભ ” નરભવ એહ અભાવે, સુધરે નહિ કોઈ કાળે. મુરખ ૮

(૩૯) મુંગા—અવાચક પ્રાણીની અરજી.

(બેડો બાઈ જુડતો તારો. એ રાગ.)

છાપન જેવો વાયરો વાયોરે, ભૂખે મરી જાય છે ગાયો.

દુધ, દહીં, ઘીઈ, છાશ ને આપતી, જતી અનુપમ રમેલ;

ઉપકારી એહ ગૌમાતા શિર, વેળા પડી મુશ્કેલ;

હેવાલ ન જાય લખાયોરે.....(એ આંકણી) ભૂખે ૧

ઘાસ લીલા ચરી જંગલ માંડે, આવતી કાયમ ઘેર;

ધણ ઉભરાયા આજ બજારમાં, ગામો ગામ શહેર;

ત્રાસ ન જાય ખમાયોરે... ભૂખે ૨

કંઈક ઢોરોના માલીક રૂપીયો, લઈ ફરે બજાર;

મુશ્કેલ થઈ પડી નાણા છતાંયે, કંઈક ઠેકાણે ચાર;

ત્રોતેરમાં મેહ તણાયોરે.... ભૂખે ૩

ત્રાસદાયક એહ સમ વખતથી, ઢોરો બચાવવા આજ;

ખાસ દયાના ઉપાસક, ગામો ગામ આરંભતા કાજ;

ચારો નિત્ય જાય નંખાયોરે.... ભૂખે ૪

દાનશૂર ગૃહસ્થોના હાથમાં, આવવા લાગી ટપાલ;

મુંગા અવાચક પ્રાણી બચાવવા, જલ્દી થાવ કૃપાલ;

સુકૃતનો નાખવા પાયોરે.... ભૂખે ૫

પૂરવ પૂન્યે પામેલ લક્ષ્મીનો, લેતા કેઈક લહાવ,

કેઈક શુભામ બનેલ જે દામના, આવે નહિ તસ લાવ,

વખત વીતી જાય એ આયોરે.... ભૂખે ૬

કેંક શેરેશ નિજરથાન નિભાવે, મદદ કરે પરમામ;
 સુંગા અવાચક પ્રાણી નિભાવે, અમર કરે કેંક નામ;
 સદા જય જયે ગવાયોરે..... બૂખે ૭
 ' હર્ષભ ' સમય જે સુદૃઢ બાંધવા, હાય ચડેલો વાય;
 મેઘરાજા સુંગા પ્રાણીની આવશે, સાંભળી દિલની^૧ ધાય;
 થાયે લીલા લે'ર સવાયોરે..... બૂખે ૮

(૪૦) “ મેઘ મહારાજાની અમીષ્ટિ. ”

(નાથ કેસે ગજકે જમ છેડાયો—એ ગમ.)

કીર લીલા હરેર અતિ મેઘરાજે.
 સાંભળી ધાય સુંગા પ્રાણીની, થાતા એક અવાજે. (એ ટેક.) કરી ૧
 દિન અનાથ ઉદ્ધરે દાનેશ્વર, વિપત્ત સમય વરતાયે;
 પશુ તસ અમીષ્ટિ વીણુ જગમાં, હાહાકાર જણાયે કરી ૨
 શોભે સર, સરિતા, નિર્મળજળ, જગમાં તસ આધારે;
 વૃક્ષ થઈ ધરતી નિલાગ્નર, શોભે વસુધા ભારે. કરી ૩
 નવ પદ્મવ વનરાજી સકળ થઈ, જંગલ મંગળ થાયે;
 શાન્તિ શાન્તિ તાસ કૃપાએ, યોગદમ પથરાયે કરી ૪
 મેહવડે સૃષ્ટિ સૌંદર્યતા, પાયમાલી રીસાણે;
 અમર અઠાડે અગર પટકાવે, ધાયું હોય તે ટાણે. કરી ૫
 રાજાનો પશુ મહારાજા તે, કાયનું દાણુ ન માગે;
 અમીષ્ટિ કરે ઠામ કુઠામમાં, ન્યારે વરસવા લાગે. કરી ૬
 કરે પરીક્ષા દાની જનની, માન મોટાનું ઉતારે;
 હસ્ત કરી દુનિયાની લગામને, મારે દાં ઉગારે. કરી ૭

૧ ધાય=પ્રેમાર.

પંચમકાળે તે ભવિજનને, શુદ્ધ પ્રરૂપણ સાર;	તપો૦
જેન સાહિત્ય સંમેલનદ્વારા, કરવા અધિક પ્રચાર.	તપો૦ ૬
સાક્ષરમંડળ સાથ મળ્યો મુનિ, વૃદ્ધિવિજય પરિવાર;	તપો૦
ધર્મવિજય સૂરીશ્વરની શુભ, નેમ પોંચાડો પાર.	તપો૦ ૭
પૃથક પૃથક કાર્યાલયદ્વારા, પામે પૂર્ણ પ્રસાર;	તપો૦
તેહ જણાશે મળતા આજે, સાક્ષર ચિત્ત વિચાર.	તપો૦ ૮
પ્રથમ પ્રયાસે પ્રાર્થીએ વિરજન, સફળ કરો ઉદ્ધાર;	તપો૦
મરૂધર ભૂમિના મુખ્ય ડેશહેરમાં, વત્યો જય જયકાર.	તપો૦ ૯
ધર્મવિજય સૂરિશ્વર વિચર્યા, વધતા ભાગ્ય અપાર;	તપો૦
તેહ પ્રતાપે મરૂધરમાં આ, ફળીયો શુભ સહકાર.	તપો૦ ૧૦
જેન સાહિત્યની સેવા માટે, પરિશ્રમ વેઠ્યો અપાર;	તપો૦
ડોક્ટર હર્મન જેકોબીનો, માનીયે અતિ આભાર.	તપો૦ ૧૧
શોભાવી રહ્યા સાક્ષર ગ્રહસ્થો, સંમેલન આવાર.	તપો૦
આમંત્રણ સ્વીકાર કરી અમ, માનીયે પૂર્ણ આભાર.	તપો૦ ૧૨
દિન દિન વૃદ્ધિ ધર્મરતનની, વાઘે જગદાધાર;	તપો૦
પદપંકજ પ્રણમી કહે “દુર્લભ” અરપો શુદ્ધ વિચાર.	તપો૦ ૧૩

૪૩ શ્રીમદ્ વિજયધર્મસૂરિનું વળામાં પધારણું.

(પુનમ ચાંદની ખાલી પુરી અહીં રે એ રાગ.)

શ્રી જિનશાસન મંડન મુનિવરારે,

ભવસાયરમાં ભવિના ભવ ભયદુઃખ દળનાર;

નમો નેહ ધરી નિત્ય ગુરુરાજનેરે.

પંચ મહાવૃત્તધારી રક્ષક જીવ છક્કાયનારે;
નિધારણ બન્ધુ એકાંત આત્મ હિતદાય. (એ ટેક.) નમો ૦
સાખી ૦

શાસન સોહ વધારતા, કરી ઉપકાર અમાપ;
વૃદ્ધિવિજય ગુરુરાયનો, ભગ્યો પૂર્ણ પ્રતાપ.
ઉન્માર્ગે ચડતા ઉદ્ધર્તા અનેક ભવ્યાત્મનેરે,
શુદ્ધ પંચ ભગૃતિ તાસ પસાયે થાય.....નમો ૦ ૧
સાખી ૦

આત્મવીર્ય નહિં ગોપવ્યું, શકિત ચતા પણ મંદ;
અવર્ણનિય ઉપકારી થયા, મહામુનિ વૃદ્ધિચંદ.
માસ વૈશાકે ઓગણીસો ઓગણ પચાસમાંરે;
થાતા શુકલ સપ્તમી સ્વર્ગવાસી ગુરુરાય.....નમો ૦ ૨
સાખી ૦

અચળ પ્રતાપ વૃદ્ધિ પામતો, દિન દિન ભાસ જણાય;
શિષ્ય તાસ પચાસજી, ગંભીરવિજય મુનિરાય.
તજત તથ્યા એ પૂર્ણ પ્રતાપી વીર વરસ સુધી રે,
ધાર્ય કરી અનેક શુભ શુર હજુરમાં ભાય.....નમો ૦ ૩
સાખી ૦

ધર્મવિજય શિર ધરી કૃપા, કાશી દેવ ભોજાર;
સ્થાપી સંસ્કૃત જૈનની, શાળા આંદો શીખર.
છાત્ર પદાવી રત્નો કેઈક બનાવ્યા જૈનમાં રે,
જિનશાસન લહરિ વિસ્તારી પૂરણ આંધ.....નમો ૦ ૪
સાખી ૦

પશુશાળા એ દેવમાં, તસ પ્રતિબોધે થાય;
કાશી નરેશ કેઇ પડિતો, રાગી અધિક જણાય.

શાસ્ત્રવિશારદ જૈનાચાર્યની પદવી પામતા રે,
સાહિત્ય સ્નેહ વધારી મરૂભૂમિમાં જાય.....નમો ૦
સાખી ૦

જ્ઞેષ્ઠપુર ખેઠક પ્રથમ, એહ સળધે થાય;
સાક્ષર વર્ગશું શોભતા, સભા મધ્ય ગુરુરાય.
ડૉક્ટર હર્મન જેકોબી જર્મનથી આવતા રે,
જિન સાહિત્ય સળધે ભાષણ ઉત્તમ થાય.....નમો ૦ ૬
સાખી ૦

કરી ઉપકાર સ્થળે સ્થળે, વિચરતા ગુરુરાય;
ગુર્જર પર થઈ આવતા, કૃપા કરીને આંચ.
અન્યમતાવલંબીઓ ને પાણુ બહુ રાગી કર્યા રે,
કરી જિન શાસન વૃદ્ધિ દેશ વિદેશ કળાય.....નમો ૦ ૭
સાખી ૦

તત્પર ગુરુ ભક્તિ વિષે, જેઓ ખાસ જણાય;
ઉજવી જયંતિ ખોટાદમાં, આજ પધાર્યા આંચ.
ઓગણીસો બહોંતેરે વળા શહેર પધારતા રે,
વૃદ્ધિ ધર્મ રતનની, “ દુર્લભ ” દિલ શુભ રહાય.....નમો ૦ ૮

(૪૪) ક્ષમા યાચના

(હરિગીત છંદ.)

માંગલ્યકારી આવતા, પર્વાધિરાજ પર્યુષણા,
આરાધતા તપ, જપ, ક્રિયા, વીધિ સાથ ઉમંગે ઘણા;
નવ વાંચના સુણિ સૂત્રની, કરી ભક્તિ શક્તિ પ્રમાણમાં,
અમર પળાવી આઠ દિ, કર્યા અભય જીવો ગામમાં. ૧

૧ ગુરુ મહારાજની સ્વર્ગવાસ તીથી વૈશાક સુ. ૭ ખોટાદમાં ઉજવીને.

આંગી, પુજા, જિનરાજની, સ્વામી-વત્સલ, પરભાવના,
સમય મુજબ તપસ્યાદિથી યર્ષ, પર્વની આરાધના;
સંવચ્છરી પ્રતિક્રમણ ચૈત્ય, જીહાર સહુ સાથે કરી,
સરવે જીવો ખમ્યા ખમાવ્યા, દોષ દિલ શુદ્ધિ ધરી. ૨
જાણ્યા અજાણ્યા દોષ વાર્ષિક, આપના પ્રતિ જે થયા,
દિલ શુદ્ધ ચાહુ દોષની આશી, દિયો લાવી દયા;
નવવાર ત્રિકરણ શુદ્ધ લાવે, પર્વ એ આરાધતા,
“ દુર્લભ ” સફળ નરભવ કરી, વરતા મુખે લાવિ શાન્તતા. ૩

(૪૫) નૂતન વર્ષાભિનંદન.

(વસંતતિથિના વ્રત.)

આ વર્ષ દુર્ધ ઉત્કર્ષ વિશેષ જામો,
આરોમ્યતા, વિજય, લક્ષિમ મુકીર્તિ પામો,
જોતા તમામ ગત વર્ષ તણા હિસાજો,
શું આત્મનું હિત થયું નિરજો કિતાજો. ૧
સર્વજ્ઞ આણુ શ્રદ્ધિ આત્મદયા નિહાજો,
આ દેહની ક્ષેત્ર ઉત્તમ નિત્ય પાજો;
બહાનું જણાય તમને સહુ માટ ચાહો,
આ જન્મનો વિનયથી શ્રદ્ધિ પૂર્ણ લાહો. ૨
ક્ષેત્રો વિચાર બિચ ઉત્તમ બીજ વાવો,
ચોભે કુજો દિલ ધરો પુરુષાર્થ આવો;
“ મૂળારકે નૂતન વર્ષ ” મુખે વિતાવો,
મંચે ધમામ શુભ “ દુર્લભ ” લાભ પાવો. ૩

(૪૬) સાંભરશે સહુને વિક્રમની ઓગણી
ચુમ્મોતેરની સાલ.

(સવૈયા-એકત્રીસા.)

ખુનખાર વિગ્રહથી યુરોપમાં, આલી રહેલો ત્રાસ અપાર,
અતિ વૃષ્ટિએ મેહ વરસતાં, નુકશાની થઇ અપરંપાર;
હૃદયે પ્રસરી બહુ લાગે, કર્યા કંઈકના ખુરા હાલ;
સાંભરશે સહુને વિક્રમની, ઓગણી ચુમ્મોતેરની સાલ. ૧

બાર બાજરી પાકે સોડબ્યા, ખેરવી નાખ્યા વણુના ફૂલ,
ચડ્યા લાવ સરપણુનાર એવા, મળે નહિ મોં માગ્યે મૂલ,
પડે વ્યાશરા કંઈક જનોના, મેહ વૃષ્ટિ થાતા અસરાલ,
સાંભરશે સહુને વિક્રમની, ઓગણી ચુમ્મોતેરની સાલ. ૨

સ્થળ અનેક ઉભરાય નીકળતાં, હૃદયે પ્રેગ વરસાવે કેર,
નાસી નીકળતાં આસપાસનાં, ગામોમાં પથરાયું ઝેર;
ચાર પાંચ સ્થળ બદલાયેલા, બહો વિક્રમે હવાલ,
સાંભરશે સહુને વિક્રમની, ઓગણી ચુમ્મોતેરની સાલ. ૩

હરણ કાળથી આસપાસના, જનન બચાયા શોધ્યા ગામ,
મોં માગ્યે ભાટે મેળવતા, અહસ્થ જનો જ્યાં જ્યાં સુકામ;
સાધારણ જનની સ્થિતિના, ત્રાસ થાય જોવાં દિવાલ,
સાંભરશે સહુને વિક્રમની, ઓગણી ચુમ્મોતેરની સાલ. ૪

કંઈક વરે દેવામાં પતાવતાં, કંઈક વરેના કાલબહાર,
પાસના આશ્રમમાં અવધાર્યા, હૃદયે પ્રેગ લાગત મોઝાર;

૧. સવૈયા-એકત્રીસા. ૨. સવૈયા-એકત્રીસા. ૩. સવૈયા-એકત્રીસા. ૪. સવૈયા-એકત્રીસા.

ઠંઠક છવન સુધી ભૂલે નહિ, પડ્યાં દુઃખ એવાં અસરાલ,
સાંભરશે સહુને વિક્રમની, ઝોગળી ચુમ્મોતેરની સાલ. ૫
આધિ વ્યાધિ ઉપાધિ ભરેલો, તરે સર્વ નજરે સંસાર,
વિપત સમય વિણ જ્ઞાનીજનને, કાયમ દિલમાં એક વિચાર,
'દુર્લભ' સમયે દિન જન્મેની, લિયે વીર પુરૂષો મંભાજ,
સાંભરશે સહુને વિક્રમની, ઝોગળી ચુમ્મોતેરની સાલ. ૬

(૪૭) વૃદ્ધ વિવાહ અટકાવવા આગેવાનોને અગમચેતી !

(નાથ દેસે મળે જામે હોયો.....એ યમ.)

વરે સ્ત્રી વૃદ્ધ વયમાં અજ્ઞાની,
દામ દઈ નાખે કાંસામાં રુદ્ધિતા પાદરી નાની. એ ટેક. વરે ૦ ૧
ઠંઠક બતાવી તાણુ હોડની, કેધક વરે વળી શાખે;
સાબીવા અવસર જોગનરસ ચાહે મોઢે બ્રાખે. વરે ૦ ૨
આશાહરી ખીલવી કળીઓ, અબજા અંતર કરમાયે;
સત્ય રજી દીકરી અને ગાયમાં, જ્યાં દોરે ત્યાં ભાયે. વરે ૦ ૩
દેશ સયા શિર ઉજવલ સરવે, અંગ ઉપાંગે વાંકા;
તોપણુ તુમિ ન પામે વિપયથી, જ્ઞાન અભાવે સંકા. વરે ૦ ૪
વૃદ્ધ વયે પણ બાજ કુંવારા, સમય સમયજ વરસાભા;
વિધવાજ બાજવયે પણ અબજા, કિમ દકશે એક પમાત. વરે ૦ ૫

૧-દિન-અન. સરિય માલુસો.

૨-રુદ્ધિતા-દીકરી. ૩ જ્યારે જ્યારે વિપુર જાવ ત્યારે ઉમ્મરની દા
તપસ્ય વિના પણ પુરૂષો જાગૃત્તારાની મદક વીચરીત કાવ છે ! ૪-અન-
તાન જાત્ય અવસ્યારી રાડે તો પણ સદની અખી વૈષ્ણ પડે છે. ૫-એ-
મ-અન-દા કયા સુધી અમ અમાણે પિરણુ અસાવના દકશે

મરણ પથારી પડેલ શ્રીમંતને, હુહિતા લોભી આપે;
 અધોગત્તિ^૧ થતી ઉત્તમ કોમની, એ અળળાના શ્રાપે^૨ વરે૦ ૬
 આવા અંધટીલ કૃત્ય જતા કરે, ડંડ અમુક^૩ લઈ જાતિ;
 ખાસ દયાના ઉપાસકથી^૪ પણ, ખગર નથી લેવાતી. વરે૦ ૭
 પૂરવ પુન્ય પસાય સુખી થઈ, આગેવાન થ્યા^૫ આજે;
 આવા જુલમ અધોર દળાવા, શીથીલ થયા સ્થા કાજે. વરે૦ ૮
 થાવ કટિગદ્દ^૬ એહ જુલમથી, ઉત્તમ કોમ^૭ બચાવા;
 નહિ તો 'દુર્લભ' સમય શું લાવશે, હુદ્દ રિવાજે^૮ આવા. વરે૦ ૯

(૪૮) વૃદ્ધવિવાહ નિષેધક.

(શું કહું ક્યની મારી નાચ શું કહું ક્યની મારી. એ રાગ.)

ખાસ ગણો અજ્ઞાની તાસ, ખાસ ગણો અજ્ઞાની. એ ટેક.
 વૃદ્ધ વયે રાગે મંચા જે, યુવતીને વરવાની. તાસ૦ ૧
 પરણવ સંભળ સજવા એ વય, દિન દયાળ સમરવા;
 અવિવેકી એ વયમાં ચાહે, બહુસ્થાશ્રમ આદરવા. તાસ૦ ૨
 માત્ર સંતતિ નિમિત્ત મંચાએ, જોગન વય સમજુને;
 અવિવેકી રહે બાના બતાવી, શિથીલ થતાં એહ ધૂને. તાસ૦ ૩
 દેવ, મનુષ્ય, નિર્ધૈય, ના મૈથુન, ભવોભવ ભટકી સેવે;
 તોપણ તુમિ ન પામે અજ્ઞાની, કાળ અનાદિની ટેવે. તાસ૦ ૪

૧-ઉત્તરતી અધોગત્તિ. ૨-નિઘાસારથી. ૩-કરાવ મુજબ દડા લઈને. ૪-એકે
 ડોર શવ ઉપર પડ્યું દયા સમજનાર ઉત્તમ કોમની. ૫-કોમ ગતિ સત્યાત.
 આગેવાન પૂર્વેકા પુન્યવે ચણ તેમ જો કોમનુ દિન ન સુવારે તે તેના
 ૬-કટિગદ્દ. ૭-માટે કટિગદ્દ-તેજાર જગ્યુત કાજે. ૮-ઉત્તમ કોમને.
 ૯-નહિ તો આવા અવિચારી રિવાજે ઉત્તમ કોમમાં પુનર્જન્મ-
 નિશ્ચયને પ્રસંગે શું નહિ લાવે તે વિચારે.

અણપત્ત યોથું નિજ સ્ત્રી છંડી, સમજી એ વય પાળે;
 આખર સુધી રહે અણસમજી, વૃત્તિ અનંગ ઉચ્છાળે. તાસં ૫
 બાળ વયે સાધી નહિ વિદ્યા, અર્થ 'કામ' જોબનમાં,
 સફળ થવા ઇચ્છે એહ સાધન, વૃદ્ધ વય આવતા તનમાં. તાસં ૬
 નીરીશર નૃપતિ રાજ્ય ગાદિએ, બુદ્ધો બાળકી પરણે;
 લક્ષ્મી પ્રાપ્ત થઈ અછલ હિલુને, પરને કાળ એ ત્રણે. તાસં ૭
 ધર્મ સાધન પછું તદ્દન શિથિલતા, પ્રાપ્ત થઈ નથી તનમાં;
 અણસમજી આખર પેસતાતા, રહે મનકી સજ મનમાં. તાસં ૮
 નાશ નામને કંઈક શરીરનો, કાળ અનંતા કરતો;
 ભૂલી બાણ આસક્ત થઈને, ભવસાયરમાં ફરતો. તાસં ૯
 અનિત્ય, અશરણ, અસ્થાય સંસારના, તત્ત્વપ્રતિ ન પીછાને;
 ગાળે "ફલ્ક" નરણવ એ જન, પશુ માફક અજ્ઞાને. તાસં ૧૦

(૪૯) મહિ ઉપર બહુ મહેર કરીને મેઘ મોકલો મહારાજ.

(સવૈયા ખત્રીસા.)

પુનબાર વિગ્રહ^૧ વ્યાધિ^૨થી, રહું શું ચાવામાં બાકી,
 હૃદ ઉપરાંત દરેક ચીજના, ભાવ નિહાગી રહ્યા થાકી;
 રાત ઉપર જો રાત પડે તો, કેમ ટકે જગમાં માત,
 મહી ઉપર બહુ મહેર કરીને, મેઘ મોકલો મહારાજ. ૧
 આર્યાવર્તમાં કયાં સુધી આ, દુઃખ દાવાનળ લંબાશે,
 આવશે આરો આજ કાલમાં, લોક રહ્યા એવી આશે;
 વાર દરે વિભુ વાર કરે એમ, વાગી રહ્યા સ્થગ સ્થગ વાગ,
 મહિ ઉપર બહુ મહેર કરીને, મેઘ મોકલો મહારાજ. ૨

પાપ વૃદ્ધિના ફળ પ્રગટયા શું ? સુણીયે કંઈક જનો કહેતા,
 કંઈક વિશેષ કમાઈ કાળમાં, રાજી થઈ દિલમાં રહેતા;
 છોડ ક્યોડ થાય તોય પણ, વડીલ કેમ છોડે માળ,
 મહી ઉપર બહુ મહેર કરીને, મેઘ મોકલો મહારાજ. ૩
 નીર મળે નહિં સર-સરિતામાં, તરવર જોયે સુકાયા,
 ઉખર જમીનથી ઝાંખી જણાતી, સ્થળ સ્થળ પૃથ્વીની છાંયા;
 ધારી નીલામ્બર થાય શોભતી, જળાશયો ભરવા તાજ,
 મહી ઉપર બહુ મહેર કરીને, મેઘ મોકલો મહારાજ. ૪
 ઘોળે દિવસે ધાડા પાડીને, કંઈક ગામડા હુંટાતા,
 દીત્ર અનાથ જનોના ત્રાસો, જોયા નથી નજરે જતા;
 ઘાસ અભાવે સુંગા પ્રાણીને, તરફડતા કરવા તાજ,
 મહી ઉપર બહુ મહેર કરીને, મેઘ મોકલો મહારાજ. ૫
 વિક્રમ ઓગણી પંચોતેરમાં, મેઘ રજજી રીસાતા,
 સોંધા ભાવે દેઈ અનાજો, દીત્ર અનાથ ઉદ્ધરે દાતા;
 પણ અમીદૃષ્ટિ વીણુ મેઘની, કાયમ ફણુ રાખે તાજ,
 મહી ઉપર બહુ મહેર કરીને, મેઘ મોકલો મહારાજ. ૬
 ભાદરવો શરૂ થઈ ગયો તોપણ, વૃષ્ટિ કરી નહીં મન મેલી,
 રાજનો પણ મહારાજ ફરી, જતા કૃષ્ણ હવે ખેલી;
 હદ થઈ જોવે રાહ હવે સદૃ, વગડાવો ગગને વાજ,
 મહી ઉપર બહુ મહેર કરીને, મેઘ મોકલો મહારાજ. ૭
 લિલા હોર વરતાવો જગમાં, એહ ચરજી સદૂની આજે,
 પરમ કૃપાનીધિ નિરખો સામું, દુનિયા ઉદ્ધરવા કાજે;
 “ દુર્લભ ” સમય નિવારો દેખી, પીડાય છે પ્રાણી જાજ,
 મહી ઉપર બહુ મહેર કરીને, મેઘ મોકલો મહારાજ. ૮

(૫૦) ઉપદેશક પદાદ્યક.

(રાગ કાશી.)

- ભજો ભગવાન, તણ સળ, મિથ્યા આળ પંપાળ;—(એ ટેક.)
 મિઃકાધઃક મુખ સાહિબીમાંહે, ઉદ્યો નાહી કંગાળ;
 દુઃખમાં પલુ નહિં નાચ નીરંજન, નામની જપી અપમાળ;
 ફટે કર દેઇ કપાળ ભજો ૧
- જેખન વય આલી ગઈ તનથી, શિર યયા ઉત્તવળ વાળ;
 તોપલુ મોહુ મમત માયાને, છોડી નહિં અંગાળ;
 અનાદિની દેવ એ ટાળ ભજો ૨
- પથોદિય આધિન અવિચેકે, શુભાચ્યો બહુ કાળ;
 વૃષ્ટા વૃમ ધઇ નહિં મનની, તત્ત્વવૃત્તિએ નિદાળ;
 અસ્થિર 'સંસારની આળ ભજો ૩
- ઘાટ ઘટે દેઈ જાતના ઘટમાં, જોતાં જગ ઘટમાળ;
 જન્મ જનાવર જેમ વિતાવે, સમર્થ ન દિત્તકયાળ;
 દરે શિર નિરખો કાળ ભજો ૪
- નીપજે નહિં માર્ગુ વસુધામાં, અજાને કોઈ કાળ;
 હિત અહિત મુખદુઃખ ચિન્તાની, દૂર થવા સમ કાળ;
 દુરજ સમજાવે પાળ ભજો ૫
- ન્યાયપંથ ધરવા સમદષ્ટિ, કુમતિ દહામદ ગાળ;
 કોપાદિક દવાય નિવારવા, ચિત્ત ચપગતા ટાળ;
 મ્હો ન અજાની નીસાળ ભજો ૬
- જેમ આંજવાના જળ ઉપર, મુખદા ભરતા કાળ;
 તેમ અજાની જનો જગમાંહે, મુખની દરે અંગાળ;
 નિરાય થવાના નિદાળ ભજો ૭

નાથ ચરિત્ર નિહાળી સમરતા, મુદ્રા શાન્ત નિહાળ;

“દુર્લભ” નરભવ એહ પિતાને, પંથે ચડી અજવાળ;

મિટે તવ હઃખ અસરાળ લજો ૮

(૫૧) ઓગણી પંચોતેર વિક્રમે, વાળી દીધો આડો આંક.

(સંવેયા—એકત્રીશા.)

વિક્રમ ઓગણી ચુમોતેરની, સાલતણી મુણ્ણે ફરિયાદ,
કરી ફજેત છાપાદારા પણ, આ વખતે આપો અમ દાદ^૧;
ખેગ આવતા સ્થાન ફેરવી, ખચ્યા તોય નિકળ્યો અમ વાંક,
ઓગણી પંચોતેર વિક્રમે, વાળી દીધો આડો આંક. ૧
પહ્યા આશરા^૨ પાક સોડવ્યા^૩, મેઘવૃષ્ટિ થાતા અસરાલ,
પણ આ સાલે એહ રિસાતા, ચોખોચટ્ટ પહ્યો દુષ્કાળ;
નેત્ર^૪ આંસુ નીતરતાં પરજળે, મરતાં પડતાં ઢોરો રાંક,
ઓગણી પંચોતેર વિક્રમે, વાળી દીધો આડો આંક. ૨
વૃષ્ટિ થઈ નહિ, ઇનદ્રદ્યુએજા^૫, આસો માસ વિષે પ્રસરેલ,
સ્થાન મળે નહિ કોઈ ઉગરવા, ખેગથી ઘાણુ વધુ કાઢેલ;
ભાવ નિહાળો સર્વ વસ્તુના, ગઈ સાલે કાલ્યો અમ વાંક,
ઓગણી પંચોતેર વિક્રમે, વાળી દીધો આડો આંક. ૩
કરી કમાણી ન્યાલ થયેલા, ગત વર્ષે વેપારી જેહ,
ધુળધાણી આ સાલે, કીધા, કઈક નિહાળો આજે એહ;

૧ દાદ=ઇનસાફ. ૨ આશરા=રહેવાનાં મકાનો. ૩ સોડવ્યા=અતિ
વૃષ્ટિથી પાકો સોડવી નાખ્યા પણ તેના ભાવ કેવા આગ્યા અને કપાસનો ફાલનો
૨-૩ વખત અરોગથી પણ દીધો અને રૂ. ૧૨) ના ભાવે છેવટ ખપ્યા.
૪ નેત્ર=ચક્ષુ. ૫ નિતરતાં=ટપકતાં. ૬ ઇનદ્રદ્યુએજા=એ નામના તાવમાં
ખેગથી વધારે માણસો મરણને શરણ થયા.

દુઃખ દાવાનળથી આ સાચે, દુઃખ કરી દીધો અમ વાંક,
 ઓગણી પંચોતેર વિક્રમે, વાળી દીધો આટો આંક. ૪
 ઓગણી ચુમોતેર સાલને, પંચોતેર તથો સંવાદ,
 મનન કરીને તત્ત્વ રાખશે, વિષુદ્ધજનો^૧ અંતરમાં યાદ;
 અણુસમન્તુ સમજે નહિ અંતર, વળત પાળવા આજ્યો રાંક,
 ઓગણી પંચોતેર વિક્રમે, વાળી દીધો આટો આંક. ૫
 અમ્યા પાપ અમાપ સદિમાં, કષ્ટ વેળાના એકી સાથ,
 ઉગારે એ દુઃખથી હાતા, દુઃખી પ્રાણી ઢોર અનાથ^૨;
 'દુર્લભ'^૩ સમયે સ્હાયક થાજે, હિનદુઃખીને દેવા કાંક^૪,
 ઓગણી પંચોતેર વિક્રમે, વાળી દીધો આટો આંક. ૬

(૫૨) શ્રીમદ્ આનન્દ સાગર સૂરિશ્વર ગુણાધક.

(સવેશ—એકત્રિશા.)

જેહ પ્રફુલ્લ શુદ્ધ માર્ગના, સ્વરૂપ શાસ્ત્ર વિષે સૂજાણ,
 ઉત્તમ જન સમુદાયે સ્તવાતા, ઉદ્ધર્યા સુરિત જૈન સિદ્ધાંત;
 સંજનને વર્ગ સમુદાય વંદતો, નાશ થયો જેનાથી અનંગ,
 સકળ શુણ્ય મૃત ગિરિ વર્તતા, સાગરાનંદ સૂરિ જયવંત. ૧
 વંદાયેલા વિષુદ્ધ જનોએ, જૈન આગમે ઉદ્ધરનાર,
 પ્રકૃષ્ઠ ખુદિ ન્યાયિ બ્યાકરણાદિ, શાસ્ત્રોમાં કુશળ અપાર;
 અંદ્ર સમાન ઉજ્જવલ જિનશાસન, મહા મન્દિરના સ્થંભ સમાન,
 શુભ પારગામી વરતે નિત્ય, સાગરાનંદ સૂરિ જયવાન. ૨

૧ દુઃખ=ખાળી નાખ્યા ૨ વિષુદ્ધ=પણિતતાનીજનો. ૩ અનાથ=પણી વચરના
 બૂખ મરાથી મરવા પડતાં દોષો. ૪ દુર્લભ=કડજી સમયે ૫ કાંક=પથારકિત
 પશુ પોતાનામાંથી કાંઈક દેજે—આપજે—જેટલું બની શકે તેટલું આપવા
 જેવો આ વિષય સમય છે. ૬ ગિર=ગણી.

નિઃસ્પૃહિ મન પરહિત કરવામાં, રમણુ ધરે જસ વારંવાર,
 સાકર અમૃતથી મધુર ગિર, સજ્જનતા વિશિષ્ટ શ્રીકાર;
 સુખકર દષ્ટિ શાન્ત મૂર્તિમય, કીર્તિ વ્યાપ્ત જસ સૃષ્ટિમાંજ,
 સ્તુતિ કરૂં હું એ ગુણુશાળી, શ્રી આનન્દસાગર સૂરિરાજ. ૩
 સંયમ ધર નેતા સિદ્ધાંતના, સ્વપર હિત કરવાને કાજ,
 નિર્ચુકિતને ને ભાષ્ય ટિકાસહ, શ્રી જિનાગમને સૂરિરાજ;
 સંશોધન કરી મહા બુદ્ધિબળ, કરે પ્રસિદ્ધ કાગળ શ્રીકાર,
 થાઓ એવા સુગુરૂ આનન્દસાગર સૂરિજીને નમસ્કાર. ૪
 લવ્ય જીવે ઉપકાર નિમિત્તે, રસિક એહવા શ્રી ગુરૂરાજ,
 જેનાથી સિદ્ધાંત વાચના, અને પ્રગટ કરવાને કાજ;
 શ્રેષ્ઠ શ્રી આગમોદય સમિતિ નામની સંસ્થા ઉભી થાય,
 સ્તુતિ કરૂં હું સદ્ગુરૂ એહવા, શ્રી આનન્દસાગર સૂરિરાય. ૫
 જૈન સિદ્ધાંત ફેલાવા માટે, શ્રી જિનાગમની સૂરિરાજ,
 અનૂપમ વાચના મુનિ મંડળને, દેતા હવા ગુરૂજી તે કાજ;
 નિર્મળ બુદ્ધિવાળા જેઓ, રતનાકર સમ ગુણુના ગેહ,
 હે સજ્જન! આનન્દસાગર ગુરૂ, સૂરિરાજને સ્તવીયે એહ. ૬

(હરિગીત છંદ.)

સમુદ્ર સમ શ્રી હેમચંદ્ર, વ્યાકરણુને ધારી મને,
 મંથાયલા જે બુદ્ધિરૂપી, મેરૂંએ કરીને અને;
 પામેલ જે સિદ્ધપ્રભા, વ્યાકરણુ રૂપી રત્નને,
 સ્તવીયે અમે તે આનન્દસાગર સૂરિ ગુરૂરાજને. ૭

(સવેયા એકત્રીશા.)

ચંદ્ર સમાન વિલાસ નિમિત્તે, શ્રી જિનશાસન સાયર જેહ,
 સમ્યક્ જ્ઞાન દર્શન તપ આદિ, અમૂલ્ય માણિક્યોના તેહ;

રોહણ ચલસમ, સમતાડ્ધી, અમૃતના વારિધિ સમાન,
“ દુર્લભ ” એ આનન્દસાગર ગુરુ, સૂરિરાજ વર્તો જયવાન. ૮

(૮)

(૫૩) શ્રી મુનિમુવ્રતસ્વામીની દેશના, અંદરાજનો પૂર્વભવ

(શું કહું કયની મારી રાજ, શું કહું કયની મારી.—એ રાજ.)

- કર્મતણી ગતિ ન્યારી વિમાસ, કર્મતણી ગતિ ન્યારી;
અંદ નૃપતિના પાછલા ભવની, વાત હૃદય પર ધારી. વિમાસ૦ એ ટેક.
જંબૂદ્વિપના ભરતશેત્રમાં, વૈદર્ભ દેશ મનોહારી;
તિલકાપુરીનો રાય મહનજમ, કમલમાલા તસ નારી. વિ૦ ૨
તિલકમંજરી રાજ્ય પુત્રી તસ, વૈષ્ણવ મત ધરનારી;
ધમ અધર્મ કે ભક્ષાભક્ષનો, વિનય મુકે વીસારી. વિ૦ ૩
શાન્ત્ય પ્રધાન મુણુદિ તેહની, પુત્રી રૂપમતી નામે;
કરી સમઘીત રસ પાન લધુવધ, શુદ્ધ જિનમતને પામે. વિ૦ ૪
નવતરવો છવાદિકના શુદ્ધ, લેહ હૃદયમાં ધારી;
જિનપૂલ શુદ્ધભક્તિ અદ્વનિશ, દ્રવતાથી કરનારી. વિ૦ ૫
રાજ્યપુત્રી પ્રધાન પુત્રીને, સ્નેહ શીશુ વધભારી;
રહેવા સંગાથે વર વરવો એક, કરે પ્રતિજ્ઞા વિચારી. વિ૦ ૬
રૂપમતી રમન્દિર આધવી, આહાર નિમિત્તે આવી;
જિનમત દેવીણી રાજ્ય સુતાતવ, આર હૃદયમાં લાવી. વિ૦ ૭
સાધવીની નિન્દા કરવી કહે, લટપટ કરવી આવે;
શાતા પુછવી દ્રષ્ટિ નીચે ધરી, કર્મક જનો ભરમાવે. વિ૦ ૮

- કોણ પેસવા થે ઘરમાં તસ, રાજ્ય જાળા એમ જોલી;
જમકરો નિન્હામંત્રી પુત્રી કહે, થાય અધોગતિ લોજી. વિં ૬
- પશુમાંથી માનવ કરી મુજને, એ ભગવતીયે ભણાવી;
ચાર મહાવૃત્ત ધારી એ સાધવી, રાજ્યજાળા સમજાવી. વિં ૧૦
- તોપણ જિનમત દેયે હૃદયમાં, કાંઈ અસર નહિં થાયે;
મંત્રી ગૃહે ફરીવાર એ સાધવી, આહાર નિમિત્તે આવે. વિં ૧૧
- રાજ્યજાળા આવેલ આંગણે, રૂપમતી દ્વાર પરાંતી,
હડી વોરાવવા તવ નૃપ પુત્રી, કપટથી લાંગને જોતી. વિં ૧૨
- મઈ ધીઈ લેવા ચોરડામાં સખી, જોતી રૂપવળી આડી;
સાચા મોતીની જાણ સાધવીને, કપડે વળગાડી. વિં ૧૩
- અલુપ્તપુત્રી હડી આહાર સાધવી, નિજ ઉપાશ્રય આવે;
રૂપમતી નહિં જાણ જાળતા, કહે સખી એમ કયાં જાયે ? વિં ૧૪
- રાજ્ય પુત્રી કહે લઈ ગઈ સાધવી, મારી ઉપર ક્યાં નાજે;
આજ અપાવું ડીધું નહિં મેં, મમતા બહુ તું રાજે. વિં ૧૫
- કનિયાવટી પટીક્ષમતા સાધવી, કરવા આહારની વેળા;
વેળે ઉપાશ્રય દ્વારે પેસતા, બેઠે સખી ઘઈ લેળા. વિં ૧૬
- જેસો બહાર કહે એમ સાધવી, કરવા આહાર અમારે;
અહાર આપણું પડીવી તમને, વખત થયો છે વધારે. વિં ૧૭
- તોપણ રાજ્યપુત્રી મઈ અંદર, રૂપમતી ને જોલાવે;
એમ દરે કું ? જાણ આવશે, સાધવી સમજી જાવે. વિં ૧૮
- જોવી નરજલ્લી ચેતુ બતાવી, પેળી જાણ વળગાડી;
રાજ્યપુત્રી કહે કરીય તમતમને, સાધવી લેંલી પાવી. વિં ૧૯
- મંત્રી પુત્રી કહે એ મીઠાસાવી, શ્રામ તમામ છે એનું;
જેસો છે નહિં આપ ઉપર જોલો મન ધરશે નહિં તેનું. વિં ૨૦

- તોયે પણ ફાંસો ગળે સાધવી, રાવે ભરાઈ આવે;
 પેળી પાડોસણ સુરસુન્દરી ત્યાં ઝટ જઈને છોડાવે. વિં ૨૧
- છોડાવી ફાંસો તુરતજ તસ, સમતામાંહે લાવી;
 કદે આહાર તપ સમજી સાધવી, પોતે નિજ ઘર આવી. વિં ૨૨
- વૈરાગ્ય નૃપ જિતયત્રુ તનૂજ, સુરસેન પ્રતે બેઠું પરણી;
 રાધ વધેલો શોક સંગંધે, ભિન્ન ભિન્ન ધર્મની કરણી. વિં ૨૩
- કાવ્ય કથા દોહા શીખવેલી, લેટ કાળર એક આવી;
 સુવર્ણ પીંજર ઠવી તિલકમંજરી—ને તાતે મોકલાવી. વિં ૨૪
- હર્ષ ભરાણી તિલકમંજરી, કાળર નિત્ય રમાડે;
 મેણા દઇ નિત્ય રૂપમતીને, રમાડવા ના પાડે. વિં ૨૫
- રૂપમતી લોગી યઇ પંખીણી, પિતા પાસે મંગાવી;
 શોક સંગંધ જાણી ગયો મંત્રી; બહુ સ્થળમાં શોધાવી. વિં ૨૬
- હાથ ન લાધી કાળર એહથી, કોસી સુન્દર લાવી;
 સોવન પીંજર માંહે ઠવીને, પુત્રીને મોકલાવી. વિં ૨૭
- મનહર નરભાગા વડે કાળર, પણ નહિ બોલે કોસી;
 રૂપમતી વીલખાણી એહથી, પાંખો નાંખી રજોસી. વિં ૨૮
- રૂપમતીની દાસી એહને, નવકાર મંત્ર સુણાવે;
 સોળ પહોર દુઃખ પામી આરતધ્યાને પરણવ જાવે. વિં ૨૯
- ગિરિ વૈતાલયે ગગન વસંતપુર, પવનવેગ નૃપ તેહનો;
 કોસી છવ તસ પુત્રી વીરમતી, વેગવતી ક્રુષ ઉપન્યો. વિં ૩૦
- આભાપુરી વીરસેન નરેશને, વીરમતી પરણાવી,
 અપમહરદત્ત વિદ્યા સાધે તવ, ટળે લખ્યું નહિ જાવી. વિં ૩૧

- પંખીણી ઘાત કર્યા પછી પુષ્કળ, રૂપમતી પરતાયે;
 વીરસેન ચંદ્રાવતી રાણી, સૂત શ્રીચંદ એ થાયે. વિં ૩૨
- પોસહથાળાની પાડોસણ, સુરસુન્દરી હિત આણી;
 કાંસો જોડાવેલ તે યદ્ય ચંદની, પ્રથમ ગુણાવળી રાણી. વિં ૩૩
- મુમતી પ્રધાન કોસી રણવાળો, કરૂણા પંખીની ધારી;
 શીવભાલા રૂપમતીની દાસી, કોસી તણી ઉપગારી. વિં ૩૪
- રાત્યમુતા જે તિલકમંજરી, સોરઠ દેશ સોડાવે;
 વિમલપુરી મકરદેવજ નૃપની, પુત્રી એ જીવ થાવે. વિં ૩૫
- પ્રેમલાલચ્છી નામ કંવે તસ, પૂરવ કર્મ પ્રભાવે;
 સાધવી જીવ કનકદેવજ કોઠી સિંહલનૃપ સુત થાવે. વિં ૩૬
- યાચ સુગંધ એ બેહુનો લઘુવય, લગ્ન સમય પાણ આવે;
 પણ પુરવે કાંસો નાખેલ એ, કર્મથી રોગ ન નાવે. વિં ૩૭
- ત્યત કનકરથ સિંહલભૂષ તસ, અને કનકવતી માતા;
 હિંસક મંત્રી, ધ્યાવ કૃષીલા, ચિન્તાતુર મહુ થાતા. વિં ૩૮
- કૃષીલા ધાવ એ કાગર પૂરવે, જેણે વઢવાટ લગાડી;
 નટવર જીવ એ સુરસેનનો, પરણ્યો જે બેહુ દાડી. વિં ૩૯
- કુષ્ઠીનો મંત્રી જે હિંસક, તે કાગર રણવાળો;
 પાર ન આવે પૂરવ કર્મનો, જિમ મેગલીલીનો ગવાળો. વિં ૪૦
- આ લવમાં કંમ પૂર્વ સંગંધે, સરવે બેગા થાવે;
 લગ્ન સમય તીહાં ચંદ નરેશને, ભાવી બેચી લાવે. વિં ૪૧
- પ્રેમલાલચ્છી પચણી લાટે, સમરવા કરી મેગદ અંદે;
 દીકુ દહંદ પૂરવે સાધવીને, ઉદર આ સમયે આવે. વિં ૪૨

પ્રહસને કપીલા હિંસક આદિ, મોટી પોક ત્યાં સુકે;
 દોઢી થયો મુત એ કન્યાથી, અવસર કર્મ ન સુકે. વિં ૪૩
 રાયે ભરાણો રાય મકરધ્વજ, વિષકન્યા કહેવાણી;
 'વધ કરવા આપી પલ્લુ છુટે, લેદ પ્રકારી ચાણી. વિં ૪૪
 રામપરમાતાયે અંદ નરેશને, જે કુર્કટ કરી દીધો;
 સોળ પહોરનો સોળ વરસ મુખી, બદલો એ અહીં લીધો. વિં ૪૫
 પ્રાણપતી શીવનટ પૂરવણવ, શીવમાલા તમ હાત્રી;
 કરે સાંભળ તે નવ વરસ મુખી, કુર્કટ રાયની ખાત્રી. વિં ૪૬
 લીધે પ્રભાવે સૂર્ય કુંઠમાં, મનુષ્યપણું ફરી પાવે;
 પૂરે શુદ્ધ જિનમત આરાધન, દીધો એક પ્રભાવે. વિં ૪૭
 મનુષ્યરૂપે થયો અંદ એ સાંભળી; વીરમતી 'હુદાયે;
 ગર્ભ હણવા પલ્લુ મરીને પોતે, 'છટ્ટી પુદવી જાયે. વિં ૪૮
 શ્રી મુનીસુમત સ્વામી પુરવણવ, અંદ નરેન્દ્રની આજે;
 ભાખતા તવ આરીત લેવાને, નૃપતિને રહે લાગે. વિં ૪૯
 અંદનૃપતિ, આતમો એ રાણી, નટ, નટખાણા, પ્રધાને;
 શ્રી મુનિસુમત પાસે દીક્ષા, શ્રદ્ધિ આલા દીધાને. વિં ૫૦
 સાધુકીયા સિદ્ધાંત અનુભવ, કરી જિનરાજ ખસાવે;
 ઉપરામ રસ યથા મમ 'રાજર્ષિ, ધાતીકર્મ ખપાવે. વિં ૫૧
 દેવજ શ્રી વરી ભારત ભૂમિથી, શુવ અનેક નિસ્સરતા;
 અનુક્રમે વિમલગિરિ રાજર્ષિ, આવે એમ વિચરતા. વિં ૫૨
 'સલેપલ્લુ કરી માસનું એ ગિરિ, અલગમર પદ થાવે;
 શુભાવગી, પ્રેમલાલચી પસાહુણી, એ પલ્લુ મોલે જાવે. વિં ૫૩

- પંખીણી ઘાત કર્યા પછી પુષ્કળ, રૂપમતી પરતાયે;
 વીરસેન અંદ્રાવતી રાણી, સૂત શ્રીચંદ્ર એ થાયે. વિં ૩૨
- પોસહશાળાની પાડોસણ, સુરસુન્દરી હિત આણી;
 ફાંસો છોડાવેલ તે થઈ અંદની, પ્રથમ ગુણાવળી રાણી. વિં ૩૩
- સુમતી પ્રધાન કોસી રખવાળો, કંઠણ પંખીની ધારી;
 શીવમાલા રૂપમતીની દાસી, કોસી તણી ઉપગારી. વિં ૩૪
- રાજ્યસુતા જે તિલકમંજરી, સોરઠ દેશ સોહાવે;
 વિમલપુરી મકરદેવજ નૃપની, પુત્રી એ જીવ થાવે. વિં ૩૫
- પ્રેમલાલચ્છી નામ ઠવે તસ, પૂરવ કર્મ પ્રભાવે;
 સાધવી જીવ કનકદેવજ ^૧કોઢી સિંહલનૃપ સુત થાવે. વિં ૩૬
- થાય ^૨સંઘ એ બેહુનો લઘુવય, લગ્ન સમય પણ આવે;
 પણ પુરવે ફાંસો નાખેલ એ, કર્મથી રોગ ન જાવે. વિં ૩૭
- તાત કનકરથ સિંહલભૂપ તસ, અને કનકવતી માતા;
 હિંસક મંત્રી, ધાવ કપીલા, ચિન્તાતુર સહુ થાતા. વિં ૩૮
- કપીલા ધાવ એ કાળર પૂરવે, જેણે વઢવાડ લગાડી;
 નટવર જીવ એ સુરસેનનો, પરણ્યો જે બેહુ લાડી. વિં ૩૯
- કુષ્ઠીનો મંત્રી જે હિંસક, તે કાળર રખવાળો;
 પાર ન આવે પૂરવ કર્મનો, જિમ ^૪ગહીલીનો ગવાળો. વિં ૪૦
- આ ભવમાં ઈમ પૂર્વ સંઘે, સરવે લેળા થાવે;
 લગ્ન સમય તીહાં અંદ નરેશને, ભાવી ખેંચી લાવે. વિં ૪૧
- પ્રેમલાલચ્છી પરણી ભાડે, સમશ્યા કરી ^૫ગૃહ જાવે;
 દીધું કલંક પૂરવે સાધવીને, ઉદય આ સમયે આવે. વિં ૪૨

૧ કોઢીયો. ૨ વવિયાળ. ૩ ધાવનાતા. ૪ ઘેલી સ્ત્રીના ગાણાનો.

- પ્રહસમે કપીલા હિંસક આદિ, મોટી પોક ત્યાં સુકે;
દોડી થયો સુત એ કન્યાથી, અવસર કર્મ ન સુકે. વિં ૪૩
- રોષે ભરાણો રાય મકરંધન, વિપકન્યા કહેવાણી;
વધ કરવા આપી પણ છુટે, લોક પ્રકાશી ચાણી. વિં ૪૪
- રત્નપરમાતાયે અંદ નરેશને, ને કુર્કટ કરી દીધો;
સોળ પહોરનો સોળ વરસ મુખી, જદલો એ અહીં લીધો. વિં ૪૫
- પ્રાણપતી શીવનટ પૂરવણવ, શીવમાલા તસ દાસી;
કરે સંભાળ તે નવ વરસ મુખી, કુર્કટ રાયની ખાસી. વિં ૪૬
- તીર્થ પ્રભાવે સૂર્ય કુંડમાં, મનુષ્યપણ કરી પાવે;
પૂર્વે શુદ્ધ જિનમત આરાધન, કીધો એહ પ્રભાવે. વિં ૪૭
- મનુષ્યરૂપે થયો અંદ એ સંભાળી, વીરમતી દુહાયે;
મર્ધ હણવા પણ મરીને પોતે, છૂટી પુહવી જાયે. વિં ૪૮
- શ્રી મુનિમુચ્ચત સ્વામી પુરવણવ, અંદ નરેન્દ્રની આગે;
ભાળતા તવ ચારીત્ર લેવાને, નૃપતિને રહે લાગે. વિં ૪૯
- અંદનૃપતિ, સાતસો બે રાણી, નટ, નટખાળા, પ્રધાને;
શ્રી મુનિમુચ્ચત પાસે દીક્ષા, શહિ આભા ઉધાને. વિં ૫૦
- સાધુકીયા સિદ્ધાંત અનુભવ, કરી જિનરાજ પસાયે;
ઉપશમ રસ થયા મમ્મ શાન્તિર્પિ, ધાતીકર્મ ખપાયે. વિં ૫૧
- દેવળ શ્રી વરી ભારત ભૂમિથી, જીવ અનેક નિસ્તરતા;
અનુક્રમે વિમલગિરિ રાજર્પિ, આવે એમ વિચરતા. વિં ૫૨
- સંલેપણ કરી માસનું એ ગિરિ, અજરામર પદ પાવે;
શુભાવળી, પ્રેમસાલવધી પસાહણી, એ પણ મોક્ષે જાયે. વિં ૫૩

ખાકીના સોખતીયો અનુત્તર, વિમાને જઈ ઉપને;
 મહાવિદેહ દેવે જન્મીને, વરશે શીવવધૂને. વિં ૫૪
 ત્રીશ હજાર વરસ આયુષ્ય સ્થિતિ, લોગવી ચંદ્રભૂપાળે;
 ચારિત્ર એક હજાર વરસનું, આતમ ગુણ અનુઆળે. વિં ૫૫
 “દુર્લભ” નરભવ એ દષ્ટાંતથી, દહેજે સર્વ સુધારી;
 આતમખળે વર્તનમાં સુધરશે, તે તરશે નરનારી. વિં ૫૬

(૫૪) “શ્રીગોહિલવાડપ્રાંતની વીશાશ્રીમાળી જ્ઞાતિસંમેલન”

સં. ૧૯૭૮ આસો વદ ૩ વલા (વદ્ધલીપુરમાં)

થતા શરૂઆતે માંગલિક્ય પદ.

(પ્રીયતમ પ્રભુ નમીયે આપને એ રાગ)

નમીયે ત્રીશલા સૂતવીરને, કાટે જે કર્મ *જાંઝીરને. નમીયે પદ્મ
 છવન ચરિત્ર ધરતા દિલ જેહનું, પામીયે ભવજલ તીરને. નં ૧
 વીશાશ્રીમાળી જ્ઞાતિ સંમીલન, ચરણ કમળ ધરી ૧ શીરને. નં ૨
 શુદ્ધમતી અરપો વક્તાને, વદવા અમૃત ૨ ગિરને. નં ૩
 રામ નામ ડરટતા, સમજણ વીણ, સાર જડેશું ૩ કીરને. નં ૪
 અદ્ય વદે પાળે પરિપૂરણ; ધન્ય ધન્ય એ ધીરને. નં ૫
 નિઃસ્વાર્થ નિયમો શુદ્ધ પળવા, દો બળ જ્ઞાતિવીરને. નં ૬
 આગેવાન સહુ હંસ ચંચુવત, પૃથક કરી ૫ પય-નીરને. નં ૭
 કરે ધારા ધોરણ, શુભ “દુર્લભ” એજ અરજ મહાવીરને. નં ૮

* સાકિંગ. ૧ મરતક-માયું. ૨ વાણી. ૩ બોલતા ૪ પોપટ.

૫ દુધ-પાણી.

(૫૫) * સદરહુ પ્રસંગે ગવાયેલ ગાયન ૨ જી.

(૬૫૫થી આ સંભળાવ મધુર સ્વર ક્યાંથી આ મંભળાવ.—એ રાગ)

વહ્નલીપુર મોલ્લર મળી આજે, વહ્નલીપુર મોલ્લર;
વીશાધ્રીમાળી જ્ઞાતિસંગીલન, ચોલા અપરંપાર. મળી૦ (ટેક) ૧
૧૨મ તિરથપતી ત્રીશલાનંદન, મનિજગના આધાર;
પદપંકજ પ્રભુગી વીનવીયે, અરપે ભુદિ ઉદાર. મળી૦ ૨
ભિન્ન ભિન્ન શહેરના આગેવાનો, કરી અમ અરજ સ્વીકાર;
આબ્યા ભલે જ્ઞાતિ હિત કરવા, માનીયે તસ આભાર. મળી૦ ૩
મનહર સાક્ષર વર્ગથી મોલતો, સભા મંડપ શ્રીકાર;
કર્યે ગર્જના જ્ઞાતિ હિતના, ઉચ્ચરી વિમલ વિચાર. મળી૦ ૪
રથજેંથી જાતો ગગને સ્વી, કરતો દીરજ પ્રસાર;
સદ્ગુણ વિચારતા પરિશ્રમ આજનો, પેખત કરી વધલકાર. મળી૦ ૫
ઐગણી અક્રોતેર વિક્રમના આસો માસ મોલ્લર;
શ્રદ્ધિતીય જોડકે વહ્નલીપુરનો, ચાપ સદ્ગુણ સત્કાર. મળી૦ ૬
દરજયાત અણુપટતા અર્યો, અગળા દિત હરનાર;
કાટો ખરાબા જ્ઞાતિહિતનો, કરવા પંથ શ્રીકાર. મળી૦ ૭
શુભાવચાંદ સૂત કહે “ દુર્લભ ” પાની નર અગ્તાર;
નિઃસ્વાર્થ જ્ઞાતિહિત હેયટે, ધરજો સદુ નરનાર. મળી૦ ૮

૧ ઉભા અંતીમ. ૨ મળુ જગત. ૩ દગડો—પ્રેમીય કર્યો.
૪ સં. ૧૬૫૨ ના સાતમાં પ્રથમ નેક દાખા મુજબે મળી પારા
દીરજ કરેલ એવાં આ બીજી નેક એમ દર્શાવેલ છે. ૫ અર્થ—રસો.
* સારહુ બન્ને માવનો મુનિઅવરજ જા શ્રદ્ધિચંદન જેન સદ્ગુણા બાજ-
કે શામલ હતા.

ખાકીના સોળતીથો અનુત્તર, વિમાને જમ્ ઉપને;
મહાવિદેહ ક્ષેત્રે જન્મીને, વરશે શીવવધૂને. વિં ૫૪
ત્રીશ હજાર વરસ આયુષ્ય સ્થિતિ, લોગવી ચંદ્રભૂપાળે;
ચારિત્ર એક હજાર વરસનું, આતમ ગુણ અભુતપાળે. વિં ૫૫
“ દુર્લભ ” નરભવ એ દૃષ્ટાંતથી, દહેજે સર્વ સુધારી;
આત્મબળે વર્તનમાં સુધરશે, તે તરશે નરનારી. વિં ૫૬

(૫૪) “શ્રીગોહિલવાડપ્રાંતની વીશાશ્રીમાળી જ્ઞાતિસંમીલન”

સં. ૧૯૭૮ આસો વદ ૩ વલા (વજ્રલીપુરમાં)

થતા શરૂઆતે માંગલિક્ય પદ.

(પ્રીયતમ પ્રજ્ઞાનમીયે આપને એ રાગ)

નમીયે ત્રીશલા સૂતવીરને, કાટે જે કર્મ *જંજીરને. નમીયે પદ્મ
જીવન ચરિત્ર ધરતા દિલ જેહનું, પામીયે ભવજલ તીરને. નં ૧
વીશાશ્રીમાળી જ્ઞાતિ સંમીલન, અરણ્ય કમળ ધરી †શીરને. નં ૨
શુદ્ધમતી અરપો વક્તાને, વદવા અમૃત ‡ગિરને. નં ૩
રામ નામ ઝરટતા, સમજણ વીણુ, સાર જડેશુ †કીરને. નં ૪
અદ્ય વદે પાળે પરિપૂરણુ; ધન્ય ધન્ય એ ધીરને. નં ૫
નિઃસ્વાર્થ નિયમો શુદ્ધ પળવા, દો બળ જ્ઞાતિવીરને. નં ૬
આગેવાન સહુ હંસ ચંચુવત, પૃથક કરી †પય-નીરને. નં ૭
કરે ધારા ધોરણુ, શુભ “દુર્લભ” એજ અરજ મહાવીરને. નં ૮

* સાંકળ. ૧ મરતક-માથું. ૨ વાણી. ૩ બોલતા ૪ પોપટ.
૫ દુધ-પાણી.

સમયાનુસાર સુકાર્ય કરવા-ને, ધરે મેંતા ગતિ, ૧
 વીશાશ્રીમાળી કામને, વિષુ આપણે રૂડી મતિ.
 દઇ દામ મન માન્યાં અને, શ્રીમાન વૃદ્ધ વયે વરે,
 બરબાદ જીવન થાતું બાંજાતું, બધું નગરે તરે;
 જાતો કરો એ કંડે અબજાની; નિવારે વિપત્તિ, ૨
 વિકલ વધી વિદેશમાં, અબજા જતી અટકાવવા,
 ફરજિયાત અણુધટતા ખરચ, અંકુશ માંહે લાવવા;
 જેથી રહે જળવાય આખી, કામની નિર્મળ વૃત્તિ. ૩
 થાયે ફજેતા બાળલગ્ન, શ્રીમંતના અવસરવડે,
 આજીવિકા વીધવા તણી, કરવા સમય અટકી પડે;
 એતે સમય શરૂઆતમાં, પડલા તણી કરી-ભગૃતિ. ૪
 કરવા મકમી કારજવરા; આગક તણાં તેા મૂંજથી,
 શરીબાય રજનારા જતા, સાધારણો એ સૂંજથી;
 સુધારવાને બાબતો, આવી બધી અણુછાંજતી. ૫
 ફેશન વધી કુલાઇને, કંઈ રૂઝ તિએ વધતાં જતા,
 જ્ઞાતિ વિરુદ્ધ વર્તન કરી, ફરવંછા પ્રમાણે ચાલતા;
 અવલોકતા બાજુ ટકે નહિ, જગતમાં કાચમ પરી. ૬
 વધવું બહુ વહેવારમાં વધવું બહુ માયા યદી,
 વધવું ઉલંઘી જ્ઞાતિ નિયમો, એ નહિં સાહે નહીં;
 ભચારણાએ દેહક પુરોના, દિલે વૃદ્ધિ પામતી. ૭
 મરદુમ જેચર એક જ્ઞાતિ, દિવના કાર્યો કરી,

૧ આમેવનો. ૨ કીમત=અપરણી. ૩ જોખ. ૪ દુઃખી થાવ.
 ૫ નહિં શેખની. ૬ પોતાની ઇચ્છા મુજબ. ૭ સારો વખત શેખ. ૮ કાચા
 વિદાન પુરો. ૯ એવીજવાડ પ્રાંતની વીશાશ્રીમાળી જાનિના સ્વર્ગવાસી શેા.

- ગણી દેવે વિજય પન્થાસરે, જુદિજંદ મુન્નરેજીના ખામરે;
 પન્થાસરી ૬૬ મુદ્દવાત... ભવિં ૧૦
 રીસામાં દિશા શુદ્ધ પાસરે, લેના અત્તર વિજયજી પન્થાસરે;
 નીચે જુદિજંદજી શિષ્ય તામ... ભવિં ૧૧
 શીખ મુમતિ વિજય મુનિરાયરે, જરી દિશા રેના મુદ્દાસરે;
 મેમિ મુરિ શિષ્ય નિમાખ... ભવિં ૧૨
 શિષ્ય નરેંદ્ર વિજય તપ પાસરે, લીખ પ્રધાન વિજય મુલ આસરે;
 ત્રીજા અમૃત વિજય મનોહારી... ભવિં ૧૩
 ગણી ખાન્તિ વિજય પન્થાસરે, જય પનરૂપ વિજયજી તાસરે;
 મદ્ શિષ્ય શુદ્ધના વિજયાત... ભવિં ૧૪
 'જય વિજયજીના કલ્યાણરે, 'પુષ્પ, ગમરેંદ્ર, ખાંતિના કાજરે;
 'નરેંદ્રના લખીને લાણુ... ભવિં ૧૫
 જોગણીસો ત્રેપનમાં આયરે, ચાતુર્માસ વલ્લભીપુર યાયરે;
 પામ્યા પરિચય પુન્ય પસાય... ભવિં ૧૬
 સાથે નરેંદ્રવિજય મુનિરાયરે, કરતા 'સોગલણું આંયરે;
 શુદ્ધ ભક્તિ 'જોગલણવડે યાય... ભવિં ૧૭
 થરાના જેંતાળીશ ગામરે, કલેષ જ્ઞાતિ સળધી તમામરે;
 દાદી જોકયતા દરી આઠામ... ભવિં ૧૮
 પાર્શ્વનાથ બીલડીયા માંયરે, પોચ દશમીયે મેજો ભરાયરે;
 કથું તીર્થ પ્રસિદ્ધ શુદ્ધાય... ભવિં ૧૯

૧ જિયવિજયજીના શિષ્ય કલ્યાણવિજય. ૨ ગણી ખાંતિવિજયજી
 પન્થાસના શિષ્ય પુષ્પવિજય અને ગમરેંદ્રવિજય. ૩ નરેંદ્રવિજયજીના શિષ્ય
 લખીવિજય અને લાણુવિજય જે રીને પ્રસિદ્ધ સંખ્યા પાંચ ચર્ચ. ૪ વસામાં.
 ૫ સોગ હિપવાસ. ૬ અઠાર્થ મહોત્સવ.

કચ્છદેશ તેમજ મારવાડરે, ગુર્જર અને કાઠીયાવાડરે;
 કર્ચો વિચરી અતિશય^૧ પાડ.....ભવિં ૨૦
 ઉપગાર વાખ્યા જે લખાયરે, ચરિત્ર ગૌરવ વધી જાયરે;
 પ્રભાવીક હતા ગુરુરાય.....ભવિં ૨૧
 કાળુ વચન ગુપ્તિ પર ધારીરે, તપ, સંયમ, નિયમ, મનોહારીરે;
 પ્રતાપ છવાયેલ ભારી.....ભવિં ૨૨
 આંડત્રી વરસ ગુરુરાયરે, પાળી દિક્ષા પર્યાય રે;
 ચાતુર્માસ સિદ્ધાચળ જાય.....ભવિં ૨૩
 રતનચંદ ભંડારીમાં જાણુરે, ઓગણી ચોસકું નિરવાણુરે;
 ગયા સ્વર્ગે ચતુર સુજાણુ.....ભવિં ૨૪
 થરાનો સંઘ સમુદાયરે, નીરવાણુ મહોચ્છવ કરે આંચરે;
 વળા વાસી “ દુર્લભ ” ગુણુ ગાય.....ભવિં ૨૫

(૬૧) અંતિમ ઉદ્દગાર.

(હરિગીત છંદ.)

દુર્વ્યસન સમ નિવારી, પાપસ્થાન અષ્ટાદશ તજે,
 લહે લાભ દ્વાદશ ભાવના, વિચાર પૂર્વક જે ભજે;
 મક્તિ સ્કુરે શુભ વિમલ ગિરિને, ચતુર્વિંશ સ્તવન વિષે,
 જીનેંદ્ર સ્તવના વિવિધ વિષયો, તત્ત્વ સંજોધક દિસે;

(૧)

ગુણ ગ્રહણ કરવા હંસક્ષીર ન્યાયે ગ્રહો શુભ સારને,
 લાવી દયા દિયો સ્થાન અંતર નિત્ય પર ઉપગારને

૧ ઉપગાર. ૨ રતનચંદ ભંડારીની ધર્મશાળામાં. ૩ થરાના સંઘે
 નિર્વાણ મહોચ્છવ પનાલાલ ગાણુમાં ધામધુમ પૂર્વક કરેલ.

જુલોડાવવા નહિં ભાવ પુરણ, ચક્રિત ચાહું ક્ષમા બુલે,
ચંચળ ચણ્યો શુભ સાર અંતર, 'ધર્મ' રત્ન પમાડિલે.

(૨)

દક્ષ પુરુષ શુધેલ -તત્ત્વ વિચાર અંતરમાં ધરી,
મતલબ શ્રદ્ધિ આ કાવ્ય રચના અદ્ય મતિ દ્વારા કરી;
દેતુ સુધરવા આત્મહિંતનો, 'ઓગળી' અહોતરે,
તારણ તરણ નમી* વીર, અંતિમ અરજ 'ફર્લ' કુચરે.

(૩)

હાહરો.

વખત મળ્યો શુભ પુન્યથી, પડ્યો પાંચરો દાવ,
લાભલિયો નર જન્મનો બોધિ ફર્લ ભાવ.

—*~*~*~—

શ્રીમદ્ રત્નાકરસૂરિ વિરચિત રત્નાકર
પદ્મચીરીનો ગુર્જર ભાષાનુવાદ.

—*~*~*~—

(સવૈયા એકત્રીસા.)

મોક્ષરૂપ લક્ષ્મીની માંગલિક્ય, કોડાના મંદીર સમાન,
ચરણ કમળ પ્રણમેલ જોમના, દેવેન્દ્રો તેમજ રાજાન;
ચોત્રીશ અતિશય શ્રેષ્ઠ શોભતા, કેવળજ્ઞાન કળા ભંડાર,
એવા હે સર્વજ્ઞ ! પ્રભુ તમે, ચીરંકાળ વર્તો જયકાર. ૧

૧ ધર્મરત્ન = શ્રીમદ્ વિષ્ણુ ધર્મ સૂરિના સિદ્ધ રત્ન વિષ્ણુ, મહારાજ
૨ વીક્રમ સંવત ૧૬૭૮ નો સાલમાં ૩ વીગ = શ્રી વર્ધમાન સ્વામી.

ત્રીજગના આધારભૂત હે, તેમજ કર્ણના અવતાર,
હુએ નિવારી શકાય એહવા, હુનિયાના દળવા વીકાર;
વૈદ્ય સમાન શ્રીવિત્તરાગ પ્રભુ, જ્ઞાનવંત વિભુ છે વિશેષ,
વિનંતી કરું છું આપ પ્રતિ હું, લોખા ભાવવડે લવલેશ. ૨

ખાળકીડાએ કરી યુક્ત, વિકલ્પ રહિત મા ખાપની પાસ,
નથી ખોલતો ખાળક શું એ, સત્ય હકીકત કરી પ્રકાશ;
એ રીતે હે નાથ ! રહેલો, આપની આગળ હું પસ્તાય,
યથાર્થતા પૂર્વક દર્શાવું, મારો પોતાનો અભિપ્રાય. ૩

પાળ્યું નહિ સુંદર શિશ્નલવૃત, તેમજ દીધું નહિ મેં દાન,
તપ્યો નહિ તપ ખારે લેદે, ઉત્તમ ભાવ થયો ન નિદાન,
આશ્ચર્ય હે પ્રભુ ! એ વર્તનથી, મેં તો આલવની મોજાર;
ફોગટ ભ્રમણ કરીને નિશ્ચય, એળે ગુમાવ્યો અવતાર. ૪

કોધરૂપ દાવાનળ અગ્નિ, માંહે હું તો દગ્ધ થયેલ,
દુષ્ટ એહવા લોભ નામના, મોટા સર્પથી ડંખાયેલ;
અને રહેલો છું અભિમાન, સ્વરૂપી અજગર વડે ગળાય,
અંધારો માયારૂપ પાસે, લજન આપનું શી રીત થાય. ૫

પરહિતકારી કાર્ય નથી મેં, પરલવ માંહે પણ કીધેલ,
હે લોકના ઇશ ! તેથી હું, સુખ નથી આલોકે પામેલ;
હે જિનેશ્વર ! એ રીત નિશ્ચય, જન્મ અમારા જેવાનાંજ,
ફક્ત થયેલા ધારણ લવની, પરીપૂર્ણતા કરવા કાજ. ૬

હે સુંદર વર્તનવાળા ! હું, સુખરૂપ ચંદ્ર તમારું જોય,
લાલવડે એ મોટા આનન્દ, રસને દિલ દ્રવ્યું નહિં ટોય;
હે દેવ ! જે નિમિત્ત અમારા, જેવા જનના ચિત્ત ચકોર,
માનું છું તે કારણ મનને, પથ્થરથી હું અધિક કઠોર. ૭

પુષ્કળ ભવના જામણ વડે જે, પ્રાપ્ત ઘણું કળેથી થાય,
દર્શન, જ્ઞાન, ચરણ, રૂપ, રત્નત્રયીએ પામ્યો આપ પસાય,
તે ગદ્ય આજસરૂપ નિદ્રાને, આધિન થાતા તે મોજાર,
હે સ્વામી ! આ દેહની આગળ, જઈ કરવો મારે પોકાર. ૮

થયો મને વૈરાગ્ય રંગ એ, અવર જનો છેતરવા ઠાજ,
ધર્મતણો ઉપદેશ થયો મમ, લોકો રંજન કરવામાંજ,
ને થયો વાદવિવાદ નિમીત્તે, મારો વિદ્યાનો અભ્યાસ,
હે ઇશ ! હાસ્યજનક વૃત્તાંતએ, કેટલું મારું કડું પ્રકાશ, ૯
કરી પારકી નિન્દાઓને, દોષવાણું મુખ મેં કીધેલ,
તેમજ પરહારાઓ પેળી, નેત્રો મુજ દોષીત થયેલ;
કદ ચિંતવીને પરનું મેં, દોષીત ચિત્ત કરેલું એમ,
હે પ્રભુ ! મારું શું થયે ? હું આગળ ચાલ્યો કૃતારથકેમ ? ૧૦

કામદેવરૂપ રોગચાળાની, દયામાં દિલ આધીન થયેલ,
કરી વિટંબના આત્માની મેં, વિષયોમાં હું અંધ જનેલ;
તે પણ પ્રગટ કરી દીધું મેં, આપની પાસે લાવી લાજ,
હે સર્વજ્ઞ ! તમે પોતે તો, બાલો છો સરવે અમ ઠાજ. ૧૧

અવગણના નવકાર મંત્રની, કરી અવર મંત્રે ભરમાય,
અવણુ કરી નહીં આગમવાણી, કુશાચરના વાડયોને મ્હાય;
અને કુદેવ સંગતથી નિમ્નજ, ઇચ્છામું મેં કરવાને કામ,
હે નાથ ! નિર્લય મુજ મતિમાં, વિજય એક થયેલ તમામ. ૧૨

દ્રષ્ટિ લક્ષમાં આવેલા મુજ, એવા મેં છોડીને આપ,
મૂઠ ધુણિવાળાએ દૃઢયે, ધ્યાન ધર્મું ખાઈને ચાપ;
રત્ન કટાક્ષ જંબીર નાભિને, દ્રષ્ટિ પ્રદેશ સજંધી બાજ;
શ્રીઓના વિલાસો એ મેં, ધ્યાવા ધરી અંતરમાં રાજ. ૧૩

અપળ નેત્રવાળી સ્ત્રીઓના, પેખી સુખ મુદ્રાના ભાગ,
લાગેલો છે મન સંબંધી લેશ, વિશેષ પ્રકારે રાગ,
ધોયો છતાં પવિત્ર સિદ્ધાંત, રૂપીએ રત્નાકર મોઝાર,
તોપણ દૂર થયો નહિં તેનું, કારણ શું છે તારણહાર. ૧૪

નથી સુશોભિત તન આમાડું, નહિં સદ્ગુણ સમૂહનો ભાસ;
તેમજ નથી કોઈ સુજ માંહે, એવો નિર્મળ કળાવિલાસ,
દેદિપ્યમાન, કાન્તિ છે જેની, ઠકુરાઈ એવી પણ કોય,
છે નહિં હું અહંકારવડેથી, કદર્થના પામેલો તોય ૧૫

શીઘ્ર જાય આવરદા મારી, પાપખુદ્ધિ તોપણ નહિં જાય,
અને અવસ્થા ગંધ મારી પણ, વિષય વાસના તૃપ્ત ન થાય;
કર્યો પ્રયત્ન ઔષધ વિધિમાં, ધર્મ વિષે નથી યત્ન કરેલ,
હે સ્વામી ! હું કષ્ટ એ રીતે, મોટા મોહ વડે પામેલ. ૧૬

આત્મા, પરભવ, પુન્ય, પાપ કે; કશું નથી એમાંથી કાંય,
ધરી કાને મેં નાસ્તીકાની, એવી કડવી વાણી ચલાય;
કેવળજ્ઞાન વડે કરી સૂર્ય, સમાન અતિ એવા સાક્ષાત,
હે દેવ ! ધીકાર હો મુજને, આપ છતાં રૂચી એ વાત. ૧૭

અર્થાં મેં કરી નહિં દેવની, નહિં સુપાત્ર પૂજા કીધેલ,
તેમજ શ્રાવક અને સાધુનો, ધર્મ નથી પણ મેં પાળેલ,
મનુષ્ય જન્મ પામેલો તોપણ, શુભાચ્યું સઘળું મેં આમ,
જેથી કરેલ વિલાપ રાનમાં, એવું મારે થયું તમામ ૧૮

અસત્ય એહવા કામધેનુને, કલ્પવૃક્ષ ચિંતામણી રત્ન,
પીરાધરી મેળવવા મનમાં, ઈચ્છા પૂર્વક કીધા યત્ન;
પણ ઈચ્છ્યો નહિં જોઈ ધર્મમે, પ્રગટ સુખ દેનારો જેહ,
વિશેષ પ્રકારે અપણું મુજ, નીરખો હે જિનેશ્વર એહ ૧૯

સરસ સરસ લોગોની લીલા, નિત્ય ચિંતવી મન મોહર,
પણ એ છે રોગોની જવાણા, મેં અધમે ન કરેલ વિચાર;
ચિંતવી મેં ધનની પ્રાપ્તિને, મરણ તૂલ્ય નહિં એ ધારેલ,
અને ચિંતવી સ્ત્રીઓ દિલથી, નહિ પારેલ નરકનો મોહ. ૨૦

સદાચારના સેવનથી હું, સાધુ હૃદયમાં નથી રહેલ,
તેમજ કીર્તિ પર ઉપકારી, કાર્યવટે નથી પ્રાપ્ત કરેલ;
તીર્થોદ્ધાર વિગેરે એવા, નથી કરેલા મેં શુભ કામ,
દોષટ શુભાચ્યો નિશ્ચય મેં, એવી રીતે જન્મ તમામ. ૨૧

શુદ્ધ ઉપદેશ વડે વૈરાગ્યનો, રંગ નથી મુજને લાગેલ,
તેમજ નથી શાન્તિ હૃદયનના, વચનો માંડે મેં ધારેલ;
અને વળી અધ્યાત્મ જ્ઞાનનો, અંશ નથી મારામાં દાય;
હે દેવ ! પછી છું રીતે આ, ભરસિંધુ મારાથી તારા. ૨૨

પૂર્ય ઉપાર્જન પુર્વ લવે મેં, દીધેલું નથી એવું કંદે
અને આવતા જન્મ વિષે પણ, માંગથી નહિં કરી શકે
જે માટે હું એવો મારા, ભૂત, ભાવીને, મુજબ જ
વ્યર્થ ગયા એ ત્રણે જાણેને, હે મંથ ! હાંસી રવે મુજબ. ૨૩

અથવાનો વિશેષ પ્રકારે, દોષટ હું શું કરું છું
હે દેવ ! હે પુત્ર્ય આ મારું, ચરિત્ર કેટલું દુષ્ટ
સ્વરૂપ નિરૂપણ ત્રણ જગતનું, કરું છું હું
કવણ માત્ર તેની આગળ આ, રજા મુજબ. ૨૪

મનુષ્ય

દિનજનનો ઉદાર કરેલ મેં કુરુ - મનુષ્ય.

કોય તેમજ આ લોકમાં.
 કૃપાનું લાજન નથી મારા થકી બીજે કોય, તોપણ હે
 ત્રિનેશ્વર રહેલ આ જગમાં;
 લક્ષ્મીને માગતો નથી, પરંતુ અર્હનદેવ, મોક્ષ
 લક્ષ્મીના સમુદ્ર પ્રાર્થના કરું છું હું,
 અદ્વિતીય સ્થાનરૂપ, મંગળના આપો મને, “દુર્લભ”
 સમ્યક્ત્વ, રત્ન સુખદાય મોક્ષનું. ૨૫

